

**ΙΩΑΝΝΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΕΡΓΑ**

ΤΟΜΟΣ 69

ΥΠΟΜΝΗΜΑ
ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ ΜΑΤΘΑΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ
ΟΜΙΛΙΑΙ ΟΗ' - 7
(ΚΕΦ. 25 - 28)

Κείμενον: Fridericus Field

Μετάφρασις - Σχόλια:

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Α. ΔΡΙΤΣΑ

Θεολόγου

(ΟΗ' -- ΠΣΤ')

ΙΩΑΝΝΟΥ Γ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

Θεολόγου - Φιλολόγου

(ΠΖ' - 4)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ

11 -- 214

Ὁμιλία ΟΗ'	(Ματθ. κε' 1 -- 30)	11	(231)*
Ὁμιλία ΟΘ'	(Ματθ. κε' 31 -- κατ. 5)	28	(242)
Ὁμιλία Π'	(Ματθ. κατ' 6 -- 16)	45	(254)
Ὁμιλία ΠΑ'	(Ματθ. κατ' 17 -- 25)	60	(265)
Ὁμιλία ΠΒ'	(Ματθ. κατ' 26 -- 35)	78	(277)
Ὁμιλία ΠΓ'	(Ματθ. κατ' 36 -- 50)	97	(291)
Ὁμιλία ΠΔ'	(Ματθ. κατ' 51 -- 66)	111	(301)
Ὁμιλία ΠΕ'	(Ματθ. κατ' 67 -- κζ' 10)	125	(311)
Ὁμιλία ΠΣΤ'	(Ματθ. κζ' 11 -- 26)	139	(322)
Ὁμιλία ΠΖ'	(Ματθ. κζ' 27 -- 44)	153	(332)
Ὁμιλία ΠΗ'	(Ματθ. κζ' 45 -- 61)	168	(342)
Ὁμιλία ΠΘ'	(Ματθ. κζ' 62 -- κη' 10)	185	(353)
Ὁμιλία Ξ	(Ματθ. κη' 11 -- 20)	201	(364)

ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΝ ΚΕΙΜΕΝΟΝ

231 -- 373

* Οἱ ἐντὸς παρενθέσεων ἀριθμοὶ εἰναι οἱ ἀντιστοιχοῦν τῶν σελίδων τοῦ πρωτοτύπου κειμένου.

ΤΟΥ ἘΝ Αἴτωσι Πατρὸς ἡμῶν ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΚΡΥΣΘΣΤΟΜΟΥ ΑΡΧΙΕΠΕΣΚΟΠΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ
ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ ΜΑΤΘΑΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

ΟΜΙΛΙΑ ΟΗ' (76)
(Ματθ. κε' 1--30)

«Τότε ἐμοικωθήσεται, φασίν, ἡ Βασιλεῖα τῶν οὐρανῶν δεκα παρθένοις, αἵτινες λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας αὐτῶν, ἐξῆλθον εἰς ἀπάντησιν τοῦ νυμφίου. Πέντε δὲ ἦσαν φρόνιμοι, καὶ αἱ πέντε μυριαί, αἵτινες οὐκ ἔλαβον, φασίν, ἔλαβον. Εἰτα χρονίζοντας τοῦ νυμφίου ἐνύσταζον πᾶσαι, καὶ ἐκάθευδον. Μείσης δὲ νυκτὸς κραυγὴ γέγονεν ἰδοὺ, ὁ νυμφίος ἔρχεται, ἐξέλθετε εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ. Καὶ ἀναστᾶσαι καὶ διαπορεύσαι αἱ πέντε εἰπὼν ταῖς φρονίμοις· ὁρᾶτε ἡμεῖς ἐν τοῦ ἑλπίου ὧμῶν. Αἱ δὲ οὐκ ἐπένευσαν, λέγουσαι· μήποτε οὐ μὴ ἀρκέσῃ ἡμεῖς καὶ ὡμῶν περισσεύει πρὸς τοὺς πωλοθῆναι, καὶ ἀγοράσεται. Ἀποκριθεὶς δὲ ἐπὶ ταῦτα, ἦλθεν ὁ νυμφίος· καὶ αἱ μὲν εἰσῆλθον, αἱ δὲ ἦλθον ὑστερον λέγουσαι· κύριε, κύριε, ἀνοίξον ἡμῖν. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· ἔμην λέγω ὡμῶν, οὐκ εἶδα ὡμᾶς. Τρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ εἴδατε τὴν ἡμέραν, οὐδὲ τὴν ὥραν. Εἰτα ἔπειτα λέγει· παραβολὴν πάλιν. Ἄνθρωπος ἀποθνήσκων ἐκέλευε τοὺς υἱοὺς τοῦ οὐλοῦ, καὶ παρέθηκεν αὐτοῖς τὰ ὑπάρχοντα· ὃ μὲν πάντα τάλαντα, ὃ δὲ δύο, ὃ δὲ ἓν, ἐκάστην κατὰ τὴν ἰδίαν δύναμιν· καὶ ἀπεδήμησαν. Εἰτα τῶν δύο προσνεγκάντων τὰ διπλάσια, ὃ τὸ ἐν πιστευθεὶς αὐτὸ μόνον προσήνεγκε· καὶ ἐγκαταμένους φησὶν ἔρχων· ἔτι σκληρὸς εἶ, θερίζων ἔκου οὐκ ἐσπερας, καὶ συνάγων ἔκου οὐ διασκήπτου· καὶ φοβήσῃς ἐκρυψά τὸ τάλαντόν σου·

ἴδε, ἔχεις τὸ σὸν. Ἀποκριθεὶς οὖν ὁ κύριος αὐτοῦ εἶπε· πονηρὸ δούλε, ἥδη εἶς θερίων ἔπου σὺν Ἰσκαριώ, καὶ συνάγω ὅπου οὐ δι-εσκήρτισα· ἔδει σε καταβαλεῖν τὸ ἱεργύριόν μου τοῖς τραπεζίταις, καὶ τῷ ἑλθόν ἐκομμάτην ἂν τὸ ἑμὸν σὺν τόκῳ. Ἄραγε οὖν τὸ τάλαντον ἀπ' αὐτοῦ, καὶ δότα τῇ ἔχοντι τὰ δέκα τάλαντα. Τῇ γὰρ ἔχοντι δοθήσεται καὶ περισσευθήσεται· ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται· ἀπ' αὐτοῦ. Καὶ τὸν ἀρχαῖον δούλον ἐκβάλατε εἰς τὸ σκότος· τὸ ἐξώτερον ἐκεῖ ἔσται· ὁ κλυθμός καὶ ὁ θρυγμός τῶν ὀδόντων» (Ματθ. 25, 1—30).

Ε Αὐταὶ αἱ παραβολαὶ ὁμοιάζουν μὲ τὴν προηγου-μένην, δηλαδὴ τὴν παραβολὴν τοῦ πιστοῦ δούλου καὶ τοῦ ἀχαρίστου, ὁ ὁποῖος κατέφαγεν τὰ χρήματα τοῦ κυρίου του¹. Διότι τέσσαρες εἶναι ὅλαι, αἱ ὁποῖαι μᾶς συμβου-λεύουν διὰ τὸ ἴδιον πρᾶγμα κατὰ διάφορον τρόπον. **7551*** Ἐγνοῶ, θεοβλαῖς, τὴν προθυμίαν διὰ τὴν ἐλεημο-σύνην καὶ τὴν ὠφέλειαν τοῦ πλησίου μὲ ὅλα δὲ αἱ ἡμπο-ροῦμεν, μὴ καθισταμένου δυνατοῦ νὰ σωθῶμεν κατ' ὅ-λον τρόπον.

Εἰς ἐκείνην τὴν παραβολὴν τῶν ταλάντων ὁμιλεῖ γε-νικώτερον διὰ κάθε ὠφέλειαν, τὴν ὁποῖαν πρέπει νὰ δει-κνύμεν εἰς τὸν πλησίον. Εἰς τὴν παραβολὴν τῶν παρ-θενίων ὁμιλεῖ ἰδιαιτέρως διὰ τὴν ἐλεημοσύνην μὲ πρᾶ-γματα καὶ μάλιστα ἐντονώτερον ἀπὸ τὴν προηγουμένην. Διότι εἰς ἐκείνην τιμωρεῖ αὐτὸν ποῦ ἐκτυποῦσε, ἐμεθοῦ-σε, ἐσκόρπισεν καὶ κατέστρεφεν τὰ ἀνήκοντα εἰς τὸν κύ-ριόν του. Ἐδῶ, ὅμως, τιμωρεῖ καὶ ἐκεῖνον ποῦ δὲν ὠφε-λεῖ, οὔτε δίδει ἀφθόνας τὰ ὑπάρχοντά του εἰς τοὺς ἔχον-

1. Ματθ. 24, 45 - 51.

* Ὁ ἐνὸς τῆς μεταφράσεως συγγραφεὺς ἀριθμοὶ (ἐντονοί) **7551**. **7552**... παραπέμπουν εἰς τὰ ἀντιστοίχως ἡρακλεῖα τιμήματα τοῦ πρωτο-τύπου κειμένου. Τὰ δὲ **B, C, D, E** ἀποτελοῦν, ὁμοεικέρως τῶν σημει-μάτων τούτων.

τας ἀνάγκην. Διότι εἶχαν λάδον· ὄχι, θέθαια, ἀφθονον· καὶ διὰ τοῦτο τιμωροῦνται.

Διὰ τοῖτον, ὅμως, λόγον παρουσιάζει αὐτὴν τὴν πα-ραβολὴν ὑπὸ τὸ πρόσωπον τῶν παρθενίων καὶ ὄχι ὑπὸ ὁ-ποιοδήποτε πρόσωπον; **B** Εἶπεν σπουδαῖα λόγια διὰ τὴν παρθενίαν· «ὑπάρχουν εὐνοῦχοι, οἱ ὁποῖοι μόνοι τοὺς ἔγιναν εὐνοῦχοι διὰ τὴν θασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Καὶ ὁ-ποιος ἡμπορεῖ νὰ προχωρήσῃ, ἄς προχωρήσῃ»². Ἐξ ὅ-λου ἐγνώριζεν, ὅτι πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους εἶχον μεγάλην γνώμην δι' αὐτήν. Διότι καὶ ἐκ φύσεως εἶναι με-γάλο πρᾶγμα καὶ φανερόν εἶναι ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι οὔ-τε εἰς τὴν Παλαιάν Διαθήκην ἐπετεύχθη ἀπὸ τοὺς ἁγίους ἐκεῖνους καὶ μεγάλους ἀνθρώπους, οὔτε εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην διετάχθη ὡς ἀναγκαῖος νόμος. Διότι δὲν διέ-ταξεν αὐτό, ἀλλ' ἐπέτρεψεν τοὺς ἀκροατάς νὰ τὸ ἐπι-τύχουν μὲ τὴν ἐλευθέραν θέλησίν των. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος λέγει· «Περὶ δὲ τῶν ἀγάμων δὲν ἔχω ἐντολὴν τοῦ Κυρίου»³. Ἐπεικῶ, θεοβλαῖς, ἐκεῖνον ποῦ καταρθῶ-ναι αὐτό, ἀλλὰ δὲν ἀναγκάζω ἐκεῖνον ποῦ δὲν θέλει, οὔ-τε διαταγὴν κάμνω αὐτό. **1** Ἐπειδὴ, λοιπόν, ἡ παρθε-νία εἶναι σπουδαῖον πρᾶγμα καὶ πολλοὶ εἶχον μεγάλην γνώμην δι' αὐτήν, εἶπεν αὐτὴν τὴν παραβολὴν, ὥστε καὶ ἂν κάποιος ἤθελεν κατορθώσῃ αὐτήν, νὰ μὴ νομίσῃ ὅ-τι κατάρθωσε τὰ πάντα καὶ νὰ μὴ ἀδιαφορῇ δι' ὅλα τὰ ἄλλα.

Ἡ παραβολὴ αὕτη εἶναι ἱκανὴ νὰ μᾶς πείσῃ ὅτι ἡ παρθενία, ἔστω καὶ ἂν ἔχη ὅλα τὰ ἄλλα καλὰ, ἐάν στε-ρεῖται τὰ ἀγαθὰ τῆς ἐλεημοσύνης, ἐκτοπίζεται μαζὶ μὲ τοὺς πόρνους. Μαζὶ δὲ μὲ αὐτοὺς τοποθετεῖ τοὺς μισοῦν-

2. Ματθ. 19, 12.

3. 1 Κορ. 7, 25.

τας τοὺς συνανθρώπους τῶν καὶ τοὺς μὴ ἐλθοῦντας αὐ-
τούς. Καὶ πολὺ ὀρθῶς. Διότι ἐκεῖνος μὲν ἐνικήθη ἀπὸ τῆς
μεγάλης ἐπιθυμίας τῶν σωματίων, αὐταὶ δὲ ἀπὸ τῆς ἐπι-
θυμίας τῶν χρημάτων. Δὲν εἶναι δὲ ὁμοία ἡ ἐπιθυμία τῶν
σωμάτων καὶ τῶν χρημάτων· ὅλῃα τῶν σωματίων ἡ ἐπι-
θυμία εἶναι περισσότερον ὀρμητικὴ καὶ τυραννικὴ.

■ Ὅσον, λοιπόν, πῶς ἀδύνατος εἶναι ὁ ἀντίπαλος,
τόσον περισσότερον ἀσυχάρητοι εἶναι αὐταὶ πού ἐνική-
θησαν. Διὰ τοῦτο, θεολογῶς, τὰς ὀνομάζει μωράς· διότι,
ἀφοῦ ὑπέμειναν τὸν μεγαλύτερον κόπον, ἐπρόθεωσαν τὸ
πᾶν διὰ τὸν μικρότερον. Μὲ τὴν λέξιν «λαμπάδας» ἐδῶ
ἐννοεῖ τὸ ἴδιον τὸ χάρισμα τῆς παρθενίας, τὴν καθαρότητα
τῆς ἀγιότητος· μὲ τὸ «ἐλαϊον» ἐννοεῖ τὴν φιλανθρωπίαν,
τὴν ἐλεημοσύνην, τὴν βοήθειαν πρὸς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκη.

«Ἐπειδὴ δὲ ὁ νυμφίος ἐθρόνισεν, ἐνύσταζαν ὧραι
καὶ ἐκοιμῶντο». Ἐδῶ δεικνύει, ὅτι δὲν εἶναι μικρὸν τὸ
χρονικὸν διάστημα πού μεσολαβεῖ, διὰ τὴν ἀποτρέψαν-
τοὺς μαθητάς του νὰ ἀναμείνουν τὴν Βασιλείαν Του νύ-
φον. Ἀμέσως, ἔτι. Διότι αὐτὸ ἡλιθίαν. Διὰ τοῦτο συνει-
χῶς τοὺς ἀπομακρύνει ἀπὸ αὐτῆς τὴν ἐλπίδα. Ἐκτός δὲ
ἀπὸ αὐτοῦ φανερώνει καὶ ἐκεῖνο, ὅτι, δηλαδή ὁ θάνατος
εἶναι ὕπνος. Διὸτι λέγει ὅτι «ἐκοιμῶντο».

«Κατὰ τὰ μεσάνυχτα ὁμοῦς ἠκούσθη φωνή». Δηλα-
δὴ ἢ ἐπιμένει εἰς τὴν παραβολήν, ἢ πόλλιν φανερώνει ὅ-
τι ἡ ἀνάστασις γίνεται κατὰ τὴν νύκτα. Τὴν φωνὴν δὲ
αὐτὴν φανερώνει καὶ ὁ Παῦλος ὅταν λέγῃ: «Ἐμεῖς· ἐμὲ·
παράγγελμα, μὲ φωνὴν ἀρχαγγέλου καὶ μὲ σάλπιγγας
Θεοῦ θὰ καταβῇ ἀπὸ τὸν οὐρανόν»⁴. Τί θέλει νὰ εἴπῃ μὲ

4. 1 Κορ. 4, 16.

τὰς σάλπιγγας καὶ μὲ τὴν φωνήν; «Ὁ νυμφίος ἔρχε-
ται». Ὅταν λοιπὸν ἐποίμασαν τὰς λαμπάδας· λέγουσιν αὐ-
μωραὶ εἰς τὰς συνετάς· δώστε μας ἀπὸ τὸ λάδι σας.

Πάλιν ὀνομάζει αὐτάς ἀνοήτους, ἀποδεικνύων ὅ-
τι τίποτε δὲν εἶναι πῶς ἀνόητον ἀπὸ ἐκείνου, οἱ ὅποιοι
εἰς αὐτὴν τὴν ζωὴν συλλέγουσιν χρήματα καὶ γυναι. ἄσπε-
χωροῦν διὰ τὴν ἄλλην ζωὴν, εἰς τὴν ὅποιαν ἔχουσιν ἀν-
νάγκην παρὰ πολὺ ἀπὸ φιλανθρωπείαν καὶ εὐσπλαγγνίαν.

Ὅχι δὲ μόνον δι' αὐτὸ εἶναι ἀνάητοι, ὅλῃα καὶ διό-
τι ἐπερίμενον νὰ λάθουν ἀπὸ ἐκείνας καὶ διέτι ἐζήτη-
σαν εἰς ἀκατέλληλον χρόνον. ἂν καὶ οὐδεὶς δὲν ἦτο πρὸ
φιλανθρωπίας ἀπὸ ἐκείνας τὰς παρθένους, ἔτι αἱ ὅποιαι
διὰ τοῦτο κυρίως διεκρίθησαν. Καὶ δὲν ζητοῦν τὰ πάντα·
διότι λέγουσιν «δώσατε μας ἀπὸ τὸ λάδι σας», διὰ τὴν φε-
νέρωσιν τὴν μεγάλην ἀνάγκην τῶν. Δι' αὐτὸ λέγουσιν·
«διότι αἱ λαμπάδες μας σβήνουν». Ἀλλὰ καὶ ἔτι ἀπέτυ-
χαν· οὔτε ἡ φιλανθρωπία ἐκείνων ἀπὸ τὰς ὁποίας ζη-
τοῦν, οὔτε ἡ εὐκαλία τῆς ζητήσεως, οὔτε ἡ ἀνάγκη καὶ ἡ
χρησιμότης ἔκλειον αὐτάς ὥστε νὰ ἐπιτύχουν.

Ἀλλὰ τί διδασκόμεθα ἀπὸ αὐτῶ; «Ὅτι οὐδεὶς ἀπὸ
ἡμῶν, πού προεβήκαμεν ἀπὸ τὰ ἔργα, θὰ ἡμπορέσῃ νὰ
σταθῇ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν». Ὅχι ἐπειδὴ
δὲν θέλει, ὅλῃα· ἐπειδὴ δὲν ἡμπορεῖ. Διότι καὶ αὐταὶ κα-
ταφεύγουσιν εἰς τὸ ἀδύνατον. Αὐτὸ ἐφάνερωσεν καὶ ὁ εὐ-
τυχὴς Ἀβραάμ ὅταν εἶπεν ὅτι· «μεγάλον χάσμα εἶναι με-
ταξὺ μας, ὥστε νὰ μὴ ἡμποροῦν νὰ περάσουν ἐκεῖνοι πού
θέλουσιν νὰ διαβῶν»⁵. «Πηγαίνετε δὲ πρὸς τοὺς πωλη-
τὰς καὶ ἀγοράσατε». Καὶ ποῖοι εἶναι οἱ πωληταί; — Οἱ
πτωχοί. Καὶ πού εἶναι αὐτοί; — Εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν.

5. Λκ. 16, 26.

Τότε ἔπρεπε νά τοὺς ἀναζητήσωμεν καὶ ἔχι κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον, δηλαδὴ τῆς μελλούσης ζωῆς.

Βλέπεις πῶς γίνεται ἡ εξέτασις τοῦ ζητήματος τῶν πτωχῶν; Ἐάν ἀφαιρέσης αὐτοὺς, ἀφαιρεῖς τὴν μεγάλην ἐλπίδα τῆς σωτηρίας μας. Διὰ τοῦτο εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν πρέπει νά συμμαζεῦσωμεν τὸ «λάδι», διὰ νά μᾶς χρησιμεύσῃ εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν, ὅταν ἔλθῃ ὁ καιρὸς. Διότι δὲν εἶναι ἐκεῖνος ὁ χρόνος τῆς συλλογῆς, ἀλλ' αὐτός. Μή, λοιπόν, ξεδεύης τὰ ὑπάρχοντά σου εἰς τὰς ἀπολαύσεις καὶ εἰς τὴν ματαιότητα. **12** Διότι εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν ἔχεις μεγάλην ἀνάγκην αὐτοῦ τοῦ ελαίου. Ἀφοῦ ἤκουσαν αὐτὰ ἐκεῖνα ἔφυγαν, ἀλλὰ τίποτε δὲν ὠφελέθησαν. Λέγει δὲ αὐτὸ ἡ παραμένων εἰς τὴν παραβολήν, τὴν ὁποίαν συνθέτει, ἡ διὰ νὰ δείξῃ μὲ αὐτὰ ὅτι καὶ ἂν γίνωμεν φιλόανθρωποι μετὰ τὴν ἀναχώρησίν μας ἀπὸ ἐδῶ, δὲν θὰ κερδίσωμεν τίποτε ὥστε νά ἀποφύγωμεν τὴν τιμωρίαν. Ἐπομένως οὔτε εἰς αὐτὰς ἦτο ἀρκετὴ ἡ προθυμία ἐπειδὴ δὲν ἐπῆγαν εἰς τοὺς πώλητάς εἰς τὴν ποροῦσαν ζωὴν, ἀλλ' εἰς τὴν ἄλλην. Οὔτε τὸν πλούσιον ὠφέλησεν ὅταν ἔγινεν φιλόανθρωπος, φροντίζων δηθὲν διὰ τοὺς συγγενεῖς του⁶. Διότι αὐτὸς ποὺ ἀδιαφορεῖ δι' ἐκεῖνον ποὺ εὐρίσκεται ἐμπρὸς εἰς τὴν πόρταν τῆς οἰκίας του, θιάζεται νά ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τοὺς κινδύνους καὶ ἀπὸ τὴν κόλασιν ἐκεῖνους ποὺ δὲν βλέπει καὶ παρακαλεῖ νά σταλοῦν μερικοί, διὰ νά τοὺς ἀναγγελοῦν αὐτά.

13 Ἄλλ' ὅμως ἐκεῖνος δὲν ἐκέρδισεν τίποτε ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἐνέργειάν του, ὅπως ἀκριβῶς οὔτε καὶ ἐκεῖνα. Ὅταν, λοιπόν, ἔφυγαν, ἀφοῦ ἤκουσαν αὐτά, «ἦλθεν ὁ

6. Λκ. 16, 28.

νυμφίος καὶ ὅσοι ἦσαν ἔτοιμοι ἐμπῆκαν μαζί του εἰς τοὺς γάμους, ἐνῶ αἱ ἄλλαι ἐκλείσθησαν ἔξω. Μετὰ ἀπὸ τοὺς πολλοὺς κόπους, μετὰ ἀπὸ τόσον ἰδρῶτα, μετὰ ἀπὸ ἐκείνην τὴν μεγάλην μάχην καὶ μετὰ ἀπὸ τὰ τρώπαια ποὺ ἔστησαν κατὰ τῆς ματαιασμένης φύσεως, ἀφοῦ κατεντροπιάσθησαν καὶ ἔσθθησαν αἱ λαμπάδες τῶν ἀνεχώρησαν σκυμμέναι κάτω. **7** **14** Διότι τίποτε δὲν εἶναι πιὸ σκοτεινὸν ἀπὸ τὴν παρθενίαν, ὅταν δὲν ἔχει καὶ τὴν ἐλεημοσύνην. Δι' αὐτὸ καὶ πολλοὶ συνηθίζουν νά ὀνομάζουσι σκοτεινοὺς τοὺς ἀνελεήμονας. Ποῦ εἶναι, λοιπόν, τὸ ὄφελος τῆς παρθενίας, ἀφοῦ οὔτε τὸν νυμφίον εἶδαν, οὔτε κατάρθωσαν νά κτυπήσουν τὴν θύραν, ἀλλ' ἤκουσαν τὸν φοβερόν ἐκεῖνον λόγον: «Πηγαίνετε, δὲν σᾶς γνωρίζω»; Ὅταν δὲ αὐτὸς εἶπῃ αὐτά, δὲν μένει τίποτε ἄλλο παρὰ ἡ γέεννα καὶ ἡ ἀνυπόφορη τιμωρία μᾶλλον δὲ αὐτὸς ὁ λόγος εἶναι φοβερότερος καὶ ἀπὸ τὴν γέενναν. Αὐτὰ τὰ λόγια εἶπεν καὶ δι' ἐκεῖνους, οἱ ὁποῖοι πρᾶτουν παρρησίας: «ἀγρυπνεῖτε, λοιπόν, διότι δὲν γνωρίζετε τὴν ἡμέραν οὔτε τὴν ὥραν».

Βλέπεις πῶς διαρκῶς τελειώνει μὲ αὐτὰ τὰ λόγια, δεικνύων ὅτι εἶναι ὠφέλιμη ἡ ἀγνοία τῆς ἐξόδου ἀπὸ αὐτὴν τὴν ζωὴν; **15** Ποῦ εἶναι τώρα οἱ ἀδιάφοροι καθ' ἑλὴν τὴν ζωὴν των, οἱ ὁποῖοι, ὅταν κατηγοροῦνται ἀπὸ ἡμᾶς, λέγουσι ὅτι εἰς τὸν καιρὸν τοῦ θανάτου θὰ ἀφίσωμεν τὰ ὑπάρχοντά μας εἰς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην; Ἀς ἀκούσουν αὐτὰ τὰ λόγια καὶ ἂς διορθωθοῦν. Διότι καὶ κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον πολλοὶ δὲν ἠμπόρεσαν νά πράξουν αὐτὸ ἐπειδὴ ἀνηπάσθησαν αἰφνιδίως καὶ δὲν κατάρθωσαν οὔτε εἰς τοὺς συγγενεῖς νά παραγγελοῦν ἐκεῖνα, ποὺ ἤθελαν.

Αὕτη μὲν, λοιπόν, ἡ παραβολὴ ἐλέχθη διὰ τὴν ἐλεημοσύνην ποὺ γίνεται μὲ χρήματα ἢ δὲ ἐπομένη παρα-

βολή⁷ ἐλέχθη δι' ἐκείνους οἱ ὅποιοι δὲν ἐπιθυμοῦν νὰ ὤφελῃσιν τὸν πλησίον οὔτε μὲ χρήματα, οὔτε μὲ λόγια, οὔτε μὲ προστάσιαν, οὔτε μὲ ὁ,τιδήποτε ἄλλο, ἀλλὰ ἀποκρύπτουν τὰ πάντα.

Διατί ἄρα γε αὕτη ἡ παραβολὴ ἀναφέρει βασιλέα καὶ ἐκείνη νυμφίον; ¶ Διὰ τὰ μάθησι πόσον συγγενὴς μὲ τὰς παρθένους εἶναι ὁ Χριστός, αἱ ὁποῖαι ἀποθέτουν τὰ ὑπάρχοντα. Διότι αὐτὸ εἶναι ἡ παρθενία. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος αὐτὸν τὸν ὁρισμὸν δίδει τῆς παρθενίας: «ἡ ἀγαμία γυναῖκα, λέγει, μεριμνᾷ διὰ τὰ πράγματα τοῦ κυρίου» καὶ (λέγει τοῦτο) «διὰ τὰ δεῖξετε καλὴν συμπεριφορὰν καὶ νὰ μένετε στερεοὶ εἰς τὸν Κύριον, χωρὶς περισπασμῶς⁸. Αὐτὰ, λέγει, σᾶς συμβουλεύω.

Ἐάν δὲ εἰς τὸν Λουκᾶν ἀναφέρεται διαφορετικῶς ἡ παραβολὴ τῶν τάλαντων⁹ πρέπει νὰ εἰπωμεν ὅτι αὐτὴ εἶναι ἄλλη καὶ ἐκείνη ἄλλη. Διότι εἰς ἐκείνην ἀπὸ τοῦ ἰδίου κεφάλαιον ἔγιναν διαφορετικὰ εἰσοδήματα: ἀφοῦ ἀπὸ τὴν μίαν μνάν¹⁰ ἄλλος μὲν προσέφερεν πέντε, ἄλλος δὲ δέκα μνάς. Διὰ τοῦτο δὲν ἔλαθεν τὰς ἰδίας διαρεάς. Ἐδῶ, ὅμως, συμβαίνει τὸ ἀντίθετον διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἀμοιβὴ εἶναι ἡ ἴδια δι' ὅλους. ¶ Διότι, ἐκεῖνος ποῦ ἔλαθεν δύο, ἔδωκεν δύο καὶ ἐκεῖνος ποῦ ἔλαθεν πέντε, ἔδωκεν πέντε· ἐνῶ εἰς ἐκείνην τὴν παραβολὴν ἀπὸ τοῦ ἰδίου κεφάλαιον ἄλλος μὲν ἔκαμε μεγαλύτερον, ἄλλος δὲ μικρότερον εἰσόδημα, εὐλογον εἶναι ὅτι δὲν ἀπολαμβάνουν τὰ ἴδια θραβεῖα. Πρόσεξε δὲ ὅτι παντοῦ δὲν τὰ ζητεῖ νὰ τοῦ ἐπιστρέψουν ἀμέσως. Διότι καὶ τὸν ἀμπελῶνα τὸν ἐνού-

7. Τῶν τάλαντων: Ματθ. 25 14 - 30.

8. 1 Κορ. 7, 34 - 35.

9. Λκ. 19, 12 - 27.

10. μνᾶ = 100 ἀρχ.

κίασεν εἰς τοὺς γεωργούς καὶ ἔφυγεν εἰς ξένην χώραν¹¹· καὶ ἐδῶ ἔδωκεν ἐμπιστευτικῶς διὰ τὰ γνωρίσας τὴν μεγάλην ὑπομονὴν του.

Νομίζω δὲ ὅτι λέγει αὐτὰ διὰ τὰ ὑπαινιχθῆ καὶ τὴν ἀνάστασιν. Ἄλλ' ἐδῶ δὲν ὑπάρχουν γεωργοὶ καὶ ἀμπελῶνες, ἀλλὰ ὅλοι εἶναι ἐργάται. ¶ Διότι δὲν ὁμιλεῖ μόνον πρὸς τοὺς ἀρχοντας, οὔτε μόνον πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, ἀλλὰ πρὸς ὅλους. Καὶ αὐτοὶ μὲν ποῦ προσφέρουν, ἀναγνωρίζουν μὲ εὐγένειαν καὶ τὰ ἰδικὰ τους καὶ τὰ τοῦ Δεσπότου. ¶ 724 Ὁ μὲν ἓνας λέγει: «Κύριε, μοῦ παρέδωκες πέντε τάλαντα», ὁ δὲ ἄλλος: «δύο τάλαντα», διὰ τὰ δεῖξουν ὅτι ἀπὸ αὐτὸν ἔλαθον τὴν εὐκαιρίαν τῆς εργασίας, ὅτι τὸν εὐγνωμονοῦν καὶ ὅτι εἰς αὐτὸν ὀφείλουν τὰ πάντα. Τί λοιπόν, λέγει ὁ Κύριος; «Εἴθε, δοῦλα καλὴ (διότι αὐτὸ εἶναι τὸ γινώρισμα τοῦ καλοῦ, τὸ νὰ φροντίξῃ διὰ τὸν πλησίον) καὶ πιστὴ. Εἰς ὅλα ἐφάνηκες πιστός, εἰς πολλὰ θὰ σὲ ἐγκαταστήσω. Εἴσελθε εἰς τὴν χάριν τοῦ Κυρίου σου». Μὲ αὐτὰ τὰ λόγια φανερώνει ὁλόκληρον τὴν εὐτυχίαν.

Ἄλλ' ἐκεῖνος ποῦ ἔλαθεν τὸ ἓν τάλαντον δὲν ἔδειξεν τὴν ἴδιαν μὲ τοὺς ἄλλους συμπεριφορὰν. Ποία ἦτο αὕτη; «Ἐγνώριζα ὅτι εἶσαι ἓνας σκληρὸς ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος θερίζεις ἐκεῖ ὅπου δὲν ἔσπειρες καὶ μαζεύεις ἐκεῖ ὅπου δὲν ἐσκόρπισες» ἐπειδὴ δὲ ἐφοβήθηκα, ἔκρυψα τὸ τάλαντόν σου. Ἰδοὺ ἔχεις ὅ,τι εἶναι ἰδικόν σου». Τί, ὅμως, εἶπεν ὁ Κύριος; «πονηρὴ δοῦλε, ἔπρεπε νὰ θάψῃς τὰ χρήματά μου εἰς τοὺς τραπεζίτας» δηλαδὴ ἔπρεπε νὰ εἴπης, νὰ προτρέψῃς νὰ συμβουλευθῇς. ¶ Ἀλλὰ δὲν πείθονται; Τοῦτο, ὅμως, δὲν σχετίζεται μὲ ἐσέ. Τί θὰ ἠμποροῦσε νὰ ὑπάρξῃ πρὶν ἡμέρον ἀπὸ αὐτό;

11. Ματθ. 21, 33 - 46.

Διότι οἱ μὲν ἄνθρωποι δὲν συμπεριφέρονται κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ἀλλὰ αὐτὸν τὸν ἴδιον ποῦ ἐδανείσθη καταπιστοῦν ὑπεύθυνον διὰ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν χρημάτων. Αὐτός, ὅμως, δὲν συμπεριφέρεται ἔτσι, ἀλλὰ, λέγει ὅτι αὐτὸς ἔπρεπε νὰ τὰ καταθέσῃ καὶ νὰ μοῦ ἐπιστρέψῃ τὴν εἰσπραξίν. «Καὶ ἐγὼ θὰ τὰ ἐξήτουν μαζί μὲ τὸν τόκον».

Μὲ τὸν τόκον ἐννοεῖ τὴν ἐπίδειξιν τῶν ἔργων. Σὺ ἔπρεπε νὰ κάμῃς τὸ εὐκολώτερον καὶ εἰς ἐμέ νὰ ἀφήσῃς τὸ δυσκολώτερον. Ἐπειδὴ, λοιπόν, δὲν ἔπραξεν αὐτὸ λέγει: «νὰ πάρετε ἀπὸ αὐτὸν τὸ τάλαντον καὶ δώσατε αὐτό εἰς ἐκεῖνον, ποῦ ἔχει τὰ δέκα τάλαντα. Ἐ» διότι εἰς τὸν καθένα ποῦ ἔχει θὰ δοθοῦν καὶ ἄλλα καὶ θὰ περισσεύουν ἀπὸ ἐκεῖνον, ὅμως ποῦ δὲν ἔχει, θὰ τοῦ ἀφαιρεθῇ καὶ αὐτὸ ποῦ ἔχει».

Τί, λοιπόν, σημαίνει αὐτό; Ἐκεῖνος ποῦ ἔχει τὸ χάρισμα τοῦ λόγου καὶ τῆς διδασκαλίας διὰ νὰ ὠφελῇ τοὺς ἄλλους καὶ δὲν χρησιμοποιεῖ αὐτό, θὰ χάσῃ καὶ τὸ χάρισμα αὐτό· ἐνῷ ἐκεῖνος ποῦ δεικνύει μεγαλυτέραν φιλοτιμίαν, θὰ προσελκύσῃ καὶ μεγαλυτέραν δωρεάν, ὅπως, θεοαίως, καὶ ἐκεῖνος ποῦ ἔχασεν καὶ ἐκεῖνο ποῦ ἔλαθεν.

Ἄλλ' ἡ ζημία διὰ τὸν καθυστεροῦντα δὲν φθάνει μόνον μέχρις ἐδῶ, ἀλλὰ καὶ ἡ τιμωρία εἶναι ἀνυπόφορος καὶ ἡ ἀπόφασις εἶναι γεμάτη ἀπὸ κατηγορίαν. «Καὶ τὸν ἄθλιον δοῦλον ρίξατε ἔξω εἰς τὸ σκότος· ἐκεῖ θὰ εἶναι τὸ κλάμα καὶ τὸ τρίξιμον τῶν δοντιῶν».

► Εἶδες πῶς τιμωρεῖται μὲ τὴν μεγαλυτέραν τιμωρίαν ὅχι μόνον ὁ κλέπτης, ὁ πλεονέκτης καὶ ἐκεῖνος ποῦ διαπράττει τὸ κακόν, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνος ποῦ δὲν πράττει τὸ καλόν; Ἄς ἀκούσωμεν, λοιπόν, τὰ λόγια αὐτά· ὅσον εἶναι καιρὸς ἅς ἐνδιαφερθῶμεν διὰ τὴν σωτηρίαν μας, ἅς πάρωμεν λάδι διὰ τὰς λαμπάδας, ἅς ἀξι-

οποιήσωμεν τὸ τάλαντον. Διότι ἐὰν θαρσυνώμεν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ζωὴν μένωμεν ἄδραναις, οὐδεὶς θὰ μᾶς ἐλεήσει εἰς τὴν ἄλλην, ἔστω καὶ ἐὰν θρηνώμεν ὑπερβολικά. Κατεδίκασεν τὸν ἑαυτὸν τοῦ καὶ ἐκεῖνος ποῦ εἶχεν τὰ ἀκαθάρτα ἐνδύματα, ἀλλ' οὐδεμίαν ὠφέλειαν ἔλαθεν. Ἐπέστρεψεν καὶ ἐκεῖνο ποῦ τοῦ ἐδόθη πρὸς φύλαξιν αὐτὸς ποῦ ἔλαθεν τὸ ἐν τάλαντον καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον κατεδικάσθη. Καὶ αἱ παρθένοι παρεκάλεσαν, ἐπλησίασαν καὶ ἐκτύπησαν τὴν θύραν, ἀλλὰ ἔλα ἦσαν ἄσκοπα καὶ μάταια.

► Αὐτά, λοιπόν, ἀφοῦ γνωρίζομεν, ἅς προσφέρωμεν καὶ τὰ χρήματα καὶ τὴν προθυμίαν καὶ τὴν προστάσιαν καὶ ἔλα πρὸς ὠφέλειαν τῶν πλησίων. Διότι τάλαντα ἐδῶ ὀνομάζονται ἔλα ὅσα ἡμπορεῖ νὰ ἔχῃ κάποιος, εἴτε ἡ προστάσις, εἴτε τὰ χρήματα, εἴτε ἡ διδασκαλία, εἴτε ὁποιοδήποτε ἄλλο παρόμοιον πρᾶγμα. Οὐδεὶς, λοιπόν, νὰ μὴ λέγῃ, ὅτι μόνον ἐν τάλαντον ἔχω καὶ τίποτε δὲν ἡμπορῶ νὰ πράξω. ► Διότι ἡμπορεῖς καὶ μὲ ἓνα μόνον νὰ διακριθῇς. Διότι δὲν εἶσαι πτωχότερος ἀπὸ ἐκείνην τὴν χήραν, οὔτε πρὸ ἀπαίδευτος ἀπὸ τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἰωάννην, οἱ ὅποιοι ἦσαν ἀπλοῖκοι καὶ ἀγράμματοι ἄνθρωποι. Ἄλλ' ὅμως, ἐπειδὴ ἔδειξαν ζῆλον καὶ ἔλα τὰ ἔπρατταν διὰ τὸ συμφέρον ὅλων, ἔγιναν ἀξιοὶ διὰ τὸν οὐρανόν. Διότι τίποτε δὲν εἶναι τόσο ἀγαπῆτὸν εἰς τὸν Θεόν ὅσον τὸ νὰ ζῶμεν διὰ τὴν κοινὴν ὠφέλειαν. Διὰ τοῦτο μᾶς ἔδωκεν ὁ Θεὸς τὴν ὁμιλίαν, τὰ χέρια, τὰ πόδια, τὴν δύναμιν τοῦ σώματος, τὴν σκέψιν καὶ τὴν σύνεσιν διὰ νὰ τὰ χρησιμοποιοῦμεν καὶ διὰ τὴν ἠθικὴν μας σωτηρίαν καὶ πρὸς ὠφέλειαν τῶν ἄλλων. Διότι ἡ ὁμιλία μᾶς εἶναι χρήσιμη ὅχι μόνον νὰ λέγωμεν ὕμνους καὶ εὐχαριστίας, ἀλλ' εἶναι χρήσιμη διὰ τὴν διδασκαλίαν καὶ διὰ τὴν συμβουλὴν. ► Ἐὰν μὲν χρησιμοποιοῦμεν αὐτὴν δι' αὐτὸν τὸν σκοπὸν θὰ μιμηθῶμεν τὸν Κύριον· ἐὰν δὲ διὰ τὸ ἀντίθετον, θὰ μιμηθῶμεν τὸν διάβολον.

Ἄφοῦ καὶ ὁ Πέτρος, ὅταν ὁμολόγησεν πίστιν εἰς τὸν Χριστόν, ἐμακαρίζετο ἐπειδὴ εἶχεν εἶπῃ ἐκεῖνα ποῦ ἐδιδάχθη ἀπὸ τὸν Πατέρας ὅταν ὁμῶς ἀπέφευγεν καὶ ἀπέκρουεν τὸν σταυρόν, ἐπεπλήσσετο πολὺ, ἐπειδὴ ἐσκέπτετο ὅπως ὁ διάβολος. Ἐάν λοιπόν, εἶναι τόσοι μεγάλη ἡ κατηγορία ὅταν λέγωμεν κάτι ἀπὸ ἀγνοίας, ποῖαν συγχώρησιν θὰ ἔχωμεν ὅταν ἀμαρτάνωμεν πολὺ καὶ μὲ τὴν θέλησίν μας;

Ἄς λέγωμεν, λοιπόν, τέτοια λόγια, ὥστε ἀπὸ αὐτὰ νὰ γίνεταί φανερόν ὅτι εἶναι λόγια τοῦ Χριστοῦ. Διότι ὅτε ὅταν εἶπω μόνον: «σῆκω ἐπάνω καὶ περιπάτει»¹², ὅτε ὅταν εἶπω: «Ταῦθ' ἔσθω, σῆκω»¹³, τότε λέγω ἐκεῖνα ποῦ εἶπεν ὁ Χριστός, ἀλλὰ πολὺ περισσότερον ὅταν λέγω καλὰ λόγια ἂν καὶ ἔχω ὑβρισθῇ καὶ ὅταν προσευχωμαι διὰ ἐκείνους, οἱ ὅποιοι μὲ κακομεταχειρίζονται.

¶ Πρὸ ὀλίγου ἔλεγον, ὅτι ἡ γλῶσσα μας εἶναι ὡσάν χέρι, ποῦ ἐγγίζει τὰ πόδια τοῦ Θεοῦ· τώρα δὲ λέγω κάτι περισσότερον: ὅτι ἡ γλῶσσα μας εἶναι γλῶσσα, ἡ ὁποία μιμεῖται τὴν γλῶσσαν τοῦ Χριστοῦ ἔάν παρουσιάσῃ τὴν ἀρμόζουσαν ὀρθότητα, ἔάν λέγωμεν ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἐπιθυμεῖ Ἐκεῖνος.

Ποῖα δὲ εἶναι ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα Ἐκεῖνος θέλει νὰ λέγωμεν; Εἶναι τὰ λόγια, τὰ ὁποῖα εἶναι γεμῆτα ἀπὸ μετριοτήτα καὶ ἡμερότητα, καθὼς ἀκριβῶς καὶ ὁ ἴδιος ἔλεγεν εἰς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι τὸν ὕβριζαν: «ἐγὼ δὲν ἔχω δαμόνιον»¹⁴ καὶ πάλιν: «ἐάν ὁμιλήσῃ κακῶς, μαρ-

12. Ματθ. 9, 5.

13. Πρ. Απ. 9, 40.

14. Ἰω. 8, 49.

τύρησε διὰ τὸ κακόν»¹⁵. Εἰς τὸν μαθητὴν, ὁ ὁποῖος τὸν ἐπρόδωσεν εἶπεν: **Δ** «φίλε, διατί ἤλθες;»¹⁶.

Ἐάν καὶ σὺ ὁμιλῇς κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ἔάν ὁμιλῇς πρὸς διόρθωσιν τῶν ἄλλων, τότε ἀπέκτησες γλῶσσαν, ἡ ὁποία ὁμοιάζει μὲ ἐκείνην τοῦ Χριστοῦ. Αὐτὰ εἶπεν ὁ ἴδιος ὁ Θεός: «Ἐάν ἐκφέρῃς κάτι πολυτίμον ἀπὸ τὸ ἀνάξιον, θὰ εἶσαι ὡσάν τὸ στόμα μου»¹⁷.

Ὅταν, λοιπόν, ἡ γλῶσσα σου γίνῃ ὡσάν τὴν γλῶσσαν τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸ στόμα σου ὡσάν τὸ στόμα τοῦ Πατρὸς καὶ εἶσαι ναὸς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ποῖα τιμὴ θὰ ἠμποροῦσε νὰ εἶναι ὁμοία μὲ αὐτήν; Διότι, οὔτε ἔάν, τὸ στόμα σου ἀποτελεῖται ἀπὸ χρυσόν, ἢ ἀπὸ πολυτίμου λίθου, ἐπρόκειτο νὰ λάμπῃ ὅπως τώρα, ποῦ ἀκτινοβολεῖ μὲ τὸν στολισμὸν τῆς μετριοτήτος. **Β** Διότι τί εἶναι πῶς ἐπιθυμητόν ἀπὸ τὸ στόμα, τὸ ὁποῖον δὲν γνωρίζει νὰ ὑβρίξῃ, ἀλλὰ φροντίζει νὰ εὐλογῇ καὶ νὰ λέγῃ καλὰ λόγια; Ἐάν δὲ δὲν ἀντέχῃς νὰ εὐλογῇς ἐκεῖνον ποῦ σὲ καταρτᾷ, σιώπα. Τοῦτο ἐν τῷ μεταξύ προσπάθησε νὰ ἐπιτύχῃς, προχωρῶν περαιτέρω καὶ φροντίζων δι' αὐτὸ καθὼς πρέπει, ὥστε νὰ φθάσῃς εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο καὶ νὰ ἀποκτήσῃς στόμα τέτοιο καθὼς τὸ περιεγράψαμεν.

736 Μὴ νομίσης ὅτι εἶναι τολμηρὸν αὐτὸ ποῦ εἵπαμεν· διότι ὁ Κύριος εἶναι φιλόanthropos καὶ τὸ δῶρον προέρχεται ἀπὸ τὴν καλωσύνην του. Τολμηρὸν εἶναι νὰ ἔχωμεν στόμα ποῦ νὰ ὁμοιάζῃ μὲ τὸν διαβολὸν καὶ γλῶσσαν ὁμοίαν μὲ πονηρὸν δαίμονα· μάλιστα δὲ ἡμεῖς

15. Ἰω. 18, 23.

16. Ματθ. 26, 50.

17. Ἱερειμ. 15, 19.

αί ὅποιοι μετέχουμε τοιοῦτων μυστηρίων καί κοινωνώμεν τὸ ἴδιον τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου. Αὐτά, λοιπόν, ἀκεπτόμενος, γίνου ὅμοιος με' Ἐκείνον ἀναλόγως με' τὴν δύναμίν σου. Ἀφοῦ γίνῃς, λοιπόν, τέτοιος οὐδέποτε πλέον ὁ διάβολος θά ἠμπορέσῃ νά σέ ἀνένιση κατὰ πρόσωπον. Διότι γνωρίζει καλῶς τὸ βασιλικόν σημεῖον καί τὰ δπλα τοῦ Χριστοῦ, με' τὰ ὁποῖα ἐνικήθη.

Ποῖα δὲ εἶναι αὐτά; Ἡ ἐπιείκεια καί ἡ πραότης. Διότι ὅταν εἰς τὸ ὅρος, ὅπου τοῦ ἐπετέθη, τὸν συνέτριψε καί τὸν ἐξάπλωσεν κάτω, δὲν ἐγκώριζεν ὅτι ἦτο ὁ Χριστός. Ἀπὸ τὰ λόγια του δὲ τὸν ἐπίασε, με' τὴν ἐπιείκειαν τὸν ἠχμαλώτισε καί με' τὴν πραότητα τὸν κατετρόπωσε.

Β Αὐτὸ κάμει καί σὺ' ἐάν ἴδῃς κάποιον ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος ὁμοιάζει με' τὸν διάβολον καί σέ πλησιάζει, νίκησε αὐτὸν με' τὸν ἴδιον τρόπον. Ὁ Χριστὸς σοῦ ἔδωκεν ἐξουσίαν νά γίνῃς ὅμοιος με' αὐτὸν ὅσον ἠμπορεῖς. Μὴ φοβηθῇς ὅταν ἀκούῃς αὐτὸν τὸν λόγον. Φόβος εἶναι τὸ νά μὴ γίνῃς ὅμοιος με' αὐτόν. Νά ὁμιλῇς, λοιπόν, ὅπως Ἐκεῖνος καί θά γίνῃς, ὡς πρὸς αὐτό, ὅπως Ἐκεῖνος, ὅσον εἶναι δυνατόν εἰς τὸν ἄνθρωπον νά τὸ καταρθώσῃ. **Διὰ τοῦτο εἶναι ἀνώτερος ἐκεῖνος, ποῦ ὁμιλεῖ κατ' αὐτόν τὸν τρόπον παρὰ ἐκεῖνος, ποῦ προφητεύει.**

Διότι τὸ νά προφητεῦν εἶναι ἐξ ὁλοκλήρου χάρισμα, ἐνῶ τὸ νά ὁμιλῇς ἔτσι, ἀπαιτεῖ κόπον καί ἰδρώτα ἰδικόν σου. Δίδαξε τὴν ψυχὴν σου νά διαμορφώῃ ἔτσι τὸ στόμα σου, ὥστε νά ὁμοιάζῃ με' τὸ στόμα τοῦ Χριστοῦ. Διότι ἠμπορεῖ νά ἐπιτυχῇ τέτοια πράγματα ἐάν ἐπιθυμῇ. **¶** Γνωρίζει τὴν τέχνην, ἐάν δὲν εἶναι ἀναίσθητη.

Πῶς διαμορφώνεται τέτοιο στόμα; με' ποῖα χρώματα καί με' ποῖον ὕλικόν; λέγει κάποιος. Μὲ κανένα χρω-

μα καί καμμίαν ὕλην, ἀλλὰ μόνον με' τὴν ἀρετὴν, τὴν καλωσύνην καί τὴν ταπεινοφροσύνην. Ὡς ἴδωμεν δὲ πῶς διαμορφώνεται τὸ στόμα τοῦ διαβόλου, διὰ νά μὴ τὸ κάμωμεν ποτέ. Πῶς, λοιπόν, διαμορφώνεται; Μὲ τὰς κατάρτας, με' τὰς ὕβρεις, με' τὴν ἐπιπορκίαν καί με' τὴν ζηλοτυπίαν. Διότι ὅταν κάποιος ὁμιλῇ ὅπως ἐκεῖνος, τότε ἀποκτᾷ τὴν γλῶσσαν του. Ποῖαν, λοιπόν, συγχώρησιν θά ἔχωμεν; μάλλον δὲ ποῖαν τιμωρίαν δὲν θά ὑποστώμεν, ὅταν ἀνεχώμεθα ἡ γλῶσσα μας, με' τὴν ὁποῖαν ἐγίναμεν ἀξιοὶ νά γευώμεθα τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου, νά λέγῃ λόγια διαβολικά;

Δ Ὡς μὴ ἀνεχθώμεν, λοιπόν, αὐτό, ἀλλὰ ὥς χρησιμοποῖσωμεν ὅλον μας τὸν ζήλον, ὥστε νά ἐκπαιδεύσωμεν αὐτὴν νά μιμῆται τὸν Κύριον. Διότι ἐάν τῆς διαθέσωμεν αὐτό, θά μᾶς τοποθετήσῃ με' πολὺ θάρρος ἐνώπιον τοῦ θῆματος τοῦ Χριστοῦ. Ἐάν κάποιος δὲν γνωρίζει νά ὁμιλῇ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, οὔτε ὁ δικαστὴς θά ἀκούσῃ αὐτόν. Διότι, ὅπως ἀκριβῶς ὅταν τύχῃ ὁ δικαστὴς νά εἶναι Ρωμαῖος, δὲν θά ἀκούσῃ τὸν ἀπολογούμενον, ὁ ὁποῖος δὲν γνωρίζει νά ὁμιλῇ τὴν γλῶσσαν του, παρομοίως καί ὁ Χριστὸς' ἐάν δὲν ὁμιλῇς με' τὸν ἴδιον τρόπον ὅπως Ἐκεῖνος, δὲν θά σέ ἀκούσῃ, οὔτε θά σέ προσέξῃ.

Ε Ὡς μάθωμεν, λοιπόν, νά ὁμιλῶμεν κατ' αὐτόν τὸν τρόπον, κατὰ τὸν ὁποῖον ἐσυνήθισεν νά ἀκούῃ ὁ θασιεύς μας. Ὡς φροντίσωμεν νά μιμηθῶμεν τὴν γλῶσσαν ἐκείνου. Ἐστὼ καί ἂν εὐρεθῇς μέσα εἰς τὸ πένθος, πρόσεξε νά μὴ σοῦ παραμορφώσῃ τὸ στόμα ἡ κυριαρχία τῆς μελαγχολίας, ἀλλὰ νά ὁμιλήσῃς ὅπως ὁ Χριστός. Διότι καί Αὐτὸς ἐπένευσεν τὸν Λάζαρον καί τὸν Ἰούδαν¹⁸.

18. Ἰω. 11, 11.

Ἐάν πέσης μέσα εἰς τὸν φόβον, προσπάθησε πάλιν νὰ ὁμιλήσῃς κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ποὺ ὠμίλησεν ὁ Κύριος. **257** Διότι καὶ Αὐτὸς ἔπescen μέσα εἰς τὸν φόβον πρὸς χάριν σου καὶ ἀπὸ συγκρατῶσιν. Νὰ εἰπῇς καὶ σύ: «ἀλλ' ὅχι ὅπως θέλω ἐγώ, ἀλλ' ὅπως θέλεις σύ»¹⁹. Ἔστω καὶ ἂν κλαίῃς, δάκρυσε ἡρέμως ὅπως Αὐτός. Καὶ ἂν ἀντιμετωπίζῃς δολίᾳς ἐπιθέσεις καὶ λύπην, νὰ τὰ δεχῇς καὶ αὐτὰ ὅπως ὁ Χριστός. Διότι καὶ δολίᾳς ἐπιθέσεις ἐδέχθη καὶ ἐλυπήθη καὶ εἶπεν: «ἡ ψυχὴ μου εἶναι λυπημένη μέχρι θανάτου»²⁰.

Σοὺ ἔδωκεν ὅλα τὰ ὑποδείγματα, διὰ νὰ διατηρῇς τὸν ἴδιον τρόπον καὶ νὰ μὴ καταστρέψῃς τοὺς κανόνας, οἱ ὅποιοι σοὺ ἐδόθησαν. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ ἡμπορέσῃς νὰ ἔχῃς στόμα, ποὺ νὰ ὁμοιάζῃ μὲ τὸ στόμα Ἐκείνου.

Τοιοῦτοτρόπως, ἂν καὶ θαδίζῃς ἐπάνω εἰς τὴν γῆν, θὰ παρουσιάσῃς εἰς ἡμᾶς γλῶσσαν ὅμοιαν μὲ ἐκείνην τοῦ καθημένου εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ θὰ διαφυλάξῃς τὸν τρόπον ἀντιμετωπίσεως τῆς μελαγχολίας, τῆς ὀργῆς, τοῦ πένθους καὶ τῆς ἀγωνίας.

Πόσοι ἀπὸ ἡμᾶς ἐπιθυμοῦν νὰ ἴδωσιν τὴν μορφήν Του; **28** Ἰδοὺ, εἶναι δυνατόν ὅχι μόνον νὰ ἴδωμεν, ἀλλὰ καὶ νὰ γίνωμεν ὅμοιοι Του, ἔάν τὸ ἐπιδιώκωμεν μὲ ζῆλον. Ἄς μὴ ἀνασάλλωμεν, λοιπόν. Δὲν ἀσπάζεται τὰ στόματα τῶν προφητῶν, ἐπειδὴ ἦσαν μετρίοφρονες καὶ ἡμεροὶ ἄνθρωποι. «Διότι πολλοὶ θὰ μοῦ εἶπουν, λέγει ὁ Κύριος, ὅθεν προεφητεύσαμεν εἰς τὸ δνομά σου; Καὶ θὰ τοὺς εἶπω, δὲν σὰς γνωρίζω»²¹.

19. Ματθ. 26, 36.

20. Ματθ. 26, 38.

21. Ματθ. 7, 22 - 23.

Τὸ στόμα, ὅμως, τοῦ Μωϋσέως, ἐπειδὴ ἦτο πολὺ μετρίοφρον καὶ ἡρεμὸς, (διότι «ὁ Μωϋσῆς, λέγει, ἦτο ἄνθρωπος ἡμερώτατος ἀπὸ ὅλων τῶν ἀνθρώπων, ποὺ εἶναι εἰς τὴν γῆν»²²) τόσον ἡσπάζετο καὶ ἡγάπα, ὥστε νὰ εἶπῃ «πρόσωπον μὲ πρόσωπον καὶ ὠμιλοῦσεν στόμα πρὸς στόμα, ὅπως ἀκριβῶς ὁ φίλος πρὸς τὸν φίλον του»²³. Δὲν διατάσσεις τώρα τοὺς δαίμονας, ἀλλὰ θὰ διατάξῃς τότε τὴν γέννηαν τοῦ πυρός, ἔάν ἔχῃς τὸ στόμα σου ὅμοιον μὲ τὸ στόμα τοῦ Κυρίου. **29** Θὰ διατάξῃς τὴν ἄβυσσον τοῦ πυρός καὶ θὰ εἶπῃς: «σιῶπα, γίνου θωβή»²⁴ καὶ μὲ πολὺ θάρρος θὰ ἀνέλθῃς εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ θὰ ἀπολαύσῃς τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Εἴθε ὅλοι νὰ ἐπιτύχωμεν αὐτὴν μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὅποιον, μαζὶ μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ἀνήκει ἡ δόξα, ἡ δύναμις καὶ ἡ τιμὴ τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

22. Ἀριθμ. 12, 3.

23. Ψαλμ. 35, 11.

24. Μάρκ. 9, 30.

ΟΜΙΛΙΑ ΘΘ' (79)

(Ματθ. κε' 31— κατ' 5)

Δ «Όταν δὲ ἔλθῃ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τὴν δόξαν Του καὶ ὅλοι οἱ ἄγγελοι μαζί Του, τότε θὰ καθήσῃ λέγει εἰς τὸν θρόνον τῆς δόξης Του καὶ θὰ χωρίσῃ τὰ πρόβατα ἀπὸ τὰ κατσίκαι· καὶ αὐτοὺς μὲν θὰ ὑποδεχθῇ καὶ θὰ τοὺς χαρίσῃ τὴν βασιλείαν, διότι τὸν ἠθέλησαν ὅταν ἐπαινοῦσαν, τὸν ἐπύκουσαν ὅταν ἐβίβουσαν, τὸν ἐφιλοξένησαν ὅταν ἦτο ξένος, τὸν ἐνέδυσαν ὅταν ἦτο γυμνός, τὸν ἐπεσκέψαντο ὅταν ἦτο ἀσθενής καὶ τὸν εἶδαν ὅταν ἦτο εἰς τὴν φυλακὴν. Τούτοις ἀντιθέτους, ὅμως, πρὸς αὐτοὺς κατηγοροῦν, θὰ ἀποστείλῃ εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, ἃ ποὺ εἶναι ἐτισμένον διὰ τὸν διάβολον καὶ τοὺς ἄγγέλους του» (Ματθ. 25, 31—41).

Τὴν γλυκυτάτην αὐτὴν περικοπήν, τὴν ὁποῖαν συνεχῶς δὲν θὰ ἀφήσωμεν χωρὶς νὰ τὴν συλλογιζώμεθα, ἅς ἀκούσωμεν τώρα μὲ προθυμίαν καὶ κατάνυξιν μεγάλην· εὐλόγως δὲ μετὰ αὐτὴν ἐτελείωσαν ὁ λόγος αὐτός. Διότι εἰς αὐτὸν γίνεται πολὺς λόγος διὰ τὴν φιλοanthropίαν καὶ τὴν ἐλεημοσύνην. **✠✠✠** Διὰ τοῦτο καὶ προηγουμένως ὠμίλησεν δι' αὐτὴν ποικιλοτρόπως, ἐνῶ ἐδῶ δμιλεῖ σαφέστερα καὶ ἐντονώτερα, εἰσάγων ὅχι μόνον δύο ἢ τρία καὶ πέντε πρόσωπα, ἀλλ' ὁλόκληρον τὴν οἰκουμένην.

Ἄν καὶ εἰς τὰς προηγουμένας παραβολὰς ἀνέφε-
ρεν δύο πρόσωπα, δὲν ἐννοοῦσαν δύο πρόσωπα, ἀλλὰ
δύο μέρη· δηλαδὴ τὴν παράταξιν τῶν παρακουόντων
καὶ τὴν παράταξιν τῶν ὑπακούοντων. Ἐδῶ, ὅμως, χρη-
σιμοποιεῖ λόγον πῶς τρομακτικὸν καὶ πῶς καθαρὸν. Διὰ
τοῦτο δὲν λέγει, λοιπόν, ὅτι «ὁμοιάζει ἡ βασιλεία», ἀλ-
συγκεκριμενισμένη παρουσιάζει τὸν ἑαυτὸν Του λέγων **Β**

«ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τὴν δόξαν Του. Διότι τώρα ἦλθεν μέσα εἰς τὸν ἐξευτελισμὸν, τὰς ὕβρεις καὶ τὰς κατηγορίας· τότε, ὅμως, θὰ καθήσῃ εἰς τὸν θρόνον τῆς δόξης του. Συνεχῶς δὲ ἀναφέρει τὴν δόξαν. Ἐπειδὴ ὁ σταυρὸς ἦτο πλησίον καὶ ἐθεωρεῖτο ὅτι εἶναι ἀτιμωτικὸν πρᾶγμα, διὰ τοῦτο ἀνυψῶναι τὸν ἀκροατὴν καὶ θέτει ὅπ' ὅμιν του τὸ δικαστήριον καὶ παρουσιάζει ὁλόκληρον τὴν οἰκουμένην. Καὶ ὅχι μόνον μετὰ αὐτὰ κάμνει φοβερόν τὸν λόγον, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸ νὰ παρουσιά-
ζῃ τοὺς οὐρανοὺς νὰ ἀδειάζουν. Διότι λέγει, ὅτι ὅλοι οἱ ἄγγελοι θὰ εἶναι μαζί του καὶ θὰ μαρτυροῦν πόσας ὑπηρεσίας προσέφεραν διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων, ὅταν ἐστέλλοντο ἀπὸ τὸν Κύριον. Ἡ ἡμέρα ἐκείνη θὰ εἶναι γεμάτη τρόμον ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη.

Γ Κατόπιν λέγει· «θὰ συναθροισθοῦν ὅλα τὰ ἔθνη»· δηλαδὴ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι. «Καὶ θὰ χωρίσῃ τοὺς μὲν ἀπὸ τοὺς δέ, ὅπως ἀκριβῶς ὁ ποιμὴν τὰ πρόβατα». Διότι τώρα δὲν εἶναι χωρισμένοι, ἀλλ' ὅλοι εἶναι ἀνακατω-
μένοι· ἡ διαίρεσις, ὅμως, τότε θὰ γίνῃ μετὰ μεγάλην ἀκρί-
θειαν. Ἐν τῷ μεταξύ χωρίζει αὐτοὺς καὶ φανερῶναι ἀ-
ναλόγως τῆς τοποθετήσεως. Ἐπίσης παρουσιάζει τὸ ἦ-
θος ἐκάστου καὶ μετὰ τὰ δνόματα, ὀνομάζων τοὺς μὲν κατσίκαι, τοὺς δὲ πρόβατα, διὰ νὰ περιγράψῃ τὴν ἀκαρ-
πίαν τῶν πρώτων. Διότι ἀπὸ τῆς κατσίκαι οὐδεὶς καρ-
πὸς θὰ ἠμποροῦσε νὰ προέλθῃ. **Δ** Ἐπίσης περιγράφει καὶ τὸ μεγάλο εἰσόδημα τῶν ἄλλων. Διότι τὰ πρόβατα
δίδουν μεγάλο εἰσόδημα ἀπὸ τὰ μαλλιά, ἀπὸ τὸ γάλα καὶ ἀπὸ τὰ μικρά ποὺ γεννοῦν. Ἀπὸ ὅλα αὐτὰ εἶναι ἐ-
στερημένον τὸ κατσίκι. Ἀλλὰ τὰ μὲν ζῶα ποὺ δὲν ἔχουν
λογικόν, ἐκ φύσεως ἔχουν τὴν ἀκαρπίαν καὶ τὴν ἀκαρ-
ποφορίαν ἐνῶ ἐκεῖνοι τὴν ἔχουν ἀπὸ τὴν θέλησίν των. Διὰ τοῦτο τιμωροῦνται οἱ πρῶτοι καὶ στεφανοῦνται οἱ
ἄλλοι. Δὲν τιμωρεῖ δὲ αὐτοὺς ἀπὸ πρὶν, ἀλλ' ἀφοῦ κρί-

νει αὐτοὺς ὡς δικαστῆς. Διὰ τοῦτο, ἀφ' οὗ τούτοις τοποθετήσῃ, τοὺς λέγει τὰς κατηγορίας. Αὐτοὶ δὲ ὁμιλοῦν μετριοφροσύνην, ἀλλὰ οὐδὲν κέρδος ἔχουν πλέον. Καὶ πολὺ ὀρθῶς· διότι παρέβλεψαν πρᾶγμα, ποῦ εἶναι πολυπόθητον ἀπὸ αὐτόν. Διότι καὶ οἱ προφῆται παντοῦ καὶ πάντοτε αὐτὸ ἔλεγον, ὅτι: «Θέλω εὐσεβήσασθαι καὶ δόξαι ὑμῶν»¹. Καὶ ὁ νομοθέτης μὲ δόξα, μὲ λόγια καὶ μὲ πράγματα, εἰς αὐτὸ παρακινῶσε· ἀλλὰ καὶ ἡ ἰδία ἡ φύσις αὐτὸ ἐδίδασκεν.

Β Παρατήρησε δὲ ὅτι αὐτοὶ εἶναι ἔρημοι ὅχι μόνον ἀπὸ ἑνὸς ἢ δύο, ἀλλὰ ἀπὸ ὅλων. Διότι, ὅχι μόνον δὲν τὸν ἐθρεψαν ὅταν πεινοῦσε καὶ δὲν τὸν ἐνέδυσαν ὅταν ἦτο γυμνός, ἀλλὰ δὲν ἐπράξαν ἐκεῖνο ποῦ ἦτο εὐκολώτερον, δηλαδὴ δὲν τὸν ἐπισκέφθησαν ὅταν ἦτο ἄρρωστος. Παρατήρησε δὲ πόσον ἐλαφρά πρᾶγματα παραγγέλλει. Δὲν εἶπεν, ὅτι ἦμουν εἰς τὴν φυλακὴν καὶ μὲ ἀπληυθερώσατε, ἦμουν ἄρρωστος καὶ μὲ ἐσηκώσατε, ἀλλὰ «μὲ ἐπισκέφθητε» καὶ «ἤλθατε πρὸς ἐμέ». Ἀλλ' οὕτως καὶ ὡς πρὸς τὴν πείναν ἦτο δύσκολον ἐκεῖνο ποῦ παρήγγειλεν. Διότι δὲν ἐζητεῖ πολυτελεῖα τράπεζαν, ἀλλὰ μόνον τὴν ἀναγκαίαν τροφήν καὶ μάλιστα μὲ τὴν μορφήν ἐνὸς ἀξιολύπητου.

Γ Ὡστε ὅλοι εἶναι ἀρκετὰ διὰ νὰ τιμωρήσουν αὐτοὺς· ὅπως ἡ εὐκολία ἐκείνου ποῦ τοὺς ἐζητεῖτο, διότι ἦτο ψωμί· ἡ ἀθλιότης ἐκείνου ποῦ ἐζητεῖ, διότι ἦτο πτωχός· τὸ εὐσεμπάθητον τῆς φύσεως, διότι ἦτο ἄνθρωπος· ἡ μεγάλη ἐπιθυμία τῆς ὑποσχέσεως, διότι ὑπεσχέθη τὴν βασιλείαν· ὁ τρόμος τῆς τιμωρίας, διότι μὲ τὸν ἄδην μᾶς ἐφοθέριεν· ἡ ἀξία τοῦ λαμβάνοντος, διότι ὁ Θεός

1. Ἰωάν. 5, 6.

ἦτο ἐκεῖνος ποῦ ἐλάμβανεν διὰ τῶν πτωχῶν ἡ ὑπερβολικὴ τιμὴ, διότι ἔκρινεν ἄξιον νὰ καταβῇ τόσον πολὺ· τὸ δίκαιον τῆς προσφορᾶς, διότι ἐλάμβανεν ἀπὸ τὰ ἰδία καὶ τοῦ. Ἀλλὰ πρὸς ὅλους αὐτὰ ἡ φιλαργυρία ἐσακάτεψεν ἐντελῶς ἐκείνους ποῦ ἀχμαλωτίσθησαν· καὶ αὐτὰ κατόπιν τῆς τόσον μεγάλης ἀπειλῆς ποῦ ὑπάρχει. **Β** Διότι καὶ ἀνωτέρω λέγει, ὅτι φοβερώτερον ἀπὸ τὰ Σόδομα θὰ πάθουν ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι δὲν δέχονται αὐτοὺς τοὺς ἀξίους βοηθείας. Καὶ ἐδῶ λέγει: «ἐφ' ὅσον δὲν ἐπράξατε εἰς ἕνα ἀπὸ αὐτῶν τοὺς ἀδελφούς μου τοὺς ἐλαχίστους, οὔτε εἰς ἐμέ τὸ ἐπράξατε». Τί λέγεις; Εἶναι ἀδελφοί σου. Καὶ πῶς ὀνομάζει αὐτοὺς ἐλαχίστους; Διότι διὰ τοῦτο εἶναι ἀδελφοί, ἐπειδὴ εἶναι ταπεινοί, πτωχοὶ καὶ παραπεταμένοι. Διότι αὐτοὺς κυρίως προσκαλεῖ εἰς τὴν ἀδελφοσύνην, τοὺς ἀσημάντους καὶ τοὺς περιφρονημένους. Δὲν ἐννοεῖ ἐδῶ μόνον τοὺς μοναχοὺς καὶ ἐκείνους ποῦ ἔχουν καταλάβει τὰ ὄρη, ἀλλὰ τὸν κάθε πιστόν, ἔστω καὶ ἂν εἶναι κοσμικός· ἐφ' ὅσον, ὅμως, πεινᾷ καὶ εἶναι γυμνός ἢ ξένος, **Γ** ἐπιθυμεῖ ὅπως αὐτός ὁ ἄνθρωπος ἀπολαμβάνῃ ἄλλην αὐτὴν τὴν φροντίδα. Διότι τὸ θάπτισμα καὶ ἡ κοινωνία τῶν θείων μυστηρίων σὲ κάμνουν ἀδελφόν.

Κατόπιν, διὰ νὰ ἴδῃς τὸ δίκαιον τῆς ἀποφάσεως καὶ ἀπὸ ἄλλο σημεῖον, προηγουμένως ἐπαινεῖ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἔκαμαν καλὰς πράξεις, καὶ λέγει: «ἔλατε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρὸς μου, κληρονομήσατε τὴν βασιλείαν, ἡ ὁποία εἶναι ἐτοιμασμένη διὰ ὅσων ἀπὸ τὸν καιρὸν τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου. Διότι ἐπεινάσα καὶ μοῦ ἐδώκατε νὰ φάγω» καὶ ὅλους ὅσους ἀκολουθοῦν.

Διὰ νὰ μὴ λέγουν, ὅτι δὲν εἶχαμεν διὰ νὰ ἐλεήσωμεν, τοὺς καταδικάζει μετὰ ἀπὸ σύγκρισιν μὲ τοὺς συνανθρώπους τῶν ὅπως ἀκριβῶς τὰς παρθένας **Β** κατόπιν συγκρίσεως μὲ τὰς ἄλλας παρθένας καὶ τὸν δοῦ-

λον τὸν μεθύοντα καὶ τρώγοντα πλουσίως ἐν συγκρίσει μὲ τὸν πιστὸν δοῦλον, ὅπως, ἐπιμώρησεν ἐκεῖνον ποῦ ἔκρυπεν τὸ τάλαντον ἐν ἀντιθέσει μὲ ἐκεῖνον ποῦ προσέφερεν δύο τάλαντα, καὶ τὸν καθένα ποῦ ἀμαρτάνει συγκριτικῶς πρὸς τοὺς πράττοντας καλὰς πράξεις. Καὶ αὐτὴ ἡ σύγκρισις ἄλλοτε μὲν γίνεται μεταξύ ἰσων, ὅπως ἐδῶ καὶ μὲ τὰς παρθένους, ἄλλοτε δὲ γίνεται ἀπὸ τὸ περισσεύμα, ὅπως ὅταν λέγῃ: «οἱ ἄνθρωποι τῆς Νινευὺς θὰ ἀνοστηθοῦν κατὰ τὴν κρίσιν καὶ θὰ κατακρίνουν τὴν γενεάν αὐτὴν, διότι ἐπίστευσαν εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ Ἰωάν² καὶ ἰδοὺ ἐδῶ πρόκειται διὰ κάτι μεγαλύτερον ἀπὸ τὸν Ἰωάν³». Καί: «Ἡ βασιλίσσα τοῦ νότου θὰ κατακρίνῃ τὴν γενεάν αὐτὴν, διότι ἦλθε διὰ νὰ ἀκούσῃ τὴν σοφίαν τοῦ Σολομῶντος⁴ καὶ ἰδοὺ ἐδῶ πρόκειται διὰ κάτι μεγαλύτερον ἀπὸ τὸν Σολομῶντα²». καὶ πάλιν ἡ σύγκρισις μεταξύ ἰσων: «αὐτοὶ θὰ εἶναι οἱ κριταὶ μας³». Πάλιν δὲ μὲ τοὺς ἔχοντας περισσεύμα συγκρίνων λέγει: «δὲν γνωρίζετε ὅτι θὰ κρίνωμεν ἀγγέλους; πόσον μάλλον κοσμικὰς ὑποθέσεις;»⁴.

Καὶ εἰς αὐτὴν τὴν περικοπήν, θεοαίως, ἡ σύγκρισις γίνεται μεταξύ ἰσων, διότι συγκρίνει τοὺς πλουσίους μὲ τοὺς πτωχοὺς καὶ τοὺς πτωχοὺς μὲ τοὺς πτωχοὺς. Ἀποδεικνύει δὲ ὅτι ἡ ἀπόφασις ἐκδίδεται δικαίως, ὅχι μόνον ἀπὸ αὐτό, (ὅτι δηλαδὴ οἱ συνάνθρωποι τῶν ἐπένυχον αὐτὸ ἂν καὶ ἦσαν εἰς τὴν ἰδίαν κατάστασιν), ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸ ὅτι δὲν ὑπήκουσαν οὔτε εἰς αὐτά, εἰς τὰ ὁποῖα ἡ πτωχεία δὲν ἦτο καθόλου ἐμπόδιον². 760 λόγου χάριν εἰς τὸ νὰ ποτίσουν ἐκεῖνον ποῦ διψᾷ, νὰ ἴδουν τὸν φυλακισμένον καὶ νὰ ἐπισκεφθοῦν τὸν ἀρρώστον.

2. Ματθ. 12, 41 - 42.

3. Μαρκ. 13, 27.

4. 1 Κορ. 6, 3.

Ἀφοῦ ἐγκωμιάσεν ἐκεῖνους ποῦ ἔκαμον καλὰς πράξεις, παρουσιάζει τὴν μεγάλην ἀγάπην τοῦ ποῦ εἶχεν δι' αὐτοὺς ἀπὸ τὴν παλαιάν ἐποχὴν. Διότι λέγει: «ἐλᾶτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρὸς μου, κληρονομήσατε τὴν βασιλείαν ποῦ εἶναι ἐτοιμασμένη διὰ σᾶς ἀπὸ τὸν καιρὸν τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου».

Πόσον ἀγαθὸν νομίζεις ὅτι εἶναι ἀντάξιον αὐτὸ τὸ ὄνομα, τὸ νὰ εἶναι εὐλογημένοι καὶ μάλιστα ἀπὸ τὸν Πατέρα; Καὶ ἀπὸ ποῦ ἔγιναν ἄξιοι τόσοσιν μεγάλῃς τιμῆς; Ποῖα εἶναι ἡ αἰτία; «Ἐπείνασα καὶ μοῦ ἐδώκατε νὰ φάγω, ἐδίψασα καὶ μὲ ἐποτίσατε, καὶ τὰ ἐξῆς. Πόσον μεγάλῃς τιμῆς καὶ εὐτυχίας εἶναι ἄξια αὐτά τὰ λόγια; 761 Δὲν εἶπεν «ἀνάθετε», ἀλλὰ «κληρονομήσατε», ἐπειδὴ εἶναι προσωπικά, πατρικά, ἰδικὰ σας καὶ σὰς ὠφειλόντο ἀπὸ τὴν παλαιάν ἐποχὴν. Διότι, λέγει, αὐτὰ ἔχουν ἐτοιμασθῇ καὶ τακτοποιηθῇ διὰ σᾶς πρὶν γεννηθῆτε, ἐπειδὴ ἐγνώριζα ὅτι θὰ εἰσθε καλοί. Ἀντὶ ποίων λαμβάνουν αὐτά; Ἀντὶ τῆς καποικίας, ἀντὶ τῶν ἐνδυμάτων, ἀντὶ τοῦ ἄρτου, ἀντὶ τοῦ κρύου νεροῦ, ἀντὶ τῆς ἐπισκέψεως, ἀντὶ τῆς εἰσόδου εἰς τὴν φυλακὴν. Διότι παντοῦ ὑπάρχουν οἱ ἔχοντες ἀνάγκην ὑπάρχουν δὲ καὶ ἐκεῖνοι ποῦ δένεχον ἀνάγκην. Διότι, καθὼς εἶπα, ὅχι μόνον ὁ ἀσθενὴς καὶ ὁ φυλακισμένος ἐπιζητεῖ αὐτό, ἀλλ' ὁ μὲν πρῶτος νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν, ὁ δὲ ἄλλος νὰ ἐλευθερωθῇ. Αὐτὸς ὅμως, ἐπειδὴ εἶναι ἡμερὸς, ζητεῖ ὅσα ἡμποροῦμεν¹ μάλλον δὲ καὶ ὀλιγώτερα ἀπὸ ὅσα ἡμποροῦμεν, ἀφῆνων ἡμᾶς νὰ ἐπιχειροῦμεν τὰ μεγαλύτερα.

1. Εἰς ἐκεῖνους, ὅμως, εἶπεν: «Φύγετε ἀπὸ ἐμέ, καταραμένοι» ὅχι, θεοαίως, ἀπὸ τὸν Πατέρα, διότι δὲν τοὺς κατηράσθη αὐτός, ἀλλὰ τὰ ἰδικὰ τοὺς ἔργα. «Εἰς τὴν αἰωνίαν φωτιάν, ποῦ ἔχει ἐτοιμασθῇ» ὅχι διὰ σᾶς, ἀλλὰ «διὰ τὸν διάβολον καὶ τοὺς ἀγγέλους του». Διότι, ὅταν ὠμίλησεν διὰ τὴν βασιλείαν λέγων «ἐλᾶτε οἱ εὐλο-

γημένοι, κληρονομήσατε τὴν βασιλείαν», προσέθεσεν: «ἢ ὅποια εἶναι ἐτοιμασμένη διὰ σᾶς ἀπὸ τὸν καιρὸν τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου». Ἐνῷ διὰ τὴν φωτιάν δὲν λέγει αὐτό, ἀλλὰ «ποῦ ἔχει ἐτοιμασθῇ διὰ τὸν διάβολον καὶ τοὺς ἀγγέλους του».

Ἐγὼ μὲν, λοιπόν, ἐτοίμασα τὴν βασιλείαν διὰ σᾶς, ἐνῷ τὴν φωτιάν ὄχι διὰ σᾶς, ἀλλὰ διὰ τὸν διάβολον καὶ τοὺς ἀγγέλους του. **Δ** Ἐπειδὴ, ὁμῶς, σεῖς οἱ ἴδιοι ἐθάλατε μέσα εἰς αὐτὴν τὸν ἑαυτὸν σας, σεῖς εἰσθε ὑπεύθυνοι. Δὲν ἀρκεῖται δὲ μόνον εἰς αὐτό, ἀλλὰ καὶ μὲ τὰ ἀκόλουθα λόγια, ὡσάν νὰ ἀπολογῆται εἰς αὐτοὺς, ἐκθέτει τὰς αἰτίας. «Διότι ἐπείνασα καὶ δὲν μοῦ ἐδώκατε νὰ φάγω». Διότι, ἔστω καὶ ἂν ἦτο ἐχθρὸς αὐτὸς ποῦ ἐζητεῖ, δὲν ἦσαν ἀρκετὰ τὰ παθήματά του νὰ κινήσουν εἰς οἶκτον τὸν ἀνελή καὶ νὰ τὸν λυγίσουν; Παθήματα ὅπως ἡ πείνα, τὸ ὑπερβολικὸν ψῆχος, ἡ φυλάκισις, ἡ γυμνότης, ἡ ἀσθένεια καὶ νὰ περιπλανᾶται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ εἰς τὸ ὑπαιθρον. Αὐτὰ εἶναι ἱκανὰ νὰ διαρβώσουν καὶ τὴν ἐχθραν. Ἀλλ' ὁμῶς σεῖς οὔτε εἰς τὸν φίλον ἐκάματε αὐτά, ὁ ὁποῖος καὶ φίλος ἦτο, ἀλλὰ καὶ εὐεργέτης καὶ Κύριος. Καὶ σκύλον ἂν ἴδωμεν ποῦ πεινᾷ, πολλὰς φορές τὸν λυπούμεθα καὶ σκυριον ζῶον ἀκόμη ἂν ἴδωμεν, λυγίζομεν. **Β** Ὅταν, λοιπόν, θλέπης τὸν Κύριον καὶ Θεὸν δὲν λυγίζεις; Ποῦ θὰ εἶναι αὐτὰ ἀξία συγχωρήσεως; Διότι ἂν ἦτο μόνον αὐτό, δὲν θὰ ἦτο ἀρκετὸν πρὸς ἀνταπόδοσιν; Δὲν ἐννοῶ τὸ νὰ ἀκούσῃ τέτοιαν φωνὴν εἰς τὴν οἰκουμένην ἀπὸ τὸν καθήμενον ἐπάνω εἰς τὸν πατρικὸν θρόνον καὶ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, ὁμῶς, τὸ νὰ κάμῃ τόσας καλὰς πράξεις δὲν εἶναι ἀρκετὸν διὰ νὰ ἀμειψθῇ;

761 Τώρα δέ, ἐνῷ εἶναι παρούσα ὅλη ἡ ἀνθρωπότης καὶ ἀποκαλύπτεται ἐκείνη ἡ ἀπόρρητη βόξα, σὲ

ἀνακηρύττει καὶ σὲ στεφανώνει καὶ σὲ ἀναγνωρίζει ὡς τροφέα καὶ ξενοδόχον καὶ δὲν ἐντρέπεται ὅταν λέγῃ αὐτά, διὰ νὰ κάμῃ λαμπρότερον τὸν στέφανόν σου. Διὰ τοῦτο, λοιπόν, καὶ αὐτοὶ δικαίως τιμωροῦνται καὶ ἐκεῖνοι στεφανώνονται κατὰ χάριν. Διότι, καὶ ἂν ἔχουν πράξει ἀναρίθμητα καλὰ ἔργα, ἡ γενναιοδωρία ὀφείλεται εἰς τὴν χάριν Του· τὸ νὰ τοὺς δώσῃ, δηλαδή, τόσον μεγάλον οὐρανὸν καὶ βασιλείαν καὶ τιμὴν ἀντὶ τῶν τόσον μικρῶν καὶ εὐτελῶν πράξεων.

«Ὅταν ὁ Ἰησοῦς ἐτελείωσεν ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους, εἶπεν εἰς τοὺς μαθητάς του: «Γνωρίζετε, ὅτι ὕστερα ἀπὸ δύο ἡμέρας ἔρχεται τὸ Πάσχα καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου θὰ παραδοθῇ διὰ νὰ σταυρωθῇ». **Β** Πάλιν ὁ μιλεῖ ἐπικαίρως διὰ τὸ Πάθος Του, ἀφοῦ ἔκαμε λόγον διὰ τὴν Βασιλείαν, διὰ τὴν ἀνταπόδοσιν εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν καὶ διὰ τὴν αἰώνιαν τιμωρίαν ὡσάν νὰ εἰλεγεν: τί φοβείσθε τὰς προσαίρους συμφορὰς ἀφοῦ σᾶς περιμένουν τέτοια ἀγαθὰ;

Σὺ δὲ παρατήρησε πῶς εἰς ὅλους τοὺς προηγουμένους λόγους διεπραγματεύθη μὲ νέον τρόπον καὶ συνεκάλυψεν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον προκαλεῖ εἰς αὐτοὺς μεγάλην λύπην. Διότι δὲν εἶπεν ὅτι γνωρίζετε πῶς ὕστερα ἀπὸ δύο ἡμέρας παραδίδομαι; ἀλλὰ τί εἶπεν; —«Γνωρίζετε, ὅτι ὕστερα ἀπὸ δύο ἡμέρας γίνεται τὸ Πάσχα καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδεται» καὶ κατόπιν προσέθεσεν «διὰ νὰ σταυρωθῇ», **Γ** διὰ νὰ φανερώσῃ ὅτι αὐτὸ ποῦ γίνεται εἶναι μυστήριον καὶ ἐσθρὴ καὶ πανήγυρις, ἢ ὅποια γίνεται διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ὅτι θὰ ὑπέφερεν τὰ πάντα προγνωρίζων αὐτά.

Διὰ τοῦτο, λοιπόν, ἐπειδὴ αὐτὸ ἦτο ἀρκετὸν διὰ νὰ παρηγορήσῃ αὐτούς, δὲν εἶπεν τίποτε εἰς αὐτοὺς τώρα διὰ τὴν ἀνάστασιν· διότι ἦτο περιττὸν νὰ ὀμιλήσῃ πάλιν

δι' αὐτήν, ἀφοῦ ἔχει εἰπῇ τόσα πολλά ἕως τώρα. Ἐξ ἄλλου δέ, καθὼς εἶπα, φανερώνει δι' καὶ μετὰ τὰ πάθη τοῦ ἀπαλλάσσει ἡμᾶς ἀπὸ ἀναριθμήτους συμφορὰς, ἀφοῦ ὑπέμνησεν εἰς αὐτοὺς μετὰ τὸ πάσχα τὰς παλαιὰς εὐεργεσίας εἰς τὴν Αἴγυπτον.

«Τότε συνεκεντρώθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦ ἀρχιερέως, ὁ ὁποῖος ὀνομάζετο Καϊάφας καὶ ἀπεφάσισαν νὰ συλλάβουν μετὰ δόλον τὸν Ἰησοῦν **10** καὶ νὰ τὸν φονεύσουν. Ἐλεγον δέ, νὰ μὴ τὸν συλλάβουν κατὰ τὴν ἑορτὴν, διὰ νὰ μὴ γίνῃ θόρυβος μετὰ τοῦ λαοῦ».

Εἶδες τὴν ἀνέκφραστον διαφορὰν τῶν Ἰουδαϊκῶν πραγμάτων; Ἐνῶ ἐπιχειροῦν νὰ κάμουν παράνομα πράγματα, ἔρχονται πρὸς τὸν ἀρχιερέα ἐπιθυμοῦντες νὰ λάβουν τὴν ἐξουσιοδότησιν ἀπὸ αὐτόν, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἔπρεπε νὰ ἐμποδίζωνται. Πόσοι δὲ ἦσαν οἱ ἀρχιερεῖς; Διότι ὁ νόμος θέλει νὰ εἶναι ἓνας· ἀλλὰ τότε ἦσαν πολλοί. Ἀπὸ αὐτὸ γίνεται φανερόν, δι' εἶχεν ἀρχίσει ἡ διάλυσις τῶν Ἰουδαϊκῶν πραγμάτων. Ὁ Μωϋσῆς, θεοβάως, καθὼς εἶπα, διέταξεν νὰ εἶναι ἓνας καὶ ἀφοῦ ἀποθάνει αὐτός, τότε νὰ γίνεταί ἄλλος ἀρχιερεὺς· **11** μετὰ τὴν ζωὴν δὲ αὐτοῦ ἐμετροῦσε τὴν φυγὴν ἐκείνων ποὺ χωρὶς τὴν θέλησιν τῶν ἑκαμὴν φόνον.

Πῶς, λοιπόν, τότε ἦσαν πολλοὶ ἀρχιερεῖς; Τὸ νὰ ἔχουν τὴν ἐξουσίαν ἐπὶ ἓν ἔτος ἔγινεν ἀργότερον. Αὐτὸ δὲ ἐφάνερωνεν ὁ Εὐαγγελιστὴς ὅταν ὁμιλοῦσε διὰ τὸν Ζαχαρίαν καὶ ἔλεγεν ὅτι αὐτὸς ἀνήκει εἰς τὴν τάξιν τοῦ Ἀβιάδ. Αὐτοὺς, λοιπόν, ἐννοεῖ ἐδῶ, τοὺς ἀρχιερεῖς ποὺ προήρχοντο ἀπὸ τὰς τάξεις τῶν ἀρχιερέων. **26-28** Τί δὲ

¹⁰ B. Aozz. I, 3.

ἀπεφάσισαν; Νὰ συλλάβουν αὐτὸν κρυφίως ἢ νὰ τὸν φονεύσουν; — Καὶ τὰ δύο. Διότι ἐφοβοῦντο τὸν λαόν. Διὰ τοῦτο καὶ ἐπερίμεναν νὰ περάσῃ ἡ ἑορτή. Διότι ἔλεγον: «ὄχι κατὰ τὴν ἑορτήν». Ὁ μὲν, λοιπόν, διάβολος δὲν ἠθέλην κατὰ τὸ Πάσχα, διὰ νὰ μὴ κάμῃ φανερόν τὸ πάθος ἐναντίον του· ἐκείνοι δὲ διὰ νὰ μὴ γίνῃ θόρυβος. Παρατήρησε δὲ ὅτι αὐτοὶ δὲν φοβοῦνται τὰ σχετιζόμενα μετὰ τὸν Θεόν, οὔτε νὰ μὴ γίνῃ εἰς αὐτοὺς μεγαλύτερος μολυσμὸς ἕνεκα τῆς ἑορτῆς· ἀλλὰ παντοῦ ὑπολογίζουσιν καὶ φοβοῦνται τὰ ἀνθρώπινα.

Ἐπειδὴ, ὁμως, ἐκαίοντο ἀπὸ τὴν ὀργὴν, πάλιν ἡλλανξαν γνώμην. Διότι, ἀφοῦ εἶπαν «ὄχι κατὰ τὴν ἑορτήν», ὅταν εὗρήκαν τὸν προδότην, δὲν ἐκράτησαν τὴν ἀπόφασιν διὰ τὸν χρόνον, ἀλλὰ τὸν ἐφόνευσαν κατὰ τὴν ἑορτήν. Διὰ τὴν δὲ τότε συνέλαβαν αὐτόν; **13** Καὶ ἐπειδὴ ἐκαίοντο ἀπὸ τὴν ὀργὴν, καθὼς εἶπα καὶ ἐπειδὴ τότε ἐπερίμεναν νὰ τὸν εὗρουν καὶ ἐπειδὴ ὅλα τὰ ἔπρατταν ὥσάν νὰ ἦσαν ἀσυναίσθητοι. Ἄν καὶ ἐκεῖνος ἐχρησιμοποίησεν τὴν μεγάλην συγκατάθεσιν τοῦ ἑναντι τῆς πονηρίας ἐκείνων, δὲν εἶναι διὰ τοῦτο ἀνεύθυνος, ἀλλ' ἄξιος πολὺ μεγάλης τιμωρίας ἕνεκα τῆς κακῆς τῶν διαθέσεως.

Ὅταν, λοιπόν, ἔπρεπεν νὰ τοὺς ἀπελευθερώσουν ὅλους, καὶ αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς ἐνῆχους, τότε αὐτοὶ ἐφόνευσαν τὸν Ἀβιδὸν, ὁ ὁποῖος τοὺς εἶχε κάμει ἀναριθμήτους εὐεργεσίας καὶ δι' ὠρισμένον καιρὸν εἶχε περιφρονῆσαι τὰ ἄλλα ἔθνη. Ἀλλ' ὁ τῆς φιλανθρωπίας! Αὐτοὺς ποὺ εἶναι τόσοι ὅθλιοι, ἀπαίσιος καὶ γεμᾶτος ἀπὸ ἀναριθμήτους κακίας, πάλι τοὺς σώζει καὶ στέλλει τοὺς ἀποστόλους νὰ φονευθοῦν πρὸς χάριν τῶν καὶ διὰ μέσου αὐτῶν προσφέρει παράκλησιν. «Εἰμεθα, λοιπόν, πρεσβεῦται τοῦ Χριστοῦ»⁶, λέγει ὁ Παῦλος.

⁶ H. 2 Κορ. 5, 20.

Ἄφοῦ, λοιπόν, ἔχομεν τέτοια παραδείγματα, δὲν λέγω νὰ ἀποθάνωμεν χάριν τῶν ἐχθρῶν **Γ** (διότι ἔπρεπε καὶ αὐτὸ νὰ πράττωμεν), ἀλλ' ἐπειδὴ ἡμεῖς εἴμεθα πρὸς ἀδύνατον, αὐτὸ λέγω ἐπὶ τοῦ παρόντος: νὰ μὴ ζηλεύωμεν τοὺς φίλους καὶ νὰ μὴ φθονοῦμεν τοὺς εὐεργέτας. Οὕτε λέγω, ἐπὶ τοῦ παρόντος, νὰ εὐεργετήσωμεν ἐκείνους, οἱ ὅποιοι μᾶς κακομεταχειρίζονται (ἐπιθυμῶ θεοβαίως καὶ αὐτό). Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡμεῖς εἴμεθα πρὸς ἀνάσθητοι, οὔτε κἀν νὰ ἐκδικούμεθα.

Μήπως, λοιπόν, τὰ ἰδικὰ μας εἶναι θεατρικὴ σκηνὴ καὶ ἡθοποιία; Διατὶ εἶρά γε στέκεσθε ἀκριβῶς ἀντιθέτως εἰς τὰς ἐντολάς; Δὲν ἐγράψαν ἀσκήσιως τὰ ἄλλα καὶ ὅσα ἐπραξεν πλησίον τοῦ σταυροῦ, τὰ ὅποια ἡμποροῦν νὰ ἐπαναφέρουν αὐτοὺς ὀπίσω, ἀλλὰ διὰ νὰ μιμηθῇς τὴν ἀγαθότητα καὶ νὰ θαυμάσῃς τὴν φιλανθρωπίαν. **Δ** Διότι καὶ κάτω τοὺς ἔρριψεν καὶ τὸ αὐτὶ τοῦ ὑπηρέτου ἐτοποθέτησεν πάλιν καὶ μετ' ὀφροσύνην ὠμίλησεν ὅταν δὲ ἦτο ἐπάνω εἰς τὸν σταυρὸν ἔκαμε μεγάλα θαύματα ἀλλάσων τὴν διεύθυνσιν τῶν ἀκτίνων, συντρίβων τοὺς θράχους, ἀνιστῶν τοὺς ἀποθανόντας, ἐκφοβίζων τὴν γυναῖκα τοῦ δικάζοντος μὲ ὄνειρα, δεικνύων μεγάλην ἡρεμίαν κατὰ τὴν δίκην, ἣ ὅποια ἠδύνατο νὰ προκαλέσῃ εἰς αὐτοὺς ὄχι μικρότερα θαύματα, προφητεύων ἀναρίθμητα εἰς τὸ δικαστήριον καὶ λέγων εἰς αὐτόν τὸν σταυρὸν ὅταν ἦτο **Β** «Πατέρα, συγχώρησε εἰς αὐτοὺς τὴν ἁμαρτίαν αὐτῶν». Ὅταν δὲ ἐτάφη, πᾶσα παρουσίασεν διὰ τὴν σωτηρίαν ἐκείνων; Ὅταν ἀνέστη δὲν προσεκάλεσεν ἁμέσως τοὺς Ἰουδαίους; Δὲν ἔδωκεν συγχώρησιν ἁμαρτιῶν; Δὲν ἐτοποθέτησεν ἐμπρὸς ἀναρίθμητα ἀγαθὰ; Τί εἶναι πρὸς παράδοξον ἀπὸ αὐτό;

Ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι τὸν ἐσταύρωσαν καὶ τὸν ἐφόνευσαν, μετὰ ἀπὸ τὴν σταύρωσιν ἔχουν γίνηι τέκνα τοῦ Θεοῦ. Τί εἶναι ὅμοιον μετ' αὐτὴν τὴν φροντίδα; **Γ** Ἀφοῦ ἠκούσαμεν αὐτὰ ὡς ἐντρεπώμεθα, διότι ἀπεμακρυνόμεθα τὸν πολὺ ἀπὸ ἐκείνων, τὸν ὅποιον προτρεπόμεθα νὰ μιμηθῶμεν. Ὡς ἴδωμεν ἂν ἡ διαφορὰ εἶναι τόση, ὥστε νὰ καταδικάσωμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας, πολεμοῦντες ἐναντὶον ἐκείνων χάριν τῶν ὁποίων ὁ Χριστὸς ἐθυσίασεν τὴν ζωὴν Του καὶ μὴ ἐπιθυμοῦντες νὰ συμπληρωθῶμεν μετὰ ξὺς μας, χάριν τοῦ ὁποίου δὲν ἀπέφυγεν τὸν θάνατον. Ἡ μήπως καὶ αὐτὸ εἶναι κάποια δαπάνη καὶ ἐξοδα χρημάτων, πρᾶγμα τὸ ὅποιον προσβάλλετε ὡς δικαιολογίαν κατὰ τὴν ἐλεημοσύνην;

Ἐνόησε πόσην εὐθύνην ἔχεις καὶ ὄχι μόνον δὲν θὰ ἀρνηθῇς τὴν συγχώρησιν ἐκείνων, οἱ ὅποιοι σὲ ἀδίκησαν, ἀλλὰ θὰ τρέξῃς πρὸς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι σὲ ἐλόπησαν, διὰ νὰ σοὺ γίνηι ἀφορμὴ συγχωρήσεως. **Β** καὶ νὰ εὐρῇς παρηγορίαν διὰ τὰς κακίας σου. Οἱ Ἕλληνες, ἂν καὶ δὲν ἐπερίμενον τίποτε σπουδαῖον, πολλὰς φορές ἐφιλοσόφησαν ἐπάνω εἰς αὐτὰ καὶ οὐ πού πρόκειται νὰ ὑπάγῃς πρὸς τοιαύτας ἐλπίδας ἀρνεῖσαι καὶ ἀδιαφορεῖς; Καὶ αὐτὸ πού κάμνει ὁ χρόνος δὲν ἀντέχει νὰ τὸ κάμῃς πρὶν ἀπὸ τὸν χρόνον ἐκεῖνον ἕνεκα τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ μᾶλλον χωρὶς ἀμοιβῆς; Ἡ θέλεις νὰ σθεσθῇ τὸ πάθος σου μετ' ἀμοιβῆς; Οὕτε καὶ ἂν γίνηι αὐτὸ μετ' ὅν χρόνον θὰ εἶναι διὰ σὲ κάτι περισσώτερον, ἀλλὰ καὶ μεγάλη θὰ εἶναι ἡ τιμωρία, διότι αὐτὸ πού ἔκαμεν ὁ χρόνος δὲν σὲ ἔπεισεν ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ νὰ πράξῃς. Ἐὰν δὲ λέγῃς, ὅτι εὕρισκασαι εἰς ἀναθράσμον ἐνθυμούμενος τὴν ὕβριν, σκέψου μήπως ἐκεῖνος πού σὲ ἐλόπησεν σοὺ ἔκαμεν κάποτε κανένα καλὸν καὶ ὅτι κακὸν ἔκαμες εἰς τοὺς ἄλλους. **Α** Σὲ ἐκακολόγησεν καὶ σὲ κατεντρόπισσεν; Σκέψου ὅτι καὶ σὺ ἄλλους ἐκακολόγησες.

Πῶς, λοιπόν, θά ἐπιτύχῃς τὴν συγχώρησιν, τὴν ὁποίαν εἰς τοὺς ἄλλους δὲν δίδεις; Ἴσως νὰ μὴ ἐκακολόγησας κανένα· ἀλλὰ ἤκουσας ἄλλους νὰ κακολογοῦν καὶ τὸ ἐδέχθῃς. Οὐτε αὐτὸ εἶναι χωρὶς εὐθύνην. Θέλεις νὰ μάθῃς πόσον μεγάλο ἀγαθὸν εἶναι νὰ μὴ μνησικακῇς καὶ πῶς αὐτὸ εὐχαριστεῖ τὸν Θεὸν πάρα πολύ; Τιμωρεῖ ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἐπιχαίρουσιν διὰ τοὺς τιμωρουμένους δικαίως ἀπὸ Αὐτοῦ ἀν καὶ τιμωροῦνται δικαίως, σὺ δὲν πρέπει νὰ ἐπιχαίρῃς. Διότι καὶ ὁ προφήτης, ἀφοῦ τοὺς κατηγορήσεν πολύ, προσέθεσεν καὶ αὐτὸ: «δὲν ὑπέφεραν καθόλου διὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ Ἰωσήφ»· καὶ πάλιν: «δὲν ἐβόηκεν ἡ κατοικοῦσα εἰς Σενιάρ διὰ νὰ λυπηθῇ τὸ σπῆτι πού ἐστιν γειτονικὸν πρὸς αὐτήν»⁸. **10** Ἄν καὶ ὁ Ἰωσήφ —δηλαδὴ αἱ φυλαὶ πού προῆλθον ἀπὸ αὐτῶν— καὶ οἱ γείτονες αὐτῶν ἐτιμωροῦντο συμφώνως πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἐν τούτοις ἐπιθυμεῖ νὰ συμμετέχωμεν καὶ εἰς τὸν πόνον αὐτῶν. Διότι, ἐάν ἡμεῖς πού εἴμεθα ποιητοὶ ἰδωμεν ἕνα ἀπὸ τοὺς συνδούλους νὰ γελάσῃ ὅταν τιμωροῦμεν ἕνα ὑπηρέτην, ὀργιζόμεθα περισσότερο καὶ εἰς ἐκείνους μεταφέροντες τὴν ὀργήν, πολὺ περισσότερο ὁ Θεὸς θά τιμωρήσῃ ἐκείνους πού ἐπιχαίρουσιν διὰ τοὺς τιμωρουμένους. Ἐάν δὲ δὲν πρέπει νὰ προσβάλλωμεν, ἀλλὰ νὰ συμπάσχωμεν μετὰ τοὺς τιμωρουμένους ἀπὸ τὸν Θεόν, πολὺ περισσότερο πρέπει μετὰ ἐκείνους, οἱ ὅποιοι διέπραξαν σφάλματα εἰς θάρος μας. **11** Διότι αὐτὸ εἶναι γνώρισμα τῆς ἀγάπης καὶ αὐτὴν ταπθετεῖ πρώτην ἀπὸ ὅλα ὁ Θεός. Καθὼς ἀκριβῶς μετὰ τὸ πορφυροῦν θασιλικὸν ἐνδυμα, ἐκεῖνα εἶναι τὰ πολυτίμητα ἀπὸ τὰ ἄνθη καὶ τὰ χρώματα, τὰ ὁποῖα συνθέτουν αὐτό· ἔτσι καὶ ἐδῶ, αὐταὶ εἶναι αἱ πολυτίμητοι ἀρεταί, ὅσαι

⁸ Ἰω. 8, 4.
⁹ Μαρ. 1, 11.

συγκρατοῦν τὴν ἀγάπην. **264** Τίποτε δὲ δὲν διατηρεῖ τόσον καλῶς τὴν ἀγάπην, ὅσον τὸ νὰ μὴ ἐνθυμούμεθα ἐκείνους, οἱ ὅποιοι διέπραξαν σφάλματα εἰς θάρος μας.

Μήπως δὲν ἐφρόντισεν ὁ Θεός καὶ διὰ τὰ δύο μέρη; Μήπως δὲν ἔστειλεν ἐκείνους πού εἶχεν ἀδικήσῃ νὰ ἔλθῃ πρὸς ἐκείνους πού εἶχεν ἀδικηθῇ; Δὲν τὸν στέλλει ἀπὸ τὸ θυσιαστήριον πρὸς ἐκείνους καὶ μετὰ ἀπὸ τὴν συμφιλίωσιν δὲν τὸν προσκαλεῖ εἰς τὸ τραπέζι;¹⁰ Ἀλλὰ μὴ περιμένῃς δι' αὐτὸ νὰ ἔλθῃ ἐκεῖνος, ὁ ἀδικήσας, διότι τότε ἔχασες τὰ πάντα. Διὰ τοῦτο, ἐσθαίως, σοῦ καθορίζει ἀνέκφραστον ἀμοιβήν, διὰ νὰ φθάσῃς ἐκείνους. Ὡστε ἐάν συμφιλιωθῇς ἀφοῦ σὲ παρακαλέσουν, ἡ φυλὴ δὲν γίνετο ἀπὸ τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν προθυμίαν ἐκείνου. Διὰ τοῦτο φεύγεις χωρὶς νὰ στεφανωθῇς, ἐνῶ τὰ θραβεῖα τὰ παίρνει ἐκεῖνος.

12 Τί λέγεις; Ἐχεις ἐχθρόν καὶ δὲν ἐντρέπεσαι; Δὲν μᾶς ἀρκεῖ, λοιπόν, ὁ διάβολος καὶ προσελκόμενος καὶ συνανθρώπους μας; Εἴθε μήτε ἐκεῖνος νὰ ἤθελε νὰ μᾶς πολεμῇ, εἴθε μήτε ἐκεῖνος νὰ ἦτο διάβολος. Δὲν γνωρίζεις πόσον μεγάλη εἶναι ἡ εὐχαρίστησις μετὰ τὴν συμφιλίωσιν; Τί λοιπόν ἐάν αὐτὴ δὲν φαίνεται πολὺ καὶ εἰς τὴν ἐχθραν; Διότι, ὅτι εἶναι καλλίτερον νὰ ἀγαπᾷς παρὰ νὰ μισῇς τὸν ἀδικοῦντα, θά ἡμιόρεσθς νὰ μάθῃς καλῶς μετὰ ἀπὸ τὴν διάλυσιν τῆς ἐχθρας.

Διὰ τὴν, λοιπόν, μιμούμεθα ἐκείνους πού εἶναι κυριευμένοι ἀπὸ τὴν μαῖαν, κατατρώγοντες ὁ ἕνας τὸν ἄλλον καὶ πολεμοῦντες τὸ ἴδιον τὸ σῶμα μας; Ἀκουσε πόσος λόγος γίνετο εἰς τὴν Παλαιάν Διαθήκην δι' αὐτὸ τὸ ζήτημα «Οἱ δρόμοι τῶν μνησικακῶν ὁδηγοῦν εἰς τὸν θά-

¹⁰ Μαρ. 3, 23 31.

νατον»¹¹. «ὁ ἄνθρωπος συντηρεῖ ὀργὴν ἐναντίον ἀνθρώπου καὶ ζητεῖ θεραπείαν ἀπὸ τὸν Θεόν;»¹². Ἄλλ' ὁμῶς, ἐπέτρεψεν τὸ «ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ καὶ ὁδόντα ἀντὶ ὁδόντος»¹³. πῶς, λοιπόν, κατηγορεῖ; Διότι καὶ ἐκεῖνα ἐπέτρεψεν, ὅχι διὰ νὰ τὰ πράττωμεν ὁ ἕνας εἰς τὸν ἄλλον, ἀλλὰ διὰ νὰ ἀποφεύγωμεν νὰ τὰ πράξωμεν ἕνεκα τοῦ φόβου νὰ μὴ τὰ πάθωμεν. Ἐξ ἄλλου δὲ ἐκεῖνα μὲν εἶναι ἀποτελέσματα προσωρινῆς ὀργῆς, ἐνῶ ἡ μνησικακία εἶναι γνώρισμα τῆς ψυχῆς, ἡ ὁποία σκέπτεται συνεχῶς τὴν ποινὴν. Σοῦ ἔκαμεν κακὸν κάποιος; Ἀλλὰ τίποτε δὲν εἶναι τόσο κακόν, ἀπὸ ἐκεῖνο, πού θά κάμῃς εἰς τὸν ἑαυτὸν σου ὅταν μνησικακῇς. Ἐξ ἄλλου δὲν εἶναι δυνατόν νὰ πάθῃ κάποιος κακὸν ὁ καλὸς ἄνθρωπος.

Δ "Ὅς εἶναι, λοιπόν, ἕνας ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος ἔχει παιδιά καὶ γυναῖκα καὶ ὅς φιλοσοφῇ; ὅς ἔχῃ δὲ καὶ πολλὰς ἀφορμὰς θάλας καὶ πολλὰ χρήματα καὶ δύναμιν ἐξουσίας καὶ πολλοὺς φίλους καὶ τιμὰς ὅς ἀπολαύσῃ πλὴν ὁμῶς, ὅς φιλοσοφῇ. Αὐτό, θεοβαίως, πρέπει νὰ ἔχῃ πάντοτε ὅψιν του. "Ὅς προσκομίζωμεν εἰς αὐτὸν τὰς πληγὰς μὲ τὰ λόγια. Ἄφοῦ, λοιπόν, πησιάζει αὐτὸν κάποιος μοχθηρὸς ἄνθρωπος, ὅς τὸν περιβάλλῃ μὲ τὴν ζημίαν. Τί, λοιπόν, εἶναι αὐτὸ δι' ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἔχει τὴν γνώμην ὅτι τὰ χρήματα δὲν ἀξίζουν τίποτε; "Ὅς φονεύσῃ κάποιος τὰ παιδιά του; τί εἶναι, λοιπόν, αὐτὸ δι' ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος φιλοσοφεῖ διὰ τὴν ἀνάστασιν; "Ὅς σφάζουν τὴν γυναῖκα του; τί σημασίαν ἔχει αὐτὸ δι' ἐκεῖνον πού ἐδιδάχθη νὰ μὴ πενθῇ αὐτοῦς πού ἐκοιμήθησαν; "Ὅς ριφθῇ μέσα εἰς τὴν ἀτιμίαν; τί σημασίαν ἔχει αὐτὸ δι' ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος πιστεύει ὅτι τὰ

11. Ματθ. 12, 28.
12. Σοφ. Σειρ. 28, 3.
13. Ῥώμ. 21, 24.

πράγματα τῆς παρουσίας ζωῆς ὁμοιάζουν πρὸς τὸ ἄνθος τοῦ ἀγριόχορτου; Ἐάν θέλῃς, ὅς τιμωρηθῇ καὶ τὸ σῶμα καὶ ὅς ριφθῇ μέσα εἰς τὴν φυλακὴν; τί σημασίαν ἔχει αὐτὸ δι' ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἔμαθεν, ὅτι «ἐὰν καὶ ὁ ἐξωτερικὸς μας ἄνθρωπος φθείρεται, ὁ ἐσωτερικὸς ὁμῶς ἀνακαινίζεται»¹⁴ καὶ «ὅτι ἡ θλίψις παράγει ὑπομονήν»;¹⁵.

Ἐγὼ μὲν, λοιπόν, ὕπεσχέθην, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος δὲν θά πάθῃ καμμίαν θλάσιν· ὁ δὲ λόγος προχωρῶν ἀπέδειξεν ὅτι καὶ ὠφελεῖται μὲ τὸ νὰ ἀνακαινίζεται καὶ νὰ γίνεταί ἀξιόλογος.

ΥΒΒ Λοιπόν, ὅς μὴ προκαλοῦμεν λύπην εἰς τοὺς ἄλλους, ἀδικοῦντες ἔτσι τὸν ἑαυτὸν μας καὶ κάμνοντες τὴν ψυχὴν μας ἀδύνατην. Διότι ὁ πόνος δὲν προσέρχεται τόσο ἀπὸ τὴν κακίαν τῶν συνασφρώπων μας, ὅσον ἀπὸ τὴν ἀθλιότητα τὴν ἰδικήν μας. Διὰ τοῦτο, ἔστω καὶ ἂν κάποιος μᾶς ὑβρίσῃ, δακρύζωμεν καὶ περιορίζωμεν πολὺ τὸν ἑαυτὸν μας· καὶ ἂν κάποιος μᾶς κλέψῃ κάτι παθαίνομεν τὸ ἴδιον, καθὼς ἐκεῖνα τὰ μικρὰ παιδιά, τὰ ὁποῖα οἱ πλεονέξοντες ἀπὸ τοὺς συνομηλίκους τῶν τὰ ἐρεθίζουν διὰ τὸ τίποτε (τὸ ἀναγκαῖον), ἀλλὰ μὲ ἀσημάντους δικαιολογίας τὰ λυποῦν. Ἐὰν ὁμῶς ἴδουν ὅτι ἐκεῖνα ἐνοχλοῦνται, ἐπιμένουν νὰ τὰ δαγκάνουν· ἐὰν ὁμῶς τὰ ἴδουν νὰ γελοῦν, ἀπομακρύνονται.

Ἄλλ' ἡμεῖς εἴμεθα πρὸ ἀνόητοι καὶ ἀπὸ αὐτά, διότι δι' ἐκεῖνα πού ἔπρεπε νὰ γελάμε, δι' ἐκεῖνα λυποῦμεθα. **ΥΒ** Διὰ τοῦτο παρακαλῶ, ἀφοῦ ἀφήσωμεν αὐτὴν τὴν παιδικὴν σκέψιν, ὅς καταλάβωμεν τοὺς οὐρανοὺς. Διότι ὁ Χριστὸς θέλει ἡμεῖς νὰ εἴμεθα ἄνδρες καὶ μάλιστα τέ-

14. 2 Κορ. 4, 16.
15. Ρωμ. 5, 3.

λειτουργία. Διότι αυτό προέτρεψεν και ο Παῦλος όταν ἔλεγεν: «ἀδελφοί, μὴ γίνεσθε παιδιὰ κατὰ τὸν νοῦν, ἀλλὰ νὰ εἰσθε νήπια κατὰ τὴν κακίαν»¹⁶.

Ἄς εἰμεθα, λοιπόν, νήπια κατὰ τὴν κακίαν καὶ ἀφοῦ ἀποφύγωμεν τὴν πονηρίαν ὅς πιάσωμεν δυνατὰ τὴν ἀρετὴν, διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν καὶ τὰ αἰώνια ἀγαθὰ μετὰ τὴν χάριν καὶ φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκει ἡ δόξα καὶ ἡ δύναμις εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

¹⁶ 1 Κορ. 14, 20.

ΟΜΙΛΙΑ Π' (80)

(Ματθ. κατ' 6—16)

Ο «Ὅταν ὁ Ἰησοῦς ἦτο εἰς τὴν Βηθανίαν, εἰς τὸ σπίτι τοῦ Σίμωνος τοῦ λεπροῦ, ἦλθεν πρὸς αὐτὸν μία γυναῖκα, ἣ ὅποια ἐκρατοῦσε ἓνα ἀλαδίστρινον δοχεῖον μετὰ πανάκριθον μύρον καὶ τὸ ἔχυσεν εἰς τὸ κεφάλι του, ἐνθ' αὐτὴς ἦτο εἰς τὸ τραπέζιν» (Ματθ. 26, 6—7).

Ἡ γυναῖκα αὕτη φαίνεται μὲν ὅτι εἶναι ἡ ἴδια εἰς δόλους τοὺς εὐαγγελιστάς· ὅμως δὲν εἶναι ἡ ἴδια· ἀλλὰ εἰς μὲν τοὺς τρεῖς εἶναι ἡ ἴδια νομίζω, ἐνθ' εἰς τὸν Ἰωάννην δὲν εἶναι, ἀλλὰ κάποια ἄλλη ἀξιοθαύμαστη, ἡ ἀδελφὴ τοῦ Λαζάρου. **Β** Ὁ εὐαγγελιστὴς δὲν ἀναφέρει χωρὶς λόγον τὴν λέπραν τοῦ Σίμωνος, ἀλλὰ διὰ νὰ δείξῃ ἀπὸ τοῦ ἀφοῦ ἔλαθεν τὸ θάρρος ἦλθεν πρὸς αὐτὸν ἡ γυναῖκα. Ἐπειδὴ ἡ λέπρα ἐθεωρεῖτο ὅτι εἶναι πολὺ ἀκαθάρτη καὶ σιχαμερὴ συμφορὰ, ἀφοῦ εἶδε τὸν Ἰησοῦν ποῦ ἐθεράπευσεν τὸν ἀνθρώπον καὶ τὸν ἐκαθάρισεν ἐντελῶς ἀπὸ τὴν λέπραν (διότι δὲν θὰ ἐπροτίμα νὰ μείνῃ αὕτη εἰς τὸν λεπρόν) καὶ ἐκάθισεν αὐτὸς πλῆσιόν του, εἶχεν τὴν πεποίθησιν ὅτι εὐκόλως θὰ καθαρίσῃ καὶ τὴν ἀκαθαρσίαν τῆς ψυχῆς της. Δὲν ἀναφέρει δὲ χωρὶς λόγον καὶ τὴν πόλιν, τὴν Βηθανίαν, ἀλλὰ διὰ νὰ μάθῃς ὅτι ἔρχεται πρὸς τὸ πάθος μετὰ τὴν θέλησίν του. Διότι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος πρὶν ἀπὸ αὐτὸ διέφυγεν αὐτοῦ, ὅταν ἡ ζηλοτυπία τῶν ἀναγενομένων πορὰ πολὺ, **Β** τότε ἔρχεται πλῆσιόν των, περὶπου δέκα πέντε στάδια τοιουτοτρόπως, ὅταν προηγουμένως ἀπεχώρει, αὐτὸ ἦτο ἀποτέλεσμα τῆς τακτικῆς του πρὸς σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων.

Ἀφοῦ, λοιπόν, εἶδεν αὐτὸν ἡ γυναῖκα καὶ ἔλαθεν θάρρος ἀπὸ αὐτοῦ, ἐπλησίασεν. Διότι, ἐὰν ἡ αἰμορροοῦ-

σα, ἂν καὶ δὲν συνησθάνετο κάτι παρόμοιον διὰ τὸν ἑαυτὸν της, ἐπλησίασεν τρέμουσα καὶ φοβούμενη ἕνεκα τῆς φυσικῆς θεωρουμένης ἀκαθαρσίας, πολὺ περισσώτερον λογικὸν ἦτο αὐτῇ νὰ δειλιῇ καὶ νὰ ὑποχωρῇ ἕνεκα τῆς πονηρᾶς συνειδήσεως.

766 Διὰ τοῦτο πλησιάζει μετὰ ἀπὸ πολλὰς γυναῖκας, ὅπως τὴν Σαμαρεΐτιδα, τὴν Χαναναίαν, τὴν αἰμορροῦσαν καὶ ἄλλας πολλὰς, ἐπειδὴ συναισθάνεται τὴν μεγάλην ἀκαθαρσίαν καὶ ἀκολασίαν· αὐτὸ δὲ γίνεται ὅχι δημοσίως, ἀλλ' εἰς τὸ σπίτι. Ἐνῶ δὲ ὅλαι αἱ ἄλλαι προσῆλθον διὰ θεραπείαν τοῦ σώματος, μόνον αὐτὴ ἐπλησίασεν διὰ τὴν τιμὴν καὶ τὴν διόρθωσιν τῆς ψυχῆς. Διότι δὲν ἦτο καθόλου ἀνάπηρη κατὰ τὸ σῶμα· ὥστε καὶ διὰ τοῦτο παρὰ πολὺ θὰ ἤμποροῦσε κάποιος νὰ θαυμάσῃ. Καὶ δὲν προσέρχεται ὥσάν σὲ φαινομενικὸν ἀνθρώπον· διότι δὲν ἐσφόγγισεν μὲ τὰ μαλλιά, ἀλλὰ προσέρχεται σὲ μεγαλύτερον ἀπὸ ἀνθρώπον. **Β** Διὰ τοῦτο ἐκεῖνο τὸ μέλος ποῦ εἶναι τὸ πλέον πολυτίμον ἀπὸ ὅλον τὸ σῶμα καὶ ἀπὸ τὰ μέλη του, δηλαδὴ τὴν κεφαλὴν της, αὐτὸ ἔφερεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ.

«Ὅταν εἶδαν αὐτὸ οἱ μαθηταὶ ἀγανάκτησαν καὶ εἶπαν: διατί νὰ γίνῃ αὕτῃ ἡ σπατάλη; Θὰ ἤμποροῦσε νὰ πωληθῇ τὸ μύρον διὰ μεγάλο πᾶσόν καὶ νὰ δοθῇ εἰς τοὺς πτωχοὺς. Ὁ Ἰησοῦς τὸ ἀντελήφθη καὶ τοὺς εἶπεν· διατί ἐνοχλεῖτε τὴν γυναῖκα; ἔκαμε μίαν καλὴν πράξιν δι' ἐμέ· διότι τοὺς πτωχοὺς τοὺς ἔχετε πάντοτε μαζί σας, ἐμέ ὅμως δὲν θὰ μὲ ἔχετε πάντοτε. Διότι ὅταν αὕτῃ ἔβαλε τὸ μύρον αὐτὸ ἐπάνω εἰς τὸ σῶμα μου τὸ ἔκαμε διὰ τὸν ἐνταφιασμόν μου. Ἀλήθεια σὰς λέγω, ὅπου καὶ ἂν κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον τοῦτο εἰς ὅλον τὸν κόσμον, θὰ διαλαλῇ καὶ ἐκεῖνο ποῦ ἔκαμεν αὕτῃ, εἰς μνήμην της».

Ἀπὸ ποῦ προήλθεν αὕτῃ ἡ σκέψις τῶν; **Δ** Ἦσαν

τὸν Διδάσκαλον ποῦ ἔλεγεν «εὐσπλαγχνίαν θέλω καὶ ὄχι θυοίαν»¹ καὶ ὁ ὅποιος κατηγοροῦσε τοὺς Ἰουδαίους ὅτι ᾤφθον τὰς μεγαλύτερας ἀρετάς, τὴν δικαιοσύνην, τὴν ἀγάπην καὶ τὴν πίστιν· ἐπίσης ἤκουσαν αὐτὸν εἰς τὸ ὅρος νὰ ὁμιλῇ διὰ τὴν ἐλεημοσύνην. Ἐξ ἀφορμῆς αὐτῶν ἐσκέπτοντο καὶ ἐφαντάζοντο, ὅτι ἂν δὲν δέχεται θυοίαν ὁλοκαυτωμάτων οὔτε τὴν παλαιὰν λατρείαν, πολὺ περισσότερο δὲν δέχεται τὴν χρῆσιν τοῦ ἐλαίου. Ἀλλ' αὐτοὶ μὲν ἔτσι ἐνόμιζαν, αὐτὸς δὲ ὁλῶς τὴν διάθεσιν αὐτῆς, τὴν ἀφήνει. Πράγματι δὲ ἦτο μεγάλη ἡ εὐλόγησις της καὶ ἀνέκφραστη ἡ προθυμία. Διὰ τοῦτο, δεκνύων μεγάλην συγκατάθεσιν, ἐπέτρεψεν νὰ χυθῇ τὸ λάδι καὶ ἐπάνω εἰς τὴν κεφαλὴν του. **Β** Διότι, εἰς δὲν ἀπέφυγεν νὰ γίνῃ ἄνθρωπος, νὰ συλληφθῇ εἰς τὴν κοιλίαν καὶ νὰ τραφῇ μὲ γάλα, διατί ἀπορεῖς εἰς δὲν ἀποφεύγει αὐτό; Διότι ὅπως ἀκριβῶς ὁ Πατὴρ του ἀνεχόταν τὴν ὁσμὴν καὶ τὸν καπνὸν τοῦ καιομένου κρέατος, ἔτσι καὶ αὐτὸς ἀνέχεται τὴν πόρνην, καθὼς πρὸ ὀλίγου εἶπα, ἀποδεχόμενος τὴν εἰλικρινὴ τῆς διάθεσιν. Πράγματι καὶ ὁ Ἰακώβ ἔχρισεν στήλην χάριν τοῦ Θεοῦ καὶ εἰς τὰς θυοίαις προσέφερεν λάδι² καὶ οἱ ἱερεῖς ἐχρίοντο μὲ μύρον³.

Οἱ μαθηταί, ὅμως, ἐπειδὴ δὲν ἐγνώριζαν τὴν διάθεσιν της, τὴν κατηγοροῦσαν ἀναρμόστως καὶ μὲ ὅσα τὴν κατηγοροῦσαν ἀποδεκνύουν τὴν εὐγένειαν τῆς γυναῖκος. Διότι, ὅταν εἶπαν ὅτι ἤμποροῦσαν αὐτὸ νὰ πωληθῇ ἀντὶ τριακσίων δηναρίων, ἐφανέρωσαν πόσα χρήματα ἐξόδευσεν αὕτῃ **Β** διὰ τὸ μύρον καὶ πόσῃν μεγαλοφυλίᾳ ἐπέδειξεν. Διὰ τοῦτο καὶ ἐπέπληξεν αὐτοὺς λέγων: «διατί ἐνοχλεῖτε τὴν γυναῖκα;». Καὶ προσθέτει μίαν σκέ-

1. Ματθ. 6, 6.

2. 1^{ον}. 28, 18.

3. Λευκ. 2, 4, 8, 10.

ψιν, ἐπιθυμῶν νὰ ὑπενθυμίσῃ εἰς αὐτοὺς πάλιν τὸ πάθος· διότι λέγει: «τὸ ἔκαμε διὰ τὸν ἐνταφιασμόν μου». Προσθέτει δὲ καὶ ἄλλην σκέψιν: «διότι τοὺς πτωχοὺς ἔχετε πάντοτε μαζί σας, ἐμὲ δὲ δὲν ἔχετε πάντοτε». 743 Καί: «ὅπου καὶ ἂν κηρυχθῇ αὐτὸ τὸ εὐγγέλιον, θὰ διαλαλήσῃ καὶ ἐκεῖνο ποῦ ἔκαμεν αὐτὴ».

Εἶδες πῶς προδιακηρύσσει πάλιν τὴν ἐξοδὸν αὐτῶν εἰς τὰ ἔθνη καὶ πῶς μὲ αὐτὸ παρηγορεῖ αὐτοὺς διὰ τὸν θάνατόν του; Πράγματι δὲ μετὰ ἀπὸ τὴν σταύρωσιν θὰ ἀκτινοβολήσῃ τὸσον μεγάλη δύναμις, ὥστε τὸ κήρυγμα τοῦ εὐαγγελίου νὰ σκορπισθῇ εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς γῆς. Ποῖος, λοιπόν, εἶναι τὸσον ἄθλιος, ὥστε νὰ ἀμφισβητήσῃ αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν; Διότι, ἰδοὺ, αὐτὸ ποῦ εἶπεν ἔχει γίνεσθαι· ὅπου δὲ καὶ ἂν ὑπάγῃς εἰς τὴν οἰκουμένην, θὰ ἴδῃς καὶ αὐτὴν νὰ κηρύσσεται δημοσίως, ἂν καὶ δὲν ᾔτο κάποιον ἐπίσημον πρόσωπον καὶ δὲν εἶχεν πολλοὺς μάρτυρας. Ἐξ ἄλλου τὸ γεγονός ἐκεῖνο δὲν ἔλαθεν χώραν εἰς τὸ θέατρον, ἀλλ' εἰς τὸ σπῆτι καὶ μάλιστα κάποιου λεπροῦ, ὅπου ἦσαν παρόντες μόνον οἱ μαθηταί.

Ποῖος, λοιπόν, ἐγνωστοποίησεν αὐτὸ καὶ ἔκαμεν ὥστε νὰ διαδοθῇ; Ἡ δύναμις ἐκείνου, ὁ ὁποῖος λέγει αὐτά.

33 Τὰ κατορθώματα ἀναριθμήτων βασιλέων καὶ στρατηγῶν, τῶν ὁποίων παραμένουν αἱ ἀναμνήσεις, ἔχουν παραδοθῇ εἰς τὴν σωπὴν· ἂν καὶ ἴδρυσαν πόλεις, περιεκύκλωσαν μὲ τείχη, ἐνίκησαν εἰς τοὺς πολέμους, ἔστησαν μνημεῖα νίκης καὶ ὑπεβούλωσαν πολλοὺς λαοὺς, δὲν εἶναι γνωστοί οὔτε ἀπὸ τὴν φήμην, οὔτε ἀπὸ τὸ ὄνομα, ἔστω καὶ ἂν αὐτοὶ ἔστησαν ἀνδριάντας καὶ ἐνομοθέτησαν. Ὅτι, ὅμως, μία πόρνη γυναῖκα ἀδείασεν λάδι εἰς τὸ σπῆτι κάποιου λεπροῦ, ἐνῶ ἦσαν παρόντες δώδεκα ἄνδρες, αὐτὸ ὅλοι ἐξυμνοῦν εἰς τὴν οἰκουμένην

ἂν καὶ ἐπέρασεν τὸσος πολὺς χρόνος ἢ ἐνθύμησις τοῦ γεγονότος ἐκείνου δὲν ἔσθηνεν. Ἀντιθέτως καὶ οἱ Πέρσαι καὶ οἱ Ἰνδοὶ καὶ οἱ Σκύθαι 61 καὶ οἱ Θράκες καὶ οἱ Σαυρομάται καὶ ἡ φυλὴ τῶν Μαύρων καὶ οἱ κατοικοῦντες εἰς τὰς Βρεταννικὰς νήσους, διακηρύσσουν αὐτὸ ποῦ ἐγίνε κρυφὰ εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀπὸ μίαν πρῶνν πόρνην. Μεγάλη ἡ φιλαθρωπία τοῦ Κυρίου. Ἀνέχεται τὴν πόρνην, ἢ ὅποια φυλεῖ τοὺς πόδας, τοὺς βρέχει μὲ λάδι καὶ σφουγγίζει καλῶς μὲ τὰ μαλλιά· αὐτὴν τὴν ἀφήνει νὰ τὸν πλησιάσῃ καὶ ἐμπληττεῖ ἐκείνους ποῦ τὴν κατηγοροῦν. Διότι δὲν ἔπρεπε νὰ εὗρεθῇ εἰς τὸσον μεγάλην ἀμηχανίαν ἡ γυναῖκα, ἢ ὅποια ἔδειξε τὴν προθυμίαν.

Σὺ, ὅμως, παρατήρησε καὶ ἐκεῖνο· ὅτι δηλαδὴ ἦσαν τὸσον γενναῖοι καὶ πρόθυμοι δι' ἐλεημοσύνην. Καὶ διατὶ δὲν εἶπεν ἀπλῶς ὅτι «ἔκαμεν καλὴν πράξιν», ἀλλὰ προηγουμένως εἶπεν 12 «διατὶ ἐνοχλεῖτε τὴν γυναῖκα». Διὰ νὰ μάθουν νὰ μὴ ζητοῦν ἐπιμόνως καὶ ἐκ τῶν προτέρων ἀπὸ τοὺς ἀδυνάτους ὅσα εἶναι ἀνώτερα. Διὰ τοῦτο δὲν ἐξετάζει ἀπλῶς αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ μαζί μὲ τὸ πρόσωπον τῆς γυναίκας. Ἐάν θεθαίως ἐνομοθέτει, δὲν θὰ προσέθετεν τὴν γυναῖκα διὰ νὰ μάθῃς, ὅμως, ὅτι εἶπεν αὐτὰ δι' αὐτὴν καὶ νὰ μὴ θλάψουν τὴν θλαστήσασαν πίστιν τῆς, ἀλλὰ νὰ τὴν αὐξήσουν περισσότερο. Διὰ τοῦτο λέγει αὐτὸ, διδάσκων ἡμᾶς νὰ δεχώμεθα καὶ νὰ ἀγαπῶμεν 8, 71 καλὸν γίνεται ἀπὸ ὁποιοδήποτε, ἔστω καὶ ἂν δὲν εἶναι ἀπολύτως τέλειον· ἐκτὸς τούτου πρέπει νὰ τὸν φέρωμεν εἰς τὰ ἀνώτερα 16 καὶ νὰ μὴ ζητῶμεν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ὅλην τὴν τελειότητα. Ὅτι θεθαίως καὶ αὐτὸς ὁ Χριστὸς αὐτὸ μάλλον ἠθέληεν, εἶναι φανερόν καὶ ἀπὸ τὸ γεγονός πῶς διέταξεν αὐτοὺς νὰ βαστάζουν θήκην χρημάτων· ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος δὲν εἶχεν ποῦ νὰ κλίνῃ τὴν κεφαλὴν. Ἀλλὰ τότε δὲν ἀπαιτοῦσεν αὐτὸ ὁ καιρὸς διὰ νὰ διορθώσῃ αὐτὸ ποῦ εἶχεν

γίνει, παρά μόνον νά παραδεχθῶν αὐτό. Καθὼς ἀκριβῶς ἐάν κάποιος ἐρωτοῦσεν αὐτὸν χωρὶς νά εἶχε πράξει αὐτὸ ἢ γυναῖκα δὲν θά ἐξέφραζεν αὐτὴν τὴν γνώμην. Ἐφ' ὅσον ὁμως ἐπράξεν αὐτό, εἰς ἕνα μόνον ἀποβλέπει πλέον **768** εἰς τὸ νά μὴ εὐρεθῇ ἐκεῖνη εἰς ἀμηχανίαν λόγῳ τῆς ἐπιπλήξεως τῆς ὑπὸ τῶν μαθητῶν, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν περιποίησιν τοῦ Κυρίου νά γίνῃ πῶς χαρούμενη καὶ νά φύγῃ καλλίτερη ἀπὸ δι. ἦτο. Διότι πράγματι, μετὰ ἀπὸ τὸ χύσιμον τοῦ λαοῦ, ἡ ἐπιπλήξις αὐτῶν ἦτο πλέον ἀκατάλληλη. Καὶ σὺ, λοιπόν, ἐάν ἴδῃς κάποιον, ὁ ὁποῖος ἔχει κατασκευάσει καὶ προσφέρει ἱερὰ σκεύη ἢ κάποιον ἄλλον, ὁ ὁποῖος φιλοτεχνεῖ τὸν στολισμὸν τῶν τοίχων καὶ τοῦ ἐδάφους τῆς ἐκκλησίας, μὴ διατάσσης νά πωληθῶν ἢ νά ἀλλάξῃ ἐκεῖνο ποῦ ἔχει γίνε, διὰ νά μὴ θλάψῃ τὸν ζῆλον τοῦ. Ἐάν θά εἴπῃς αὐτὰ πρὶν κάποιος κατασκευάσῃ αὐτά, τότε συμβούλευσε νά δοθῶν εἰς τοὺς πτωχοὺς· διότι καὶ ὁ Κύριος ἐπράξεν αὐτό, διὰ νά μὴ καταστρέψῃ τὴν καλὴν διάθεσιν τῆς γυναίκος. Ὅσα δὲ λέγει, τὰ λέγει διὰ νά τὴν παρηγορήσῃ.

13 Κατόπιν, ἐπειδὴ εἶπεν «διὰ τὸν ἐνταφιασμὸν μου τὸ ἐπράξεν», διὰ νά μὴ φαῖν ὅτι θέτει εἰς ἀμηχανίαν τὴν γυναῖκα ἀναφέρων τέτοιο ζήτημα (ἐννοῶ τὸν τάφον καὶ τὸν θάνατον), κύτταξε πῶς παρηγορεῖ αὐτὴν πάλιν λέγων τὰ ἐξῆς: «εἰς ὅλον τὸν κόσμον θά διαλαλήθῃ αὐτὸ ποῦ ἐπράξεν αὐτὴ». Αὐτὸ δὲ ἦτο καὶ τῶν μαθητῶν παρηγορία καὶ ἐκεῖνης ἀνακούφισις καὶ ἔπαινος. Διότι, λέγει, ὅλοι θά ὁμνοῦν αὐτὴν ὕστερα ἀπὸ αὐτά· τώρα δὲ αὐτὴ προδικήρυξεν τὸ πάθος, ἀφοῦ ἔφεραν τὰ ἀπαραίτητα διὰ τὴν κηδείαν ὅς μὴ ἐπιπλήτῃ. λοιπόν, αὐτὴν οὐδεὶς. Διότι ἐγὼ τόσο πολὺ ἀπέχω ἀπὸ τὸ νά καταδικάσω αὐτὴν διότι ᾄθθεν ἐπράξεν κατὰ κακόν **14** ἢ νά τὴν κατηγορήσω διότι δὲν ἐπράξεν σωστά· ἀντιθέτως δὲν θά ἀφήσω νά μεῖνῃ ἀγνωστον αὐτὸ ποῦ ἐγένε, ἀλλ' ὁ κό-

σμος θά μάθῃ αὐτὸ ποῦ ἐγένε εἰς τὸ σπῆτι ἐκεῖνο καὶ κρυφίως. Διότι αὐτὸ ποῦ ἐγένε, προήρχετο ἀπὸ εὐσεβὲς φρόνημα, ἀπὸ θερμὴν πίστιν καὶ ταπεινωμένην ψυχὴν.

Διατὶ δὲν ὁπασχέθῃ εἰς τὴν γυναῖκα κανένα πνευματικὸν ἀγαθόν, ἀλλὰ τὴν αἰώνιον μνήμην; Μὲ αὐτὰ μᾶς προετοιμάζει νά ἐλπίζωμεν καὶ δι' ἐκεῖνα. Διότι ἐάν ἔκαμε καλὴν πράξιν, εἶναι φανερόν ὅτι θά λάθῃ καὶ ἀνταξίαν ἀμοιβῆν.

«Τότε ἕνας ἀπὸ τοὺς δώδεκα, ὁ ὀνομαζόμενος Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης, ἐπῆγεν εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ εἶπεν **15** «τί θέλετε νά μοῦ δώσετε καὶ ἐγὼ θά σᾶς τὸν παραδώσω». Τότε· πότε; Ὅταν ἐλέγοντο τὰ ἀνωτέρω, δταν εἶπεν «διὰ τὸν ἐνταφιασμὸν μου». Αὐτὸς δὲ οὐτε ἀπὸ αὐτὸ ἠσθάνθη συντριβῆν, οὔτε δταν ἤκουσεν ὅτι θά κηρυχθῇ παντοῦ τὸ εὐαγγέλιον ἐφοδῆθῃ (διότι αὐτὸ ποῦ ἐλέχθη ἦτο ἀποτέλεσμα ἀνεκφράστου δυνάμεως). Ἀλλ' δταν γυναῖκες καὶ μάλιστα πρώην πόρνοι ἐπέδειξαν τὸσον μεγάλην τιμὴν εἰς Αὐτόν, τότε ἐκεῖνος ἐπραττεν διαβολικὸν ἔργον. Διατὶ, ὁμως, ἀναφέρουν τὸ διακριτικόν τοῦ σημείου; Διότι ὑπῆρχεν καὶ ἄλλος Ἰούδας. Καὶ δὲν ἀποφεύγουν νά εἰποῦν, ὅτι καὶ αὐτὸς ἦτο ἕνας ἀπὸ τοὺς δώδεκα. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον δὲν ἀποκρύπτουν τίποτε ἀπὸ ἐκεῖνα ποῦ θεωροῦνται ὅτι εἶναι αἰσχρά· ἐν καὶ θά ἦτο δυνατόν νά εἰποῦν ἀπλῶς ὅτι ἦτο κάποιος ἀπὸ τοὺς μαθητάς του. **16** Διότι ἦσαν καὶ ἄλλοι. Τώρα, ὁμως, προσθέτουν «ἀπὸ τοὺς δώδεκα», ὥσάν νά ἔλεγον ἀπὸ τὴν πρώτῃν ομάδα ἐκείνων ποῦ εἶχαν ἐκλεγθῇ ἀναλόγως τῆς ἀρετῆς των, ἀπὸ ἐκείνους ποῦ ἦσαν μαζί με τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἰωάννην. Διότι ἕνα πράγμα τοὺς ἐνδιέφερεν, μόνον ἡ ἀλήθεια καὶ νά μὴ συγκολώψουν τὰ ὅσα γίνονται. Διὰ τοῦτο παραθέλουν πολλὰ γνωρίσματα καὶ δὲν ἀποκρύπτουν τίποτε **769** ἀπὸ ἐκεῖνα ποῦ

θεωρούνται ότι είναι αίσχρά⁴· αλλά διακηρύττουν αυτό με θάρρος· έστω και αν αυτό είναι ένας λόγος ή ένα πράγμα ή διτιδήποτε άλλο.

Και όχι μόνον αυτοί, αλλά και αυτός, ο οποίος όμως μιλεί διά τὰ ὑψηλότερα, ὁ Ἰωάννης. Διότι αὐτός κατ' ἐξοχήν ἀναφέρει τὰς ὁθρεῖς καὶ τὰς κατηγορίας πού ἐλέχθησαν ἐναντίον του. Κύτταξε δὲ πόση εἶναι ἡ κακία τοῦ Ἰούδα καὶ πῶς ἀμέσως ἐπῆγεν, ἀφοῦ ἔκαμεν αὐτό διά τὰ χρήματα καὶ μάλιστα διά τὸσον ὀλίγα χρήματα. Ὁ Λουκᾶς, ὅμως, λέγει ὅτι συνεφώνησεν με τοὺς στρατηγούς⁵. Ἐπειδὴ οἱ Ἰουδαῖοι ἔκαμαν ἐπαναστάσεις, οἱ Ρωμαῖοι ὤρισαν εἰς αὐτοὺς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι θὰ φροντίζουν διά τὴν τάξιν. **Β** Πράγματι δὲ ἡ ἐξουσία των μετετοπίσθη συμφώνως με τὴν προφητείαν. Εἰς αὐτούς, λοιπόν, ἀφοῦ ἐπῆγεν λέγει· «Τί θέλετε νὰ μοῦ δώσετε καὶ ἐγὼ θὰ σᾶς τὸν παραδώσω; Αὐτοὶ δὲ τοῦ ἐμέτρησαν τριάκοντα ἀργύρια. Καὶ ἀπὸ τότε ἐζητεῖ εὐκαιρίαν διά νὰ τὸν παραδώσῃ». Πράγματι δὲ ἐφοβεῖτο τὸν λαὸν καὶ δὲν ἐζητεῖ τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ πάρῃ τὰ χρήματα. ὦ, πόση ἀνοησία! Πῶς τὸν ἐσακάτεψεν τελείως ἡ φιλαργυρία; Διότι αὐτός· πού τὸν εἶδεν πολλὰς φορὰς νὰ περνᾷ διά μέσου ἐκείνων καὶ δὲν τὸν εἶχαν συλλάβει· αὐτὸς ἡλπίζεν ὅτι θὰ συλλάβῃ ἐκείνον, ὁ ὅποιος εἶχε δώσει πολλὰς ἀποδείξεις τῆς θεότητος καὶ τῆς δυνάμεώς του. Καὶ ὅλα αὐτὰ πράττει ἂν καὶ ἐπανελάμβανεν δι' αὐτὸν τόσα φοβερά καὶ ἡμερα λόγια, ὥστε νὰ διαλύσῃ τὴν κακὴν αὐτὴν σκέψιν του. **Γ** Διότι οὔτε καὶ κατὰ τὸ δεῖπνον ἀπεμακρύνθη ἀπὸ αὐτὴν τὴν φροντίδα, ἀλλὰ μέχρι τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ ἔλεγεν δι' αὐτά. Ἀλλὰ τίποτε ἐ-

4. Λουκ. 22, 4.

κεῖνος δὲν ἐκέρδισεν. Ὁ Κύριος, ὅμως, δὲν ἔπαυσεν νὰ πράττῃ τὰ ἰδικὰ του ἕνεκα τούτων.

Αὐτά, λοιπόν, γνωρίζοντες καὶ ἡμεῖς ἂς μὴ ἀφήνωμεν τίποτε πού νὰ μὴ κάνωμεν διά τοὺς ἁμαρτάνοντας καὶ ἀπερίσκεπτους· ἂς τοὺς νοθετοῦμεν, ἂς τοὺς διδάσκωμεν, ἂς τοὺς παρκαλοῦμεν, ἂς τοὺς προτρέπωμεν, ἂς τοὺς συμβουλεύωμεν, ἔστω καὶ ἂν δὲν ὠφελοῦμεν τίποτε. Διότι καὶ ὁ Χριστὸς προεγνωρίζεν, ὅτι ὁ προδότης ἦτο ἀδιόρθωτος· ἀλλ' ὅμως δὲν ἔπαυσεν νὰ προσφέρῃ ὅ,τι ἠμποροῦσεν καὶ νοθετῶν καὶ φοβερίζων καὶ ἐλεεινολογῶν καὶ μάλιστα ποτὲ σαφῶς οὔτε φανερά, ἀλλὰ συγκεκαλυμμένως. **Δ** Κατὰ τὴν στιγμὴν δὲ τῆς προδοσίας κατεδέχθη καὶ νὰ τὸν φιλήσῃ. Ἀλλ' αὐτὸ δὲν ὠφέλησεν καθόλου ἐκείνον. Τόσον μεγάλο κακὸν εἶναι ἡ φιλαργυρία· Διότι αὐτὴ τὸν ἔκαμεν καὶ ἱερόσυλον καὶ προδότην.

Ἀκούσατε ὅλοι οἱ φιλάργυροι, οἱ ὅποιοι ἔχετε τὴν ἀσθένειαν τοῦ Ἰούδα· ἀκούσατε καὶ προφυλάξτε τὸν ἑαυτὸν σας ἀπὸ τοῦ πάθος αὐτοῦ. Διότι, ἔάν ἐκεῖνος πού ἔζησεν κοντὰ εἰς τὸν Χριστὸν, ἔκαμεν θαύματα καὶ ἀπῆλυσεν τόσον σπουδαίαν διδασκαλίαν, κατέπεσεν εἰς τόσον μεγάλο θάραλλον, ἐπειδὴ δὲν ἀπηλλάγη ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀσθένειαν· πολὺ περισσότερον σεῖς πού δὲν ἠκούσατε τὰς Γραφάς, οἱ ὅποιοι πάντοτε εἰσθε ἀφωσιωμένοι εἰς τὰ κοσμικά, θὰ κυριευθῇτε εὐκολώτερον ἀπὸ αὐτὸ τὸ πάθος, **Ε** ἔάν δὲν ἀπολαμβάνετε συνεχῶς φρον-

δος. Κάθε ἡμέραν ἐκεῖνος ἦτο μαζί με αὐτὸν πού δὲν εἶχε πού νὰ γείρῃ τὴν κεφαλὴν καὶ κάθε ἡμέραν ἐδιδάσκετο, με ἔργα καὶ με λόγια, νὰ μὴ ἔχῃ χρυσὸν οὔτε ἀργυρον οὔτε δύο χιτῶνας· καὶ ὅμως δὲν ἐσυντίσθη. Πῶς, λοιπόν, σὺ ἐλπίζεις ὅτι θὰ ἀποφύγῃς τὴν ἀσθέ-

νειαν, **ΖΤΘ** χωρίς να απολαμβάνης μεγάλην φροντίδα καὶ χωρίς να χρησιμοποιήσῃς μεγάλον ζῆλον; Διότι εἶναι πολὺ φοβερὸν αὐτὸ τὸ θηρίον· ἀλλ' ὅμως, ἐὰν θέλῃς με εὐκολίαν θά τὸ νικήσῃς. Διότι δὲν εἶναι μία φυσικὴ ἐπιθυμία ἡ φιλαργυρία. Καὶ αὐτὸ εἶναι φανερόν ἀπὸ ἐκείνους ποὺ ἀπηλλάγησαν ἀπὸ αὐτῆν. Διότι ὅσα εἶναι φυσικὰ εἶναι κοινὰ δι' ὅλους· αὕτη, ὅμως, ἡ ἐπιθυμία προέρχεται μόνον ἀπὸ ραθυμίας. Ἀπὸ αὐτὴν φυτρώνει, ἀπὸ αὐτὴν αὐξάνεται καὶ ὅταν κυριεύσῃ τοὺς ἀφωσιωμένους εἰς αὐτήν, τοὺς κάμνει νὰ ζοῦν ἀφύσικα. Διότι, ὅταν ἀγνοοῦν τοὺς ὁμοεθνεῖς, τοὺς φίλους, τοὺς ἀδελφοὺς, τοὺς συγγενεῖς, γενικῶς ὅλους καὶ μαζὶ με αὐτοὺς τὸν ἑαυτὸν τους, αὐτὸ δεικνύει ὅτι ζοῦν ἀντιθέτως πρὸς τὴν φύσιν.

Β Ἐξ αὐτοῦ γίνεται φανερόν, ὅτι ἡ κακία εἶναι ἀντίθετος πρὸς τὴν φύσιν, καθὼς καὶ ἡ ἀσθένεια τῆς φιλαργυρίας, εἰς τὴν ὁποίαν ἀφοῦ περιέπεσεν ὁ Ἰούδας ἔγινεν προδότης.

Πῶς, ὅμως, ἔγινε προδότης, λέγει κάποιος, ἀφοῦ προσεκληθῇ ἀπὸ τὸν Χριστόν; Διότι δὲν εἶναι ἀναγκαστικὴ ἡ πρόσκλησις τοῦ Θεοῦ, οὔτε θιάζει τὴν θέλησιν ἐκείνων ποὺ δὲν ἐπιθυμοῦν νὰ ἐκλέξουν τὴν ἀρετὴν· ἀντιθέτως προτρέπει καὶ συμβουλεύει καὶ πράττει τὰ πάντα καὶ ἐξεργάζεται διὰ νὰ πείσῃ τοὺς ἀνθρώπους νὰ γίνουν καλοὶ. Ἐὰν δὲ μερικοὶ δὲν ἀνέχονται αὐτά, δὲν τοὺς ἀναγκάζει. Ἐὰν δὲ ἐπιθυμῇς νὰ μάθῃς διατὶ αὐτὸς ἔγινε προδότης, θὰ εὕρῃς ὅτι κατεστράφη λόγῳ τῆς φιλαργυρίας. Πῶς, ὅμως, ἐκυριεύθη ἀπὸ αὐτὸ τὸ πάθος; λέγει κάποιος. Διότι ἐρραθύμηνεν. Ἐπομένως ἀπὸ ἐκεῖ προήλθον αἱ μεταβολαὶ αὐτοῦ τοῦ εἶδους, **Γ** καθὼς ἀκριβῶς ἀπὸ τὸν ζῆλον προέρχονται αἱ ἀντίθετοι. Πράγματι, πόσοι τώρα εἶναι ἡμερώτεροι ἀπὸ τὰ πρό-

δοταί, ἐνῷ εἶχαν ὑπάρξει θίασμοι; Πόσοι ἀνήθικοι, κατὰ πιν ἔγιναν συνετοί; Πόσοι ἦσαν πλεονέκται πρὶν καὶ τώρα ἀπέρριψαν καὶ τὰ ἰδικὰ των; Ἀλλὰ καὶ τὸ ἀντίθετον συνέβη ἕνεκα τῆς ραθυμίας. Διότι καὶ ὁ Γιεζῆ συνέβη μετ' αὐτὸν ἀνθρώπων⁵ καὶ ἔγινε καὶ αὐτὸς ὄφλιος ἕνεκα αὐτῆς τῆς ἀσθενείας. Διότι πράγματι, αὐτὸ τὸ πάθος εἶναι τὸ φοβερώτερον ἀπὸ ὅλα. Αὐτὸ δημιουργεῖ τοὺς ἀρπαγὰς τῶν τάφων, τοὺς ἐγκληματίας, τοὺς πολέμους, τὰς μάχας καὶ ὁποιοδήποτε ἄλλο κακόν. Παντοῦ δὲ εἶναι ἀχρηστος ὁ φιλαργυρος, εἴτε εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ στρατηγός, **Δ** εἴτε ἀρχηγός τοῦ λαοῦ· μᾶλλον δὲ ὅχι μόνον εἰς τὰ κοινὰ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ἰδικὰ του. Καὶ ἂν πρόκειται νὰ πάρῃ γυναῖκα, δὲν θὰ πάρῃ τὴν ἐνῶρετην, ἀλλὰ τὴν πλέον κακὴν ἀπὸ ὅλας. Καὶ ἂν πρόκειται νὰ ἀγοράσῃ σπίτι, δὲν ἀγοράζει ἐκεῖνο ποὺ ἀρμόζει εἰς τὸν ἐλεύθερον, ἀλλ' ἐκεῖνο ποὺ ἡμπορεῖ νὰ ἀποδώσῃ μεγάλην ἀνταμοιβήν. Καὶ ἂν πρόκειται νὰ ἀγοράσῃ δούλους ἢ δ,τιδήποτε ἄλλο, θὰ πάρῃ τὸ πλέον κακόν. Καὶ τί ἀναφέρω τὸ ἄξιωμα τοῦ στρατηγοῦ, τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ λαοῦ καὶ τὴν διεύθυνσιν τοῦ σπιτιοῦ; Διότι καὶ ἂν εἶναι βασιλεὺς, εἶναι ὁ ἀθλιώτερος ἀπὸ ὅλους, καταστραφὴ τῆς οἰκουμένης καὶ ὁ πτωχότερος ἀπὸ ὅλους. Διότι θὰ συμπεριφέρεται ὡσάν ἕνας ἀπὸ τοὺς πολλοὺς, μὴ θεωρῶν ὅτι τὰ ἰδικὰ του ἀγαθὰ ἀνήκουν εἰς ὅλους, ἀλλὰ τὸν ἑαυτὸν του ὡσάν ἕνα ἀπὸ ὅλους· **Ε** ἐνῷ δὲ ἀρπάζει τὰ ὑπάρχοντα ὅλων τῶν ὅλων, νομίζει ὅτι ἔχει ὀλιγώτερα ἀπὸ ὅλους. Ἐπειδὴ συγκρίνει τὰ ὑπάρχοντα ἀγαθὰ του μετ' τὴν ἐπιθυμίαν τῶν οὐδέποτε ἀποκτηθέντων, θὰ θεωρήσῃ ὅτι αὐτὰ δὲν εἶναι τίποτε ἐνώπιον ἐκείνων.

5. 4 Basil. B.

Διὰ τοῦτο καὶ κάποιοι λέγει: «τίποτε δὲν εἶναι πρὸ παράνομον ἀπὸ τὸν φιλάργυρον»⁶. Διότι αὐτὸς καὶ τὸν ἑαυτὸν τοῦ πωλεῖ καὶ περιφέρεται ὡς κοινὸς ἐχθρὸς τῆς οἰκουμένης, **771** λυπούμενος διότι ἡ γῆ δὲν παράγει χρυσάφι, ἀλλὰ στάχυα σίτου, καθὼς καὶ αἱ θρύσαι παράγουν ὕδωρ καὶ τὰ θουὰ λίθους. Αὐτὸς ἐπίσης δυσανασχετεῖ διὰ τὴν εὐημερίαν τῶν ἄλλων, εἶναι συμμαζεμένους ἀπὸ λύπην διὰ τὰ κοινὰ ἀγαθὰ. Ἀδιοφορεῖ διὰ κάθε εὐκαιρίαν ἀπὸ τὴν ὁποίαν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ λάθῃ χρήματα· ὑπομένει τὰ πάντα, ἀπὸ ὅπου εἶναι δυνατόν νὰ λάθῃ ἔστω καὶ δύο ὀβολούς. Ὅλους τοὺς μισεῖ καὶ τοὺς πτωχοὺς καὶ τοὺς πλουσίους. Τοὺς μὲν πτωχοὺς, μήπως τὸν πλησιάζουν καὶ τοῦ ζητήσουν κάτι· τοὺς δὲ πλουσίους, διότι δὲν ἔχει ὅσα ἔχουν ἐκεῖνοι. Νομίζει ὅτι ὅλοι ἔχουν ἀπὸ τὰ ἰδικά του καὶ ὅτι εἶναι ζημιωμένος ἀπὸ ὅλους· ἔτσι δυσανασχετεῖ μὲ ὅλους. **11** Δὲν γνωρίζει τὴν ἀφθονίαν, οὔτε τὸν χορτασμόν· εἶναι ὁ ἀθλιώτερος ἀπὸ ὅλους. Ἀντιθέτως, ἐκεῖνος ποὺ εἶναι ἀπηλλαγμένος ἀπὸ αὐτὰ καὶ φιλοσοφεῖ, θὰ εἶναι ὁ πρὸ ἀξιοζήλευτος ἀπὸ ὅλους. Διότι ὁ μὲν ἐνάρετος, ἔστω καὶ ἂν εἶναι δοῦλος, ἔστω καὶ ἂν εἶναι κύριος, εἶναι ὁ εὐτυχέστερος ἀπὸ ὅλους. Διότι κανεὶς δὲν θὰ τὸν κακοπορήσῃ, ἔστω καὶ ἂν συγκεντρωθοῦν ὅλοι ἀπὸ τὴν οἰκουμένην, κινδύντες διὰ καὶ στρατόπεδα καὶ πολεμοῦντες ἐναντίον του. Ἐνῶ ὁ ἄθλιος καὶ κακός, ὅπως τὸν περιεγράφουμεν, ἔστω καὶ ἂν εἶναι βασιλεὺς, ἔστω καὶ ἂν φορῇ ἀναρίθμητα διαδήματα, θὰ ὑποφέρει τὰ πάνθ' ἐκεῖνα καὶ ἀπὸ ἑνὸς τυχαίου ἀκόμη. **12** Τόσον ἀδύνατη εἶναι ἡ κακία καὶ τόσον δυνατὴ ἡ ἀρετὴ. Διὰ τοῦτο, λοιπόν, πενθεῖς ἐπειδὴ εἶσαι πτωχός; διὰ τί θρηνεῖς ἐνῶ τελεῖς ἑορτήν; Πράγματι δὲ εἶναι χρόνος ἑορτῆς. Διὰ τί κλαίεις; Διότι ἡ

6. Σαφ. Σειρ. 10, 9

πτωχεία εἶναι πανήγυρις, ἐάν εἶσαι συνετός. Διὰ τί θρηνεῖς, παιδί μου; Διότι πρέπει νὰ ὀνομάσωμεν παιδί ἐκεῖνον ποὺ συμπεριφέρεται κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. Σὲ ἐκτύπησεν κάποιος; Καὶ τί εἶναι αὐτό; Σὲ ἔκαμε πρὸ ὑπομονητικόν. Σοῦ ἀφῆρσεν χρήματα; Σοῦ ἀφῆρσεν τὸ ἐπὶ πλέον ἀπὸ τὸ φορτίον. Σοῦ ἐλάττωσεν τὴν δόξαν; Πόλλιν μοῦ ἀναφέρεις μίαν μορφήν ἄλλης ἐλευθερίας. Ἀκουσε πῶς φιλοσοφοῦν ἐπ' αὐτοῦ οἱ ἐκτὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ, οἱ ὅποιοι λέγουν: «κανένα κακὸν δὲν ἔχεις πάθει, ἐάν δὲν ὑπακρίνεσαι». Σοῦ ἀφῆρσεν κάποιος ἐκεῖνο τὸ μεγάλο σπῆτι, ποὺ ἔχει καὶ περιτείχισμα; **13** Ἀλλ' ἰδοὺ, ὅλη ἡ γῆ εἶναι ἐνώπιόν σου καθὼς καὶ τὰ δημόσια κτίρια, εἴτε θέλεις νὰ τὰ ἔχῃς δι' εὐχαρίστησιν, εἴτε πρὸς χρῆσιν. Τί εἶναι θελτικώτερον καὶ ὠραιοτέρον ἀπὸ τὸν οὐρανίον θόλον; Μέχρι ποίου σημείου θὰ ἴσθῃ πτωχοὶ καὶ ἄποροι; Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι κανεὶς πλούσιος, ἐάν δὲν πλουτίῃ ψυχικῶς· καθὼς ἀκριβῶς δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι κανεὶς πτωχός ἐάν δὲν ἔχῃ τὴν πτωχείαν εἰς τὴν ψυχὴν. Διότι, ἐάν ἡ ψυχὴ εἶναι σπουδαιότερα ἀπὸ τὸ σῶμα, δὲν εἶναι δυνατόν τὰ πλέον ἀνάξια νὰ προσελκύουν τὴν ψυχὴν πρὸς τὸ μέρος τους. Ἀντιθέτως, ἡ σπουδαία σύρει πρὸς τὸν ἑαυτὸν τῆς τὰ ὅχι τόσον σπουδαῖα καὶ τὰ μεταβάλλει. Διότι καὶ ἡ καρδιά, ὅταν δεχθῇ κάποιαν θλάσθην, ὅλον τὸ σῶμα τὸ διασπείρει ἀναλόγως πρὸς αὐτήν. **14** καὶ ἂν αὐτὴ γίνεται ἀσθενής, θλάπτει ὅλον τὸ σῶμα· ἐάν ὅμως εἶναι ὑγιής, ὠφελεῖ ὁλόκληρον τὸ σῶμα. Ἐάν δὲ κάποιος ἀπὸ τὰ ἄλλα μέλη πάθῃ θλάσθην, ἐνῶ αὐτὴ μένει μέσα ὑγιής, εὐκόλως θὰ ἀπομακρύνῃ τὴν θλάσθην καὶ ἐκεῖνων. Διὰ τὸ νὰ κάμω δὲ σαφέστερον αὐτὸ ποὺ λέγω, εἰπέ μου ποῖα εἶναι ἡ ὠφέλεια τῶν γλωσσῶν κλάδων ὅταν ἡ ρίζα μαραινέται; ποῖα δὲ εἶναι ἡ θλάσθην τῶν φύλλων ποὺ ἔχουν ἐξηραθῇ ἀπὸ ἐπάνω, ἐνῶ αὐτὴ παραμένει ὑγιής; Ἐτοί καὶ ἐδῶ, καθόλου δὲν ὠφελοῦν τὰ χρήματα, ἐάν ἡ ψυχὴ εἶναι

πτωχή και οὐδεμία θλάθῃ ἀπὸ τὴν πτωχείαν, ἐὰν ἡ ψυχὴ εἴναι πλουσία. **Γ** Καὶ πῶς θὰ ἡμποροῦσεν νὰ γίνῃ πλουσία ἡ ψυχὴ, λέγει κάποιος, ἐνῶ εἴναι πτωχὴ ἀπὸ χρήματα; Κυρίως τότε θὰ ἐγίνετο· διότι τότε ἐσυνήθισεν νὰ πλουτίζῃ. Διότι, καθὼς πολλάς φορές ἀπεδείξαμεν, ἐὰν αὐτὸ εἴναι τὸ γνῶρισμα τοῦ πλουσίου, ἡ περιφρόνησις τῶν χρημάτων καὶ νὰ μὴ ἔχῃ ἀνάγκην ἀπὸ τίποτε, καὶ τὸ γνῶρισμα τῆς πτωχείας νὰ ἔχῃ ἀνάγκην, τότε εὐκολώτερον θὰ περιφρονοῦσε κανεὶς τὰ χρήματα ὅταν εὐρίσκεται εἰς τὴν πτωχείαν παρὰ εἰς τὸν πλοῦτον. Εἶναι ὁλοφάνερον, ὅτι κυρίως τὸ νὰ εὐρίσκεσαι εἰς τὴν πτωχείαν σὲ κάμνει νὰ πλουτίζῃς περισσότερο. Ἐξ ἄλλου εἰς ὅλους εἶναι φανερόν, ὅτι ὁ πλούσιος παρὰ ὁ πτωχὸς ἐπιθυμεῖ περισσότερο τὰ χρήματα, καθὼς ἀκριθῶς ὁ μέθυσος διψᾷ περισσότερο ἀπὸ ἐκεῖνον ποὺ ἤπιεν ἀρκετὸν ποτόν. **Β** Διότι οὕτε εἶναι τέτοια ἡ ἐπιθυμία αὐτῇ, ὥστε νὰ σήνῃ μὲ τὸ νὰ ἔχῃς περισσότερα, ἀλλὰ ἀντιθέτως ἐκ φύσεως ἔχει γίνεῖ νὰ ἀνάδῃ μὲ αὐτὰ. Διότι καὶ ἡ φωτιά ὅταν λάθῃ περισσότεραν τροφήν, τότε περισσότερο ἐξαγριώνεται. Ἔτσι καὶ ἡ ἐπιθυμία τῶν χρημάτων, ὅταν θάλῃ μέσα περισσότερον χρυσόν, τότε περισσότερο ἐξογκώνεται. Ἐὰν, λοιπόν, ἡ ἐπιθυμία τὸ νὰ ἔχῃ κάποιος περισσότερα εἶναι πτωχεύει καὶ αὐτὸς ποὺ πλουτεῖ εἶναι εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν, τότε ὁ πλούσιος κυρίως εὐρίσκεται εἰς τὴν πτωχείαν. Παρατηρεῖς ὅτι τότε κυρίως εἶναι πτωχὴ ἡ ψυχὴ ὅταν πλουτῇ καὶ τότε πλουτεῖ ὅταν εὐρίσκεται εἰς τὴν πτωχείαν;

Ἐὰν δὲ ἐπιθυμῇς, ἅς ἀσκήσωμεν τὸν λόγον καὶ ἐπὶ προσώπων· ἔστω ὅτι εἶναι δύο πρόσωπα καὶ ὁ μὲν ἕνας ἔχει ἀναρίθμητα τάλαντα, ὁ δὲ ἄλλος δέκα. Ἄς ἀφαιρέσωμεν καὶ ἀπὸ τοὺς δύο αὐτά. Ποῖος, λοιπόν, θὰ λυπηθῇ περισσότερο; ὅχι ἐκεῖνος ποὺ ἔχασε τὰ ἀναρίθμη-

τα τάλαντα; **Ο** Δὲν θὰ ἔλυπεῖτο περισσότερο, ἐὰν δὲν τὰ ἀγαποῦσε περισσότερο. Ἐὰν δὲ περισσότερο τὰ ἀγαπᾷ, περισσότερο τὰ ἐπιθυμεῖ· ἐὰν δὲ καὶ τὰ ἐπιθυμεῖ περισσότερο, τότε εὐρίσκεται εἰς μεγαλύτεραν πτωχείαν. Διότι ἐπιθυμοῦμεν πολὺ ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον πολὺ στερούμεθα· διότι ἀπὸ τὴν ἑλλειψιν προέρχεται ἡ ἐπιθυμία. Διότι σπουδάζει χορτασμός, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρχῃ ἐπιθυμία. Πράγματι δὲ τότε περισσότερο διψᾷμε, ὅταν ἔχωμεν ἑλλειψιν ποτοῦ.

Ὅλα δὲ αὐτὰ ἐλέχθησαν ἀπὸ ἐμέ, ὥστε νὰ ἀποδείξω ὅτι ἐὰν εἴμεθα ἐγκρατεῖς, οὐδεὶς θὰ μᾶς θλάσῃ καὶ ὅτι ἡ θλάθῃ γίνεται ὅχι ἀπὸ τὴν πτωχείαν, ἀλλὰ ἀπὸ τοὺς ἰδίους τοὺς ἑαυτοὺς μας.

Δ Διὰ τοῦτο παρακαλῶ, μὲ μεγάλην προθυμίαν νὰ ἀποφύγωμεν αὐτὴν τὴν ἀσθένειαν τῆς φιλαργυρίας, διὰ νὰ πλουτίσωμεν καὶ εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν καὶ νὰ ἀπολαύσωμεν τὰ αἰώνια ἀγαθὰ μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὅποιον ἀνήκει ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ο Μ Ι Λ Ι Α Π Α' (81)

(Ματθ. κατ' 17—25)

ΥΓΒ Κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἑορτῆς τῶν ἁζύμων, ἦλθαν οἱ μαθηταὶ εἰς τὸν Ἰησοῦν καὶ τοῦ εἶπαν, ποῦ θέλεις νὰ σοῦ ἐτοιμάσωμεν νὰ φάγῃς τὸ Πάσχα; Ἐκεῖνος δὲ εἶπεν, πηγαίνετε εἰς τὴν πόλιν πρὸς τὸν πᾶν καὶ εἰπέτε του, ὁ Διδάσκαλος λέγει, ὁ καιρὸς μου πλησιάζει· καὶ θὰ ἑορτάσω κοντὰ σου τὸ Πάσχα μαζὶ με τοὺς μαθητάς μου» (Ματθ. 26, 17—18).

Β Μὲ τὴν «πρώτην τῶν ἁζύμων» ἐννοεῖ τὴν ἡμέραν πρὸ τῶν ἁζύμων· διότι ἐσυνήθιζαν νὰ λογαριάζουν τὴν ἡμέραν ἀπὸ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου. Ἀναφέρει δὲ αὐτὴν, κατὰ τὸ ἑσπέρας τῆς ὁποίας ἐπρόκειτο νὰ πανηγυρίσουν τὸ Πάσχα· διότι ἦλθαν τὴν Πέμπτην τῆς ἑβδομάδος. Καὶ αὐτὴν ἄλλος μὲν ὀνομάζει ἡμέραν πρὸ τῶν ἁζύμων, διὰ νὰ ἀναφέρῃ τὸν καιρὸν, κατὰ τὸν ὁποῖον ἦλθαν. Ἄλλος δὲ λέγει τὰ ἑξῆς: «ἦλθε δὲ ἡ ἡμέρα τῶν ἁζύμων, κατὰ τὴν ὁποίαν ἔπρεπε νὰ θυσιάσουν τὸ Πάσχα»¹. Λέγων «ἦλθεν», ἐννοεῖ ὅτι ἦτο κοντὰ, ἐπλησίαζεν, ἀφοῦ ἀνέφε-
 ρεν δηλαδὴ ἐκεῖνην τὴν ἑσπέραν. Διότι ἀρχίζαν τὴν ἑορτὴν ἀπὸ τὴν ἑσπέραν, διὰ τοῦτο ὁ κάθε ἓνας προσθέ-
 τει: «ὅταν ἐθυσιάζαν τὸ Πάσχα». Καὶ λέγουν: «! «ποῦ θέλεις νὰ σοῦ ἐτοιμάσωμεν διὰ νὰ φάγῃς τὸ Πάσχα;». Ὡστε καὶ ἀπὸ αὐτοῦ εἶναι φανερόν, ὅτι δὲν εἶχεν σπῆτι, οὔτε κατὰλυμα· ἐγὼ δὲ νομίζω, ὅτι οὔτε αὐτοί, οἱ μαθηταί, εἶχαν. Διότι ἐάν εἶχαν θὰ παρεκάλουν Αὐτὸν νὰ ἔλθῃ ἐκεῖ. Ἀλλ' οὔτε αὐτοὶ εἶχαν, ἀφοῦ εἰς ὅλους πα-
 ρήγγειλεν αὐτό.

Διὰ ποῖον, ὅμως, λόγον ἐώρταζεν τὸ Πάσχα; Μὲ ὅλα ἀποδεικνύων, μέχρι τὴν τελευταίαν ἡμέραν, ὅτι δὲν

1. Λουκ. 22, 7.

εἶναι ἀντίθετος πρὸς τὸν Νόμον τῆς Π.Δ. Καὶ διατὶ ἄρα γε τοὺς ἀποστέλλει πρὸς ἄγνωστον ἄνθρωπον; Διὰ νὰ ἀποδείξῃ καὶ με αὐτό, ὅτι ἡμποροῦσεν νὰ μὴ ὑποστῇ τὰ πάθη ἐάν ἤθελεν. Διότι ἐκεῖνος ποῦ ἔπεισεν τὴν σκέψιν του, καὶ μάλιστα με λόγια, ὥστε νὰ ὑποδεχθῇ αὐτοῦ, τί δὲν θὰ ἔκαμνεν εἰς τοὺς σταυρώσαντας αὐτόν, ἐάν θε-
 θαίως ἤθελεν νὰ μὴ πάθῃ; **Δ** Ἐκεῖνο ἀκριβῶς ποῦ ἔ-
 καμεν με τὴν ὄνον, αὐτὸ πράττει καὶ τώρα. Διότι καὶ ἐκεῖ λέγει: «Ἐάν κάποιος σὰς εἰπῇ τίποτε, εἰπέτε του ὅτι ὁ Κύριος αὐτοῦ τὴν χρειάζεται»². Ἔτσι καὶ ἐδῶ: «ὁ Διδάσκαλος λέγει, θὰ ἑορτάσω τὸ Πάσχα κοντὰ σου».

Ἐγὼ δὲ δὲν θαυμάζω μόνον αὐτό, ὅτι τὸν ὑπεδέχθη ἂν καὶ τοῦ ἦτο ἄγνωστος, ἀλλ' ὅτι ἂν καὶ ἐπερίμενε νὰ προσελκύσῃ τόσον μεγάλην ἐχθρότητα καὶ ἀδιόλακτον πόλεμον, περιεφρόνησεν τὸ μῖσος τῶν πολλῶν. Κατόπιν, ἐπειδὴ δὲν τὸν ἐγνώριζαν, τοὺς δίδει καὶ σημεῖον ἀνα-
 γνωρίσεως, ὅπως με τὸν Σαούλ, καθὼς λέγει ὁ προ-
 φῆτης: «Θὰ εὕρῃς κάποιον νὰ ἀνεθάλνῃ καὶ νὰ ἔχῃ ἀ-
 σκόν»³. Ἐδῶ λέγει: «ὁ ὁποῖος θὰ κρατῇ μίαν στάμναν»⁴.

Παρατήρησε πάλιν τὴν ἐπίδειξιν τῆς δυνάμεώς του. **Β** Διότι δὲν εἶπεν μόνον «ἐορτάζω τὸ Πάσχα», ἀλλὰ προσθέτει καὶ κάτι ἄλλο: «ὁ καιρὸς μου πλησιάζει». Ἐκαμε δὲ αὐτό, ἅψ' ἐνός μὲν διὰ νὰ ὑπενθυμίσῃ συνε-
 χῶς εἰς τοὺς μαθητάς του τὸ πάθος, ὥστε, ἀφοῦ προ-
 γυμνασθῶν με τὴν συχνότητα τῆς προφητείας, νὰ σκε-
 φθοῦν αὐτὸ ποῦ πρόκειται νὰ συμβῇ· ἅψ' ἑτέρου δὲ διὰ
 νὰ ἀποδείξῃ εἰς αὐτοὺς καὶ εἰς ἐκείνους καὶ εἰς τὸν
 ὑποδεχόμενον Αὐτὸν καὶ εἰς ὅλους τοὺς Ἰουδαίους ἐκεῖ-

2. Ματθ. 21, 3.

3. 1 Βασιλ. 10, 3.

4. Λουκ. 22, 10.

νο πού ειπα πολλές φορές, **774** ὅτι δὲν πηγαίνει πρὸς τὸ πάθος χωρὶς τὴν θέλησίν Του. Προσθέτει ὁμοίως «μαζί με τοὺς μαθητάς μου», ὥστε νὰ γίνῃ ἱκανοποιητικὴ προειδοποίηση καὶ διὰ νὰ μὴ νομίσῃ ἐκεῖνος ὅτι Αὐτὸς κρύβεται.

«Ὅταν ἐθεράδευαsen, ἦτο εἰς τὸ τραπέζι μαζί με τοὺς μαθητάς». Ὡ, τῆς ἀδιαντροπίας τοῦ Ἰουδαίου! Διότι καὶ αὐτὸς ἦτο ἐκεῖ παρὼν καὶ ἦλθε διὰ νὰ μετὰσχῃ εἰς τὰ μυστήρια καὶ νὰ συμφάγῃ ἡλέγχεται δὲ εἰς τὸ ἴδιο τραπέζι, ὥστε καὶ ἂν ἦτο θηρίον, νὰ γίνετο ἡμερώτερος. Δι' αὐτὸ, θεοβαίως, ὁ εὐαγγελιστὴς δηλώνει, ὅτι ἐνῷ ἔτρωγαν αὐτοὶ ὁ Χριστὸς τοὺς ὁμιλεῖ διὰ τὴν προδοσίαν, διὰ νὰ φανερώσῃ τὴν πονηρίαν τοῦ προδότου καὶ ἀπὸ τὸν καιρὸν καὶ ἀπὸ τὸ τραπέζι.

Β «Ὅταν, λοιπόν, ἔπραξαν οἱ μαθηταὶ καθὼς τοὺς διέταξεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἐνῷ ἐθεράδευαsen ἦτο εἰς τὸ τραπέζι μαζί με τοὺς δώδεκα. «Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ φαγητοῦ εἶπεν: «ἀλλήθεια σὰς λέγω, ἕνας ἀπὸ σὰς θὰ μὲ παραδώσῃ» πρὶν δὲ ἀπὸ τὸν δεῖπνον ἔνιψε καὶ τὰ πόδια του. Κοίταξε, ὁμοίως, πῶς λυπάται τὸν προδότην Διότι δὲν εἶπεν, ὅτι ὁ τάδε θὰ μὲ παραδώσῃ, ἀλλ' «ἕνας ἀπὸ σὰς», διὰ νὰ τοῦ δώσῃ πάλιν τὴν δυνατότητα τῆς μετανοίας μετὰ τὴν ἀπομονώσιν τὴν προδοσίαν. Προτιμᾷ δὲ νὰ τοὺς φοβίσῃ ὅλους διὰ νὰ σώσῃ ἐκεῖνον.

«Ἐνας ἀπὸ σὰς τοὺς δώδεκα, λέγει, οἱ ὁποῖοι παντοῦ εἰσθε μαζί μου, τῶν ὁποίων ἔνιψα τὰ πόδια, εἰς τοὺς ὁποίους τόσα ὑπεσχέθην. Ἐπομένως ἀνυπόφορη λύπη κατέλασεν τότε τὸν ἅγιον ἐκεῖνον χορόν. **Γ** Καὶ ὁ μὲν Ἰωάννης λέγει: «ἐκοίταζαν τότε οἱ μαθηταὶ ὁ ἕνας τὸν ἄλλον καὶ ἀπορούσαν»⁵ ὁ κάθε ἕνας δὲ ἀπὸ αὐτοὺς ἐ-

⁵ Ἰω. 13, 22.

ρωτοῦσαν φοβούμενος διὰ τὸν ἑαυτὸν του, ἂν καὶ δὲν συνησθάνοντο κάτι τέτοιο διὰ τοὺς ἑαυτοὺς των. Ὁ δὲ Ματθαῖος προσθέτει: «καὶ ἐλυπήθησαν πάρα πολὺ καὶ ἄρχισαν νὰ τοῦ λέγουν ὁ κάθε ἕνας ἀπὸ αὐτοὺς: μήπως εἰμαι ἐγώ, Κύριε; Αὐτὸς δὲ ἀπεκρίθη: εἶναι ἐκεῖνος, εἰς τὸν ὁποῖον θὰ δώσω τὸ ψωμί πού ἐγώ θὰ θουτήξω εἰς τὸ πιάτον».

Πρόσεξε, πότε ἀπεκάλυψεν αὐτόν ὅταν ἠθέλησε νὰ ἀπολλάξῃ τοὺς ἄλλους ἀπὸ τὴν ταραχὴν αὐτὴν. Διότι ἀπὸ τὸν φόβον παρ' ὀλίγον νὰ ἀπέθνησκον διὰ τοῦτο καὶ εὐρισκόμενοι πλῆσιόν του τὸν ἐρωτοῦσαν. Ἐπράξεν τοῦτο ὅχι μόνον ἐπειδὴ ἠθέλε νὰ ἐλευθερώσῃ ἐκεῖνους ἀπὸ τὴν αγωνίαν, ἀλλ' ἐπειδὴ ἠθέλε καὶ νὰ διορθώσῃ τὸν προδότην. **Δ** Ἐπειδὴ, λοιπόν, ἂν καὶ ἤκουσεν αὐτὸ πολλές φορές, ἔμενεν ἀδιόρθωτος, ἀφοῦ ἦτο ἀναίσθητος καὶ ἐπειδὴ ἠθέλε νὰ τὸν προσβάλῃ περισσότερο, τοῦ ἀφαιρεῖ τὸ προσωπεῖον. Ἐπειδὴ δὲ ἦσαν λυπημένοι καὶ ἄρχισαν νὰ λέγουν «μήπως εἰμαι ἐγώ, Κύριε; ἀπήντησεν: ἐκεῖνος πού ἐθούτηξεν μαζί μου τὸ χέρι εἰς τὸ πιάτον, αὐτὸς θὰ μὲ παραδώσῃ». «Καὶ ὁ μὲν Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου πηγαίνει καθὼς εἶναι γραμμένον δι' αὐτόν, ἀλλοίμονον ὁμοίως εἰς τὸν ἀνθρώπον ἐκεῖνον, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδεται. Θὰ ἦτο καλύτερα διὰ τὸν ἀνθρώπον ἐκεῖνον εἰάν δὲν εἶχεν γεννηθῇ. Μερικοὶ μὲν λέγουν, ὅτι ἦτο τόσο ἀδιάντροπος, ὥστε νὰ μὴ τιμᾷ τὸν Διδάσκαλον, ἀλλὰ νὰ θουτᾷ μαζί του εἰς τὸ πιάτον. **Ε** ἐγὼ δὲ νομίζω, ὅτι ἔπραξεν αὐτὸ ὁ Χριστὸς διὰ νὰ τὸν κάμῃ νὰ ἐντραπῇ καὶ νὰ τὸν προσελκύσῃ εἰς καλλιτέραν ψυχικὴν κατάστασιν: αὐτὸ, θεοβαίως, ἔχει κάποιαν μεγαλυτέραν σημασίαν.

Αὐτά, ὁμοίως, δὲν πρέπει νὰ τὰ διερχώμεθα ἐπιπολαίως, ἀλλὰ νὰ τὰ βλέπωμεν καλῶς εἰς τὴν σκέψιν μας, ὥστε οὐδέποτε νὰ δώσωμεν χῶρον εἰς τὴν ὀργήν. **Ζ** καὶ

Διότι, ποίος δὲν θὰ ἐξεδίδωκεν ὁλόκληρον τὸ δηλητήριον τοῦ θυμοῦ καὶ τῆς ὀργῆς, ἐπαναφέρων εἰς τὴν μνήμην του ἐκεῖνο τὸ δειπνον καὶ τὸν προδότην καθήμερον εἰς τὸ τραπέζι μαζί με τὸν Σωτῆρα ὄλων καθὼς καὶ ἐκεῖνον ποῦ ἐπρόκειτο νὰ προδοθῇ, ὁ ὁποῖος ὠμιλοῦσεν τόσον ἡρέμως; Κύτταξε μέ πόσῃ γλυκύτητι φέρεται πρὸς αὐτόν.

«Ὁ μὲν Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου πηγαίνει καθὼς εἶναι γραμμένον δι' αὐτόν». Ἐλεγεν δὲ αὐτὰ πάλιν καὶ διὰ νὰ ἐνθαρρύνῃ τοὺς μαθητάς, ὥστε νὰ μὴ νομίσουν πῶς αὐτὸ τὸ πρᾶγμα εἶναι γνώρισμα ἀδυναμίας καὶ διὰ νὰ διορθώσῃ τὸν προδότην. «Ἀλλοίμονον ὅμως εἰς τὸν ἀνθρώπον ἐκεῖνον, διὰ τοῦ ὁποῦ παραδίδεται ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. Θὰ ἦτο καλότερα δι' αὐτόν τὸν ἀνθρώπον ἐάν δὲν εἶχε γεννηθῇ». Κοίταξε πάλιν τὴν ἀνέκφραστη ἡμερότητα καὶ εἰς τοὺς ἐλέγχους. **Β** Διότι οὔτε ἐδῶ κάμνει τὸν λόγον ὀρμητικόν, ἀλλὰ μάλλον συμπαινεστέρον καὶ πάλιν συγκινητικόν. Βεβαίως ἦτο ἀξία μεγίστης ἀγωνοκλήσεως ὅχι μόνον ἡ προηγουμένη ἀνασθησία του, ἀλλὰ καὶ ἡ κατοπινὴ ἀδιαντροπία του. Διότι μετὰ ἀπὸ αὐτὸν τὸν ἔλεγχον λέγει «μήπως εἰμαι ἐγώ, Κύριε;». «ὦ, πόση ἀνασθησία! Ἐρευνᾷ νὰ μάθῃ, ἂν καὶ γνωρίζῃ καλῶς τὴν θέσιν του. Ἀληθῶς, ὁ εὐαγγελιστὴς λέγει αὐτὸ ἐκπληττόμενος διὰ τὴν θρασύτητά του. Τί, ὅμως, λέγει ὁ γλυκύτατος καὶ ἡμερώτατος Ἰησοῦς; «Σὺ τὸ εἶπες» ἂν καὶ θὰ ἠμποροῦσεν νὰ τοῦ εἴπῃ: ὦ ἀχρεῖ καὶ ἀχρεϊότατε, κατηραμένε καὶ ἀκάθαρτε! ἀφοῦ τόσον χρόνον ἐγκυμονοῦσες τὸ κακὸν καὶ ἐπῆγες καὶ ἑκαμὲς σατανικὰς συμφωνίας! **Γ** ἀφοῦ συνεφώνησες νὰ λάθῃς χρήματα καὶ ἂν καὶ ἠλέγχθης ἀπὸ ἐμέ, ἀκόμη τολμᾷς νὰ ἐρωτᾷς; Ἀλλὰ δὲν εἶπεν τίποτε ἀπὸ αὐτὰ ἀλλὰ τί εἶπεν; «Σὺ τὸ εἶπες» θέτων μέ αὐτὸ δι' ἡμᾶς δρους καὶ κανόνας ἀνεξικακίας. Ἀλλὰ δυνατόν νὰ εἴπῃ

κάποιος: ἐάν πράγματι ἔχει γραφῇ νὰ πάθῃ αὐτὰ ὁ Χριστός, διατί κατηγορεῖται ὁ Ἰούδας, ἀφοῦ ἐπαραξεν ἐκεῖνα ποῦ εἶχαν γραφῇ; Δὲν ἐπαραξεν αὐτὸ συμφώνως με αὐτὴν τὴν ἰδέαν, ἀλλὰ ἀπὸ κακίαν. Ἐάν δὲν ἐρευνᾷς νὰ μάθῃς τὸν σκοπὸν τῆς πράξεως, τότε θὰ ἀπαλλάξῃς τὸν διάβολον ἀπὸ τὰ ἐγκλήματα. Ἀλλὰ δὲν εἶναι ἐτσι τὰ πράγματα, δὲν εἶναι. Διότι καὶ αὐτὸς καὶ ἐκεῖνος εἶναι ἀξιοὶ ἀναριθμήτων τιμωριῶν, ἔστω καὶ ἂν ἐσώθῃ ἡ οἰκουμένη. Διότι τὴν σωτηρίαν μας δὲν τὴν ἐπροξένησεν ἡ προδοσία τοῦ Ἰούδα, **Δ** ἀλλ' ἡ σοφία τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἀφθονία τῆς ἐφευρετικότητός του, ὁ ὁποῖος μεταχειρίζεται τὰς πονηρίας τῶν ἄλλων πρὸς τὸ συμφέρον μας.

Τί, λοιπόν, λέγει, ἐάν ὁ Ἰούδας δὲν ἐπρόδιδεν, δὲν θὰ ἐπρόδιδεν κάποιος ἄλλος; Ἀλλὰ τί σημασία ἔχει αὐτὸ διὰ τὸ ἐξεταζόμενον ζήτημα; Ὅτι ἐάν ἐπρεπε, λέγει, νὰ σταυρωθῇ ὁ Χριστός, ἐπρεπε διὰ μέσου κάποιου. Ἐάν ἐπρεπε διὰ μέσου κάποιου, ὅπως οὐδέποτε ἐπρεπε διὰ μέσου κάποιου τέτοιου ἀνθρώπου. Ἐάν δὲ ὅλοι ἦσαν καλοί, θὰ ἐμποδίζεταν τὸ σχέδιον τῆς σωτηρίας μας. Μὴ γένοιτο! Διότι ὁ πάνσοφος Θεὸς ἐγινώριζεν πῶς θὰ διευθετήσῃ τὰ τῆς σωτηρίας μας, ἔστω καὶ ἂν δὲν ἐγίνετο αὐτό, δηλαδή ἡ προδοσία. Διότι ἡ σοφία του εἶναι ἐφευρετικὴ καὶ ἀκατανόητη. **Ε** Διὰ τοῦτο, λοιπόν, ἐλβεϊνολογεῖ αὐτόν, διὰ νὰ μὴ νομίσῃ κανεὶς ὅτι ἔγινεν ὑπηρέτης τοῦ σχεδίου τῆς σωτηρίας μας.

Ἀλλὰ καὶ πάλιν θὰ εἴπῃ κάποιος: ἐάν ἦτο καλὸν δι' αὐτόν νὰ μὴ εἶχε γεννηθῇ, διὰ ποῖον λόγον τὸν ἀφησεν νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν ζωὴν καὶ αὐτὸν καὶ ὅλους τοὺς κακοὺς; Σὺ πρέπει νὰ κατηγορῇς τοὺς κακοὺς, διότι ἂν καὶ ἦσαν ἱκανοὶ νὰ μὴ γίνονιν τέτοιοι, ἔχουν γίνει κακοί. **Ζ** Σὺ δὲ, ἀφοῦ ἀφῃσες αὐτό, ἐξετάσεις με περὶ ἐργασίαν καὶ ἀσχολείσαι λεπτομερῶς με τὰ ἀφορῶντα τὸν Θεόν, ἂν καὶ γνωρίζῃς ὅτι κάποιος εἶναι κακὸς ὅχι ἀναγκαίως.

Ἄλλ' ἔπρεπεν, λέγει κάποιος, νὰ γεννηθοῦν μόνον οἱ καλοὶ καὶ ὅτι δὲν ἐχρειάζετο ὁ ἄδης οὔτε ἡ κόλασις καὶ ἡ τιμωρία, οὔτε ἴχνος κακίας· οἱ δὲ πονηροὶ ἔπρεπεν ἢ νὰ μὴ γεννηθοῦν ἢ ἀφοῦ γεννηθοῦν νὰ φύγουν ἀμέσως. — Πρῶτον μὲν ἀξιζει νὰ σοῦ εἰπῶμεν τὸ ἀποστολικόν ρητόν: «ἀλλὰ ποίος εἶσαι σὺ, ὦ ἄνθρωπε, ποῦ ἀντιλέγεις εἰς τὸν Θεόν; Μήπως θὰ εἰπῇ τὸ πλάσμα εἰς τὸν πλάστην: διατί μέ ἔπλασες ἔτσι;»⁶. Ἐάν δὲ ζητῆς καὶ συλλογισμούς, ἐκεῖνο θὰ ἡμπορούσαμεν νὰ εἰπῶμεν, ὅτι περισσότερον θαυμάζονται οἱ καλοὶ ὅταν εὐρίσκονται μεταξὺ τῶν κακῶν διότι, πράγματι, τότε γίνονται πολὺ φανεραὶ καὶ ἡ ἀνεξικακία τῶν καὶ αἱ πολλαὶ ἀρεταὶ. **Β** Σὺ, ὅμως, λέγων αὐτὰ ἀφαιρεῖς τὸ θεμέλιον τῶν παλαισμάτων καὶ τῶν ἀγώνων. Τί λοιπόν, λέγει κάποιος, τιμωροῦνται ἄλλοι διὰ νὰ φανοῦν αὐτοὶ καλοὶ; — Μὴ γένοιτο! Ἀλλὰ τιμωροῦνται ἕνεκα τῆς κακίας τῶν. Διότι οὔτε ἔχουν γίνεαι κακοὶ ἐπειδὴ ἐγεννήθησαν, ἀλλ' ἕνεκα τῆς ἀκηριίας τῶν διὰ τοῦτο καὶ τιμωροῦνται. Διότι πῶς δὲν θὰ ἦσαν ἄξιοι τιμωρίας, ἀφοῦ ἔχουν τόσοις διδασκάλους τῆς ἀρετῆς, χωρὶς νὰ κερδίζουν τίποτε ἀπὸ αὐτούς; Καθὼς λοιπόν οἱ καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ εἶναι ἄξιοι διπλῆς τιμῆς —διότι καὶ καλοὶ ἔχουν γίνεαι καὶ δὲν ἔπαθον καμμίαν βλάβην ἀπὸ τῶν κακῶν— **Κ** ἔτσι καὶ οἱ κακοὶ εἶναι ἄξιοι διπλῆς τιμωρίας καὶ διότι ἔχουν γίνεαι κακοὶ ἂν καὶ ἡμποροῦσαν νὰ γίνονιν καλοὶ —πράγμα τὸ ὁποῖον ἀποδεικνύουν αὐτοὶ ποῦ ἐγίνονιν— καὶ διότι τίποτε δὲν ὠφελήθησαν ἀπὸ τῶν καλῶν.

Ἄλλ' ὥς ἴδωμεν τί λέγει αὐτὸς ὁ ἅγιος, ὅταν ἐλέγχεται ἀπὸ τὸν διδάσκαλον. Τί λέγει λοιπόν; «Μήπως εἶμαι ἐγὼ, Κύριε;» Διατί δὲν ἠρώτησεν αὐτὸ ἀπὸ τῆν

6. Ρομ. 9, 20.

ἀρχήν; Ἐνόμισεν ὅτι θὰ διαφύγῃ τὴν προσοχὴν τοῦ μέ το λεχθέν «ἕνας ἀπὸ σῶς». Ὅταν, ὅμως, τὸν ἀπεκάλωψεν, ἐτόλμησεν πάλιν νὰ ἐρωτήσῃ ἐλπίζων εἰς τὴν ἐπιεικειαν τοῦ διδασκάλου, ὅτι δὲν θὰ τὸν ἐλέγξῃ. Διὰ τοῦτο, θεθαίως, τὸν ὠνόμασεν καὶ Ραββί.

Ἡ τῆς τυφλώσεως! Ποῦ ὠδήγησεν αὐτόν; Τέτοια εἶναι, πράγματι, ἡ φιλαργυρία δημιουργεῖ μαρῶδες καὶ ἀνοήτους καὶ ἀντὶ ἀνθρώπων ἀναισχύντους καὶ ὁμοίους μὲ σκύλους. **Β** μᾶλλον δὲ χειροτέρους καὶ ἀπὸ σκύλους καὶ ἀπὸ αὐτοῦ τοῦ δαίμονος. Αὐτός, λοιπόν, ἐπληροῖσεν τὸν διάβολον, ἂν καὶ τὸν ἔβλεπεν δολλίως, ἐνῶ τὸν Ἰησοῦν, ἂν καὶ τὸν εὐεργετοῦσεν, τὸν ἐπρόδωσεν ἔτσι ὥστε τὸν διάβολος ὡς πρὸς τὴν προαίρεσιν. Διότι τέτοιους τύπους δημιουργεῖ ἡ ἀχόρταγῃ ἐπιθυμία τῶν χρημάτων, παράφρονας, ἐκτὸς ἑαυτῶν, ἀφιερωμένους ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τὸ κέρδος, καθὼς ἀκριβῶς ἐγένεν καὶ ὁ Ἰούδας.

Διατί, ὅμως, ὁ μὲν Ματθαῖος καὶ οἱ ἄλλοι δύο λέγουν ὅτι ὅταν συνεφώνησεν τὰ τῆς προδοσίας, τότε κατέλαθεν αὐτὸν ὁ διάβολος, ἐνῶ ὁ Ἰωάννης λέγει ὅτι «μετὰ τὸ ψωμίον»⁷ εἰσῆλθεν εἰς αὐτόν ὁ σατανᾶς, ἂν καὶ αὐτὸς ἠγνώριζεν τοῦτο; **Β** Διότι ἀνωτέρω λέγει: «κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ δείπνου, ὅτε ὁ διάβολος εἶχεν ἤδη θέλει εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Ἰούδα τοῦ υἱοῦ τοῦ Σίμωνος τοῦ Ἰσκαριώτου νὰ τὸν παραδώσῃ»⁸. Διατί, λοιπόν, λέγει ὅτι «ἀφοῦ ἔπῃρε τὸ ψωμί τότε εἰσῆλθεν εἰς αὐτόν ὁ σατανᾶς»⁹; Διότι δὲν εἰσέρχεται μονομιᾶς, οὔτε ἐξ ὁλοκλήρου, ἀλλὰ πρῶτον κάμνει μεγάλῃν δοκιμὴν αὐτό,

7. Ἰω. 13, 27.

8. Ἰω. 13, 2.

9. Ἰω. 13, 27.

θεθαίως, ἔγινε καὶ ἐδῶ. Ἀφοῦ, λοιπόν, κατ' ἀρχάς ἐδοκίμασεν αὐτὸν παντοιοτρόπως καὶ τὸν ἐπλησίασεν αἰγὰ - σιγά, ὅταν εἶδεν ὅτι εἶναι κατὰλληλός νὰ τὸν ὑποδεχθῇ, τότε λοιπὸν ἐπέτετέθη πλήρως καὶ τὸν κατέλασεν ὁλοσχερῶς.

Ἰῆ Μήπως, ὅμως - ἐάν ἔτρωγον τὸ πασχαλὸν δεῖπνον - ἔτρωγον παρανόμως; Διότι δὲν ἔπρεπε νὰ τρώγουν καθήμενοι εἰς τὸ τραπέζι. Τί, λοιπόν, ἠμποροῦμεν νὰ εἰπώμεν; -- Ὅτι μετὰ ἀπὸ τὸ φαγητὸν ἐκάθηντο πλέον εἰς τὸ τραπέζι ὡς ἀν φιλοξενούμενοι. Ἄλλος δὲ εὐαγγελιστὴς λέγει, ὅτι κατὰ τὸ θράδου ἐκεῖνο ἔχι μόνον ἔτρωγεν τὸ πασχαλὸν δεῖπνον, ἀλλὰ καὶ ἔλεγεν: «πολύ ἐπεθύμησα νὰ φάγω τοῦτο τὸ Πάσχα μαζὶ σᾶς»¹⁰, δηλαδὴ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο. Διὰ τί ἔρα γε; -- Διότι τότε ἐπρόκειτο νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ σωτηρία τῆς ἀνθρωπότητος, νὰ παραιθοῦν τὰ μυστήρια καὶ νὰ διαλυθοῦν διὰ τοῦ θανάτου τὰ προξενούμενα λύπη. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὁ σταυρὸς ἦτο μέσα εἰς τὴν σκέψιν του. Ἀλλὰ τίποτε δὲν ἐμολάκωσεν τὸ ἀνήμερον θηρίον, οὔτε τὸ ἐλύγισεν, οὔτε τὸ ἔκαμεν νὰ συνέλθῃ. **Β** Δικαίως, λοιπόν, ἔλασινολόγησεν αὐτὸν εἰπών: «Ἀλλοίμονον εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον». Πάλιν τὸν ἐφοθέρισεν ὅταν εἶπεν: «Καλὸν ἦτο δι' αὐτὸν ἐάν δὲν εἶχε γεννηθῇ». Ἐπειδὴ, ὅμως, οὔτε αὐτὸ τὸν ἔκαμεν νὰ συνέλθῃ, εἶπεν: «εἰς τὸν ὅποιον θὰ δώσω τὸ ψωμί πού θὰ θουτήξω εἰς τὸ πιάτον»¹¹. Τίποτε ἀπὸ αὐτὰ δὲν τὸν συνεκράτησεν, ἀλλ' ἐκυριεύθη ἀπὸ τὴν φιλαργυρίαν ὡς ἀπὸ τρέλλαν, μᾶλλον δὲ ἀπὸ χειρότεραν ἀσθένειαν. Πράγματι δὲ αὕτῃ ἡ τρέλλα εἶναι ἡ χειρότερη. Διότι τί παρόμοιον

10. Λουκ. 22, 15.

11. Ἰω. 13, 26.

θὰ ἠμποροῦσεν νὰ πράξῃ ὁ τρέλλος; Αὐτὸς δὲν ἔβγαλεν ἀφ' ὅπου τὸ στόμα, ἀλλ' ἔβγαλε τὸν φόνον τοῦ Κυρίου· δὲν συνέστρεφεν τὰ χέρια, ἀλλὰ τὰ ἀπλώνει διὰ τὸ ἀντίτιμον τοῦ τιμίου αἵματος. Διὰ τοῦτο εἶναι μεγαλύτερα ἢ τρέλλα τοῦ, διότι ἦτο κυριευμένος ἀπὸ αὐτῆς ἐνῶ ἦτο ὑγιής. Ἀλλὰ δὲν ὁμολογεῖ ἀνοήτως; **Γ** Καὶ τί εἶναι πρὸ ἀνόητον ἀπὸ αὐτὴν τὴν φωνήν; «τί θέλετε νὰ μοῦ δώσετε καὶ ἐγὼ θὰ σᾶς τὸν παραδώσω»; Ὁ διὰβολὸς ὁμίλησεν μὲ τὸ στόμα ἐκεῖνου. Ἀλλὰ δὲν ἐκτύπησεν τὴν γῆν θορυβωδῶς μὲ τὰ πόδια ὅταν ἐσπάρασσεν; Πόσον καλλίτερον ἦτο νὰ σπαράσῃ ἔτσι, παρά νὰ στέκῃ ὀρθὸς τέτοιος πού ἦτο; Ἀλλ' εἰς τοὺς λίθους δὲν κατεκρημάτισεν τὸν ἑαυτὸν του; Πόσον καλλίτερον θὰ ἦτο αὐτό, παρά νὰ ἀποτολμᾷ τέτοια πράγματα; Θέλετε νὰ φέρωμεν εἰς τὸ μέσον τοὺς δαιμονιζόμενους καὶ τοὺς φιλαργύρους καὶ νὰ κάνωμεν σύγκρισιν μεταξύ των; Ἀλλὰ κανεὶς ἂς μὴ θεωρήσῃ αὐτὸ ὡς ἰδικὴν του προσβολήν. Διότι δὲν ὑβρίζομεν τὴν φύσιν, ἀλλὰ κακίζομεν τὸ πρᾶγμα. Οὐδέποτε ἐφοροῦσεν ἐνδύματα ὁ δαιμονιζόμενος, **Δ** κατακομματιάξων τὸν ἑαυτὸν του εἰς τοὺς λίθους. Ἐτρεχεν ἐπάνω εἰς ἀδιαβάτους καὶ ἀνωμάλους ὁρόμους καὶ διαίως ἠρπάζετο ἀπὸ τὸν δαίμονα. Δὲν νομίζεις ὅτι αὐτὰ εἶναι φρικτά; Τί, λοιπόν, ἐάν ἀποδείξωμεν ὅτι οἱ φιλάργυροι εἶναι χειρότεροι ἀπὸ αὐτοὺς καὶ ὅτι προξενοῦν χειρότερα εἰς τὴν ψυχὴν των καὶ τόσον χειρότερα, ὥστε αὐτὰ νὰ θεωροῦνται παγνίδι ἐναντι ἐκείνων; Ἀρὰ γε θὰ ἀποφύγετε τὴν ἀσθένειαν αὐτῆν; Ἐμπρὸς λοιπόν, ἂς ἴδωμεν ποῖος ἀπὸ αὐτοὺς εἶναι πρὸ ὑποφερτός, ὁ φιλάργυρος ἢ ὁ δαιμονιζόμενος; Τίποτε, θεθαίως, δὲν διαφέρει ὁ ἓνας ἀπὸ τὸν ἄλλον. Διότι εἶναι καλλίτερον νὰ εἶναι κανεὶς γυμνὸς ἀπὸ ἐνδύματα, παρά νὰ περιέρχεται ντυμένος μὲ τὰ προερχόμενα ἀπὸ τὴν πλεονεξίαν καὶ νὰ ὀργιάζῃ ὅπως οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Διόνου σου. **Ε** Διότι, καθὼς ἀκριβῶς ἐκεῖνοι ἔχουν προσωπεῖα

καὶ ἐνδύματα τρελλῶν, παρομοίως καὶ αὐτοί. Καθὼς δὲ ἀκριβῶς ἡ τρέλλα δημιουργεῖ τὴν γύνωσιν τῶν δαιμονιζομένων, ἔτσι καὶ τὴν «ἐνδυμασίαν» αὐτὴν τὴν δημιουργεῖ ἡ τρέλλα. Αὐτὴ δὲ ἡ «ἐνδυμασία» εἶναι ἀθλιωτέρα ἀπὸ τὴν γύνωσιν. Αὐτὸ θὰ προσπαθῶ νὰ ἀποδείξω ἐν συνεχείᾳ. **77** Διότι ποῖον θὰ ἠμπορούσαμεν νὰ ὀνομάσωμεν περισσότερον τρελλὸν μεταξὺ αὐτῶν ποὺ εἶναι κυριευμένοι ἀπὸ τὴν τρέλλαν; αὐτὸν ποὺ κατακομματιάζει τὸν ἑαυτὸν του, ἢ αὐτὸν ποὺ μαζὶ μετὰ τὸν ἑαυτὸν του κατακομματιάζει καὶ ἄλλους ὅσους συναντᾷ; Εἶναι ὀλοφάνερρον, ὅτι τὸ δεύτερον. Ἐκεῖνοι μὲν λοιπὸν ἐγύνωναν τοὺς ἑαυτοὺς των, αὐτοὶ ὅμως καὶ ἄλλους ὅσους συναντοῦν. Ἀλλὰ χωρίζουν εἰς δύο τὰ ἐνδύματά τους ἐκεῖνοι. Καὶ πόσον θὰ ἐδέχετο εὐχαρίστως ὁ καθένας ἀπὸ τοὺς θλαπτομένους νὰ σχισθῇ τὸ ἐνδυμα, παρὰ νὰ τοῦ ἀφαιρεθῇ ὁλόκληρος ἡ περιουσία; Μήπως δὲν ἀπλώνουν πληγὰς εἰς τὸ πρόσωπον; Κυρίως δὲ καὶ αὐτὸ πράττουν οἱ πλεονέκται· ἐὰν ὅχι ὅλοι, ἀλλ' εἰς τὴν κοιλίαν τῶν ἄλλων, μετὰ τὴν πείναν καὶ τὴν πτωχείαν, ὅλοι ρίπτουν μέσα τοὺς φοβερωτέρους πόνους. Ἀλλὰ δὲν δαγκώνουν μὲ τὰ δόντια; Μακάρι μὲ τὰ δόντια, παρὰ μὲ τὰ θέλη τῆς πλεονεξίας, τὰ ὅποια εἶναι φοβερώτερα ἀπὸ τὰ δόντια. **78** Διότι «τὰ δόντια των εἶναι τὰ ὅπλα καὶ τὰ θέλη»¹². Ποῖος θὰ πονέσῃ περισσότερον; ἐκεῖνος ποὺ ἀδαγκώσῃ μίαν φορὰν καὶ ἀμέσως ἐθεραπεύθῃ ἢ ἐκεῖνος ποὺ πάντοτε κατατρῶγεται μετὰ τὰ δόντια τῆς πτωχείας; Διότι ἡ μὴ θεληματικὴ πτωχεία εἶναι φοβερωτέρα ἀπὸ τὴν κόμινον καὶ ἀπὸ τὰ θηρία. Ἀλλὰ δὲν ἐπιδιώκουν τὰς ἐρημίας καθὼς ἀκριβῶς οἱ δαιμονιζόμενοι; Μακάρι εἰς τὰς ἐρημίας νὰ εἰσπορεύσαν καὶ ὅχι εἰς τὰς πόλεις καὶ ἔτσι ὅλοι ὅσοι εἶναι εἰς τὰς πόλεις θὰ ἀ-

¹² Ψαλμ. 56, 5.

πελόμθανον τὴν ἀσφάλειαν. Τώρα, ὅμως, ἀπὸ ὅλους ἐκεῖνους εἶναι πιὸ ἀνυπόφοροι, διότι πράττουν αὐτὰ εἰς τὰς πόλεις, ὅσα ἀκριβῶς εἰς τὰς ἐρημίας ἐκεῖνοι, μεταβάλλοντες τὰς πόλεις εἰς ἐρημίας· ὅπως δὲ ἀκριβῶς εἰς τὰς ἐρημίας δὲν ὑπάρχει κανεὶς ποὺ νὰ τοὺς ἐμποδίσῃ, ἔτσι ἀρπάζουν τὰ ὑπάρχοντα ὅλων. Ἀλλὰ δὲν κυτοῦν μετὰ λίθους ὅσους συναντοῦν; **79** Καὶ τί εἶναι αὐτό; Διότι ἀπὸ μὲν τοὺς λίθους εἶναι εὐκόλῳ νὰ προφυλαχθῇ; ἀπὸ ἐκεῖνα δὲ τὰ τραύματα, τὰ ὅποια μετὰ τὸ χαρτὶ καὶ τὴν μελάνην προκαλοῦν εἰς τοὺς τολαιπώρους πτωχοὺς, συντάσσοντες σελίδας γεμάτας ἀπὸ ἀναριθμήτους πληγὰς, ποῖος ἀπὸ τοὺς πίπτοντας εἰς χεῖρας τῶν φιλαργύρων θὰ ἠμποροῦσε ποτὲ εὐκόλως νὰ προφυλαχθῇ;

Ἄς ἴδωμεν, ὅμως, πόσα δεινὰ προξενοῦν καὶ εἰς ἑαυτοὺς των. Γυμνοὶ περιπατοῦν ἐντὸς τῆς πόλεως, διότι δὲν ἔγουν ἐνδυμα ἀρετῆς. Ἐὰν δὲ αὐτὸ δὲν νομίζουν ὅτι εἶναι αἰσχρὸν καὶ τοῦτο εἶναι δειγμα τῆς ὑπερβολικῆς των ματίας, τὸ ὅτι δὲν ἀντιλαμβάνονται τὴν ἀνρέπειάν των. Ὅταν μὲν εἶναι γυμνοὶ εἰς τὸ σῶμα ἐντρέπονται, ὅταν δὲ περιφέρουν τὴν ψυχὴν των γυμνὴν καμαρώνουν. **80** Ἐὰν ἐπιθυμῆτε θὰ σὰς εἰπῶ καὶ τὴν αἰτίαν τῆς ἀναισθησίας των. Ποία, λοιπὸν, εἶναι ἡ αἰτία; Αὐτοὶ γυμνῶνται μετὰ πολλῶν γυμνῶν καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἐντρέπονται, καθὼς ἀκριβῶς καὶ ἡμεῖς μέσα εἰς τὰ λουτρά. Ἐὰν, θεοβαίως, ἦσαν πολλοὶ οἱ ἐνδεδυμένοι μετὰ τὴν ἀρετὴν, τότε περισσότερον θὰ ἐγίνετο φανερά ἡ ἀσχημία των. Τώρα δὲ αὐτὸ κυρίως εἶναι ἄξιον πολλῶν δακρῶν, ὅτι ἐπειδὴ ὑπάρχουν πολλοὶ κακοί, οὐδεμία ἐντροπὴ ὑπάρχει ἀπὸ τὰ πραττόμενα κακὰ. Διότι μαζὶ μετὰ τὰ ἄλλα καὶ αὐτὸ ἔκαμεν ὁ διάβολος, τὸ νὰ μὴ ἀφήνῃ νὰ λάθουν αἰσθησιν τῶν κακῶν, ἀλλὰ μετὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀκούουθόντων τὴν κακίαν, νὰ ἐπισκιάζῃ τὴν αἰσχύνην αὐτῆς. Ἐὰν, ὅμως, συμβῇ νὰ εὕρισκεται μετὰ πολλῶν

φιλοσόφων καὶ ἐναρέτων, θὰ ἔβλεπεν περισσότερον τὴν γυμνότητά του ὁ κακός. **11** Ὅτι μὲν, λοιπόν, αὐτοὶ εἶναι πρὸ γυμνοὶ ἀπὸ τούτων δαιμονιζομένων, αὐτὸ εἶναι φανερόν ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω· ὅτι δὲ κατατρέχουν εἰς τὰς ἐρήμους, οὔτε αὐτὸ θὰ ἠμποροῦσεν νὰ ἀρνηθῇ κανεὶς. Διότι ἡ πλατεῖα καὶ εὐρύχωρος ὁδὸς εἶναι ἐρημωτέρα ἀπὸ καθε ἐρημον. Διότι ἂν καὶ ἔχη πολλοὺς πού τὴν θαδίζουσιν, ὅμως δὲν ἔχει κανένα ἄνθρωπον, ἀλλὰ φίδια, σκορπιούς, λόκους καὶ ὀχίς. Διότι τέτοιοι εἶναι ὅσοι ἀκολουθοῦν τὴν κακίαν. **12** Αὕτη δὲ δὲν εἶναι μόνον ἐρημος, ἀλλὰ καὶ πρὸ ἀνώμαλη ἀπὸ ἐκείνην. Καὶ αὐτὸ εἶναι φανερόν ἀπὸ τὰ ἑξῆς· διότι οἱ λίθοι, οἱ φάραγγες καὶ αἱ κορυφαὶ τῶν ὄρεων δὲν πληγώνουν τάσιν ἐκείνους πού τὰ ἀνασθάνουν, ὅσον ἡ ἀρπαγὴ καὶ ἡ πλεονεξία τὰς ψυχὰς ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἀκολουθοῦν αὐτάς. Ὅτι δὲ ζοῦν κοντὰ εἰς τὰ μνήματα, καθὼς ἀκριβῶς οἱ δαιμονιζόμενοι, μᾶλλον δὲ ὅτι εἶναι καὶ αὐτοὶ μνήματα, εἶναι φανερόν ἀπὸ τὰ ἑξῆς. Διότι τί εἶναι τὸ μνῆμα; Εἶναι λίθος, ὁ ὁποῖος περιέχει σώματα νεκρῶν πού εἶναι τοποθετημένα μέσα. Τί λοιπόν, διαφέρουν τὰ σώματα ἐκείνων ἀπὸ τούτων λίθους; Μᾶλλον δὲ αὐτὰ εἶναι ἀβλιώτερα καὶ ἀπὸ ἐκείνους. Διότι δὲν εἶναι λίθος, ὁ ὁποῖος περιέχει νεκρὸν τὸ σῶμα, ἀλλ' εἶναι σῶμα πού εἶναι πρὸ ἀνάσθητον ἀπὸ τούτων λίθους καὶ τὸ ὅποιον περιφέρει νεκρὰν ψυχὴν. Διὰ τοῦτο δὲν θὰ ἔσφαλλεν κανεὶς ἂν ὠνόμαζεν αὐτοὺς τάφους. **13** Διότι καὶ ὁ Κύριός μας ἔτσι ὠνόμασεν τοὺς Ἰουδαίους· διὰ τοῦτο μάλιστα προσέθεσεν λέγων· «μέσα δὲ εἶναι γεμᾶτοι ἀπὸ ἀρπαγῆν καὶ πλεονεξίας»¹².

Θέλετε, λοιπόν, νὰ σᾶς ἀποδείξω πῶς κατακομματιαζοῦν καὶ εἰς τοὺς λίθους τὰ κεφάλια των; Ἀπὸ ποῦ

12. Μαθ. 23, 27.

λοιπόν; Πρῶτον εἰπὲ μου, θέλεις νὰ μάθῃς ἀπὸ τὰ παρόντα ἢ ἀπὸ τὰ μέλλοντα; Ἀλλὰ μὲ τὰ μέλλοντα αὐτοὶ δὲν ἔχουν μεγάλαν σχέσιν· λοιπόν ἄς εἰπῶμεν διὰ τὰ παρόντα.

Ἀπὸ πόσους λίθους, πράγματι, δὲν εἶναι χειρότεροι, αἱ φροντίδες, αἱ ὁποῖαι τραυματίζουν ὄχι κεφαλὰς, ἀλλὰ κατατρώγουν τὴν ψυχὴν; Διότι φοβοῦνται μήπως δικαίως ἐξέλθουν ἀπὸ τὸ σπῆτι των ὅσα ἀδικίαι εἶχαν εἰσέλθει· **1** τρέμουν διὰ τὸ τέλος των, ὀργίζονται καὶ θυμῶνουν ἐναντίον τῶν συγγενῶν καὶ τῶν ἄλλων καὶ τώρα μὲν ἀποθάρρυναι, ὕστερα δὲ φόβος, ἄλλοτε δὲ θυμὸς παραλαμβάνει αὐτοὺς διαδοχικῶς καὶ σὺν νὰ περνοῦν ἀπὸ κρημνὸν σὲ κρημνὸν κάθε ἡμέραν προσμένουν ἀνυπομῶνως ἐκείναι, τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουν ἀποκτήσει ἀκόμη. Διὰ τοῦτο, θεοβαίως, δὲν εὐχαριστοῦνται μὲ ἐκεῖνα πού ἔχουν καὶ λόγῳ τοῦ ὅτι δὲν ἔχουν πεποιθήσιν διὰ τὴν ἀσφάλειαν αὐτῶν καὶ λόγῳ τοῦ ὅτι μὲ ἄλλην τὴν σκέψιν των εἶναι ἀφωσιωμένοι εἰς ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουν λάβει ἀκόμη. Καὶ καθὼς ἀκριβῶς ἐκεῖνος πού διψᾷ συνεχῶς, ἔστω καὶ ἂν ἀπορροφήσῃ ἀναριθμήτους πηγὰς, δὲν αἰσθάνεται εὐχαρίστησιν λόγῳ τοῦ ὅτι δὲν χορταίνεται, παρομοίως καὶ οἱ φιλάργυροι, ὅχι μόνον δὲν εὐχαριστοῦνται, ἀλλὰ καὶ θασανίζονται ὅσα καὶ ἂν κατέχουν, λόγῳ τοῦ ὅτι αὐτὴ ἡ ἐπιθυμία δὲν γνωρίζει οὐδὲν τέλος.

14 Καὶ ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὰ παρόντα, εἶναι ἀρκετὰ τὰ λεχθέντα· ἄς εἰπῶμεν δὲ καὶ μερικά διὰ τὴν μέλλουσαν ζωὴν. Ἐάν, θεοβαίως, αὐτοὶ δὲν ἀσχολοῦνται μὲ αὐτὴν, χάριν ἡμῶν ὅμως εἶναι ἀνάγκη νὰ εἰπῶ. Κατὰ τὴν μέλλουσαν, λοιπόν, ζωὴν ἤθελεν ἴδῃ κανεὶς παντοῦ νὰ τιμωροῦνται οἱ φιλάργυροι. Διότι ὅταν λέγῃ· «ἐπείνασα καὶ δὲν μοῦ ἐδώσατε νὰ φάγω, ἐδίψησα καὶ δὲν μὲ

ἐποτίσαστε»¹⁴, αὐτοὺς ἐπιπλήττει. "Όταν δὲ λέγῃ «Πηγαί-
νετε εἰς τὸ πλύνιον πῦρ ποῦ ἔχει προετοιμασθῇ διὰ τὸν
διάβολον»¹⁵, στέλλει ἐκεῖ αὐτοὺς ποῦ ἐπλούτισαν κα-
κῶς. Εἰς αὐτὴν τὴν τάξιν ἀνήκουν ὁ κακὸς δούλος ποῦ
δὲν ἔδωκεν εἰς τοὺς συνδούλους του τὰ ὑπάρχοντα χρή-
ματα τοῦ Κυρίου των, ἐκεῖνος ποῦ ἐκρυψεν τὸ τάλαντον
εἰς τὴν γῆν καὶ αἱ πέντε παρθέναι. **Β** "Όπου δὲ καὶ ἂν
ὑπάγῃς θά ἴδῃς τοὺς φιλαργύρους νὰ τιμωροῦνται. "Αφ'
ἐνὸς μὲν θὰ ἀκούσουν: «χάος ὑπάρχει μεταξύ μας»¹⁶,
ἀφ' ἐτέρου δέ, ἀφοῦ ἀποχωρισθοῦν, θὰ ὑπάγουν ἐκεῖ ὅ-
που εἶναι τὸ τρίξιμον τῶν δοντιῶν καὶ θὰ ἴδῃ κανεὶς αὐ-
τοὺς ἀπὸ παντοῦ νὰ ἐκδιώκωνται καὶ νὰ μὴ ἔχουν που-
θενά τόπον, ἀλλὰ νὰ συναθροίζωνται μόνον εἰς τὴν κό-
λασιν.

780 Ποία, λοιπόν, εἶναι ἡ ὠφέλεια τῆς ἀρεθῆς μας
πίστεως διὰ τὴν σωτηρίαν, ὅταν ἀκούωμεν αὐτά; "Εκεῖ
ὑπάρχει τὸ τρίξιμον τῶν δοντιῶν, τὸ σκότος τὸ ἐξώτε-
ρον, ἡ φωτιά ποῦ ἔχει ἐτοιμασθῇ διὰ τὸν διάβολον, ὁ
διαχωρισμὸς καὶ ἡ ἐκδίωξις: ἐδῶ ὑπάρχουν ἔχθραι, κα-
κολογίαι, συκοφαντίαι, κίνδυνοι, φροντίδες, δολιοιγί-
ες, τὸ μῆκος ἀπὸ ὧλων, ἡ ἀποστροφή ἀπὸ ὧλων καὶ ἀπὸ αὐ-
τοὺς ἀκόμη ποῦ νομίζουν ὅτι κολακεύουν. Διότι καθὼς
ἀκριβῶς τοὺς καλοὺς θαυμάζουν ὅχι μόνον οἱ καλοὶ, ἀλ-
λὰ καὶ οἱ κακοὶ παρομοίως καὶ τοὺς κακοὺς, ὅχι μόνον
οἱ καλοὶ μισοῦν, ἀλλὰ καὶ οἱ κακοὶ. "Ότι δὲ αὐτὸ εἶναι
ἀλήθεια, **Β** εὐχαρίστως θὰ ἐρωτοῦσα τοὺς φιλαργύρους
ἐάν δὲν ἀγιάζουν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον καὶ δὲν θεωροῦν
τοὺς ὁμοίους των ὡς μεγαλυτέρους ἐχθροὺς ἀπὸ ἐκεί-

14. Ματθ. 25, 42.

15. Ματθ. 25, 41.

16. Λουκ. 16, 26.

νοὺς ποῦ τοὺς ἔχουν θλάψει, ἐάν δὲν κατηγοροῦν καὶ
τοὺς ἑαυτοὺς των, ἐάν δὲν ὀνομάζουν προσβολὴν αὐτὸ
τὸ πρᾶγμα, ὅταν κάποιος παρουσιάσῃ εἰς αὐτοὺς τὴν
κατηγορίαν. Πράγματι δὲ αὐτὸ εἶναι τὸ μεγαλύτερον αἰ-
σχος καὶ ἀπόδειξις μεγάλης κακίας. Διότι ἐάν δὲν ἡμπο-
ρεῖς νὰ περιφρονήσῃς τὰ χρήματα, ποῖαν λοιπὸν ἐπιθυμί-
αν, δοξομανίαν, θυμὸν ἢ ὀργὴν θὰ νικήσῃς; Πῶς, ὅμως,
θὰ ἡμπορούσες κανεὶς νὰ πεισθῇ; Διότι σχετικῶς μὲ τὴν
ἐπιθυμίαν τῶν σωμάτων, τὴν ὀργὴν καὶ τὸν θυμὸν, πολ-
λοὶ ὑπολογίζουν τὴν κατασκαυὴν τοῦ σώματος καὶ εἰς
αὐτὴν ἀποδίδουν τὰς ὑπερβολὰς οἱ ἱατροὶ λέγουν δέ, ὅ-
τι ὁ θερμότερος καὶ ὑγρότερος εἶναι περισσότερον ἐκδο-
τος εἰς τὰ ἀφροδίσια, ἐνῶ ἐκεῖνος ποῦ εὐρίσκεται εἰς ἡ-
ροτέραν κακὴν κρᾶσιν εἶναι εἴαιος, ἀξύθυμος καὶ ὀρ-
γίλος.

Ε: Σχετικῶς δὲ μὲ τὴν φιλαργυρίαν οὐδεὶς ἤκουσεν
αὐτοὺς ποτὲ νὰ λέγουν κάτι παρόμοιον. Ἐπομένως αὐτὴ
ἡ ἀσθένεια προέρχεται μόνον ἀπὸ τὴν ἀργίαν καὶ ἀπὸ
τὴν ἀναίσθητον ψυχὴν. Διὰ τοῦτο παρακαλῶ, ἄς προ-
παθῶμεν ὅλα αὐτὰ νὰ τὰ διορθώωμεν καὶ τὰ πάθη, τὰ
ὅποια παρουσιάζονται εἰς κάθε ἡλικίαν μας, νὰ τὰ με-
τατρέπωμεν εἰς τὰ ἀντίθετα. Ἐάν δὲ εἰς κάθε μέρος τῆς
ζωῆς μας ἀποφεύγωμεν τοὺς κόπους τῆς ἀρετῆς καὶ παν-
τοῦ παθαίνομεν ναυάγιον, ὅταν ἔλθωμεν εἰς τὸ λιμάνι ἁ-
βαιοὶ ἀπὸ πνευματικὰ φορτία, τότε θὰ ὑποφέρωμεν πα-
ρά πολὺ. Ἡ παροῖσα ζωὴ εἶναι, πράγματι, ἕνα ἐκτετα-
μένον πέλαγος. **Β** Εἰς τὴν θάλασσαν, θεοβιάς, ὑπάρ-
χουν διάφοροι κόλποι, οἱ ὅποιοι ἔχουν διαφορετικοὺς
χειμῶνας. Τὸ Αἰγαῖον πέλαγος εἶναι φοβερόν διὰ τοὺς
ἀνέμους, ὁ Τυρρηνικὸς πορθμὸς διὰ τὴν στενότητα τοῦ
τόπου, ἡ Χάρυδρις πλησίον τῆς Λιβύης διὰ τὸν πληθὺν ἢ
Προποντίς, ποῦ εἶναι ἕξω ἀπὸ τὸν Εὐξείνιον Πόντον, εἶναι
φοβερὴ διὰ τὴν ὀρμητικότητα καὶ τὴν βοὴν τῶν κυμάτων

ή περιοχή έξω από τὰ Γάδαιρα εἶναι ἐπικίνδυνη λόγω τῆς ἐρημίας, ὅτι εἶναι ἀπάτητη καὶ ἀγνωστή ἡ ἱστορία τῶν τόπων ἐκείνων· ἀλλὰ θὲ μέρη εἶναι ἐπικίνδυνα δι' ἄλλον λόγον. Τὰ ἴδιον συμβαίνει καὶ μὲ τὴν ζωὴν μας. Πρῶτον δὲ πέλαιος ἡμποροῦμεν νὰ ἴδωμεν τὸ πέλαιος τῆς παιδικῆς ἡλικίας, τὸ ὁποῖον ἔχει μεγάλην τολάντως· εἶναι ἕνεκα τῆς ἀσκειᾶς, τῆς εὐκολίας καὶ τὴν μὴ σταθερότητα τῆς φύσεώς της. Διὰ τοῦτο καὶ ὀρίζομεν παιδαγωγούς καὶ διδασκάλους, συνεισφέροντες μὲ τὴν ἐπιμέλειαν· **11** εἰ δὲ λείπει εἰς τὴν φύσιν, ὅπως ἀκριβῶς εἰς τὴν θάλασσαν μὲ τὴν κυβερνητικὴν τέχνην. Μετὰ ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἡλικίαν ἐπακολουθεῖ ἡ θάλασσα τῆς νεότητος, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ ἀνεμοὶ εἶναι ἰσχυροί, ὅπως ἀκριβῶς εἰς τὸ Αἰγαῖον, ἐπειδὴ αὐξάνεται εἰς ἡμᾶς ἡ ἐπιθυμία. Αὕτῃ κυρίως ἡ ἡλικία εἶναι ἐστερημένη ἀπὸ τὴν διόρθωσιν, **12** ὅχι μόνον ἐπειδὴ ἐνοχλεῖται περισσότερο, ἀλλὰ καὶ ἐπειδὴ δὲν ἐλέγχονται τὰ ἀμαρτήματα· διότι καὶ ὁ διδάσκαλος καὶ ὁ παιδαγωγὸς εἰς τὸ ἐξῆς παραιτοῦνται.

Ὅταν, λοιπόν, οἱ μὲν ἀνεμοὶ φυσοῦν δυνατότερα, ὁ δὲ κυβερνήτης εἶναι πρὸ ἀδύνατος καὶ δὲν ὑπάρχει καὶ νεὶς πού νὰ προφυλάσῃ ἀπὸ αὐτοῦ, σκέψου τὸ μέγεθος τοῦ χειμῶνος.

Μετὰ ἀπὸ αὐτὸ ἀκολουθεῖ πάλι ἄλλο τμήμα τῆς ἡλικίας, ἡ ἀνδρική, κατὰ τὴν ὁποίαν ὑπάρχουν τὰ προβλήματα τῆς διευθύνσεως τοῦ σπιτιοῦ· κατ' αὐτὴν ὑπάρχουν ἡ γυναῖκα, ὁ γάμος, ἡ τεκνογονία, ἡ προστασία τοῦ σπιτιοῦ καὶ αἱ πολλὰ «νιφόδες» τῶν φροντίδων. Τότε δὲ κυρίως ἀνθοῦν ἡ φιλαργυρία καὶ ἡ ζηλοτυπία.

Ὅταν, λοιπόν, κάθε τμήμα τῆς ζωῆς μας τὸ περνᾶμε μαζὶ μὲ ναυάγια, πῶς θὰ ἐπαρκέσωμεν διὰ τὴν παρούσαν ζωὴν καὶ πῶς θὰ ἀποφύγωμεν τὴν μέλλουσαν κόλασιν; **13** Διότι ἔταν κατὰ τὴν πρώτην ἡλικίαν δὲν

μαθαίνομεν τίποτε τὸ ὀρθόν, κατὰ τὴν νεότητά δὲν εἴμεθα συνετοὶ καὶ ὅταν γίνωμεν ἄνδρες δὲν νικῶμεν τὴν φιλαργυρίαν, τότε ἀφοῦ φθάσωμεν εἰς τὰ γηρατεία, ὅπως εἰς κάποιαν ἀντλίαν καὶ μὲ ὅλας αὐτάς τὰς παγίδας ἔχοντες κάμει ἀσθενέστερον τὸ σκάφος τῆς ψυχῆς καὶ αἱ σάνιδες αὐτοῦ ἔχουν διαλυθῇ, θὰ ὑπάγωμεν εἰς ἐκεῖνο τὸ λιμάνι φέροντες μαζὶ μας πολλὰ σκουπίδια ἀντὶ πνευματικῶν θησαυρῶν· κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ χαρίσωμεν γέλωτα εἰς τὸν διάβολον καὶ εἰς τοὺς ἰδίους τοὺς ἐαυτοὺς μας θρήνον καὶ θὰ προσελκύσωμεν ἀνυποφύρους τιμωρίας.

¶ Διὰ νὰ μὴ γίνουν, λοιπόν, αὐτὰ ἀφοῦ συνδέσωμεν σφικτὰ τοὺς ἑαυτοὺς μας ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη καὶ ἀντισταθῶμεν εἰς ὅλα τὰ πάθη, ὡς ἀπομακρύνωμεν τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ πλούτου, διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν καὶ τὰ μελλοντικὰ ἀγαθὰ μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκει ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΠΒ' (82)

(Ματθ. κατ' 26—36)

«Ὡς δὲ αὐτοὶ ἔτρωγον, ἀφ' οὗ ὁ Ἰησοῦς ἔλαβεν τὸ ψαμί καὶ τὸ εὐλόγησεν, τὸ ἔκοψεν, τὸ ἔδωκεν εἰς τοὺς μαθητὰς καὶ εἶπεν· λάβετε, φάγετε, τοῦτο ἐστὶν τὸ σῶμα μου. Καὶ ἀφ' οὗ ἔλαβεν τὸ ποτήριον καὶ εὐχαρίστησεν τὸν Θεόν, ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς λέγων· πίστε ἀπὸ αὐτοῦ ὅλα, **Β** διότι τοῦτο ἐστὶν τὸ αἷμα μου τῆς Νέας Διαθήκης, τὸ ὑποτίθεται ὑπὲρ χάριν πολλῶν εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. (Ματθ. 26, 26—28).

Ἀλλοίμονο, πόση ἦτο ἡ τύφλωσις τοῦ προδότου! Ἄν καὶ συμμετέσχεν εἰς τὰ μυστήρια, παρέμενεν ὁ Ἰδιος ἂν καὶ ἀπελάμβανεν τὸν τῶσον τρομακτικὸν τραπέζι, δὲν μετεβάλλετο. Τοῦτο δὲ ὁ Λουκᾶς ἐπισημαίνει ὅταν λέγῃ, ὅτι μετὰ ἀπὸ αὐτοῦ εἰσῆλθεν εἰς αὐτὸν ὁ σατανᾶς¹, ὅχι διὰ τὴν περιφρόνησιν τοῦ σώματος τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ διὰ τὴν περιγελάσιν τὴν ἀναίδειαν τοῦ προδότου. **Β** Διότι ἡ ἁμαρτία ἐγένετο μεγαλυτέρα καὶ ἀπὸ τὰ δύο αἰτία· καὶ διότι προσήρχετο εἰς τὰ μυστήρια μὲ τέτοιαν ψυχικὴν διάθεσιν, ἀλλὰ καὶ διότι ὅταν προσῆλθεν δὲν ἐγένετο καλὸν λίτερος, οὔτε ἐνεκα φόβου, οὔτε ἐνεκα τῆς εὐεργεσίας, οὔτε ἐνεκα τῆς τιμῆς. Ὁ Χριστός, ὅμως, δὲν τὸν ἐμπόδισεν, ἂν καὶ τὰ ἐγνώριζεν ὅλα διὰ τὴν μάθησιν ὅτι δὲν παραινέται τίποτε ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ ἀποθλέπουν εἰς τὴν διόρθωσιν.

792 Διὰ τοῦτο πρὶν ἀπὸ αὐτοῦ καὶ μετὰ ἀπὸ αὐτοῦ συνεχῶς ὑπεινυμίζεν καὶ ἐμπόδιζεν αὐτὸν μὲ λόγια, μὲ ἔργα, μὲ τὸν φόβον, μὲ τὴν ἀπειλὴν, μὲ τὴν τιμὴν καὶ μὲ

1. Λουκ. 22, 3.

τὴν περιποίησιν. Ἀλλὰ τίποτε δὲν ἀπομακρύνει αὐτὸν ἀπὸ ἐκείνῃ τὴν φοβεράν ἀσθένειαν. Διὰ τοῦτο, λοιπόν, ἀφ' οὗ ἀφῆκεν ἐκεῖνον, πάλιν ὑπεινυμίζει εἰς τοὺς μαθητὰς τὴν θυσίαν τοῦ μὲ τὰ μυστήρια κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ δείπνου ὁμιλεῖ εἰς αὐτοὺς περὶ τοῦ σταυροῦ καὶ μὲ τὴν ἐπανόληψιν τῆς προρρησίας κάμνει, ὥστε εὐκόλως νὰ παραδεχθῶν τὸ πάθος του. Διότι ἐὰν ἐταράχθησαν, ἂν καὶ ἐγιναν καὶ προελέχθησαν τῶσον σπουδαία πράγματα, τί θὰ ἐπάθαιναν, ἐὰν δὲν εἶχον ἀκούσει τίποτε ἀπὸ αὐτά;

«Καὶ ὡς δὲ αὐτοὶ ἔτρωγον, ἀφ' οὗ ἐπῆρε τὸ ψαμί τὸ ἔκοψεν». **Β** Διὰ τὴν ἀραγὴν τότε, κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ Πάσχα ἐτέλει τὸ μυστήριον τοῦτο; Διὰ τὴν μάθησιν ἀπὸ ὅλων ὅτι αὐτὸς εἶναι νομοθέτης καὶ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ ὅτι ἐκεῖνα ποὺ ὑπάρχουν εἰς ἐκείνην ἔχουν σκιαγραφηθῇ δι' αὐτὰ ἀπὸ πρὶν. Διὰ τοῦτο, θεολογῶν, ὅπου ὑπῆρχεν ὁ τύπος θέτει ἐπάνω τὴν ἀλήθειαν. Ἡ ἐσπέρα δὲ ἦτο τὸ σημεῖον τῆς πληρώσεως τοῦ ὁρισμένου χρόνου καὶ ὅτι τὰ πράγματα θαδίζουσιν πρὸς τὸ τέλος αὐτά. Προσφέρει δὲ τὴν εὐχαριστίαν διὰ τὴν μάθησιν πῶς πρέπει νὰ τελώμεν αὐτὸ τὸ μυστήριον καὶ διὰ τὴν μάθησιν ὅτι ἔρχεται πρὸς τὸ πάθος μὲ τὴν θέλησιν του· ἐπίσης διὰ τὴν μάθησιν διδάξῃ νὰ ὑποφέρωμεν εὐχαρίστως, ὅτι καὶ ἂν παθαίνωμεν καὶ νὰ μᾶς προσφέρῃ μὲ αὐτὸ καλὰς ἐλπίδας.

Ἐάν, λοιπόν, ὁ τύπος ἔχει γίνῃ ἡ αἰτία τῆς ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τῶσον μεγάλῃ δουλείᾳ, **Β** πολὺ περισσότερον θὰ ἐλευθερώσῃ τὴν ἀνθρωπότητα ἡ ἀλήθεια καὶ θὰ παραδοθῇ διὰ τὴν εὐεργεσίαν τῆς φύσεώς μας. Διὰ τοῦτο, θεολογῶν, θὲν παρέδωκεν τὸ μυστήριον πρὶν ἀπὸ αὐτό, ὅλλ' ὅταν ἔπρεπεν νὰ παύσων νὰ ἰσχύουν τὰ τοῦ νόμου τῆς Π.Δ. Καταλύει δὲ τὴν κορωνίδα τῶν ἐορτῶν των, μεταθέσας αὐτοὺς εἰς ἄλλην φρικωδεστάτην τράπεζαν καὶ λέγει: «Λάβετε, φάγετε· αὐτὸ ἐστὶν τὸ σῶμα

μου, τὸ ὁποῖον τεμαχίζεται διὰ σᾶς»². Πῶς δὲν ἐταράχθησαν ὅταν ἤκουσαν αὐτό; Διότι εἶχεν εἶπει ἀπὸ πρὶν εἰς αὐτοὺς πολλὰ καὶ σπουδαῖα δι' αὐτό. Διὰ τοῦτο, θεοφάνειος, δὲν καθορίζει πλέον αὐτό, διότι ἀρκετὰ εἶχαν ἀκούσει. Ὡς αἰτίαν δὲ τοῦ πάθους του ἀναφέρει τὴν ἐξαφάνισιν τῶν ἁμαρτιῶν. **12** Καὶ αἷμα τῆς Καινῆς Διαθήκης ὀνομάζει, δηλαδή τῆς ὑποσχέσεως τῆς ἐντολῆς τοῦ νέου νόμου. Διότι αὐτὸ ὑπέσχετο καὶ παλαιότερον καὶ αὐτὸ συγκρατεῖ τὴν Καινὴν Διαθήκην. Καθὼς δὲ ἀκριβῶς ἡ Παλαιὰ Διαθήκη εἶχεν πρόστατα καὶ νόμους, ἔτσι καὶ ἡ Καινὴ ἔχει τὸ αἷμα τοῦ Κυρίου. Φανερώνει δὲ μετὰ τελοῦμενα, ὅτι πρόκειται νὰ ἀποθάνῃ διὰ τοῦτο ἐναυθυμήθῃ καὶ τὴν Διαθήκην καὶ ὑπενθυμίζει καὶ τὴν Παλαιάν διότι καὶ ἐκείνη εἶχεν ἐγκαινισθῇ μετὰ αἵματι Πάλιν δὲ ἀναφέρει τὴν αἰτίαν τοῦ θανάτου· «τὸ ὁποῖον χύνεται πρὸς χάριν πολλῶν εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν» καὶ προτρέπει: **13** «αὐτὸ νὰ κάμνετε διὰ τὴν ἀνάμνησίν μου»³.

Εἶδες πῶς μᾶς θυγάζει καὶ μᾶς ἀπομακρύνει ἀπὸ τὰ ἰουδαϊκὰ ἔθιμα; Διότι καθὼς ἀκριβῶς ἐτελεῖτε ἐκεῖνο τὸ Πάσχα εἰς ἀνάμνησιν τῶν θαυμάτων εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἔτσι νὰ τελεῖτε καὶ αὐτὸ εἰς ἀνάμνησίν μου. Ἐκεῖνο τὸ αἷμα ἐχύθη διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν πρωτοτόκων τοῦτο διὰ τὴν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν ὁλοκλήρου τῆς οἰκουμένης. «Διότι αὐτὸ εἶναι τὸ αἷμα μου, λέγει, τὸ ὁποῖον χύνεται εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν».

14 Ἐλεγεν δὲ αὐτὸ διὰ νὰ φανερώσῃ καὶ μετὰ αὐτό, ὅτι τὸ πάθος καὶ ὁ σταυρὸς εἶναι μυστήριον καὶ διὰ νὰ παρηγορήσῃ πάλιν τοὺς μαθητάς. Καθὼς δὲ ἀκριβῶς

2. 1 Κορ. 11, 24.

3. Ἐβδ' ἐστ.

ὁ Μωϋσῆς λέγει «αὐτὸ εἶναι διὰ σᾶς αἰωνία ἀνάμνησις»⁴, ἔτσι καὶ ὁ Κύριος: «εἰς ἀνάμνησίν μου»⁵ ἕως ὅτου ἔλθω. Διὰ τοῦτο καὶ λέγει «πολὺ ἐπεθύμησα νὰ φάγω αὐτὸ τὸ πάσχα»⁶, δηλαδή νὰ σᾶς παραδώσω τὰ νέα πράγματα καὶ τὸ πάσχα νὰ σᾶς δώσω, ἐπειδὴ πρόκειται νὰ σᾶς κάμω πνευματικούς. Καὶ ὁ ἴδιος ἐπίσης ἤπιεν ἀπὸ αὐτό. Διὰ νὰ μὴ, λοιπόν, εἴπουν, ἀκούοντες αὐτά: τί λοιπόν, πίνομεν αἷμα καὶ τρώγομεν σάρκα; **15** καὶ διὰ νὰ μὴ ταραχθοῦν (πράγματι δὲ, ὅταν ἤρχιζεν νὰ τοὺς λέγῃ αὐτά, πολλοὶ ἐσκασδαλίζοντο μετὰ τὰ λόγια Του) πρῶτος αὐτὸς ἔπραξεν αὐτό, εἰσάγων αὐτοὺς ἡσυχῶς εἰς τὴν κοινωνίαν τῶν μυστηρίων. Διὰ τοῦτο, λοιπόν καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος ἤπιεν τὸ αἷμα του.

Τί, λοιπόν, λέγει κάποιος; πρέπει νὰ τελῶμεν καὶ αὐτὸ καὶ τὸ παλαιὸν πάσχα; — Κατ' οὐδέν᾽ αὐτὸν τρόπον διότι διὰ τοῦτο εἶπεν «τοῦτο ποιεῖτε», διὰ νὰ μᾶς ἀπομακρύνῃ ἀπὸ ἐκεῖνο. Διότι ἐάν αὐτὸ προσφέρῃ τὴν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν — ὅπως καὶ τὴν προσφέρει — τότε λοιπόν ἐκεῖνο εἶναι περιττόν. Καθὼς λοιπόν ἀκριβῶς μετὰ τοὺς Ἰουδαίους, ἔτσι καὶ ἐδῶ, συνέδεσεν τὴν ἀνάμνησιν τῆς εὐεργεσίας μετὰ τὸ μυστήριον καὶ μετὰ αὐτὸ κλείνει τὰ στόματα τῶν αἵρετικῶν. Διότι, ὅταν αὐτοὶ λέγουν: ἀπὸ ποῦ εἶναι φανερόν ὅτι ἐθυσίασθη ὁ Χριστός; **16** ἔκτος τῶν ἄλλων τοὺς ἀποστομώνομεν καὶ μετὰ τὰ μυστήρια. Διότι ἐάν δὲν ἀπέθανεν ὁ Χριστός, τίνος εἶναι σύμβολα τὰ τελούμενα μυστήρια;

Παρατηρεῖς πόση προσπάθεια ἔχει γίνεi, ὥστε πάντοτε νὰ ἐνθυμούμεθα ὅτι ἀπέθανεν πρὸς χάριν μας;

4. Ἐβδ. 3, 15 καὶ 13, 3.

5. Λουκ. 22, 19.

6. Λουκ. 22, 15.

Ἐπειδὴ ἐπρόκειτο νὰ παρουσιασθοῦν οἱ περὶ τὸν Μαρκίωνα, τὸν Οὐαλεντίνον καὶ τὸν Μάνην, οἱ ὁποῖοι ἀρνοῦνται αὐτὴν τὴν συγκατάθεσιν τοῦ Κυρίου διὰ τὴν σωτηρίαν μας, συνεχῶς καὶ μὲ τὰ μυστήρια ὑπενθυμίζει τὸ πάθος του, ὥστε κανεὶς νὰ μὴ σκέπτεται κακῶς· μὲ ἐκεῖνο δὲ τὸ ἱερὸν δεῖπνον συγχρόνως μᾶς σώζει καὶ μᾶς διδάσκει. **II** Διότι αὐτὸ εἶναι, πράγματι, ἡ καρὼν τῶν ἀγαθῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος αὐτὸ συνεχῶς ἐπαναλαμβάνει. Κατόπιν, ἀφοῦ παρέδωκεν τὸ μυστήριον, λέγει: «δὲν θὰ πῶ ἀπὸ τὸν καρπὸν αὐτὸν τῆς ἀμπέλου αὐτῆς ἕως τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ὅταν πῖνω αὐτὸ νέον μαζί σας εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Πατρὸς μου». Ἐπειδὴ, λοιπόν, ὠμίλησεν εἰς αὐτοὺς διὰ τὸ πάθος καὶ τὸν σταυρὸν, πάλιν εἰσάγει τὸν λόγον περὶ τῆς ἀναστάσεως, ἀφοῦ ἐνεθυμήθη τὴν βασιλείαν καὶ ἀφοῦ ἔτοι ἀνόμασεν τὴν ἀνάστασιν του. Διὰ ποῖον λόγον ἤπιεν μετὰ τὴν Ἀνάστασιν; Διὰ νὰ μὴ νομίσουν οἱ πλεόν ἄνθρωποι, ὅτι ἡ ἀνάστασις εἶναι φανταστική. Διότι αὐτὸ πολλοὶ ἐθεώρησαν ὡς ἀπόδειξιν τῆς ἀναστάσεως. **III** Διὰ τοῦτο καὶ οἱ Ἀπόστολοι διὰ νὰ κάμουν πιστευτὴν τὴν ἀνάστασιν εἰς τὸν λαόν, ἔλεγον τὰ ἑξῆς: «οἱ ὁποῖοι ἐφάγομεν καὶ ἤπιαμεν μαζί σου»⁷. Διὰ νὰ τοὺς φανερώσῃ, λοιπόν, ὅτι θὰ τὸν ἴδουν ἀναστάντα ἐνδόξως καὶ ὅτι θὰ εἶναι πάλιν μαζί των καὶ ὅτι αὐτοὶ θὰ ἐπιθεσθαιώσουν τὰ γενόμενα διὰ τῆς μαρτυρίας των (καὶ μὲ τὸ γεγονὸς ὅτι θὰ τὸν ἴδουν καὶ μὲ διάφορα περιστατικά), λέγει: «μέχρις ὅτου πῖω αὐτὸ νέον μαζί σας», ἀφοῦ σεῖς θὰ τὸ ἐπιθεσθαιώσετε μὲ τὴν μαρτυρίαν σας. Διότι σεῖς θὰ μὲ ἰδῆτε ὅταν ἀναστῇ. Τί, ὁμῶς, σημαίνει «νέον»; — **IV** Καίνοφανῶς, δηλαδὴ ὅχι μὲ συνήθη τρόπον, χωρὶς νὰ ἔχη παθητὸν σῶμα, ἀλλ' ἀθάνατον πλέον, ἀφθαρτον καὶ μὴ

7. IIp. Ἀκ. 10, 41.

ἔχον ἀνάγκην τροφῆς. Δὲν ἔφαγεν, θεθαίως, καὶ ἤπιεν ἀπὸ ἀνάγκης μετὰ τὴν ἀνάστασιν· διότι δὲν εἶχεν ἀνάγκην τὸ σῶμα του ἀπὸ αὐτά, ἀλλὰ διὰ τὴν θεβαιότητα τῆς ἀναστάσεως. Καὶ διὰ ποῖον λόγον ὅταν ἀνεστήθῃ δὲν ἤπιεν νερό, ἀλλὰ κρασί; Διὰ νὰ ξεριζώσῃ ἐξ ὁλοκλήρου ἄλλην κακὴν ἀρεσιν. Ἐπειδὴ ὑπάρχουν μερικοὶ, οἱ ὁποῖοι εἰς τὰ μυστήρια χρησιμοποιοῦν νερό καὶ διὰ νὰ φανερώσῃ ὅτι ὅταν παρέδωκεν τὰ μυστήρια, παρέδωκεν κρασί καὶ ὅταν ἀνεστήθῃ παρεκάθισεν εἰς κοινὴν τράπεζαν, χωρὶς μυστήρια, διὰ τοῦτο ἐχρησιμοποίησεν κρασί. «Ἀπὸ τὸν καρπὸν τῆς ἀμπέλου», λέγει. Ἡ ἀμπέλος, ὁμῶς, παράγει κρασί, ὅχι νερό. **II** «Καὶ ἀφοῦ ἀνέπεψαν ὕμνον, ἔθγηκαν εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἑλαιῶν». Ἄς ἀκούσουν αὐτὰ ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι τρώγουν ὥσάν χοῖροι, κλωτσοῦν ἐπιτολαιῶς τὴν αἰσθητὴν τράπεζαν καὶ σηκώνονται ἀπὸ αὐτὴν μεθυσμένοι· ὅς μάθουν, λοιπόν, ὅτι πρέπει νὰ ἐκφράζουν τὴν εὐγνωμοσύνην των καὶ νὰ τελειώσουν μὲ ὕμνον. Ἀκούσατε ὅσοι δὲν ἀναμένετε καὶ τὴν τελευταίαν εὐχὴν τῶν μυστηρίων· διότι αὕτη εἶναι σύμβολον ἐκείνης. Ἐξέφρασεν εὐχαριστίας καὶ πρὶν δώσῃ ψαμί εἰς τοὺς μαθητάς, διὰ νὰ ἐκφράζωμεν καὶ ἡμεῖς εὐχαριστίας. Εὐχαρίστησε καὶ ὕμνησεν ὕστερα ἀπὸ τὴν χορήγησιν τοῦ ἄρτου, διὰ νὰ πράττωμεν καὶ ἡμεῖς ἀκριβῶς τὸ ἴδιο. Ἀλλὰ διαπὶ ἀρὰ γε ἐξέρχεται εἰς τὸ ὄρος; Διὰ νὰ κάμῃ φανερόν τὸν ἑαυτὸν του, πρὸς σύλληψιν, ὥστε νὰ μὴ νομίσουν ὅτι κρύβεται. **C** Ἐδιάζετο, λοιπόν, νὰ ἔλθῃ εἰς τὸν τόπον, ὃ ὁποῖος ἦτο γνωστὸς καὶ εἰς τὸν Ἰούδαν.

«Τότε λέγει εἰς αὐτούς· ὅλοι σας θὰ σκανδαλισθῇτε δι' ἐμέ». Κατόπιν λέγει καὶ προφητεῖαν: «διότι εἶναι γραμμένον· θὰ κτυπήσω τὸν ποιμένα καὶ θὰ διασκορπίσθουν τὰ πρόβατα τοῦ ποιμήνου»⁸. Μὲ αὐτὸ θέλει ἀφ' ἑ-

8. Zxx. 18, 7.

νός μὲν νὰ τοὺς πείσῃ νὰ προσέχουν τὰ ὅσα ἔχουν γραφῇ, ἄφ' ἑτέρου δὲ νὰ τοὺς φανερώσῃ ὅτι ἐσταυρώτο μὲ τὴν θέλησιν τοῦ Θεοῦ ἐπίσης θέλει νὰ τοὺς δείξῃ μὲ ὅλα ὅτι δὲν εἶναι ξένος πρὸς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην, οὐτε πρὸς τὸν Θεόν, ὃ οποίος κηρύσσεται εἰς αὐτὴν ὅτι ἐκεῖνο ποῦ ἔγινεν ἦτο εἰς τὸ σχέδιον τῆς σωτηρίας καὶ ὅτι ὅλα τὰ συμβαίνοντα τὰ προεῖπον πρὸ πολλοῦ οἱ προφῆται, ὥστε αὐτοὶ νὰ ἐλπίζουν πολὺ διὰ τὰ καλλίτερα. **12** Διδάσκει ἐπίσης, ὥστε νὰ γνωρίζωμεν πῶς ἦσαν οἱ μαθηταὶ πρὸ τῆς σταυρώσεως καὶ πῶς ἦσαν μετὰ ἀπὸ τὴν σταύρωσιν. Διότι ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι δὲν ἤμπορουν νὰ σταθοῦν ὅταν ἐσταυρώτο, αὐτοὶ μετὰ τὸν θάνατόν του ἔγιναν ὀρμητικοὶ καὶ δυνατώτεροι ἀπὸ τὸ διαμάντι. Καὶ αὐτὸ δὲ ἀκόμη, ἡ φυγὴ καὶ ἡ δειλία τῶν μαθητῶν, εἶναι ἀπόδειξις τοῦ θανάτου. Διότι ἐάν ἔγιναν καὶ ἐλέχθησαν τόσα πολλὰ, δὲν ἐντρέπονται μερικοὶ ποῦ λέγουν ὅτι δὲν ἐσταυρώθη, ἐάν δὲν συνῆθι τίποτε ἀπὸ αὐτά, εἰς ποῖαν παρανομίαν θὰ κατανοῦσαν; Διὰ τοῦτο θεοβαίως, ὅχι μόνον μὲ τὰ πάθη Του, ἀλλὰ καὶ μὲ τὰ ὀραθέντα ὑπὸ τῶν μαθητῶν ἐπιβεβαιώνει τὸν λόγον περὶ τοῦ θανάτου, καθὼς καὶ μὲ τὰ μυστήρια **13** μὲ ὅλα αὐτὰ κατατροπιάζει ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἀσθενοῦν ἀπὸ τὰ διδάγματα τοῦ Μαρκίου. Διὰ τοῦτο ἀφήνει καὶ τὸν κορυφαῖον ἀπόστολον νὰ τὸν ἀρνηθῇ. Ἐάν δὲ δὲν ἐδέθη καὶ δὲν ἐσταυρώθη, ἀπὸ ποῦ ἐπροξενήθη καὶ εἰς ἐκεῖνον καὶ εἰς τοὺς ἄλλους μαθητὰς τὸς ὅσον μεγάλος φόβος; Ἀλλ' ὅμως δὲν ἀφήσεν αὐτοὺς νὰ μένουν μελαγχολικοὶ ἀλλὰ τί λέγει; **14-15** «μετὰ δὲ ἀπὸ τὴν ἀνάστασιν μου θὰ ὑπάγω πρὶν ἀπὸ σᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν». Διότι οὔτε ἀπὸ τὸν οὐρανὸν ἐμφανίζεται ἀμέσως, οὔτε ἀπέρχεται εἰς κάποιαν μακρινὴν χώραν, ἀλλ' εἰς τὸ ἴδιον τὸ ἔθνος ὅπου ἐσταυρώθη, εἰς τὰ ἴδια σχεδὸν μέρη, ὥστε καὶ μὲ αὐτὸ νὰ τοὺς θεοβαίωσῃ, ὅτι ἐκεῖνος ποῦ ἐσταυρώθη εἶναι ὁ ἴδιος μὲ ἐκεῖνον ποῦ ἀνστήθη κατ' αὐτὸν

δὲ τὸν τρόπον, ἐνῶ ἦσαν μελαγχολικοὶ, νὰ τοὺς παρηγορήσῃ. Διὰ τοῦτο εἶπεν «εἰς τὴν Γαλιλαίαν», διὰ νὰ πιστεύσουν εἰς τὰ λεγόμενα, ἀφοῦ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων. Διὰ τοῦτο ἐφανερώθη ἐκεῖ. Ἀλλ' ὁ Πέτρος ἔλαθεν τὸν λόγον καὶ τοῦ εἶπεν ἐάν ὅλοι κλονισθοῦν εἰς τὴν ἐμπιστοσύνην των πρὸς σέ, ἐγὼ ποτὲ δὲν θὰ κλονισθῶ.

Τί λέγεις, Πέτρε; Ὁ προφήτης εἶπεν ὅτι «θὰ σκορπισθοῦν τὰ πρόβατα» **16** ὁ Χριστὸς ἐπεθεβαίωσεν τὸ λέχθῆν καὶ σὺ λέγεις ὅχι; Δὲν σοὶ ἀρκοῦν τὰ προηγούμενα, ὅταν εἶπες: «ὁ Θεὸς νὰ σὲ σπαραγχνισθῇ»⁹, ὁπότε καὶ ἀπεστομώθης; Διὰ τοῦτο, λοιπόν, ἀφήνει αὐτὸν νὰ πέσῃ, διδάσκων ἔτσι αὐτὸν νὰ πείθεται πάντοτε εἰς τὸν Χριστὸν καὶ νὰ θεωρῇ ἀξιοπιστοτέραν τὴν ἀπόφασιν ἐκείνου ἀπὸ τὴν ἰδικήν του γνώμην. Οἱ ὑπόλοιποι, ὅμως, μαθηταὶ ὠφελήθησαν πολὺ ἀπὸ τὴν ἀρνήσιν αὐτοῦ, ἀφοῦ κατενόησαν τὴν ἀνθρωπίνην ἀδυναμίαν καὶ τὴν ἀλήθειαν τοῦ Θεοῦ. Διότι ὅταν αὐτὸς προεῖπῃ κάτι, δὲν πρέπει πλέον νὰ ἐπινοῶμεν σοφίσματα, οὔτε νὰ ἐπαναστατῶμεν ἐναντίον τῶν πολλῶν. «Διότι ὁ λόγος τῆς καυχῆσεώς σου θὰ εἶναι εἰς τὸν ἑαυτὸν σου καὶ ὅχι εἰς τὸν ἄλλον»¹⁰. Πρέπει, λοιπόν, νὰ προσευχώμεθα καὶ νὰ λέγωμεν «εὐθῆ-θησθε μας, ὥστε νὰ μὴ ἀποσπασθῶμεν ἀπὸ σέ» αὐτὸς ὅμως ἔχει πεποθήσιν εἰς τὸν ἑαυτὸν του καὶ λέγει **17** «καὶ ἐάν ὅλοι κλονισθοῦν εἰς τὴν ἐμπιστοσύνην των πρὸς σέ, ἐγὼ ὅμως οὐδέποτε» καὶ ἂν ὅλοι πάθουν αὐτὸ, λέγει, ἐγὼ δὲν θὰ τὸ πάθω· αὐτὸ σιγὰ - σιγὰ τὸν ὠδηγοῦσεν εἰς τὴν ὑπερηφάνειαν. Αὐτὴν, λοιπόν, ἐπιθυμῶν νὰ περιορίσῃ ἐντελῶς ὁ Χριστὸς, ἐπέτρεψεν τὴν ἀρνήσιν. Ἐ-

9. Ματθ. 16, 23.

10. Γαλ. 6, 4.

πειδή, λοιπόν, δὲν ὑπήκουσεν οὔτε εἰς τοὺς λόγους αὐτοῦ, οὔτε τοῦ προφήτου (ὃν καὶ δι' αὐτὸ ἀνέφερεν τὸν προφήτην, διὰ τὰ μὴ ἀρνήσθαι), διὰ τοῦτο διδάσκεται μὲ τὰ ἔργα. Ὅτι λοιπὸν δ' αὐτὸν τὸν λόγον ἐπέτρεψεν, διὰ τὰ ἐπιτύχη ἐκεῖνο μὲ αὐτό, ἄκουσε τί λέγει: «ἐγὼ ὅμως προσευχήθηκα διὰ σέ διὰ τὰ μὴ σέ ἐγκαταλείψῃ ἡ πίστις σου»¹¹. **11** Ἐλεγεν, πράγματι, αὐτὸ διὰ τὰ προσβάλλει αὐτὸν πολὺ καὶ τὰ φανερώσῃ ὅτι ἡ πτώσις αὐτοῦ εἶναι χειρότερα ἀπὸ ἐκείνην τῶν ἄλλων καὶ ὅτι χρεάζεται μεγαλυτέραν βοήθειαν. Διότι δύο ἦσαν αἱ κατηγορίαι· καὶ ὅτι ἀντίπερ καὶ ὅτι ἔθεσεν τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἐμπροσθεν τῶν ἄλλων· μᾶλλον δὲ καὶ τρίτη κατηγορία ἦτο, ὅτι ὅλα τὰ ἀπέδωκεν εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ. Διὰ τὰ θεραπεύσῃ, λοιπὸν, αὐτὰ ἔφησεν τὰ γίνῃ ἡ πτώσις τοῦ καὶ δι' αὐτὸ ἀφοῦ ἔφησεν τοὺς ἄλλους, ἀποτείνεται πρὸς αὐτὸν διότι τοῦ λέγει: «Σίμων, Σίμων, ὁ σατανᾶς σᾶς ἐζήτησεν διὰ τὰ σᾶς κοσκίνισα ὅπως τὸν σῖτον»¹². δηλαδή τὰ σᾶς ἐνοχλήσῃ, τὰ σᾶς ταράξῃ καὶ τὰ σᾶς δοκιμάσῃ. «Ἐγὼ ὅμως προσευχήθηκα διὰ σέ, διὰ τὰ μὴ σέ ἐγκαταλείψῃ ἡ πίστις σου». Καὶ διατί δὲν εἶπεν δι' ὅλους «προσευχήθηκα», ἐάν ὅλους ἐζήτησεν ἐκεῖνος; **12** Δὲν εἶναι ὁλοφάνερρον ὅτι εἶναι αὐτὸ τὸ ἴδιον ποῦ ἔλεγα προηγουμένως, ὅτι δηλαδή, ἤθελεν τὰ τὸν προσβάλλει καὶ τὰ δείξῃ ὅτι ἡ πτώσις τοῦ εἶναι χειρότερα ἀπὸ τὴν πτώσιν τῶν ἄλλων καὶ δι' αὐτὸ στρέφει τὸν λόγον πρὸς αὐτόν; Καὶ διὰ ποῖον λόγον δὲν εἶπεν «ἐγὼ ὅμως δὲν ἔφησα», ἀλλὰ «προσευχήθηκα»; Ὅμιλεῖ, πλέον, ταπεινῶς, ἐρχόμενος πρὸς τὸ πάθος, διὰ τὰ φανερώσῃ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν τοῦ. **13** Διότι πῶς εἶχεν ἀνάγκην προσευχῆς διὰ τὰ συγκρατήσῃ τὴν ταλαντευομένην ψυ-

11. Λουκ. 22, 32.

12. Λουκ. 22, 31.

χὴν ἐνὸς ἀνθρώπου, ἐκεῖνος ποῦ ἵδρυσεν τὴν Ἐκκλησίαν ἐπάνω εἰς τὴν ἐμολογίαν τῆς πίστεως αὐτοῦ καὶ περιείχετο αὐτὴν ἔτσι, ὥστε τὰ μὴ τὴν ὑπερικήσουν ἀναρίθμητοι κίνδυνοι καὶ θάνατοι; ἐκεῖνος ποῦ ἔδωκεν εἰς αὐτὸν τὰ κλειδιά τῶν οὐρανῶν καὶ τὸν ἔκαμεν κύριον τῶν μεγάλων ἐξουσιᾶς καὶ ὁ ὁποῖος εἰς κανένα μέρος δὲν ἐχρειάσθη προσευχῇ δι' αὐτὰ; (Διότι δὲν εἶπεν τότε «προσευχήθηκα», ἀλλὰ μὲ αὐθεντίαν εἶπεν «θὰ οἰκοδομήσω τὴν Ἐκκλησίαν μου καὶ θὰ σοῦ δώσω τὰ κλειδιά τῶν οὐρανῶν»¹³). Διὰ ποῖον λόγον ὠμίλησεν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον; Διὰ τὴν αἰτίαν ποῦ εἶπα καὶ διὰ τὴν ἀδυναμίαν ἐκεῖνον διότι οὐδέποτε εἶχαν τὴν πρέπουσαν γνώμην δι' αὐτόν. Πῶς, λοιπὸν, τὸν ἀρνήθηκε; **14** Δὲν εἶπεν «διὰ τὰ μὴ ἀρνήσθαι», ἀλλὰ «διὰ τὰ μὴ σέ ἐγκαταλείψῃ ἡ πίστις», διὰ τὰ μὴ καταστραφῇ ἐντελῶς. Αὐτό, θεοσάως, ἐγένετο ἕνεκα τῆς φροντίδος τοῦ. Διότι ὁ φόθος τὰ ἀπεμάκρυνεν ὅλα· διότι ἦτο ὑπερβολικὸς. Ἐγίνετο δὲ ὑπερβολικὸς ἐπειδὴ ἀπεγύμνωσεν πολὺ αὐτόν ὁ Θεὸς ἀπὸ τῆς βοήθειαν τοῦ· τὸν ἀπεγύμνωσεν δὲ πολὺ, ἐπειδὴ καὶ τὸ πάθος τῆς αὐθαλείας καὶ τῆς ἀντιρρήσεως ἦτο ἰσχυρόν εἰς αὐτόν. Διὰ τὰ ἀφαιρέσῃ, λοιπὸν, αὐτὸ ἐντελῶς, διὰ τοῦτο ἔφησεν αὐτόν τὰ γίνῃ ὑποχείριος τῆς ἀγωνίας. Ὅτι, λοιπὸν, τὸ πάθος αὐτὸ ἦτο δυνατόν μεσάζει εἰς αὐτόν, δὲν ἠρκέσθη εἰς τὰ προηγουμένα, ἀντιμιλήσας καὶ εἰς τὸν προφήτην καὶ εἰς τὸν Χριστόν, ἀλλὰ καὶ ὕστερον. ὅταν ὁ Χριστὸς τοῦ εἶπεν «ἀλήθεια σοῦ λέγω, ὅτι αὐτὴν τὴν ῥάβδα, πρὶν λαλῆσαι ὁ πετεινός, θὰ μὲ ἀπαρνήθῃς τρεῖς φορές», λέγει: «καὶ ἂν ἀκόμη χρεασθῇ τὰ πεθάνω μαζί σου, δὲν θὰ σέ ἀπαρνήθω». Ὁ Λουκᾶς δὲ τονίζει¹⁴, ὅτι ὅσον ἀπηγόρευεν ὁ Χριστός, τόσον ἐναντιωνόταν ὁ Πέτρος περισσώτερον.

13. 16, 18 - 19.

14. Λουκ. 22, 34.

Τί εἶναι αὐτά, Πέτρε; Ὅταν μὲν λοιπὸν ἔλεγεν ἔξ-
νας ἀπὸ σὰς θὰ μὲ παροιδῶσῃ, ἐφοβείσο μήπως ἦσουν
οὐ ὁ προδότης καὶ ἡνάγκαζες τὸν συμμαθητὴν σου νὰ
ἐρωτήσῃ τὸν Κύριον, ἂν καὶ δὲν εἶχες καμμίαν τέτοιαν
συναίσθησιν διὰ τὸν ἑαυτὸν σου· τῶρα δὲ ποῦ αὐτὸς ρη-
τῶς φωνάζει καὶ λέγει, ὅτι «ὄλων θὰ κλονισθῇ ἡ ἐμπι-
στοσύνη πρὸς ἐμέ», ἀντιλέγεις καὶ ὅχι μόνον μίαν φο-
ράν, ἀλλὰ καὶ δύο καὶ πολλὰς φορές; **15** Τοῦτο πράγμα-
τι, λέγει ὁ Λουκᾶς. Πῶς, λοιπὸν, συνέθη αὐτὸ εἰς αὐ-
τόν; Ἐνεκα τῆς μεγάλης ἀγάπης καὶ τῆς πολλῆς εὐχα-
ριστήσεως. Ἀφοῦ, λοιπὸν, ἠλευθερώθη ἀπὸ ἐκείνῃ τὴν
ἀγωνίαν ὅτι δὲν εἶναι προδότης καὶ εἶδεν τὸν προδό-
την, ἔχων πεποιθήσιν εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ ὁμίλει καὶ ἐ-
σῆκων κεφάλι ἐναντι τῶν ἄλλων λέγων: «Καὶ ἂν ὄλοι
σκανδαλισθῆτε, ἐγὼ ὅμως δὲν θὰ σκανδαλισθῶ». Ὅλι-
γον δὲ τὸ ζήτημα αὐτὸ σχετίζεται μὲ τὴν φιλοδοξίαν·
διότι κατὰ τὸ δεῖπνον ἐσκέπτοντο ποῖος ἀπὸ αὐτοῦς ἦτο
μεγαλύτερος· κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τοῦς ἐνοχλοῦσεν
τὸ πάθος. Διὰ τοῦτο ἐμπόδισεν αὐτόν. μὴ ὥσθων αὐτόν
εἰς τὴν ἀρνήσιν· **16** μὴ γένοντο· ἀλλ' ἀφησεν αὐτόν ἀ-
βοήθητον καὶ ἤλεγξεν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν. Κοίταξε,
λοιπὸν, πόσον συνεσταλμένος εἶναι ὑστερα ἀπὸ αὐτά.
Διότι μετὰ τὴν ἀνάστασιν, ὅταν εἶπεν ὁ Πέτρος: «εἰς
αὐτόν τί θὰ συμβῇ»; **17** καὶ ἀπεστομώθη, δὲν ἐτόλμησεν
πλέον νὰ ἀντιμιλήσῃ, ἀλλ' ἐσ ὥπησεν. Πάλιν ὅταν κατὰ
τὴν Ἀνάληψιν ἤκουσεν «δὲν εἶναι δική σας ὑπόθεσις νὰ
γνωρίζετε τοὺς χρόνους ἢ τοὺς καιροὺς» **18**, πάλιν σιωπᾷ
καὶ δὲν ἀντιλέγει. Καὶ ὕστερον εἰς τὸ ἀνώγειον καὶ μὲ
τὸ περιστάτικόν τῆς σινδόνης, ὅταν ἤκουσεν φωνὴν λέ-
γουσαν εἰς αὐτόν: «ἐκείνα ποῦ ὁ Θεὸς ἐκαθάρισεν, οὐ

15. Ἰω. 21, 21.

16. Πρ. Ἀπ. 1, 7.

μὴ τὰ θεωρῆς ἀκάθαρτα» **17** **18** καὶ μὴ γνωρίζων ἕως
τότε τὴν σημασίαν τοῦ λεγομένου, ἡσυχάζει καὶ δὲν φι-
λονεκεῖ.

Ὅλα δὲ αὐτὰ τὰ ἐπροξένησεν ἐκείνῃ ἡ πτώσις.
Καὶ πρὶν μὲν ἀπὸ αὐτὴν ὄλοι τὰ ἀπέδιδεν εἰς τὸν ἑαυ-
τόν του λέγων: «Καὶ ἂν ὄλοι κλονισθῶν εἰς τὴν ἐμπι-
στοσύνην των εἰς σέ, ἐγὼ ὅμως δὲν θὰ κλονισθῶ καὶ
ἂν ἀκόμῃ χρειασθῇ νὰ ἀποσθάνω μαζὶ σου, δὲν θὰ σὲ ἀ-
παρνηθῶ» ἔπρεπεν νὰ εἰπῇ «ἂν ἀπολαύσω τὴν βοήθειάν
σου». Μετὰ δὲ ἀπὸ αὐτὸ νὰ εἰπῇ ἐντελῶς τὸ ἀντίθετον:
«Τί εἶστε προσηλωμένοι εἰς ἡμᾶς, ὥσάν νὰ ἔχωμεν κά-
μει αὐτόν νὰ περιπατήσῃ, μὲ τὴν ἰδικὴν μας δύναμιν καὶ
εὐσέθειαν»; Ἀπὸ αὐτὸ μανθάνομεν ἕνα μεγάλο εἶδοςμα·
ὅτι δὲν ἀρκεῖ ἡ προθυμία τοῦ ἀνθρώπου, ἐάν κάποιος
δὲν ἀπολαμβάνει τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ· **19** καὶ ὅτι, πάλιν,
δὲν θὰ ὠφελῇθωμεν τίποτε ἀπὸ τὴν βοήθειαν τοῦ
Θεοῦ, ἐάν δὲν ὑπάρχει καὶ ἡ προθυμία μας. Καὶ τὰ δύο
αὐτὰ ἀποδεικνύουν ὁ Ἰούδας καὶ ὁ Πέτρος· διότι ὁ μὲν
πρῶτος, ἂν καὶ ἀπῆλαυσεν μεγάλην βοήθειαν, δὲν ὠφε-
λήθη τίποτε, ἐπεὶ δὲν ἠθέλησεν καὶ οὐτε προσέφερεν
τὰ ἰδικὰ του· ὁ ἄλλος δὲ ἂν καὶ ἔδειξεν προθυμίαν, ἐ-
πειδὴ δὲν ἀπῆλαυσεν καμμίαν βοήθειαν, ἔπεσεν ἐντελῶς.
Διότι ἡ ἀρετὴ συντίθεται καὶ ἀπὸ τὰ δύο αὐτά. Διὰ τοῦ-
το παρακαλῶ, οὔτε νὰ κοιμώμεθα, ἀφήνοντας τὰ πάντα
εἰς τὸν Θεόν, οὔτε δείχνοντες προθυμίαν νὰ νομίζωμεν
ὅτι κατορθώνομεν τὰ πάντα μὲ τοὺς δικούς μας κόπους.
Οὔτε, θεοβαίως, θέλει ὁ Θεὸς νὰ εἴμεθα ἀδιάφοροι. Διὰ
τοῦτο δὲν πράττει αὐτὸς τὰ πάντα, οὔτε θέλει νὰ εἴμεθα
ἀλαζόνες. **20** Διὰ τοῦτο δὲν μᾶς τὰ ἔδωκεν ὄλα, ἀλλ'
ἀφοῦ ἀφήρεσεν τὸ θαλασπέρων τοῦ καθενός ἀπὸ τὰ δύο,

17. Πρ. Ἀπ. 10, 15.

ἔφησε τὸ χρήσιμον. Διὰ τοῦτο ἔφησεν καὶ τὸ κορυφαῖον ἀπόστολον νὰ πείσῃ, κάμνων αὐτὸν μετρίοφροντα καὶ προτοιμάζον διὰ μεγαλυτέραν πλεον ἀγάπην: «διότι ἐκείνον πού περισσότερον συγχωρεῖ, λέγει, θὰ ἀγαπήσῃ περισσότερο»¹⁸.

Ἄς ὑπακούωμεν, λοιπόν, πάντοτε εἰς τὸν Θεόν καὶ νὰ μὴ ἀντιλέγωμεν καθόλου, ἔστω καὶ ἂν τὸ λεγόμενον ὑπ' αὐτοῦ φαίνεται ὅτι εἶναι ἀντίθετον πρὸς τὰς σκέψεις μας καὶ τὰς ἰδέας ἃς εἶναι δὲ ἀνώτερος ἀπὸ τὰς σκέψεις καὶ τὰς ἰδέας μας ὁ λόγος αὐτοῦ. Ἔτσι ἃς πράττωμεν καὶ μὲ τὰ μυστήρια, μὴ παρατηροῦντες μόνον τὰ αἰσθητὰ, ἀλλὰ κατέχοντες τοὺς λόγους αὐτοῦ. **18** Διότι ὁ μὲν λόγος αὐτοῦ δὲν ἀπατάται, ἐνῶ ἡ αἰσθησίς μας ἀπατάται εὐκόλως. Ἐκεῖνος οὐδέποτε ἔκαμεν λάθος, ἐνῶ αὐτὴ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπατάται, κάμνει λάθη.

Ὅταν μὲν, λοιπόν, λέγῃ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ «τοῦτο εἶναι τὸ σῶμα μου»¹⁹, ἃς ὑπακούωμεν, ἃς πιστεύωμεν καὶ ἃς βλέπωμεν αὐτὸ μὲ τοὺς πνευματικούς ὀφθαλμούς. Διότι τίποτε αἰσθητὸν δὲν μᾶς παρέδωκεν ὁ Χριστός, ἀλλὰ μὲ αἰσθητὰ πράγματα μᾶς παρέδωκεν ὅλα τὰ πνευματικά. Κατ' αὐτόν, πράγματι, τὸν τρόπον καὶ εἰς τὸ θάπτισμα τὸ μὲν χάρισμα τοῦ ὕδατος παραχωρεῖται μὲ αἰσθητὸν πρᾶγμα, τὸ δὲ παραγόμενον εἶναι πνευματικόν, ἡ γέννησις καὶ ἡ ἀναγέννησις, δηλαδὴ ἡ ἀνακαίνισις. Ἐάν, πράγματι, ἦσαν χωρὶς σῶμα, θὰ σοῦ παρέβιδεν γυμνά αὐτὰ τὰ ἀσώματα χαρίσματα ἑπειδὴ, ὅμως, ἡ ψυχὴ εἶναι συνδεδεμένη μὲ τὸ σῶμα, σοῦ παραβίδει τὰ πνευματικά διὰ τῶν αἰσθητῶν. **19** Πόσοι τώρα λέγουν: ἤθελα νὰ ἴδω τὴν μορφήν του, τὸ σχῆμα, τὰ ἐνδύματα

18. Λοκ. 7, 4.

19. Ματθ. 26, 26.

καὶ τὰ ὑποδήματα. Νά, τὸν βλέπεις, τὸν ἐγγίζεις, τὸν τρώγεις καὶ σὺ μὲν ἐπιθυμεῖς νὰ ἴδῃς τὰ ἐνδύματά του, αὐτὸς δὲ σοῦ δίδει τὸν ἑαυτὸν Του, ὅχι μόνον νὰ τὸν ἴδῃς, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐγγίῃς καὶ νὰ φάγῃς καὶ νὰ δεχθῇς ἐντός σου. **20** Ἄς μὴ πλησιάζῃ, λοιπόν, κανεὶς ἀνακατωμένος, οὔτε παρούμενος, ἀλλ' ὅλοι φλογεροί, ὅλοι θερμοὶ καὶ ἀφυπνισμένοι. Διότι ἂν οἱ Ἰουδαῖοι ἔτρωγον τὸν πασχαλινὸν ἀμνὸν ἱσταμένοι, ἔχοντες τὰ ὑποδήματα καὶ τὰς θοακτηρίας εἰς τὰ χεῖρια καὶ μὲ θιασύνην, πολὺ περισσότερον σὺ πρέπει νὰ ἐπαγρυπνῇς. Διότι ἐκεῖνοι μὲν ἐπρόκειτο νὰ ὑπάγουν εἰς τὴν Παλαστίνην διὰ τοῦτο εἶχον τὴν ἐξωτερικὴν ἐμφάνισιν τῶν ὁδοιπόρων· σὺ δὲ πρόκειται νὰ ἀποδημήσῃς εἰς τὸν οὐρανόν.

Διὰ τοῦτο πρέπει πάντοτε νὰ εἴμεθα ἀγρυπνοὶ διότι ἐπικεῖται μεγάλη τιμωρία δι' ἐκείνους, οἱ ὅποιοι συμμετέχουν ἀναξίως. Σκέψου πόσον ἀγανακτεῖς ἐναντίον τοῦ προδότη καὶ ἐναντίον ἐκείνων πού τὸν ἐσταύρωσαν. Πρόσεξε, λοιπόν, μήπως καὶ σὺ ὁ ἴδιος γίνῃς ἐνοχος τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ. **21** Ἐκεῖνοι κατέσφαξαν τὸ πανάγιον σῶμα του, σὺ ὅμως, μετὰ ἀπὸ τόσον μεγάλας εὐεργεσίας, τὸ ὑποδέχεσαι μὲ ἀκάθαρτην ψυχὴν. Οὔτε, θεοαῖως, ἠρέκασθαι εἰς τὸ νὰ γίνῃ ἄνθρωπος, εἰς τὸ νὰ ραπισθῇ καὶ νὰ θυσιασθῇ, ἀλλὰ καὶ συνανμελίσθῃ μαζί μας καὶ μᾶς κάμνῃ σῶμα του, ὅχι μόνον μὲ τὴν πίστιν, ἀλλὰ καὶ μὲ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, δηλαδὴ μὲ τὴν Θεῖαν μετέληψιν.

Πόσον, λοιπόν, καθαρὸς δὲν πρέπει νὰ εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὅποιος ἀπολαμβάνει τοὺς καρποὺς αὐτῆς τῆς θυσίας; πόσον καθαρότερον ἀπὸ τὴν ἀκτίνα τοῦ ἡλίου δὲν πρέπει νὰ εἶναι τὸ χεῖρ ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον κατακόπτει αὐτὸ τὸ σῶμα; πόσον καθαρὸν τὸ στόμα πού γεμίζει ἀπὸ πνευματικὴν φωτιάν; πόσον καθαρὰ ἡ γλῶσσα, ἡ ὁποία κοκ-

κινίζει με φρικωδέστατον αίμα; Σκέψου, με ποίαν τιμήν ἐτιμήθης καὶ ποῖον τραπέζι ἀπολαμβάνεις. «! Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐνῷ θλέπουν οἱ ἄγγελοι τρομάζουν καὶ οὔτε τολμοῦν νὰ ἀτενίσουν ἀφόθως, ἔνεκα τῆς λάμψεως ποὺ προέρχεται ἀπὸ αὐτό, με ἐκεῖνο τρεφόμεθα καὶ ἡμεῖς, με ἐκεῖνο ἀναμειγνυόμεθα καὶ ἔχομεν γίνεαι ἕνα σῶμα καὶ μία σάρκα τοῦ Χριστοῦ. «Ποῖος θὰ ὁμιλήσῃ διὰ τὰς δυνάμεις τοῦ Κυρίου καὶ θὰ κάμῃ νὰ ἀκουσθοῦν οἱ ἔπαινοι αὐτοῦ;»²⁰ Ποῖος θεοσκόξ τρέφει τὰ πρόβατα με τὰ ἴδια του τὰ μέλη; Καὶ τί λέγω θεοσκόξ; Ὑπάρχουν πολλές φορὰς μητέρες, αἱ ὁποῖαι μετὰ ἀπὸ τοὺς πόνους τῆς γεννήσεως παραδίδουν τὰ παιδιὰ εἰς ἄλλας τροφούς. Αὐτός, ὅμως, δὲν ἀνεχόταν αὐτό, ἀλλ' αὐτός τρέφει ἡμᾶς με τὸ αἷμα του καὶ με ὅλα μᾶς συνδέει με τὸν ἑαυτόν του.

Παρατήρησε προσεκτικὰ ἐγεννήθη ἀπὸ τὴν ἰδικὴν μας οὐσίαν. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν προσήκει εἰς ὅλους, λέγει ἂν καὶ πρὸς ὅλους θεοβίως. **Δ** Διότι ἂν ἦλθεν πρὸς τὴν φύσιν μας, εἶναι ὀλοφάνερρον ὅτι ἦλθεν πρὸς ὅλους μας ἔαν δὲ ἦλθεν πρὸς ὅλους, ἐπομένως καὶ πρὸς τὸν καθένα. Καὶ πῶς δὲν ἀπήλαυσαν ὅλοι τὴν ὠφέλειαν ποὺ προέρχεται ἀπὸ αὐτὴν; λέγει. Τοῦτο δὲν ὀφείλεται εἰς ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἐπροτίμησεν αὐτὸ πρὸς χάριν ὅλων, ἀλλ' εἰς ἐκεῖνους, οἱ ὁποῖοι δὲν θέλουν. Διότι, με τὰ μυστήρια, συνδέει τὸν ἑαυτόν του με τὸν καθένα ἀπὸ τοὺς πιστοὺς καὶ ἐκεῖνους ποὺ ἐγέννησεν τοὺς ἀνατρέφει με τὸν ἑαυτόν του καὶ δὲν παραδίδει εἰς ἄλλον με αὐτὸ δὲ σὲ πείθει πάλιν, ὅτι ἔλασθεν τὸ ἰδικόν σου σῶμα.

Ἄς μὴ εἴμεθα, λοιπόν, ἀδιάφοροι, ἀφοῦ ἀξιωθήκαμεν τόσον μεγάλην ἀγάπην καὶ τιμὴν. Δὲν θλέπετε τὰ

20. Ψαλμ. 105, 2.

παιδιὰ με πόσον ζήλον πιάνουν τὸν μαστὸν **Β** καὶ με πόσῃν ὀρμὴν χώνουν τὴν θηλήν μέσα εἰς τὰ χεῖλη των; Με τόσον μεγάλην προθυμίαν ὡς προσέλωμεν καὶ ἡμεῖς εἰς αὐτὸ τὸ τραπέζι καὶ εἰς τὴν θηλήν τοῦ πνευματικοῦ ποτηρίου μᾶλλον δὲ με μεγαλυτέραν προθυμίαν ὡς τραθήσωμεν πρὸς τὸ μέρος μας τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος, ὡς ἂν θηλάζοντα παιδιὰ. Ἄς ἔχωμεν δὲ μόνον μίαν λύπην τὸ ὅτι δὲν συμμετέχομεν εἰς αὐτὴν τὴν τροφήν. Αὐτὰ δὲν εἶναι ἔργα ἀνθρωπίνης δυνάμεως. **Γ** Ἐκεῖνος ποὺ ἔπραξεν αὐτὰ εἰς ἐκεῖνο τὸ δείπνον, ὁ ἴδιος καὶ τώρα πρόττει αὐτά. Ἡμεῖς ἀνήκομεν εἰς τὴν τάξιν τῶν ὑπηρετῶν, ἐνῷ ἐκεῖνος ποὺ ἀγιάζει καὶ μεταποιεῖ αὐτά, εἶναι ὁ ἴδιος. Ἄς μὴ πλησιάσῃ, λοιπόν, κανεὶς Ἰούδας οὔτε φιλάργυρος ἔαν κάποιος δὲν εἶναι μαθητὴς του, ὡς παραμερίσῃ τὸ τραπέζι αὐτὸ δὲν δέχεται ἐκεῖνους, οἱ ὁποῖοι δὲν εἶναι μαθηταί. Διότι λέγει «εὐορτάζω τὸ Πάσχα μαζί με τοὺς μαθητάς μου»²¹. Αὐτὸ τὸ ἴδιον εἶναι τὸ τραπέζι με ἐκεῖνο καὶ δὲν ἔχει τίποτε ὀλιγώτερον. Διότι δὲν δημιουργεῖ ἐκεῖνο μὲν ὁ Χριστός, αὐτὸ δὲ ἀνθρώπος, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ ὁ ἴδιος προσφέρει. Τοῦτο εἶναι ἐκεῖνο τὸ ἀνάγκαιον, ὅπου ἦσαν τότε ἀπὸ ἐκεῖ ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν. **Δ** Ἄς ἐξέλθωμεν καὶ ἡμεῖς πρὸς τὰ χεῖρα τῶν πτωχῶν διότι αὐτός ὁ τόπος εἶναι τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν. Διότι τὸ πλῆθος τῶν πτωχῶν εἶναι ἐλαῖαι, αἱ ὁποῖαι ἔχουν φυτευθῇ εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ αὐταὶ σταλάζουν τὸ λάδι, τὸ ὁποῖον ἐκεῖ θὰ μᾶς εἶναι χρήσιμον. Αὐτὸ εἰχον αἱ πέντε παρθένοι, ἐνῷ αἱ ἄλλαι, ἐπειδὴ δὲν ἐπήραν, κατεστράφησαν. Ἀφοῦ πάρωμεν αὐτὸ ὡς εἰσέλθωμεν, διὰ νὰ συναντήσωμεν τὸν νυμφίον με ἀπαστραπτούσας λαμπάδας. Ἀφοῦ πάρωμεν αὐτό, ὡς φύγωμεν ἀπὸ αὐτὴν τὴν ζωὴν. Ἄς μὴ πλησιάσῃ κανεὶς

21. Ματθ. 26, 18.

μισάνθρωπος, σκληρός και διαπλάνγχνος, κανείς έντελώς άκάθαρτος.

Αυτά τὰ λέγω πρὸς σὰς, οἱ ὅποιοι συμμετέχετε και πρὸς σὰς, οἱ ὅποιοι ὑπηρετεῖσθε. ¶ Διότι εἶναι ἀνάγκη νὰ ὁμιλήσω και πρὸς σὰς, ὥστε νὰ μοιράζετε αὐτά τὰ δῶρα μὲ μεγάλον ζήλον.

Δέν εἶναι μικρά ἡ τιμωρία σας ἔάν ἐπιτρέψετε εἰς κάποιον νὰ συμμετάσχη εἰς αὐτὸ τὸ τραπέζι, ἀφοῦ γνωρίζετε ὅτι αὐτὸς ἔχει κάποιαν κακίαν. Τὸ αἷμα αὐτοῦ θὰ ἀπαιτηθῇ ἀπὸ τὰ ἰδικά σας χέρια. Ἐστω και ἂν εἶναι στρατηγὸς ἢ ὑπαρχος ἢ καὶ αὐτὸς ποῦ φέρει τὸ στέμμα, ἀλλὰ προσέρχεται ἀναξίως, ἐμπόδισέ τον· σὺ ἔχεις μεγαλύτεραν δύναμιν ἀπὸ ἐκεῖνον. Ἐάν δέ σὺ ἀνέλαβες νὰ φυλάσσης καθαρὰν τὴν πηγὴν τοῦ ὕδατος διὰ τὸ ποῖμνιον, ἔάν ἴδῃς ἕνα πρόβατον ποῦ ἔχει πολὺ λάσπην εἰς τὸ στόμα του, δέν θὰ ἀφήσῃς αὐτὸ νὰ σκύψῃ κάτω και νὰ θολώσῃ τὸ ρεῦμα τοῦ ὕδατος. ¶ Τώρα δέ ποῦ ἔχει παραδοθῇ εἰς σέ ὅχι ὕδωρ, ἀλλὰ αἷμα και πνεῦμα, δέν ἀγανακτεῖς και δέν ἐμποδίζεις ὅταν θλέπῃς νὰ πλησιάσουν ἐκεῖνοι ποῦ ἔχουν τὴν ἁμαρτίαν ποῦ εἶναι χειροτέρα ἀπὸ τὴν λάσπην; Ποίαν δέ συγχώρησιν θὰ ἡμποροῦσες νὰ ἔχῃς; Διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς σὰς ἐτίμησεν μὲ αὐτὴν τὴν τιμὴν, διὰ νὰ διακρίνετε αὐτά.

Αὐτὸ εἶναι ἡ ἀξία σας, αὐτὸ ἡ ἀσφάλεια, αὐτὸ ὁλος ὁ στέφανος, ὅχι διὰ νὰ περιοδεύετε ἐνδεδυμένοι μὲ ἄσπρον και λαμπρὸν χιτῶνα. Πῶς ὁμως γνωρίζω τὸν τάδε και τὸν τάδε; λέγει κάποιος. Δέν ὁμιλῶ διὰ τοὺς ἀγνώστους, ἀλλὰ διὰ τοὺς γνωστούς. Νὰ εἴπω και κάτι τρομερώτερον; δέν εἶναι τόσον φοβερὸν νὰ εἶναι μέσα οἱ δαιμονιζόμενοι, ὅσον ἐκεῖνοι, ἔς τοὺς ὁποίους ἀναφέρει ὁ Παῦλος και οἱ ὅποιοι καταπατοῦν τὸν Χριστόν, τὸ αἷμα τῆς διαθήκης θεωροῦν μολυσμένον και ὑβρίζουν

τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος²². Πράγματι, ἐκεῖνος ποῦ ἔχει ἁμαρτήσῃ και προσέρχεται εἰς τὰ μυστήρια, εἶναι χειρότερος ἀπὸ τὸν δαιμονιζόμενον. Διότι αὐτοὶ μὲν, ἐπειδὴ δαιμονίζονται, δέν τιμωροῦνται· ἐκεῖνοι δέ, ὅταν προσέρχονται ἀναξίως, παραδίδονται εἰς αἰωνίαν τιμωρίαν. **790** Ἄς μὴ ἀπομακρύνωμεν, λοιπόν, μόνον αὐτούς, ἀλλ' ὅλους γενικῶς, τοὺς ὁποίους θὰ ἴδωμεν νὰ προσέρχονται ἀναξίως. Ἄς μὴ συμμετέχη, λοιπόν, κανείς ἀπὸ ἐκεῖνους, οἱ ὅποιοι δέν εἶναι μαθηταὶ Του. Κανείς ἂς μὴ πάρῃ ὡσάν Ἰούδας, διὰ νὰ μὴ πάθῃ ὅ,τι ἐπαθεν ἐκεῖνος. Σῶμα τοῦ Χριστοῦ εἶναι και αὐτὸ τὸ πλῆθος. Πρόσεξε, λοιπόν, σὺ ὁ ὁποῖος ὑπηρετεῖς τὰ μυστήρια, νὰ μὴ παροργίσῃς τὸν Κύριον, μὴ καθαρίζων ἐντελῶς αὐτὸ τὸ σῶμα· μὴ δώσης ξίφος ἀντὶ τροφῆς. Ἀλλὰ και ἂν ἐκεῖνος ἀπὸ ἀνοησίαν ἔρχεται νὰ συμμετάσχη, ἐμπόδισέ τον και μὴ φοβηθῇς. Νὰ φοβηθῇς τὸν Θεόν και ὅχι τὸν ἄνθρωπον. Ἐάν φοβηθῇς τὸν ἄνθρωπον, θὰ περιγελασθῇς ἀπὸ αὐτόν. Ἐάν, ὁμως, φοβηθῇς τὸν Θεόν, θὰ εἶσαι σεβαστός και εἰς τοὺς ἄνθρώπους. **791** Ἐάν δέ σὺ ὁ ἴδιος δέν τολμᾷς, φέρε αὐτόν εἰς ἐμέ. Δέν θὰ ἐπιτρέψω νὰ ἀποτολμῶνται αὐτά· θὰ στερηθῶ προηγουμένως τὴν ψυχὴν μου, παρὰ νὰ μεταδώσω ἀναξίως τὸ αἷμα τοῦ Κυρίου· και τὸ αἷμα τὸ ἰδικόν μου θὰ στερηθῶ, παρὰ νὰ μεταδώσω αἷμα τόσον τρομακτικόν εἰς ἐκεῖνον ποῦ δέν πρέπει. Ἐάν δέ κάποιος, ἂν και ἐξήτασεν παρὰ πολὺ, δέν ἀνεγνώρισεν τὸν κακόν, δέν ὁπάσχει καμμία ἐνοχλή. Αὐτά, θεοδαίως, τὰ ἔχω εἰπῇ διὰ τοὺς φανερώς κακοὺς. Ἐάν, λοιπόν, διορθώσωμεν αὐτούς, ὁ Θεὸς ταχέως θὰ μᾶς κάμῃ γνωστοὺς ἐκεῖνους, ποῦ δέν γνωρίζομεν. Ἐάν, ὁμως, ἀφῶσωμεν αὐτούς, διὰ τοῖον λόγον θὰ μᾶς κάμῃ φανεροὺς ἐκεῖνους; ¶ Λέγω

22. Ἐξρ. 10, 29.

δὲ αὐτὰ ὄχι μόνον διὰ τὰ ἐμποδίζωμεν, οὔτε νὰ ἐκθάλλωμεν, ἀλλὰ διὰ τὰ ἐπαναφέρωμεν, ἀφοῦ διορθώσωμεν, καὶ νὰ περιποιούμεθα. Διότι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον καὶ πᾶν Θεὸν θὰ ἔχωμεν εὐμενῇ καὶ θὰ εὐρώμεν πολλούς, οἱ ὅποιοι μεταλαμπάδουν ἐπαξίως καὶ θὰ λάθωμεν μεγάλην ἀμοιβὴν διὰ τὸν ἰδικὸν μας ζῆλον καὶ διὰ τὴν περιποίησιν τῶν ἄλλων. Εἴθε ὅλοι ἡμεῖς νὰ εὐρώμεν αὐτὴν μετὰ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλοanthρώπιαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὅποιον ἀνήκει ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΠΓ' (83)

(Ματθ. κατ' 36—50)

13 «Τότε ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς μαζί με αὐτοὺς εἰς ἓνα χωρίον ποῦ ὀνομάζεται Γασθριανὴ καὶ λέγει εἰς τοὺς μαθητάς του: καθήσατε ἐδῶ ἕως ὅτου ὑπάγω ἐκεῖ καὶ προσευχηθῶ. Καὶ ἀπὸ παρὲθεν τὸν Πέτρον καὶ τοὺς δύο υἱοὺς τοῦ Ζεβεδαίου, ἤρchiσαν νὰ λυπᾶται καὶ νὰ ἄγωνίζ. Τότε λέγει εἰς αὐτούς: ἡ ψυχὴ μου εἶναι λυπημένη μέχρι θανάτου· μένετε ἐδῶ καὶ ἀγρυπνεῖτε μαζί μου» (Ματθ. 26, 36—38).

Ἐπειδὴ ἀδιακόπως ἠκολούθουν αὐτόν, διὰ τοῦτο λέγει: 13 «μένετε ἐδῶ ἕως ὅτου ὑπάγω ἐκεῖ καὶ προσευχηθῶ». Διότι ἦτο συνήθεια εἰς αὐτόν νὰ προσεύχεται χωριστὰ ἀπὸ αὐτοὺς. Ἐπράττειν δὲ αὐτὸ διὰ τὰ μᾶς διδάξῃ νὰ κάμνωμεν εἰς τοὺς ἑαυτοὺς μας ἡσυχίαν καὶ ἡρεμίαν πολλὴν κατὰ τὰς προσευχάς. Παραλαμβάνει δὲ τοὺς τρεῖς καὶ τοὺς λέγει: «ἡ ψυχὴ μου εἶναι λυπημένη μέχρι θανάτου». Διὰ ποῖον λόγον δὲν παραλαμβάνει ὅλους τοὺς μαθητάς; Διὰ τὰ μὴ ἐκπέσουν ἐντελῶς. Ἀλλὰ παραλαμβάνει ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἔγιναν θεωροὶ τῆς δόξης Του. 14 Ἀλλ' ὅμως ἀφήνει καὶ αὐτούς. Καὶ ἀφοῦ ἐπροχώρησεν ὀλίγον προσεύχεται λέγων: «Πατέρα μου, εἴν εἶναι δυνατόν, ὅς ἀποφύγω τὸ ποτήριον αὐτό. Ἀλλ' ὄχι ὅπως θέλω· ἐγώ, ἀλλ' ὅπως θέλεις σύ. Καὶ ἔρχεται εἰς τοὺς μαθητάς του καὶ τοὺς εὐρίσκει νὰ κοιμῶνται καὶ λέγει εἰς τὸν Πέτρον: «ὦστε, ἔτσι, δὲν ἠμπορέσατε μίαν ὥραν νὰ ἀγρυπνήσετε μαζί μου; Ἀγρυπνεῖτε καὶ προσεύχεσθε, διὰ τὰ μὴ πέσετε εἰς πειρασμόν· τὸ μὲν πνεῦμα εἶναι πρόθυμον, ἀλλὰ ἡ σὰρκα εἶναι ἀδύνατη». Δὲν ἀπευθύνεται κυρίως πρὸς τὸν Πέτρον χωρὶς λόγον, ἀν καὶ ἐκοιμήθησαν καὶ οἱ ἄλλοι· ἀλλὰ καὶ ἐδῶ προσβάλλει αὐτόν διὰ τὴν αἰτίαν, τὴν ὅποιαν προηγου-

μένως ανέφερον. Κατόπιν, ἐπειδὴ καὶ οἱ ἄλλοι μαθηταὶ εἶπον τὸ ἴδιον **19** (διότι, ὅταν ὁ Πέτρος εἶπεν, ὅτι «καὶ ἂν ἀκόμη χρειασθῇ νὰ ἀποθάνω μαζί σου, δὲν θὰ σὲ ἀπαρνηθῶ», τὸ ἴδιον καὶ ὅλοι οἱ μαθηταί¹), ὁμιλεῖ πρὸς τοὺς διὰ νὰ ἐλέγξῃ τὴν ἀδυναμίαν των. Διότι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἤθελαν νὰ ἀποθάνουν μαζί του, δὲν εἶχον τὴν δύναμιν τότε νὰ μείνουν ἀγρυπνοὶ καὶ νὰ συμμετάσχουν εἰς τὴν λύπην του, ἀλλὰ τοὺς ἐνίκησεν ὁ ὕπνος. Ἐκεῖνος ὅμως προσεύχεται ἐπιμόνως, διὰ νὰ μὴ θεωρηθῇ ὅτι αὐτὸ εἶναι ὑποκρισία. Ἰδρῶτες ρέουν ἐπ' αὐτοῦ, διὰ τὴν ἴδιαν πάλιν αἰτίαν. Καὶ διὰ νὰ μὴ εἶπουν οἱ αἰρετικοὶ αὐτό, ὅτι ὑποκρίνεται τὴν ἀγωνίαν. Διὰ τοῦτο καὶ Ἰδρῶτες ἔρρεον ὡσάν σταγόνες αἵματος καὶ ἄγγελος παρουσιάσθη ἐνισχύων αὐτόν² καὶ ἀναρίθμητοι ἀποδείξεις φόβου ὑπῆρξαν, διὰ νὰ μὴ εἴπῃ «ανεῖς ὅτι τὰ λεγόμενα εἶναι πλῆσται. Δι' αὐτὴν θεοθαίως τὴν αἰτίαν καὶ προσεύχεται. **20** Διότι ὅταν λέγῃ: «ἐάν εἴναι δυνατόν, ὡς ἀποφύγω», ἐφονέρωσεν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν του· ὅταν δὲ εἶπεν «ἀλλ' ὅχι ὅπως θέλω ἐγώ, ἀλλ' ὅπως θέλεις σύ», ἐπέδειξεν τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἀσκητικὴν διάθεσιν τῆς ἐγκρατείας, διὰ νὰ μᾶς διδάξῃ νὰ ἀκολουθῶμεν τὸν Θεόν, ἔστω καὶ ἂν ἡ φύσις μᾶς οὖρει ἀντιθέτως.

Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἦτο ἀρκετὸν διὰ τοὺς ἀνοήτους νὰ δεῖξῃ τὸ πρόσωπον μόνον, προσθέτει καὶ λόγια. Καὶ πάλιν δὲν ἦσαν ἀρκετὰ τὰ λόγια, ἀλλ' ἐχρειάζοντο καὶ πράξεις, τὰς ὁποίας συνδέει μὲ τὰ λόγια, διὰ νὰ πιστεῦσιν καὶ ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἀγαποῦν πολὺ τὰς φιλονικίας, ὅτι καὶ ἄνθρωπος ἔγινεν καὶ ἀπέθανεν. Ἐάν, λοιπόν, ἂν καὶ ὑπάρχουν ἄλλαι αἰτιάι αἱ ἀποδείξεις, δὲν γί-

1. Ματθ. 26, 36.

2. Λουκ. 22, 43 - 44.

νεται ἀκόμη πιστευτὸν τὸ γεγονὸς αὐτὸ ἀπὸ μερικοῦς, πολὺ περισσότερο ἂν δὲν ὑπῆρχον αὐταί. **21** Βλέπεις μὲ πόσα ἀποδεικνύει τὴν ἀλήθειαν τοῦ σχεδίου τῆς σωτηρίας μας; Ἀποδεικνύει αὐτὴν μὲ ἐκεῖνα ποὺ λέγει καὶ μὲ ἐκεῖνα ποὺ παθαίνει. Κατόπιν ἀφοῦ ἦλθεν εἰς τὸν Πέτρον τοῦ λέγει: «ὥστε ἔτσι, δὲν ἠμπούρες νὰ ἀγρυπνήσῃς μίαν ὥραν μαζί μου;» Ὅλοι ἐκοιμήθησαν, ἀλλ' ἐπιπλήττει τὸν Πέτρον διὰ νὰ ὑποδηλώσῃ εἰς αὐτὸν ἐκεῖνα ποὺ εἶπεν. Καὶ τὸ «μαζί μου» δὲν ὑπάρχει χωρὶς λόγον, ἀλλ' ὡσάν νὰ τοῦ ἔλεγεν: δὲν ἠμπούρες νὰ ἀγρυπνήσῃς μαζί μου καὶ πρὸς χάριν μου θὰ διακινδυνεύσῃς τὴν ψυχὴν σου; Μὲ ὅτι δὲ λέγει ἐν συνεχείᾳ, τὸ ἴδιο ὑπαινίσσεται· διότι λέγει: «ἀγρυπνεῖτε καὶ προσεύχεσθε, διὰ νὰ μὴ πέσετε εἰς πειρασμόν». Βλέπεις πῶς διδάσκει πάλιν αὐτοὺς νὰ μὴ ἀμιλοῦν μὲ πείσμα, ἀλλὰ νὰ ἔχουν συντετριμμένην σκέψιν, νὰ εἶναι ταπεινόφρονες καὶ ὅλα νὰ τὰ ἀναθέτουν εἰς τὸν Θεόν; **22** Καὶ ἄλλοτε μὲν ἀπευθύνεται πρὸς τὸν Πέτρον, ἄλλοτε δὲ πρὸς τοὺς ἄλλους μαζί. Καὶ εἰς ἐκεῖνον μὲν λέγει: «Σίμων, Σίμων, ἐζήτησεν ὁ σατανᾶς νὰ σὲ κοσκινήσῃ ὡσάν τὸν σίτον· καὶ ἐγὼ προσηυχῆθην δι' ἐσέ³» πρὸς τοὺς ἄλλους δὲ μαζί λέγει: «νὰ προσεύχεσθε διὰ νὰ μὴ πέσετε εἰς πειρασμόν⁴». Μὲ κάθε τρόπον ἀποκρούει τὴν ἰσχυρογνωμοσύνην των καὶ τοὺς κἀμνη ἀγωνιώδεις.

23 Κατόπιν, διὰ νὰ μὴ νομισθῇ ὅτι κάμνει τὸν λόγον ἐντελῶς ὁρμητικόν, λέγει: «τὸ μὲν πνεῦμα εἶπαι πρόθυμον, ἀλλ' ἡ σὰρξ εἴκαι ἀδύνατη». Καὶ νὰ θάλλῃ νὰ περιφρονήσῃς τὸν θάνατον, δὲν θὰ μπορέσῃς, μέχρις ὅτου ὁ Θεὸς ἀπλώσῃ τὸ χέρι του· διότι τὸ σαρκικὸν φρο-

3. Λουκ. 22, 31.

4. Ματθ. 26, 41.

νημα μᾶς οὐρεὶ ἀντιθέτως. Πάλιν δὲ ὑπεδήλωσεν τὸ ἴδιον λέγων: «Πατέρα μου, ἐάν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀποφύγω τὸ ποτήριον αὐτὸ χωρὶς νὰ τὸ πιῶ, ὡς γίνῃ τὸ θέλημά σου». Μὲ αὐτὰ ἀποδεικνύει ὅτι συμφωνεῖ πολὺ μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ ὅτι πάντοτε πρέπει νὰ ἀκολουθῶμεν αὐτὸ καὶ αὐτὸ νὰ ἀναζητῶμεν. «Καὶ θῶν ἦλθεν, πάλιν εὐρίσκει αὐτοὺς νὰ κοιμῶνται». Διότι ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἦτο θαθεῖα νύκτα, καὶ τὰ μάτια τῶν ἦσαν ἐνοχλημένα ἀπὸ τὴν μελαγχολίαν. **Β** Καὶ διὰ τρίτην φορὰν ἀφοῦ ἐπῆγεν, τοὺς εἶπεν τὸ ἴδιον, διὰ νὰ θεσπιάσῃ ὅτι ἔχει γίνῃ ἄνθρωπος. Πράγματι, ἡ δευτέρα καὶ τρίτη φορὰ εἰς τὰς Γραφὰς κυρίως εἶναι ἀποδεικτικὸν τῆς ἀληθείας· καθὼς ἀκριβῶς καὶ ὁ Ἰωσήφ ἔλεγεν εἰς τὸν Φαραῶ, ὅτι «σοῦ παρουσιάσθη τὸ ὄραμα εἰς τὸν ὕπνον διὰ δευτέραν φορὰν αὐτὸ ἔγινε χάριν τῆς ἀληθείας καὶ διὰ νὰ πιστεῦσῃς ὅτι αὐτὸ θὰ γίνῃ ὡπωσδήποτε»⁵. Διὰ τοῦτο καὶ Αὐτὸς εἶπεν τὸ ἴδιον μίαν καὶ δύο καὶ τρεῖς φορὰς, διὰ νὰ τοὺς θεσπιάσῃ περὶ τοῦ σχεδίου τῆς σωτηρίας. Καὶ διατί ἦλθεν διὰ δευτέραν φορὰν; Διὰ νὰ ἐλέγξῃ αὐτοὺς, ὅτι τόσον ἐγέμισαν ἀπὸ μεγαλυχολίαν, ὥστε νὰ μὴ αἰσθῶντο καὶ τὴν παρουσίαν του. Ἀλλ' ὅμως δὲν τοὺς ἠλεγξεν, ἀλλὰ ἀπεμακρύνθη ὀλίγον, διὰ νὰ φανερώσῃ τὴν ἀνέκφραστον ἀδυναμίαν τῶν· διότι, ἂν καὶ ἐπεπλήχθησαν, δὲν ἠμποροῦσαν νὰ ὑποφέρουν τὴν ἀϋπνίαν. **Γ** Δὲν τοὺς ἐξυπνᾷ καὶ δὲν τοὺς ἐπιπλήττει πάλιν, διὰ νὰ μὴ πληγώσῃ αὐτοὺς πού ἦσαν πληγωμένοι· ἀλλὰ ἀφοῦ ἔφυγεν καὶ προσυχηθή, ἐπανῆλθεν λέγων: «ἐξἁκολουθεῖτε νὰ κοιμάσθε λοιπὸν καὶ νὰ ἀναπαύεσθε». Καὶ ὅμως τότε ἔπρεπεν νὰ εἶναι ἀγρυπνοὶ· ἀλλὰ διὰ νὰ φανερώσῃ ὅτι δὲν θὰ ὑποφέρουν εὐκόλως οὔτε τὴν μορφήν τῶν τρομερῶν γεγονότων, ἀλλὰ θὰ γίνουν φυγάδες καὶ θὰ ἀπο-

5. Ἠρδλ. Γεν. 41, 52.

μακρυνθοῦν ἐνεκα τῆς ἀγωνίας καὶ ὅτι δὲν ἔχει ἀνάγκην τῆς βοηθείας τῶν καὶ ὅτι πρέπει αὐτὸς ὡπωσδήποτε νὰ παραδοθῇ, τοὺς λέγει «κοιμάσθε λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε. Ἰδοὺ, ἐπλησίασεν ἡ ὥρα καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδεται σὲ χέρια ἁμαρτωλῶν». Πάλιν φανερῶναι ὅτι αὐτὸ πού γίνεται εἶναι εἰς τὸ σχέδιον τῆς σωτηρίας.

Δ Ὅχι δὲ μόνον αὐτὸ, ἀλλὰ καὶ μὲ αὐτὸ πού εἶπεν: «σὲ χέρια ἁμαρτωλῶν», ἀνορθώνει τὰ φρονήματά των, φανερώνων ὅτι αὐτὸ τὸ ἔργον ἦτο ἀποτέλεσμα τῆς κακίας ἐκείνων καὶ ὅτι αὐτὸς δὲν εἶναι ὑπεύθυνος διὰ κάποιο παράπτωμα. «Σηκωθῆτε, ὡς φύγωμεν ἀπὸ ἐδῶ· Ἰδοὺ, πλησιάζει ἐκεῖνος πού θὰ μὲ παραδώσῃ». Μὲ ὅλα, πράγματι, ἐδίδασκεν αὐτοὺς ὅτι τὰ γινόμενα δὲν γίνονται ἀπὸ ἀνάγκην, οὔτε ἀπὸ ἀδυναμίας, ἀλλὰ ὅτι εἶναι εἰς τὸ ἀπόρρητον σχέδιον τῆς σωτηρίας μας. Διότι προεγνώριζεν ὅτι θὰ ἔλθουν καὶ ὅχι μόνον δὲν ἔφυγεν, ἀλλὰ ἐπροχώρει πρὸς τὴν κατεύθυνσίν των. «Ἐνῷ δὲ αὐτὸς ὠμίλει ἀκόμῃ, Ἰδοὺ ἦλθεν ὁ Ἰούδας, ἓνας ἀπὸ τοὺς δώδεκα καὶ μαζί του πολλὸς ὄχλος μὲ μαχαίρια καὶ ξύλα ἐκ μέρους τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ». **Ε** Τὰ σκεύη τῶν Ιερέων εἶναι θεθαίως καλὰ, ἀλλὰ ἐπιτίθενται μὲ μαχαίρια καὶ ξύλα. «Καὶ ὁ Ἰούδας, λέγει, μαζί τους, ἓνας ἀπὸ τοὺς δώδεκα». Πάλιν αὐτὸν ὀνομάζει ἓνα ἀπὸ τοὺς δώδεκα καὶ ἐκεῖνος δὲν ἐντρέπεται. «Ἐκεῖνος πού θὰ τὸν παρέδιδεν τοὺς εἶχεν δώσει τὸ ἐξῆς σημεῖον: ἐκεῖνον πού θὰ φιλήσω, ἐκεῖνος εἶναι· συλλαβέτε τον». Ἀλλοίμονον! πόσῃ κακίαν ἐδέχθη ἡ ψυχὴ τοῦ προδότου; μὲ ποῖα, πράγματι, μάτια ἐκοίταζεν τότε τὸν Διδάσκαλον; μὲ ποῖον στόμα τὸν ἐφιλοῦσε; **ΣΤ** «Ὡ, πόσον ἀκάθαρτη σκέψις; τί ἐσκέψθη; τί ἐτόλμησεν; ποῖον σῶνθημα τῆς προδοσίας ἔδωσεν; Ἐκεῖνον πού θὰ φιλήσω», λέγει. Ἦλπιζεν εἰς τὴν πραότητα τοῦ διδασκάλου· αὐτὸ περισσότερον ἀπὸ ὅλα ἦτο ἀρκετὸν νὰ τὸν κά-

μη νὰ συνασθασθῇ καὶ νὰ τοῦ ἀφαιρέσῃ κάθε συγχώρησιν, τὸ ὅτι δηλαδὴ, παρέδιδεν αὐτὸν ποῦ ἦτο τόσοι ἡμερος. Διὰ ποῖον δὲ λόγον λέγει αὐτό; Ἐπειδὴ πολλὰς φορὰς, ἂν καὶ ἐκρατῆθῃ ἀπὸ αὐτοῦ, ἐπέρασεν ἀνάμεινά τους χωρὶς νὰ γνωρίζουν αὐτόν. Ἄλλ' ὅμως καὶ τότε θὰ ἠμποροῦσεν νὰ γίνῃ αὐτό, ἐάν αὐτὸς ἔβλεπεν αὐτό. Αὐτό, θεθαίως, ἐπιθυμῶν νὰ διδάξῃ τὸν Ἰούδαν, ἐτύφλωσεν τότε τοὺς ὀφθαλμοὺς των καὶ αὐτὸς ἐρωτοῦσεν «ποῖον ζητεῖτε;»⁶. **13** Ἐκεῖνοι δὲν ἀνεγνώρισαν αὐτόν, ἂν καὶ ἦσαν μὲ λόγλους. Κατόπιν, ὅταν εἶπον: τὸν Ἰησοῦν, τοὺς λέγει: «ἐγὼ εἰμαι ἐκεῖνος ποῦ ζητεῖτε»⁷. Ὁ δὲ Ματθαῖος λέγει ἐν συνεχείᾳ: «Φίλε, διατί ἦλθες;». Ἀφοῦ, λοιπόν, πρῶτον ἔδειξε τὴν δύναμίν του, τότε πλέον ἐπέτρεψεν αὐτό. Ὁ Λουκᾶς λέγει ὅτι καὶ μέχρις αὐτὴν τὴν ὥραν διώρθωνεν αὐτὸν λέγων: «Ἰούδα, μὲ φίλημα παραβίβεις τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου;»⁸. Ὡσάν νὰ τοῦ λέγῃ: δὲν ἐντρέπεσαι διὰ τὸν τρόπον τῆς προδοσίας; Ἄλλ' ὅμως, ἐπειδὴ οὔτε αὐτὸ τὸν παρεμποδίσεν, καὶ νὰ φιληθῇ κατεδέχθη καὶ παρεδόθη ἐδελαισιῶς καὶ ἐβόλαν τὰ χέρια ἐπ' αὐτόν τοῦ καὶ τὸν συνέλαβαν κατ' αὐτὴν τὴν νόκτα, κατὰ τὴν ὁποίαν ἔφαγαν τὸν πασχαλινὸν ἀμνὸν τόσοι πολλοὶ ἐφλέγοντο καὶ ἦσαν κυριευμένοι ἀπὸ μενίσαν. Ἄλλ' ὅμως τίποτε δὲν θὰ ἠμποροῦσαν νὰ πράξουν, ἐάν αὐτὸς δὲν τὸ ἐπέτρεπεν. **14** Αὐτό, θεθαίως, δὲν ἀπαλλάσσει τὸν Ἰούδαν ἀπὸ τὴν ἀνυπόφορον τιμωρίαν, ἀλλὰ περισσότερο καταδικάζει αὐτόν διότι, ἂν καὶ εἶχεν τόσας ἀποδείξεις τῆς δυνάμεως, τῆς ἀγαθότητος, τῆς πραότητος καὶ ἥς ἡμερότητος ἐκείνου, αὐτὸς ἔγινεν σκληρότερος ἀπὸ ὅλα τὰ θηρία.

6. Ἰω. 18, 4.

7. Ἰω. 18, 5.

8. Λουκ. 22, 68.

Αὐτά, λοιπόν, γνωρίζοντες ὡς ἀποφεύγωμεν τὴν πλεονεξίαν. Διότι ἐκεῖνη καὶ μόνον ἐκεῖνη ὠδήγησεν τότε αὐτὸν εἰς τὴν τρέλλαν· ἐκεῖνη τοῦ ἐδίδασκεν τὴν μεγίστην σκληρότητα καὶ μισανθρωπίαν. Ὅχι δὲ μόνον ἐκείνον, ἀλλὰ καὶ ὅλους ἄλλους αὐτὴ ἔχει κυριεύσει. Διότι ὅταν κάμῃ, ὥστε νὰ ἀπελπιζώμεθα διὰ τὴν ἰδικὴν μας σωτηρίαν, πολὺ περισσότερο μᾶς κάμνει νὰ ἀδιαφορώμεν διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἄλλων. **15** Εἶναι δὲ τόσοι τυραννικὸν αὐτὸ τὸ πάθος ὥστε κάποτε νὰ ὑπερникῇ καὶ αὐτὸν τὸν ὀρμητικὸν ἔρωτα τῶν σωμάτων. Διὰ τοῦτο καὶ ἐντρέπομαι πολὺ, ἐπειδὴ πολλοὶ, λυπούμενοι τὰ χρήματα, πολλὰς φορὰς συνεκράτησαν τὴν ἀσωτείαν· δὲν ἠθέλησαν ὅμως νὰ ζήσουν μὲ συνέσιν καὶ σεμνότητι ἀπὸ σεθασμὸν πρὸς τὸν Θεόν. Διὰ τοῦτο, λοιπόν, ὡς ἀποφεύγωμεν τὴν πλεονεξίαν· διότι δὲν θὰ παύσω νὰ λέγω αὐτὸ πάντοτε. Διατί, ἄνθρωπε, συγκεντρώνεις χρυσάφι; διατί κάμνεις μικροτέραν τὴν δουλείαν; διατί κάμνεις χειροτέραν τὴν φυλακὴν; διατί κάμνεις ἐντονικότερα τὴν φροντίδα; Νόμισες ὅτι εἶναι ἰδικὰ σου τὰ ψήγματα ποὺ εἶναι παροχωμένα εἰς τὰ μεταλλεῖα **16** καὶ ὅλα ὅσα ὑπάρχουν εἰς τὰ ἀνάκτορα.

Διότι, ἐάν θεθαίως εἶχες ἐκεῖνον τὸν σωρὸν τοῦ χρυσοῦ, μόνον θὰ τὸν ἐφύλασσε καὶ δὲν θὰ τὸν ἐχρησιμοποιοῦσες. Ἐάν, λοιπόν, τώρα δὲν χρησιμοποιοῖς τὰ ὑπάρχοντά σου, ἀλλ' ἀπομακρύνεσαι ἀπὸ αὐτὰ ὥσάν νὰ εἶναι ξένα, πολὺ περισσότερο θὰ ἐπάθαινες αὐτὸ ἐάν εἶχες περισσότερα. Διότι συνηθίζουν οἱ φυλάγνυροι, ὅσον περισσότερα ἀποκτοῦν, τόσοι περισσότερο νὰ λυποῦνται αὐτά. Ἀλλὰ γνωρίζω, λέγει ἐκεῖνος, ὅτι αὐτὰ εἶναι ἰδικὰ μου. **17-18** Ἄρα λοιπὸν ἡ ἀπόκτησις των εἶναι εἰς τὴν γνώμην καὶ ὅχι εἰς τὴν ἀπόλαυσιν. Ἄλλ' ἐπρόκειτο, λέγει, νὰ εἶμαι φοβερός εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ἄλλ' ἔτσι θὰ ἐγίνετο περισσότερο εὐσύλληπτος ἀπὸ

τούς πλούσιους, τούς πτωχούς, τούς ληστές, τούς συκοφάντας, τούς υπηρέτας και γενικώς από όλους εκείνους που θέλουν να σέ επιβουλεύονται. Εάν, λοιπόν, θέλεις να είσαι φοβερός, απόκοιψε τās αφορμάς διὰ τῶν ὁποίων ἡμποροῦν νὰ σέ συλλάβουν καὶ νὰ σέ λυπήσουν ὅλοι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἐπιδιώκουν ἐντόνως αὐτό. Μήπως δὲν ἀκούεις τὴν παροιμίαν, ἥ ὁποία λέγει, ὅτι τὸν πτωχὸν καὶ τὸν γυνὸν δὲν ἡμποροῦν νὰ ἐκδύσουν οὔτε ἑκατόν, οἱ ὁποῖοι συνέρρευσαν μαζί; Διότι ἔχει μεγίστην προστάτιδα τὴν πτωχείαν, τὴν ὁποίαν οὔτε ὁ ἴδιος ὁ θεσιλεύς θὰ ἡμποροῦσεν νὰ ὑποτάξῃ καὶ νὰ συλλάβῃ.

Β Τὸν φιλάργυρον, ὅμως, λυποῦν ὅλοι μαζί. Καὶ διατί ἀναφέρω τούς ἀνθρώπους, ἀφοῦ καὶ σκόροι καὶ σκώληκες ἐκστρατεύουν ἐναντίον αὐτοῦ; Καὶ διατί ἀναφέρω τούς σκόρους; Ὁ πολὺς χρόνος εἶναι ἱκανὸς μόνος του νὰ φάῃ παρὰ πολὺ αὐτόν, ἔστω καὶ ἂν δὲν τὸν ἐνοχλεῖ κανεὶς.

Ποῖας λοιπόν, εἶναι ἡ εὐχαρίστησις τοῦ πλούτου; Διότι ἐγὼ βλέπω τὰς ἀηδίας του· σὺ δὲ ἐλπὶ μου τὴν ἐξ αὐτοῦ εὐχαρίστησιν. Ποῖαι δὲ εἶναι αἱ ἀηδίαί του; Λέγει. Φροντίδες, ἐπιβουλαί, ἐχθρότητες, μίσος, φόβος, ἡ διαρκὴς δίψα καὶ λύπη. Διότι ἂν κάποιος εἶχε συνδεθῇ ἐρωτικῶς μὲ μίαν κοπέλλαν καὶ δὲν ἡμποροῦσεν νὰ ἱκανοποιήσῃ πλήρως τὴν ἐπιθυμίαν, θὰ ὑπέφερεν τὴν μεγίστην θάσανον. Ἔτσι λοιπὸν εἶναι καὶ ὅσοι πλουτίζουν· ἔχουν θεσθαίως τὴν ἀφθονίαν καὶ συναναστρέφονται μὲ αὐτήν, «¹ ὅλλὰ δὲν ἡμποροῦν νὰ ἱκανοποιήσουν ἐντελῶς ὅλην τὴν ἐπιθυμίαν. Συμβαίνει δὲ μὲ αὐτοὺς ἐκεῖνο ποῦ λέγει κάποιος σοφὸς ἄνθρωπος: ἐπιθυμία τοῦ εὐνοῦχου εἶναι νὰ ἐκπαρθενεύσῃ κόρη»². Ὅπως δὲ ἀκριβῶς

ἓνας εὐνοῦχος ἀγκοαλιᾷ μίαν παρθένον καὶ ἀναστενάξει, ἔτσι εἶναι καὶ ὅλοι οἱ πλουτίζοντες. Διατί δὲ νὰ μὴ ἀνοφέρωμεν καὶ τὰ ὅλλα; κατὰ ποῖον τρόπον, δηλαδὴ, ὁ φιλάργυρος εἶναι ἀηδιαστικός εἰς ὅλους; εἰς τούς ὑπηρέτας, εἰς τούς γεωργούς, εἰς τούς γέλτονας, εἰς τούς ἀσχολουμένους μὲ τὴν πολιτικὴν, εἰς τούς ἀδικουμένους, εἰς τούς μὴ ἀδικημένους, εἰς τὴν γυναῖκα περισσότερον ἀπὸ ὅλους καὶ εἰς τὰ παῖδιά του περισσότερον ἀπὸ ὅλους τούς ὅλους. Διότι θὰ ἀναθρέψῃ αὐτὰ ὅχι ὥσάν ἐλευθέρους ἀνθρώπους, ἀλλὰ χειρότερα ἀπὸ δούλους καὶ ἀγορασμένους μὲ χρήματα. Β Ἐπίσης θὰ προσφέρῃ εἰς τὸν ἑαυτὸν τὰ ἀναριθμήτους αφορμὰς ὀργῆς, λύπης, ἀταξίας εἰς τὴν μέθην καὶ γέλωτος, γενόμενος ἔτσι περιγελῶς εἰς ὅλους. Αἱ μὲν, λοιπόν, ἀηδία εἶναι αὐταὶ καὶ ἔσως περισσότεραι ἀπὸ αὐτάς· διότι δὲν ἡμπορεῖ κανεὶς ποτὲ νὰ παρουσιάσῃ ὅλας αὐτάς μὲ λόγια, ἀλλ' ἡ πείρα θὰ ἡμπορέσῃ νὰ παρουσιάσῃ. Σὺ, ὅμως, περιγροῦ μὲ τὴν εὐχαρίστησιν, ποῦ προέρχεται ἀπὸ τὴν πλεονεξίαν. Νομίζω ὅτι εἰμαι πλούσιος, λέγει καὶ θεωροῦμαι πλούσιος. Καὶ ποῖα εἶναι ἡ εὐχαρίστησις μὲ τὸ νὰ θεωρεῖσαι πλούσιος; Τῆς ζήλειας, θεσθαίως, εἶναι τὸ μέγιστον ὄνομα. Διότι ὁ πλούτος μόνον ὄνομα εἶναι, ἔρημος ἀπὸ κάθε πράγματος. Ἀλλὰ καὶ ὅταν ἀπολαύῃ τρυφηλῶς ὁ πλουτῶν, εὐχαριστεῖται, λέγει, μὲ τὴν ἰδέαν αὐτῇ. Εὐχαριστεῖται μὲ ἐκεῖνα, διὰ τὰ ὁποῖα ἔπρεπε νὰ λυπᾶται. Νὰ λυπᾶται; διατί; λέγει. Β Διότι αὐτὸ τὸν κάμνει ἄχρηστον δι' ὅλα, θεὸν, ἀνάνδρον καὶ πρὸς τὰς ἀποδημίας καὶ πρὸς τὸν θάνατον· διότι θεωρεῖ αὐτὸ καλλίτερον, ἐπιθυμῶν περισσότερον τὰ χρήματα παρὰ τὸ φῶς. Τὸν πλεονέκτην οὔτε ὁ οὐρανὸς εὐχαριστεῖ διότι δὲν παράγει χρυσάφι· οὔτε ὁ ἥλιος τὸν εὐχαριστεῖ, ἐπειδὴ δὲν ρίπτει χρυσᾶς ἀκτίνας. Ἀλλ' ὑπάρχουν μερικοὶ πλούσιοι, λέγει, οἱ ὁποῖοι ἀπολαμβάνουν τὰ ὑπάρχοντα ζῶντες τρυφηλῶς, γεμίζοντες τὴν κοιλίαν, μεθύοντες καὶ ἐξοθεύον-

9. Σπ. Σπρ. 20, 2.

τες πολλά χρήματα. **798** Μοῦ ἀναφέρεις τοὺς χειροτέ-
ρους ἀπὸ αὐτοῦς. Διότι ἐκεῖνοι εἶναι περισσότερον πλεο-
νέκται, οἱ ὅποιοι δὲν ἀπολαμβάνουν. Διότι αὐτὸς καὶ ὂν
εἶναι μακρὰν ἀπὸ ἄλλα κακὰ, εἶναι προσδεδεμένος εἰς
μίαν μεγάλην ἐπιθυμίαν· ἐκεῖνοι δέ, χειρότεροι ἀπὸ αὐ-
τὸν, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ λεγθέντα, εἰσάγουν ἐπὶ πλέον σωρὸν
ἄλλων φοβερῶν κυρίων· κάθε ἡμέραν ὑπηρετοῦν, ὡς
κάποιους φοβεροὺς τυράννους, τὴν κοιλίαν, τὴν ἀπόλαυ-
σιν τῶν σωμάτων, τὴν μέθην καὶ τὰς ἄλλας ἀσωτείας.
Αὐτοὶ ἐπίσης τρέφουν πόρνους, κάμνουν πολυέξοδα δεῖ-
πνα, ἀγοράζουν γελωτοποιούς καὶ κώστας, ἐκτρέπον-
ται εἰς παρὰ φύσιν ἐπιθυμίας. **799** καὶ ἀπὸ αὐτὰ προξε-
νοῦνται ἀναριθμητοὶ ἀσθένειαι καὶ εἰς τὸ σῶμα καὶ εἰς
τὴν ψυχὴν. Διότι δὲν ἐξοδεύουν τὰ ὑπάρχοντα διὰ τὰς
ἀνάγκας τῆς ζωῆς, ἀλλὰ διὰ νὰ καταστρέψουν τὸ σῶμα
καὶ μᾶζι μὲ αὐτὸ νὰ καταστρέψουν καὶ τὴν ψυχὴν· κά-
μνουν δὲ τὸ ἴδιον μὲ ἐκεῖνον, ὁ ὅποιος στολίζει τὸ σῶμα
καὶ νομίζει ὅτι ἐξοδεύει διὰ τὰς ἀνάγκας του. "Ὡστε ἐ-
κεῖνος μόνον ἀπολαμβάνει εὐχαρίστησιν καὶ εἶναι κύριος
τῶν ὑπαρχόντων του, ὁ ὅποιος χρησιμοποιεῖ τὸν πλοῦ-
τον καθὼς πρέπει· αὐτοὶ δὲ εἶναι δοῦλοι καὶ αἰχμάλωτοι,
διότι ἐξάπτουν τὰ πάθη τοῦ σώματος καὶ αὐξάνουν τὰς
ἀσθενείας τῆς ψυχῆς. Γλοῖα, λοιπόν, εἶναι αὐτὴ ἡ ἀπό-
λαυσις, ὅπου ὑπάρχει πολιορκία καὶ πόλεμος καὶ τρικυ-
μία χειροτέρα ἀπὸ κάθε θαλασσοταραχὴν; **800** Καὶ ἂν,
θεοβαίως, ὁ πλοῦτος κυριεύσῃ τοὺς ἀνοήτους, τοὺς κάμνει
ἀνοητοτέρους· καὶ ἂν κυριεύσῃ τοὺς ἀκολάστους, τοὺς
κάμνει πλέον ἀκολάστους. Καὶ ποία εἶναι ἡ ὠφέλεια τῆς
φρονήσεως διὰ τὸν πτωχόν; λέγει. Καθὼς εἶναι ἐπόμενον
δὲν γνωρίζεις. Διότι οὔτε ὁ τυφλὸς γνωρίζει τὴν ὠφέλειαν
τοῦ φωτός. "Ἀκουσε τὸν Σολομῶνα, ὁ ὅποιος λέγει, ὅτι
«ὅσον εἶναι τὸ διάστημα μεταξύ τοῦ κόστους καὶ τοῦ φω-
τός, τόσον μεγάλη εἶναι ἡ ὑπεροχὴ τοῦ σοφοῦ ἀπὸ τὸν ἄ-

νόητον»¹⁰. Ἀλλὰ πῶς θὰ διδάξωμεν τὸν ζῶντα εἰς τὸ σκό-
τος; Διότι σκότος εἶναι ἡ μεγάλη ἐπιθυμία τῶν χρημά-
των, ἡ ὁποία δὲν ἀφήνει τίποτε ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντα νὰ φαί-
νεται ὅπως εἶναι, ἀλλὰ τὰ παρουσιάζει κατ' ἄλλον τρό-
πον. Διότι, καθὼς ἀκριβῶς αὐτὸς ποῦ εἶναι εἰς τὸ σκότος,
νομίζει ὅτι δὲν εἶναι τίποτε, ἔστω καὶ ὂν ἴδη χρυσοῦν
σκεῦος, ἢ πολύτιμον λίθον ἢ πορφύρα ἐνδύματα, διότι δὲν
βλέπει τὴν ὡραιότητα αὐτῶν· παρομοίως καὶ ὁ φιλάργυ-
ρος δὲν γνωρίζει καθὼς πρέπει τὴν ὡραιότητα τῶν πολυ-
ποθῆτων πραγμάτων.

801 Διασκόρπισε τὴν ὁμίλην ποῦ προέρχεται ἀπὸ
αὐτὸ τὸ πάθος καὶ τότε θὰ ἴδῃς τὴν φύσιν τῶν πραγμά-
των· πούθενά δὲ δὲν φαίνονται αὐτὰ ἔτσι, ὅπως εἰς τὴν
πτωχείαν· πούθενά δὲν ἐλέγχονται τόσον ἐκεῖνα ποῦ φαί-
νονται ὅτι εἶναι, ἐνῶ δὲν εἶναι, ὅσον εἰς τὴν φιλοσοφίαν.

Ἄλλ' ὁ ἀνόητος ἄνθρωπος, οἱ ὅποιοι καταρῶνται
τοὺς πτωχοὺς καὶ λέγουν ὅτι καταντροπιάζουν καὶ τὰ
σπίτια καὶ τὴν ζωὴν καὶ ὅτι ὅλα ἀνακατώνονται μὲ τὴν
πτωχείαν. Τί, ὅμως, εἶναι ἡ ἀπρέπεια τοῦ σπιτιοῦ; εἶπέ
μου. **802** Δὲν ἔχει κρεβάτι ἀπὸ ἐλεφαντοστοῦν, οὔτε ἀρ-
γυρὰ σκεῦη, ἀλλ' ὅλα εἶναι ὀστράκινα καὶ ξύλινα. Αὐ-
τὸ μὲν, λοιπόν, εἶναι ἡ μεγίστη δόξα καὶ ἡ τιμὴ τοῦ σπι-
τιοῦ. Διότι ἡ ἀδιαφορία διὰ τὰ κοσμικὰ κάμνει πολλὰς
φορὰς νὰ ἐξοδεύωμεν ὅλην τὴν ἀνάπαυσιν εἰς τὴν φρον-
τίδα τῆς ψυχῆς. "Ὅταν λοιπόν, ἴδῃς μεγάλην φροντίδα
διὰ τὰ ἐξωτερικὰ πράγματα, τότε νὰ ἐντρέπῃσαι διὰ τὴν
μεγάλην ἀπρέπειαν. **803** Διότι κυρίως τὰ σπίτια τῶν
πλουσίων δὲν ἔχουν τὴν πρέπουσαν μορφήν. Διότι εἰς
τῆς ξύλα κεκαλυμμένα μὲ τάπητας καὶ κρεβάτια συν-

10. Ἐκκλης. 2, 13.

δεδεμένα με ἄργυρον, ὅπως εἰς τὸ θέατρον καὶ εἰς τὴν συνοδείαν τῆς θεατρικῆς σκηνῆς, τότε ποία ἀπρέπεια θά ὑπῆρχεν ἰδίᾳ με αὐτήν; Ποῖον, πράγματι, σπίτι ὁμοιάζει περισσότερον με τὴν ὀρχήστραν τοῦ θεάτρου καὶ με ἐκείνους ποὺ εἶναι εἰς τὰς ὀρχήστρας; τὸ σπίτι τοῦ πλουσίου ἢ τοῦ πτωχοῦ; Δὲν εἶναι ὁλοφάνερον ὅτι ὁμοιάζει περισσότερον τὸ σπίτι τοῦ πλουσίου; * Ἀρα λοιπὸν αὐτὸ εἶναι γεμᾶτον ἀπὸ ἀπρέπειαν. Ποῖον σπίτι ὁμοιάζει με τὸ σπίτι τοῦ Παύλου καὶ τοῦ Ἀθραάμ; Εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι ὁμοιάζει τὸ σπίτι τοῦ πτωχοῦ. Ἐπομένως αὐτὸ κυρίως εἶναι στολισμένον καὶ διακρίνεται. Καὶ διὰ τὴν μάθησιν ὅτι αὐτὸς εἶναι κυρίως ὁ στολισμὸς τοῦ σπιτιοῦ, εἰσέλθε εἰς τὸ σπίτι τοῦ Ζακχαίου καὶ μάθε πῶς ἐστόλισεν αὐτὸ ὁ Χριστὸς, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ εἰσέλθῃ εἰς αὐτό. Διότι δὲν ἔτρεξεν πρὸς τοὺς γείτονας ζητῶν δίδυρα σπίτια, θρόνους καὶ καθίσματα κατασκευασμένον ἀπὸ ἐλεφαντοποῦν, **■** οὔτε ἔβγαλεν ἀπὸ τὰς ἀποθήκας τὰ λακωνικά σκεπάσματα· ἀλλ' ἐστόλισεν τὸ σπίτι του με στολισμὸν ποὺ ἀρμόζει εἰς τὸν Χριστόν. Ποῖος δὲ ἦτο αὐτός; «Τὸ ἥμισυ τῆς περιουσίας μου Κύριε, λέγει, δίδω εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ ἐάν ἀπὸ κάποιον ἥρπασα κάτι, θά τοῦ ἀποδώσω τέσσαρας φορὰς περισσότερον»¹¹.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἂς στολίζωμεν καὶ ἡμεῖς τὰ σπίτια μας, διὰ νὰ εἰσέλθῃ ὁ Χριστὸς καὶ εἰς τὰ ἰδικά μας. Αὐτὰ τὰ πολυτελῆ σπίτια εἶναι καλὰ, αὐτὰ κατασκευάζονται εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ ἐκεῖ σχεδιάζονται. Ὅπου ὑπάρχουν αὐτά, ἐκεῖ εἶναι καὶ ὁ βασιλεὺς τῶν οὐρανῶν. Ἐάν, ὅμως, στολίζῃς τὸ σπίτι σου κατ' ἄλλον τρόπον, τότε προσκαλεῖς τὸν διάβολον καὶ τὴν ὁμάδα του.

11. Λουκ. 19, 8.

Ὁ Κύριος ἦλθεν καὶ εἰς τὸ σπίτι τοῦ Ματθαίου τοῦ τελώνου¹². Τί, λοιπὸν, ἔπραξεν καὶ αὐτός; Προηγουμένως ἐστόλισεν τὸν ἑαυτὸν του με τὸν ζῆλον καὶ με τὸ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὰ πάντα καὶ νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ. * Παρομοίως καὶ ὁ Κορινθίος ἐστόλιζεν τὸ σπίτι του με τὰς προσευχὰς καὶ τὰς ἐλεημοσύνας¹³ διὰ τοῦτο καὶ μέχρι σήμερον ἀκτινοβολεῖ περισσότερον καὶ ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἀνάκτορα τῶν βασιλείων. Διότι μηδαμινότης τοῦ σπιτιοῦ δὲν εἶναι τὰ σκεύη, τὰ ὅποια εὐρίσκονται ἀτάκτως, οὐτε τὸ παραμελημένον κρεβάτι, οὔτε οἱ τοῖχοι ποὺ εἶναι γεμᾶτοι καπνόν, ἀλλ' ἡ κακία τῶν κατοικούντων εἰς αὐτό. Αὐτὸ δὲ τὸ ἀποδεικνύει ὁ Χριστὸς διότι εἰς μὲν τὸ σπίτι, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ κατοικῶν εἶναι ἐνάρετος, δὲν ἐντρέπεται νὰ εἰσέλθῃ· εἰς ἐκεῖνο δὲ, ποὺ καὶ ἂν ἔῃ χρυσὴν ὀροφήν, οὐδέποτε θά εἰσέλθῃ. * Ὡστε ἐκεῖνο μὲν εἶναι λαμπρότερον ἀπὸ τὰ ἀνάκτορα ποὺ δέχεται τὸν Κύριον τῶν Ὁλῶν· τὸ ἄλλο δὲ με τὴν χρυσὴν ὀροφήν καὶ τοὺς κίονας, ὁμοιάζει με τοὺς χάνδακας καὶ τοὺς ἀκαθάρτους ὀχετοὺς, τὸ ὁποῖον ἔχει σκευὴ διαδόλου. **■** Αὐτὰ δὲ ἐλέγχθησαν ἀπὸ ἐμὲ σκοπῆως ὅχι διὰ τοὺς πλουσίους, ἀλλὰ διὰ τοὺς πλεονέκτας καὶ τοὺς φιλαργύρους. Διότι εἰς αὐτοὺς δὲν ὑπάρχει ζῆλος, οὔτε φροντίς διὰ τὰ ἀναγκαῖα, ἀλλὰ διὰ νὰ γεμίσουν τὴν κοιλίαν, νὰ μεθύουν καὶ νὰ πράττουν ἄλλας παρομοίας ἀπρεπεῖς πράξεις· ἐδῶ, ὅμως, ὑπάρχει ζῆλος διὰ τὴν ἐν φιλοσοφίᾳ ζωὴν τῆς ἐγκρατείας. Διὰ τοῦτο οὐδόλως εἰσῆλθεν εἰς λαμπρὸν σπίτι ὁ Χριστὸς, ἀλλ' εἰς τὸ σπίτι τοῦ τελώνου, τοῦ ἀρχιτελώνου καὶ τοῦ ἀλιέως, ἀφήσας τὰ ἀνάκτορα καὶ τοὺς ἐνδεδυμένους τὰ ἀπαλὰ ἐνδύματα. **■** Ἐάν, λοιπὸν, θέλῃς καὶ νὰ προσκαλέσῃς Αὐ-

12. Ματθ. 9, 10.

13. Πρ. Ἀπ. 19, 1.

τόν, στόλισε τὸ σπῆτι σου μὲ ἐλεημοσύνας, μὲ προσευχάς, μὲ ὁλοουκτίας καὶ μὲ παροπλήρεις. Αὐτά, θεοβαίως, εἶναι τὰ ἀφιερώματα τοῦ βασιλέως Χριστοῦ, ἐνῶ ἐκεῖνα εἶναι τοῦ μοιωνῆ, τοῦ ἐχθροῦ τοῦ Χριστοῦ. Κανείς, λοιπόν, ὡς μὴ ἐντρέπεται ἐπενδῆ ἔχει πτωχικὸν σπῆτι, εἴαν ἔχη αὐτὰ τὰ στολίδια· κανείς πλούσιος ὡς μὴ μεγαλοφρονῇ ἐπειδὴ ἔχει πολυτελές σπῆτι, ἀλλὰ μᾶλλον νὰ ἐντρέπεται καὶ, φοβῶν ἐγκαταλείψει αὐτό, ὡς φιλοτιμηθῇ νὰ ἐκλέξῃ ἐκεῖνο. Ὡς πράξῃ ἔτσι καὶ διὰ νὰ ὑποδεχθῇ εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν τὸν Χριστόν ¹ καὶ διὰ νὰ ἀπολαύσῃ τὴν αἰώνιον κατοικίαν εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν, μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκει ἡ δόξα καὶ ἡ δύναμις εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΠΔ' (84)

(Ματθ. κατ' 61—66)

«Καὶ ἰδοὺ ἕνας ἀπὸ ἐκείνους, ποῦ ἦσαν μὲ τὸν Ἰησοῦν, ἀπὸ ἀπλώσε τοῦ χέρι του, ἔβγαλε τὸ μαχαίρι του καὶ ἀπὸ ἐκτύπησεν τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως, τοῦ ἔκοψεν τὸ αὐτί. Τότε λέγει εἰς αὐτόν ὁ Ἰησοῦς: Βάλε πάλιν τὸ μαχαίρι εἰς τὴν θήκην του, ¹ διότι οἱ οἱ κρατοῦν μαχαίρι, μὲ μαχαίρι θὰ ἀποθάνουν. Ἡ νομίζεις ὅτι δὲν ἠμπορῶ νὰ παρακαλέσω τὸν Πατέρα μου καὶ νὰ στήσῃ πλῆθος μου περισσότερας ἀπὸ δώδεκα λεγεῶνας ἀγγέλων; Ἦν; λοιπὸν θὰ ἐκπληρωθῶν αἱ Γραφαὶ ποὺ λέγουν, ὅτι ἔτσι πρέπει νὰ γίνῃ;» (Ματθ. κατ' 61—64).

Ποῖος ἦτο ὁ ἕνας ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἔκοψεν τὸ αὐτί; Ὁ Ἰωάννης λέγει ὅτι ἦτο ὁ Πέτρος¹, διότι τὸ γεγονός ἐκεῖνο ἦτο ἀποτέλεσμα τῆς φλογερᾶς ψυχῆς του. Ἀλλ' ἀξίζει νὰ ἐξετάσωμεν ἐκεῖνο: διὰτὶ κρατοῦσαν μαχαίρια; ² διότι τὸ ὅτι ἔφεραν μαχαίρια δὲν εἶναι φανερόν μόνον ἀπὸ τὸ γεγονός αὐτό, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ εἶπαν ὅταν ἠρωτήθησαν: «ὕπαρχουν δύο μαχαίρια»³. Διὰ ποῖον δὲ λόγον ἐπέτρεψεν ὁ Χριστὸς εἰς αὐτοὺς νὰ ἔχουν μαχαίρια; Θεοβαίως καὶ αὐτὸ τὸ ἀναφέρει ὁ Λουκᾶς, ὅτι δηλαδὴ εἶπεν εἰς αὐτοὺς: «Ὅταν σὰς ἀπέστεύα χωρὶς θαλάντιον καὶ σάκκον καὶ ὑποδήματα, μήπως ἐστερηθῆκατε τίποτε;»⁴ Καὶ ὅταν εἶπαν: «τίποτε», λέγει εἰς αὐτοὺς: «ἀλλὰ τῶρα ἐκεῖνος ποὺ ἔχει θαλάντιον, ὡς τὸ πάρη, ὁμοίως καὶ σάκκον καὶ ἐκεῖνος ποὺ δὲν ἔχει μαχαίρι ὡς πωλήσῃ τὸ ἐνδυμᾶ του καὶ ὡς ἀγοράσῃ»⁵. Καὶ

1. Ἰω. 18, 10.

2. 22, 88.

3. Λουκ. 22, 85.

4. Λουκ. 22, 86.

ὅταν ἐκεῖνοι εἶπαν, ὅτι «ὕπάρχουν ἔδω δύο μαχαίρια», εἶπεν εἰς αὐτοὺς «εἶναι ἀρκετὸν»⁵. **Δ** Διὰ ποῖον λόγον, λοιπόν, τοὺς ἐπέτρεψεν νὰ ἔχουν; Διὰ νὰ τοὺς θεβαιώσῃ ὅτι θὰ παραδοθῇ. Δι' αὐτὸ τοὺς λέγει «ὥς ἀγοράσῃ μαχαίρι»· ὅχι διὰ νὰ ὀπλισθοῦν μακράν! ἀλλὰ μὲ αὐτὸ νὰ φανερώσῃ τὴν παρόδοσιν. Καὶ διὰ ποῖον λόγον τοὺς παρήγγειλεν νὰ ἔχουν σάκκον; Ἐδίδασκεν αὐτοὺς νὰ προσέχουν καὶ νὰ ἀγρυπνοῦν εἰς τὸ ἐξῆς καὶ νὰ χρησιμοποιοῦν τὸν μεγάλον τους ζῆλον. Εἰς τὴν ἀρχήν, θεθαίως, ἐπειδὴ δὲν εἶχον πείραν, περιποιόταν αὐτοὺς μὲ τὴν μεγάλην δύναμιν του· εἰς τὸ ἐξῆς, ὅμως, ἀφοῦ τοὺς ἐβγαλεν ὥσαν πούλια ἀπὸ τὴν φωλεάν, τοὺς προτρέπει νὰ χρησιμοποιοῦν καὶ τὰ ἰδικὰ τους πετερά. Κατόπιν, διὰ νὰ μὴ νομίσουν ὅτι ἀφήνει αὐτοὺς ἀπὸ ἀδυναμίας καὶ ἀφοῦ προέτρεψεν αὐτοὺς νὰ προσφέρουν ὅτι ἠμποροῦν, τοὺς ὑπενθυμίζει τὰ προηγούμενα λέγων: **Β** «ὅταν σὺς ἀπέστειλα χωρὶς θαλάντιον, μήπως ἐστερηθήκατε τίποτε;» Εἶπεν αὐτὰ ὥστε καὶ ἀπὸ τὰ δύο νὰ μάθουν τὴν δύναμιν του· καὶ ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι ἐπροστάτευσεν αὐτοὺς ὡς ἀρχηγὸς καὶ ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι ἐγκαταλείπει τώρα αὐτοὺς ἡσυχῶς. Ἀλλὰ πῶς ἦσαν ἐκεῖ μαχαίρια; Εἶχαν φύγει ἀπὸ δειπνον καὶ τραπέζι. Εἶναι εὐλογον νὰ ὑπάρχουν καὶ μαχαίρια ἐκεῖ διὰ τὸ ἀρνί· **Γ** **Δ** **Ε** ὅταν δὲ ἤκουσαν ὅτι θὰ ἔλθουν μερικοὶ ἐναντίον του, τὰ ἐπήραν ὡς βοηθητικὰ διὰ νὰ πολεμήσουν χάρις τοῦ Διδασκάλου· τοῦτο, θεθαίως, γίνεται μὲ τὴν ἰδικήν των μόνον γνώμην καὶ θέλησιν. Διὰ τοῦτο καὶ ἐπιπλήσσεται ὁ Πέτρος ὅταν ἐχρησιμοποίησεν τὸ μαχαίρι καὶ μάλιστα μὲ μεγάλην ἀπειλήν. Θεθαίως ἀπέκρουσεν τὸν ὑπηρέτην ὁ ὁποῖος ἦλθεν ἐναντίον του· ναὶ μὲν ὀρμητικῶς, πλὴν ὅμως ὅχι διὰ νὰ ὑπερασπίσῃ τὸν ἑαυτὸν του, ἀλλὰ πράττει τοῦτο

5. Λουκ. 22, 38.

χάριν τοῦ διδασκάλου. Καὶ ὅμως δὲν ἐπέτρεψεν ὁ Χριστὸς νὰ γίνῃ καμμία ζημία. Διότι ἐθεράπευσεν αὐτὸν καὶ ἔκαμεν μεγάλο θαῦμα, τὸ ὁποῖον ἠμποροῦσεν νὰ δείξῃ τὴν ἀγαθότητα καὶ τὴν δύναμιν του, ἀλλὰ καὶ τοῦ μαθητοῦ του τὴν ἀγάπην καὶ ἡμερότητα· διότι ἐκεῖνο μὲν ἔπραξεν ἀπὸ ἀγάπην, αὐτὸ δὲ ἀπὸ ὑπακοῆς. Διότι ὅταν ἤκουσεν: «θάλε τὸ μαχαίρι εἰς τὴν θήκην σου»⁶, ἀμέσως ὑπήκουσεν καὶ κατόπιν πούθενά δὲν πράττει αὐτό.

Β Ἄλλος δὲ εὐαγγελιστὴς λέγει, ὅτι τὸν ἠρώτησαν: «νὰ κτυπήσωμεν»;⁷ αὐτὸς, ὅμως, τοὺς ἐμπόδισεν καὶ ἐθεράπευσεν ἐκείνους. Καὶ τὸν μαθητὴν τὸν ἐπέπληξεν καὶ τὸν ἐφοθέρισεν, διὰ νὰ τὸν πείσῃ: «διότι ὅλοι ὁσοι κρατοῦν μαχαίρι, μὲ μαχαίρι θὰ ἀποθάνουν»⁸. Προσθέτει δὲ καὶ μίαν σκέψιν λέγων: «ἢ νομίζετε ὅτι δὲν ἠμπορῶ νὰ παρακαλέσω τὸν Πατέρα μου καὶ νὰ στήσῃ πλησίον μου περισσotέρας ἀπὸ δώδεκα λεγεῶνας ἀγγέλων; Ἀλλὰ πῶς θὰ ἐκπληρωθοῦν αἱ Γραφαί;»⁹. Μὲ αὐτὰ ἐξῆλειψεν τὴν ὀργὴν των, ἀποδείξας ὅτι καὶ εἰς τὰς Γραφὰς αὐτὸ φαίνεται. Διὰ τοῦτο προηγούμενως προσυχηθῇ, διὰ νὰ ὑπομείνουν ἡρέμως τὸ γεγονός καὶ διὰ νὰ μάθουν ὅτι τοῦτο γίνεται συμφώνως πρὸς τὴν θέλησιν τοῦ Θεοῦ. **Ε** Καὶ αὐτοὺς τοὺς παρηγόρησεν μὲ δύο πράγματα· πρῶτον, μὲ τὴν τιμωρίαν ἐκείνων πρὸς τὸν ἐπιβουλευόντα: «διότι ὅλοι ὅσοι κρατοῦν μαχαίρι, λέγει, μὲ μαχαίρι θὰ ἀποθάνουν». Δεύτερον, μὲ τὸ ὅτι δὲν θὰ ὑποστῇ αὐτὰ χωρὶς τὴν θέλησίν του: «διότι ἠμπορῶ, λέγει, νὰ παρακαλέσω τὸν Πατέρα μου».

6. Ψαλ. 18, 11.

7. Λουκ. 22, 49.

8. Ματθ. 26, 52.

9. Ματθ. 26, 53 - 54.

Διατί δὲν εἶπεν: «ὣ νομίζετε, ὅτι δὲν ἠμπορῶ ἐγὼ νὰ καταστρέψω ὅλους αὐτούς;» Διότι ἦτο περισσώτερον πειστικός ὅταν ἔλεγεν ἐκεῖνος διότι μέχρι τῶρα δὲν εἶχον τὴν πρέπουσαν γνώμην δι' αὐτόν. Πρὸ ὀλίγου δὲ εἶχεν εἰπῆ ὅτι: «ἡ ψυχὴ μου εἶναι λυπημένη μέχρι θανάτου»¹⁰ καὶ «Πατέρα μου, ἅς ἀποφύγω αὐτὸ τὸ ποτήριον»¹¹· ἐφάνη δὲ νὰ ἀγωνιᾷ, νὰ ἰδῶνῃ καὶ νὰ ἐνισχύεται ἀπὸ ἀγγέλους.

Β Ἐπειδὴ, λοιπόν, ἔδειξεν πολλὰ ἀνθρώπινα χαρακτηριστικά, δὲν ἐνόμιζεν ὅτι λέγει πειστικά, ἐὰν εἶχεν εἰπῆ ὅτι: νομίζετε ὅτι δὲν ἠμπορῶ νὰ καταστρέψω αὐτούς; Διὰ τοῦτο λέγει: «ὣ νομίζετε, ὅτι δὲν ἠμπορῶ νὰ παρακαλέσω τὸν Πατέρα μου;» Καὶ αὐτὸ πάλιν ταπεινῶς τὸ ἐκφωνεῖ λέγων: «θὰ στήσῃ πλησίον μου δώδεκα λεγεῶνας ἀγγέλων». Διότι, ἐὰν ἓνας ἀγγελὸς ἐφόνευεν ἑκατὸν ὀδοήκοντα πέντε χυλιάδας ὀπλισμένων ἀνθρώπων¹², αἱ δώδεκα λεγεῶνες ἐχρειάζοντο ἐναντίον χυλίων ἀνθρώπων; Ὁχι πάντως. Ἀλλὰ διαμορφώνει τὸν λόγον συμφώνως πρὸς τὸν φόβον καὶ τὴν ἀδυναμίαν των διότι ἦσαν πεθαμένει ἀπὸ τὸν φόβον. **Β** Διὰ τοῦτο καὶ χρησιμοποιεῖ ὡς ὄχυρόν ἐν προκειμένῳ τὰς Γραφάς, λέγων: «πῶς λοιπὸν θὰ ἐκπληρωθοῦν αἱ Γραφαί;» Ἐάν, λοιπόν, αὐτὸ ἐκεῖνα τὸ ἐγκρίνουν, οἷς ἀντιτίθεσθε πολεμοῦντες;

Πρὸς μὲν τοὺς μαθητάς του αὐτὰ εἶπεν, πρὸς ἐκεῖνους δὲ λέγει: «ὅπως διὰ ληστὴν ἐθγήκατε με μαχαίρια καὶ ξύλα νὰ με συλλάβετε; Κάθε ἡμέραν ἐκασθόμενοι

10. Ματθ. 26, 38.

11. Ματθ. 26, 39.

12. 4 Βασιλ. 19, 35.

μαζὶ σας καὶ ἐδίδασκα εἰς τὸν ναὸν καὶ δὲν με ἐπίεσατε».

Γ Κοίταξε πόσα πράττει, τὰ ὁποῖα ἠμποροῦν νὰ ἀφυπνίσουν ἐκείνους. Τοὺς ἔρριψεν κάτω, ἐθεράπευσεν τὸ αὐτὶ τοῦ ὑπηρετοῦ, ἐφοθέρισεν αὐτούς ὅτι θὰ σφαινοῦν, διότι λέγει: «με μαχαίρι θὰ φονευθοῦν, ὅσοι κρατοῦν μαχαίρι»¹³. Αὐτὰ τὰ ἐπιστοποίησεν με ὅλα με τὴν θεραπείαν τοῦ αὐτοῦ, με τὰ παρόντα, με τὰ μέλλοντα φανερώων τὴν δυνάμιν του καὶ δεικνύων, ὅτι ἡ σύλληψις του ἀπὸ αὐτοῦ, δὲν ἦτο ἔργον τῆς δυνάμεώς των. Διὰ τοῦτο καὶ προσθέτει: «κάθε ἡμέραν ἤμουν μαζὶ σας καὶ ἐκασθόμενοι διδάσκων καὶ δὲν με ἐπίεσατε» καὶ με αὐτὸ φανερώνει, ὅτι ἡ σύλληψις του ἦτο ἔργον τῆς αὐγῆς καταθέσεώς του. **Δ** Παραλείπων, λοιπόν, τὰ θαύματα ἀναφέρει τὴν διδασκαλίαν, διὰ νὰ μὴ νομίσουν ὅτι καυχᾶται. Ὅταν ἐδίδασκα, δὲν με συνελάθετε ὅταν ἐσιώπησα, ἐπετέθητε; ἤμουν εἰς τὸν ναὸν καὶ κανεὶς δὲν με ἐκράτησεν. Τώρα δὲ, παρόντα καὶ εἰς τὸ μέσον τῆς νύκτας, ἦλθατε ἐναντίον μου με μαχαίρια καὶ ξύλα; Τί ἐχρειάζοντο αὐτὰ τὰ ὅπλα, ἀφοῦ πάντοτε ἤμουν μαζὶ σας; Μὲ αὐτὰ τοὺς διδάσκει, ὅτι ἐὰν δὲν παρεδίδοτο με τὴν θέλησίν του, ὅτε τότε θὰ ἠμπορούσαν νὰ τὸν συλλάβουν. Διότι ὅτε θὰ ἠμπορούσαν νὰ τὸν συλλάβουν ἐὰν δὲν ἤθελεν αὐτός, ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι δὲν ἠμπόρεσαν νὰ τὸν πιάσουν ὅταν ἦτο εἰς τὰ χέρια των καὶ τὸν εἶχαν εἰς τὸ μέσον αὐτῶν καὶ δὲν ὑπερίσχυον. Κατόπιν λύει καὶ τὴν ἀπορίαν, διατί τότε ἠθέλησεν διότι λέγει: «ὅλας δὲ αὐτὰ ἐγιναν διὰ νὰ ἐκπληρωθοῦν αἱ γραφαὶ τῶν προφητῶν».

Ε Εἶδες πῶς μέχρι τὴν τελευταίαν ὥραν καὶ κατ' αὐ-

13. Ματθ. 26, 52.

τὴν τὴν στιγμήν τῆς προδοσίας, ἐπραττεν τὰ πάντα διὰ τὴν διόρθωσιν ἐκείνων, θεραπεύων, προφητεύων, ἀπειλῶν (διότι λέγει «μέ μαχαίρι θά φονευθοῦν»), φανερώων ὅτι πάσχει μέ τὴν θέλησίν του (διότι λέγει κάθε ἡμέραν ἡμῶν μαζί σας διδάσκων), δεικνύων τὴν συμφωνίαν πρὸς τὸν Πατέρα τοῦ: «διὰ νὰ ἐκπληρωθοῦν αἱ γραφαὶ τῶν προφητῶν. Διατί δὲ δὲν τὸν συνέλαβαν εἰς τὸν ναόν; Διότι δὲν θὰ ἐτολμοῦσαν εἰς τὸν ναὸν ἕνεκα τοῦ λαοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ ἐβγήκεν ἔξω, ὥστε καὶ μέ τὸν τόπον καὶ μέ τὸν χρόνον νὰ δώσῃ εἰς αὐτοὺς τὴν ἐλευθερίαν καὶ μέχρι τὴν τελευταίαν ὥραν νὰ ἀφαιρέσῃ τὴν ἀπολογίαν τῶν. 14 Διότι πῶς ἐδίδασκεν ἀντίθετα ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος παρέδωκεν τὸν ἑαυτὸν τοῦ διὰ νὰ ὑπακούσῃ εἰς τοὺς προφῆτας; «Τότε ὅλοι οἱ μαθηταὶ του, ἀφοῦ τὸν ἐγκατέλειψαν, ἔφυγαν». Ὅταν μὲν, λοιπόν, συνελήφθη, ἔμενον· ὅταν δὲ εἶπεν αὐτὰ εἰς τοὺς ὄχλους, ἔφυγαν. Διότι εἶδον ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ξεφύγουν πλέον, ἀφοῦ μέ τὴν θέλησίν Του παρεδόθη εἰς αὐτοὺς καὶ εἶπεν ὅτι αὐτὸ γίνεται συμφώνως πρὸς τὰς Γραφάς. Ἀφοῦ δὲ αὐτοὶ ἔφυγαν, ὡδήγοῦν αὐτὸν εἰς τὸν Καϊάφαν. Ὁ Πέτρος, ὁμῶς, ἠκολούθησεν καὶ εἰσῆλθεν· διὰ νὰ ἴδῃ τὸ τέλος». Μεγάλῃ εἶναι ἡ θερμότης τῆς ψυχῆς τοῦ μαθητοῦ· διότι, ὅταν εἶδεν αὐτοὺς νὰ φεύγουν, δὲν ἔφυγεν, ἀλλ' ἔμεινεν καὶ ἐμπήκεν μαζί με ἐκείνους. 15 Ἐάν δὲ ἔκαμεν αὐτὸ καὶ ὁ Ἰωάννης, τὸ ἔκαμεν ἐπειδὴ ἦτο γνωστός εἰς τὸν ἀρχιερέα¹⁴. Διατί ὡδήγησαν αὐτὸν ἐκεῖ, ὅπου ἦσαν ὅλοι συγκεντρωμένοι; Διὰ νὰ πράξουν ὅλα συμφώνως καὶ πρὸς τὴν κρίσιν τῶν ἀρχιερέων. Διότι ἐκεῖνος ἦτο τότε ἀρχιερεὺς καὶ ὅλοι ἐπερίμενον ἐκεῖ· ἔτσι διενεκτέρευαν καὶ ἀγρυπνοῦσαν δι' αὐτὸν τὸν λόγον. Διότι οὔτε τὸ Πάσχα ἔφαγαν τότε, λέγει, ἀλλ' ἄ-

14. Ἰω. 18, 15.

γρυπνοῦσαν δι' αὐτόν. Διότι ἀφοῦ ὁ Ἰωάννης εἶπεν, ὅτι «εἶναι πρωί», προσέθεσεν: «~~οὐδὲν~~ ἐμπήκαν εἰς τὸ κυθερνεῖον διὰ νὰ μὴ μολυνθοῦν, ἀλλὰ νὰ εἶναι εἰς θεσιν νὰ φάγουν τὸ Πάσχα»¹⁵.

Τι ἡμποροῦμεν νὰ εἰπώμεν λοιπόν; Ὅτι ἔφαγαν αὐτὸ ἄλλην ἡμέραν καὶ κατήργησαν τὸν νόμον ἕνεκα τῆς ἐπιθυμίας ποὺ εἶχαν διὰ τὴν σφαγὴν του. Οὐτὲ ὁ Χριστὸς, θεοσίως, θὰ παρέβαινε τὸν καιρὸν τοῦ Πάσχα, ἀλλ' ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ὅλα ἐτολμοῦσαν καὶ κατεπάτουν ἀναριθμήτους νόμους, ἐπειδὴ πολὺ ἐφλογίζοντο ἀπὸ τὴν ὀργὴν καὶ πολλὰς φορές ἐπεχείρησαν νὰ τὸν φονεύσουν, δὲν ἡμπόρεσαν. Τότε, ὁμῶς, συλλαβόντες αὐτὸν ἀπροσδοκίτως, ἐπροτίμησαν νὰ ἐγκαταλείψουν καὶ τὸ Πάσχα, διὰ νὰ ἱκανοποιήσουν πλήρως τὴν φονικὴν τῶν ἐπιθυμιῶν. Διὰ τοῦτο συνεκεντρώθησαν ὅλοι — ἦτο ἓνα συνέδριον ἀχρείων — καὶ ἐρωτοῦν κάποιον, θέλοντες νὰ δώσουν μορφήν δικαστηρίου εἰς τὴν συνωμοσίαν αὐτήν. 16 Διότι λέγει ὅτι «οὔτε οἱ μαρτυρίαι ἦσαν σύμφωνοι»¹⁶· τῶσον ψευδὲς ἦτο τὸ δικαστήριον καὶ ὅλα ἦσαν πλήρη θορύβου καὶ ταραχῆς.

Ἀφοῦ ἦλθαν δύο ψευδομάρτυρες ἔλεγον, ὅτι αὐτὸς εἶπεν: καταστρέφω τὸν ναὸν αὐτὸν καὶ εἰς τρεῖς ἡμέρας θὰ ἀνοικοδομήσω αὐτόν¹⁷. Καὶ ὁμῶς, ἐάν εἶπεν ὅτι «εἰς τρεῖς ἡμέρας θὰ ἀνοικοδομήσω αὐτόν», ποία εἶναι ἡ ἔννοια τῆς συκοφαντίας; Δὲν εἶπεν ὁμῶς «καταστρέφω», ἀλλὰ «καταστρέψατε»· δὲν ἐννοοῦσεν δὲ τὸν ναόν, ἀλλὰ τὸ ἰδικόν του σῶμα¹⁸. Τι, λοιπόν, εἶπεν ὁ ἀρ-

15. Ἰω. 18, 28.

16. Μάρκ. 14, 59.

17. Πρὸς. Μάρκ. 14, 58.

18. Ἰω. 2, 19.

χιερεύς; Ἐπειδὴ ἤθελεν νὰ τὸν κάμνῃ νὰ ὑπερασπίσῃ τὸν ἑαυτὸν τοῦ μέ λόγου, καὶ ἕνεκα αὐτῶν νὰ τὸν συλλάβῃ, τοῦ εἶπεν: «δὲν ἀκούεις τί αὐτοὶ μαρτυροῦν ἐναντίον σου; ὁ δὲ ἐσιώπῃσεν». Διότι ἀνώφελος θὰ ἦτο ἡ ἀπολογία τοῦ, ἀφοῦ κανεὶς δὲν ἤκουεν. «Τὸ Διότι μόνον τὴν μορφήν τοῦ δικαστηρίου εἶχεν εἰς τὴν πραγματικότητά ἦτο ἐπίθεσις ληστῶν, οἱ ὅποιοι ἐπετέθησαν ὅπως εἰς τὸ σπῆλαιον καὶ γενικῶς εἰς τὸν δρόμον. Διὰ τοῦτο ἐσιώπῃσεν. Ὁ ἀρχιερεὺς ὅμως ἐπέμενεν λέγων: σὲ ἐξορκίζω εἰς τὸν ζωντανὸν Θεόν νὰ μᾶς εἰπῇς ἂν σὺ εἶσαι ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

Ὁ δὲ εἶπεν: σὺ τὸ εἶπες. Ἀλλὰ σὰς λέγω, ὅτι ἀπὸ τώρα θὰ ἴδῃτε τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου νὰ κάθεται εἰς τὰ δεξιὰ τῆς Δυνάμεως καὶ νὰ ἔρχεται ἐπάνω εἰς τὰ σύννεφα τοῦ οὐρανοῦ. Τότε ὁ ἀρχιερεὺς ἔσχισεν τὰ ἐνδύματά του καὶ εἶπεν: «ἐθλασφήμῃσεν». Ἐπραξεν δὲ αὐτὸ διὰ νὰ κάμῃ βαρυτέραν τὴν κατηγορίαν **18** καὶ νὰ μεγαλοποιήσῃ τὸ λεχθὲν μετὰ τὴν πράξιν του. Ἐπειδὴ, λοιπόν, αὐτὸ πού εἶπεν ἐφόβησεν τοὺς ἀκρατάς, ἔπραξαν ὅπως εἰς τὸν Στέφανον: «ἐκλείσαν τὰ αὐτιά τους»¹⁹ παρομοίως, λοιπόν, συνέβη καὶ ἐδῶ.

Ἀλλὰ ποία ἦτο ἡ θλασφημία ἐκεῖνη; Διότι καὶ προηγουμένως ὅταν ἦσαν συγκεντρωμένοι τοὺς εἶχεν εἰπῇ: «εἶπεν ὁ Κύριος εἰς τὸν Κύριόν μου: κάθησε εἰς τὰ δεξιὰ μου, ἕως ὅτου θέσω τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου»²⁰ καὶ ἡρμηνεύσεν τοὺς λόγους αὐτοῦ: τότε δὲν ἐτόλμησαν τίποτε νὰ εἰποῦν, ἀλλ' ἐσιώπησαν καὶ ἀπὸ τότε οὐδέποτε πλέον ἀντιμίλησαν εἰς αὐτόν. Πῶς, λοιπόν, ἀνόμαζον θλασφημίαν ἐκεῖνο πού εἶπεν; Διὰ

19. Πρ. Ἀπ. 7, 57.

20. Ματθ. 22, 44. πρβλ. καὶ ᾠ. 109, 1.

ποῖον δὲ λόγον καὶ ὁ Χριστὸς ἀπήντησεν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον; **18** Διὰ νὰ ἐξαλείψῃ κάθε δικαιολογίαν τῶν, διότι μέχρι τὴν τελευταίαν ὥραν ἐδίδασκεν, ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ Χριστὸς, ὅτι κάθεται εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ Πατρὸς καὶ ὅτι θὰ ἔλθῃ πάλιν διὰ νὰ κρίνῃ τὴν Οἰκουμένην· αὐτὸ ἐφάνερωνεν τὴν μεγάλην συμφωνίαν μετὰ τὸν Πατέρα του. Ἀφοῦ, λοιπόν, ἔσχισεν τὰ ἐνδύματά του λέγει: «Τί νομίζετε;» **19** Δὲν ψηφισαρεῖ μόνος του, ἀλλὰ προκαλεῖ ἐκείνους νὰ ἐκφέρουν τὴν ψήφον τῶν διὰ παραδειγμένα ἁμαρτήματα καὶ φανεράν θλασφημίαν. Ἐπειδὴ, θεθαίως, ἐγνωρίζαν, ὅτι ἂν τὸ γεγονός ἤρχετο εἰς ὁρθὴν ἐξέτασιν καὶ κρίσιν θὰ ἀπηλλάσσετο ἀπὸ κάθε κατηγορίαν, τὸν καταδικάζουν μόνον τῶν καὶ προκαταλαμβάνουν τοὺς ἀκρατάς λέγοντες: «σεῖς ἠκούσατε τὴν θλασφημίαν», σχεδὸν καταναγκάζοντες καὶ ἐκθιάζοντες αὐτοὺς νὰ ἐκφέρουν τὴν ψήφον τῶν. Τί, λοιπόν, εἶπον ἐκεῖνοι; «Εἶναι ἔνοχος θανάτου». Ἐπραξαν αὐτὸ, ἀφοῦ τὸν συνέλαβον ὡς κατὰδικον, διὰ νὰ κάμουν τὸν Πιλάτον νὰ ἐπικυρώσῃ τὴν ἀπόφασίν των. Αὐτὸ, λοιπόν, ἐπειδὴ αὐτοὶ γνωρίζουν, λέγουν: «εἶναι ἔνοχος θανάτου». **20** Οἱ ἴδιοι γίνονται κατήγοροι, οἱ ἴδιοι καταδικάζουν, οἱ ἴδιοι ψηφοφοροῦν, οἱ ἴδιοι ἔπραττον τότε θλασφημίαν, ὅμως, δὲν ἀνέφεραν τὰ περὶ τοῦ σαθράτου; Διότι πολλὰς φορές ἀπεστόμωσεν αὐτοὺς ἐξ ἄλλου δὲ καὶ ἐξ αἰτίας ἐκείνων πού ἔλεγεν τότε, ἤθελον νὰ τὸν συλλάβουν καὶ νὰ τὸν καταδικάσουν. Ἀφοῦ δὲ ὁ ἀρχιερεὺς προκατέλαθεν ὅλους, ἔλαθεν τὴν ψήφον τῶν καὶ παρέσχευεν ὅλους μετὰ τὸ μέρος τοῦ σχίζοντος τὸ ἐνδυμᾶ του, ὡς κατὰδικον πλέον ὁδηγεῖ αὐτὸν εἰς τὸν Πιλάτον. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐνήργει. Εἰς ἐκεῖνον θεθαίως δὲν λέγουν τίποτε παρόμοιον. Ἀλλὰ τί; ἂν δὲν ἦτο κακοποιός, δὲν θὰ σοῦ τὸν εἶχαμε παραδώσει»²¹· ἔτσι ἐπιχει-

21. Ἰω. 18, 30.

ροῦν νὰ τὸν θανατώσουν ἐνεκα κοινῶν ἐγκλημάτων. Διὰ τὴν δὲν ἐθανάτωσαν αὐτὸν κρυφίως; ²² Διότι ἤθελον νὰ διαβάλουν καὶ τὴν φήμην του. Ἐπειδὴ πολλοὶ ἀνθρώποι εἶχον πλέον ἀκούσει αὐτόν, τὸν ἐθαύμαζον καὶ ἐξεπλήσσοντο, διὰ τοῦτο ἐπεβίωσαν νὰ θανατωθῇ δημοσίως καὶ ἐνώπιον ὅλων. Ὁ Χριστὸς, ὅμως, δὲν ἠμπούσεν αὐτούς, ἀλλὰ μετεχειρίσθη τὴν κακίαν των διὰ τὴν θεοαίωσιν τῆς ἀληθείας, ὥστε ὁ θάνατός του νὰ γίνῃ ὀλοφάνερος. Κατέληγεν δὲ εἰς τὸ ἀντίθετον ἀπὸ ὅ,τι ἐκείνοι ἤθελον. Διότι ἐκείνοι μὲν ἤθελον νὰ τὸν ἐκθέσουν, ὥστε μὲ αὐτὸ νὰ τὸν καταντροπιάσουν· αὐτὸς δὲ καὶ μὲ αὐτὰ πού τοῦ ἔκαμαν περισσότερο ἀκτινοβολοῦσεν. Καθὼς δὲ ἔλεγαν: «ὡς θανατώσωμεν αὐτὸν μήπως ἔλθουν οἱ Ῥωμαῖοι καὶ μᾶς πάρουν καὶ τὸν τόπον καὶ τὸν λαόν»²³ ²⁴ καὶ ὅταν ἐθανάτωσαν αὐτόν, ἐγένετο αὐτό. Τοιοῦτοτρόπως καὶ ἐδῶ ἐπαδίδωκεν νὰ τὸν σταυρώσουν δημοσίως, διὰ νὰ ἐλάτουν τὴν φήμην του καὶ κατέληξαν εἰς τὸ ἀντίθετον. Ὅτι θεοαίως εἶχον τὴν δύναμιν μόνον των νὰ τὸν θανατώσουν, ἀκούσε τί λέγει ὁ Πιλάτος: «λάθετε αὐτόν σεις καὶ δικάστε τον συμφώνως πρὸς τὸν νόμον σας»²⁵. Ἀλλὰ δὲν ἤθελαν διὰ νὰ φαίῃ ὅτι θανατώνεται ὡς παράνομος, ὡς τύραννος καὶ ὡς στασιαστής. Διὰ τοῦτο καὶ ἐσταύρωσαν μαζὶ τοῦ ληστὰς διὰ τοῦτο καὶ ἔλεγαν: «μὴ γράφῃς, ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, ἀλλ' ὅτι ἐκεῖνος εἶπεν αὐτό»²⁶. Ὅλα δὲ αὐτὰ ἐγένιναν χάριν τῆς ἀληθείας, ὥστε νὰ μὴ ἔχουν αὐτοὶ οὔτε ἴχνος ἀναίδους δικαιολογίας.

²⁷ Ὁμοίως δὲ αἱ σφραγίδες καὶ ἡ φρουρά τοῦ τάφου ἔκαμαν νὰ γίνῃ περισσότερο φανερά ἡ ἀλήθεια·

22. Ἰω. 11, 48.

23. Ἰω. 19, 8.

24. Ἰω. 18, 31.

καὶ τὰ περιπατήματα καὶ τὰ πειράγματα καὶ αἱ ὕβρεις ἔκαμαν πάλιν τὸ ἴδιον. Διότι ἔτσι εἶναι ἡ πλάνη διαλύεται μὲ ἐκεῖνα πού μηχανορραφεῖ. Παρομοίως, πράγματι, συνέβη καὶ ἐδῶ. ²⁸ Διότι ἐκείνοι, οἱ ὅποιοι ἐνόμιζον ὅτι εἶχον νικήσει, αὐτοὶ κυρίως ἐντροπιάσθησαν, ἐνίκηθησαν καὶ ἐχάθησαν· αὐτὸς δὲ πού ἐνόμισαν ὅτι ἐνίκηθη, αὐτὸς κυρίως ἐδοξάσθη καὶ ἐνίκησεν μὲ ὅλην τὴν δύναμιν. Ἄς μὴ ἐπιζητῶμεν, λοιπόν, νὰ νικῶμεν παντοῦ, μήτε νὰ ἀποφεύγωμεν τὴν ἥτταν πάντοτε. Καμμίαν φοράν ἡ μὲν νίκη προσενεῖ ζημίαν, ἡ δὲ ἥττα ὠφέλειαν. Διότι καὶ μὲ τοὺς ὀργιζομένους, φαίνεται μὲν ὅτι ἔχει νικήσει ἐκεῖνος, ὁ ὅποιος ἔχει ὀδρῖσει πολύ, ἀλλὰ κυρίως αὐτός, εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὅποιος ἔχει νικήθῃ καὶ ζημιωθῇ ἀπὸ τὸ φοβερώτατον πάθος. Ἐνῶ ἐκεῖνος, ὁ ὅποιος ἔχει ὑποφέρει αὐτὸ γενναίως, αὐτὸς ὑπερίσχυεν καὶ ἐνίκησεν. Καὶ ὁ μὲν πρῶτος δὲν ἠμπόρεσεν νὰ ἐξαλείψῃ οὔτε τὴν ἰδικήν του ἀσθένειαν, ²⁹ ὁ δὲ ἄλλος ἐξηφάνισεν τὴν ἀσθένειαν καὶ τοῦ πλησίον του. Ἐπίσης, ὁ μὲν ἕνας ἐνίκηθ' ἀπὸ τὴν ἀσθένειάν του, ὁ δὲ ἄλλος ἐνίκησεν καὶ τὸ πάθος τοῦ πλησίον του· καὶ ὅχι μόνον ὁ ἴδιος δὲν κατεκάη, ἀλλ' ἐσθῆσεν καὶ τὴν φλόγα τοῦ ἄλλου, ἡ ὅποια εἶχεν ὕψωθ' πολὺ. Ἐάν δὲ ἤθελαν νὰ ἐπιτύχῃ τὴν φαινομενικὴν νίκην, θὰ ἤτταντο καὶ αὐτοὶ· καὶ ἀφοῦ θὰ ἐφλόγιζεν μὲ τὴν ὀργὴν θαρρότερον τὸν ἀντίπαλον, θὰ τὸν ἔκαμαν νὰ πάθῃ τὸ ἴδιον καὶ ὅπως συμβαίνει μὲ γυναῖκες, ἀσυχρῶς καὶ ἐλεεινῶς θὰ κατενικῶντο καὶ οἱ δύο ἀπὸ τὴν ὀργήν. Τώρα, ὅμως, ἐκεῖνος πού φιλοσοφεῖ, καὶ ζεῖ ἐναρέτως, ἔχει ἀπαλλαγὴ καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀπρέπειαν· ἐπίσης ἔχει στήσῃ λαμπρὸν τρόποιον κατὰ τῆς ὀργῆς μὲ τὴν καλὴν ἥτταν καὶ διὰ τὸν ἑαυτὸν του καὶ διὰ τὸν πλησίον του.

³⁰ Ἄς μὴ ζητῶμεν, λοιπόν, νὰ νικῶμεν παντοῦ. Ἐκεῖνος, θεοαίως, πού ἦτο πλεονέκτης, ἐνίκησεν τὸν

ἀπατήθεντα, ἀλλὰ μὲ κακὴν νίκην, ἣ ὅποια φέρει καταστροφήν εἰς τὸν νικητὴν ἐνῷ ἐκεῖνος ποῦ ἡπατήθη καὶ θεωρεῖτο ὡς ἡττημένος, ἀφοῦ ὑπέφερεν αὐτὸ μὲ φιλοσοφικὴν διδάσκειν, αὐτὸς εἶναι κυρίως ποῦ ἔχει τὸν στέφανον τῆς νίκης. Διότι εἰς πολλὰς περιπτώσεις τὸ νὰ νικᾶται κανεὶς εἶναι καλλίτερον καὶ εἶναι καὶ αὐτὸς ἄριστος τρόπος νίκης. Διότι καὶ ἐάν κάποιος ὑπερτερῇ καὶ ἐάν κτυπᾷ καὶ ἐάν κακολογῇ, ἐκεῖνος ποῦ νικᾶται καὶ δὲν συμπλέκεται μετὰ τῶν ἀντιπάλων, αὐτὸς εἶναι ὁ νικητὴς. Καὶ διατὶ ἀναφέρω τὴν πλεονεξίαν καὶ τὴν κακολογίαν; Διότι ὁ συρόμενος εἰς τὸ μαρτύριον νικᾷ μὲ τὸ νὰ θάλλεται εἰς τὰ δεσμά, νὰ μαστιγώνεται, νὰ κατακομματιάζεται καὶ νὰ θανατώνεται. **10** Ἐκεῖνο δὲ ποῦ εἰς τοὺς πολέμους θεωρεῖται ἦττα, τὸ νὰ πέσῃ ὁ ἀγωνιζόμενος, τοῦτο δι' ἡμᾶς εἶναι νίκη. Διότι πούθενά δὲν νικῶμεν πράττοντες κακῶς, ἀλλὰ παντοῦ κακοποιούμενοι. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, θεοθαίως, ἡ νίκη γίνεται ἐνδοξότερα, ὅταν, ἂν καὶ πάσχωμεν, νικῶμεν τοὺς κακοποιώντας ἡμᾶς. Ἀπὸ αὐτὸ ἀπαδεικνύεται, ὅτι ἡ νίκη εἶναι τοῦ Θεοῦ διότι ἔχει φύσιν ἀντίθετον μὲ τὴν ἐκτὸς αὐτοῦ νίκην· αὐτὸ κυρίως εἶναι ἀπόδειξις δυνάμεως. Τοιουτοτρόπως καὶ οἱ θράχοι τῆς θαλάσσης μὲ τὸ νὰ κτυπῶνται διαλύουν τὰ κύματα. Τοιουτοτρόπως καὶ ὅλοι οἱ ἅγιοι ἀνεκηρύχθησαν, ἐστεφανώθησαν καὶ ἔστησαν λαμπρά τρόπαια, ἐπιτυγχάνοντες αὐτὴν τὴν ἡσυχον νίκην. Μὴ ταράσσης, λοιπὸν, τὸν ἑαυτὸν σου καὶ μὴ ἀποκάμης, λέγει· ὁ Θεὸς σου ἔδωκεν αὐτὴν τὴν δύναμιν, **11** ὥστε νὰ μὴ νικᾷς κατόπιν συγκρούσεως, ἀλλὰ μόνον μὲ τὸ νὰ ἀνέχεσαι. Νὰ μὴ θάλλῃς εἰς τάξιν πολέμου καὶ ὁ ἴδιος θὰ ἀπολαύσῃς καὶ θὰ νικήσῃς· μὴ συγκρουσθῇς καὶ θὰ στεφανωθῇς· εἶσαι πολὺ καλλίτερος καὶ δυνατότερος ἀπὸ τὸν ἀντίπαλον. Διατὶ καταντροπιάζεις τὸν ἐαυτὸν σου; Μὴ ἐπιτρέψῃς εἰς ἐκεῖνον νὰ λέγῃ· ὅτι ἐνίκησες ἀφοῦ συγκρουσθῇς, ἀλλ' ἄφησε αὐτὸν νὰ ἐκθαμ-

θοῦται καὶ νὰ θαυμάζῃ τὴν ἀκαταμάχητον δύναμιν σου **12** καὶ νὰ λέγῃ πρὸς ὅλους ὅτι ἐνίκησες χωρὶς νὰ συγκρουσθῇς. Τοιουτοτρόπως καὶ ὁ εὐτυχὴς Ἰωσήφ διεκηρύχθη παντοῦ, νικήσας τοὺς κακοποιούντας αὐτὸν μὲ τὸ νὰ ὑποφέρῃ. Διότι καὶ οἱ ἀδελφοὶ του καὶ ἡ Αἴγυπτος ἦσαν ἀπὸ ἐκείνου ποῦ τὸν ἐπεβουλεύοντο· ἀλλὰ αὐτὸς τοὺς ἐνίκησεν ὅλους. Μὴ μοῦ ἀναφέρῃς τὴν φυλακὴν, ὅπου ἐνεκλείσθη αὐτός, οὔτε τὰ ἀνάκτορα, ὅπου ἔμενεν ἐκεῖνη· ἀλλὰ δεῖξε μου ποῖος ἦτο ὁ νικηθεὶς, ποῖος ὁ ἡττηθεὶς, ποῖος ἦτο εἰς μελαγχολίαν καὶ ποῖος εἰς εὐχαρίστησιν. Διότι ἐκεῖνη μὲν δὲν ἠμπόρεσεν ὅχι μόνον τὸν δικάσιόν νὰ νικήσῃ, ἀλλ' οὔτε τὸ ἰδικόν της πάθος. Αὐτὸς δὲ καὶ ἐκεῖνη ἐνίκησεν καὶ τὸ φοβερόν πάθος. Ἐάν δὲ θέλῃς, ἀκούσε τὰ ἱδια τὰ λόγια καὶ θὰ ἰδῇς τὸ τροπαιον· «Μὰς ἔφερες ἐδῶ ἕνα Ἑβραῖον διὰ νὰ μᾶς περιπαίξῃ»²⁵. Ἀθλία καὶ ταλαίπωρη, δὲν σὲ περιέπαιξεν αὐτός, ἀλλὰ ὁ διάβολος ποῦ σοῦ εἶπεν, ὅτι ἠμπορεῖς νὰ κατασυντρίψῃς τὸν ἀδόκμαντα, **13** Δὲν ἔφερεν αὐτὸς μέσα Ἑβραῖον, ὁ ὁποῖος συνωμοτεῖ, ἀλλ' ὁ πονηρὸς δαίμων, ὁ ὁποῖος ἔθεσεν ἐντίος σου τὴν ἀκάθαρτον ἀκολασίαν· ἐκεῖνος σὲ περιέπαιξεν. Τί λοιπὸν, ἐπραξεν ὁ Ἰωσήφ; Σιωπᾷ καὶ ἔτσι καταδικάζεται, ὅπως ἀκριβῶς ὁ Χριστός. Διότι ὅλα ἐκεῖνα ἦσαν τύποι αὐτῶν. Καὶ ὁ μὲν Ἰωσήφ ἦτο δέσμιος, ἐνῷ ἐκεῖνη ἦτο εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ ποῖαν σημασίαν ἔχει αὐτό; Ὁ μὲν, θεοθαίως, ἦτο ἐνδοξότερος ἀπὸ κάθε νικητὴν, ἂν καὶ ἦτο εἰς τὴν ἀλυσίδα· αὐτὴ δὲ εὐρίσκετο εἰς χειροτέραν κατάστασιν ἀπὸ κάθε φυλακισμένον, ἂν καὶ ἐζοῦσεν εἰς βασιλικούς θαλάμους. Ὅχι δὲ μόνον ἀπὸ ἐδῶ εἶναι δυνατόν νὰ ἰδῶμεν τὴν νίκην καὶ τὴν ἦτταν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ αὐτὸ τὸ τέλος. Ποῖος λοιπὸν ἐπραξεν ἐκεῖνο ποῦ ἠθέλησεν, ὁ φυλακι-

25. Γεν. 39, 14.

αμένος ἢ ἡ βασιλίσσα; Διότι αὐτὸς μὲν προσεπάθει νὰ διατηρήσῃ τὴν σωφροσύνην, ἐκείνη δὲ νὰ τὴν ἀφαρέσῃ. Ὁ Ποῖος, λοιπόν, ἐπράξεν αὐτὸ πού ἤθελεν; ἐκεῖνος πού ὑπέφερεν ἢ ἐκείνη πού τὸν ἐκακοποίησεν; Εἶναι ὀλοφάνερρον ὅτι ἐκεῖνος πού ὑπέφερεν. Ἐπομένως αὐτὸς εἶναι πού ἐνίκησεν.

Γνωρίζοντες, λοιπόν, αὐτά, ὡς ἐπιδιώκωμεν αὐτὴν τὴν νίκην, ἢ ὅποια προέρχεται ἀπὸ τὸ νὰ ὑποφέρωμεν ὡς ἀποφεύγωμεν δὲ ἐκείνην, ἢ ὅποια προέρχεται ἀπὸ τὸ νὰ κακοποιῶμεν. Διότι ἔτσι καὶ τὴν παρούσαν ζωὴν θὰ ζήσωμεν μὲ ἄλλην τὴν ἀταραξίαν καὶ μὲ μεγάλην ἡσυχίαν καὶ τὰ μελλοντικὰ ἀγαθὰ θὰ ἐπιτύχωμεν μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκει ἡ δόξα καὶ ἡ δύναμις εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΠΕ' (85)

(Ματθ. κατ' 67—αζ' 10)

«Τότε τὸν ἔπνευσαν εἰς τὸ πρόσωπον καὶ τὸν ἐκτύπησαν, ἄλλοι δὲ τὸν ἐρράπισαν καὶ τοῦ Ἠλεγκ: προφήτευσεν σ' ἐμεῖς, χριστί, ποῖος οἱ ἐκτύπησεν;» (Ματθ. 26, 67—88).

Διατί ἐπράττον αὐτά, ἀφοῦ ἐπρόκειτο νὰ τὸν θανατώσουν; τί ἐχρειάζετο αὐτὸ τὸ περίπαιγμα, παρὰ διὰ τὰ ἴδης, μὲ ὅλας τὰς πράξεις των, τὸν ἀκόλαστον τρόπον αὐτῶν; Καὶ ὅτι, ἀφοῦ εὗρήκαν αὐτὸν ὡς ἀνὴρ θήραμα, κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐδείκνυν τὴν μέθην των καὶ ὅτι ἦσαν γεμάτοι μαλίαν; τέλος, ὅτι ἐθεώρουν αὐτὸ ὡς ἔορτὴν καὶ ὅτι μὲ εὐχαρίστησιν ἐπετέθησαν καὶ ἐφανέρωσαν τὸν φανερόν των τρόπον; Σὺ, ὁμῶς, θαύμασε τὴν φιλοσοφίαν τῶν μαθητῶν, μὲ πόσῃ ἀκρίθειαν ἀναφέρουν αὐτά. Μὲ αὐτὸ ἀποδεικνύεται ὁ φιλαλήθης χαρακτήρ αὐτῶν. **80-4** Διότι ἐκεῖνα πού θεωροῦνται ὅτι εἶναι αἰσχρά, τὰ ἐκθέτουν μετὰ πάσης ἀληθείας, χωρὶς νὰ ἀποκρύπτουν τίποτε, χωρὶς νὰ ἐντρέπωνται, ἀλλὰ νομίζοντες ὅτι εἶναι μεγάλη δόξα —ὅπως καὶ ἦτο— τὸ νὰ ἀνέχεται καὶ νὰ ὑποφέρῃ διὰ αὐτά ὁ Κύριος τῆς Οἰκουμένης χάριν ἡμῶν. Αὐτὸ ἐφανέρωσεν καὶ τὴν ἀνέκφραστον πρόνοιάν του καὶ τὴν σουγώρητον κακίαν ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἐτόλμων νὰ κάμουν αὐτὰ εἰς τὸν τόσον ἡμερον καὶ πρᾶον καὶ τέτοια ἐπαναλαμβάνοντα, ὅσα ἦσαν ἀρκετὰ νὰ μεταβάλλουν τὸν λέοντα εἰς ἀρνίον. Διότι τίποτε, οὔτε αὐτὸς παρέλειψεν ἀπὸ τὴν ἡμερότητα, οὔτε αὐτοὶ ἀπὸ τὴν ὕβριν καὶ τὴν σκληρότητα μὲ ὅσα ἐπράττον καὶ μὲ ὅσα ἐλεγον.

81 «Ὅλα αὐτά, θεθαίως, εἶχεν προφητεύσει ὁ προφήτης Ἠσαΐας, προαναφωνῶν τὰ ἐξῆς καὶ μὲ μίαν λέξιν

περιγράφων ὅλην αὐτὴν τὴν προσβολὴν: «διότι καθ' ὃν τρόπον πολλοὶ θὰ ἐκπλαγούσιν με σέ, λέγει, ἔτσι, θὰ περιφρονηθῇ ἡ μορφή σου ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους»¹. Τί, λοιπόν, θὰ ἠμποροῦσε νὰ ὑπάρξῃ ὅμοιον με αὐτὴν τὴν προσβολὴν; Διότι εἰς τὸ πρόσωπον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀφοῦ εἶδεν ὁ ἥλιος ἐπάνω εἰς τὸν σταυρὸν ἀπέκρυψεν τὰς ἀκτῖνας, ἐνέπτυν καὶ ἐρρόπιζαν καὶ ἐκτυπούσαν εἰς τὴν κεφαλὴν, γεμᾶτοι ἀπὸ τὴν ἀχόρτατον μανίαν των. Διότι κατέφερον καὶ πληγὰς, αἱ ὁποῖαι εἶναι πλεον προσβολητικαὶ ἀπὸ ὅλας, κτυπῶντες εἰς τὸ πρόσωπον καὶ ραπίζοντες² μετὰ τὰς πληγὰς δὲ αὐτὰς ἐμεγάλυναν τὴν προσβολὴν ποὺ προήρχετο ἀπὸ τὸν ἐμπτυσμόν. «Ὁ ἕκτος αὐτῶν ἔλεγον λόγια γεμᾶτα ἀπὸ πολλὴν περίπαιγμα: «προφήτευσαι εἰς ἡμᾶς, Χριστέ, ποῖος σὲ ἐκτύπησεν;», ἐπεὶ δὲ πολλοὶ τὸν ὀνόμαζον προφήτην. Ἄλλος δὲ λέγει, ὅτι ἐπράττον ὅλα αὐτὰ, ἀφοῦ ἐκάλυψαν τὸ πρόσωπόν του μετὰ τὸ ἐνδυμα³, ὥσάν νὰ εἶχον μεταξὺ των κάποιοι ἀτιμοὶ καὶ μηδεμίας ἀξίας ἄνθρωποι. Καὶ ὅχι μόνον ἐλεύθεροι ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ δοῦλοι ἐφέροντο ὑβριστικῶς τότε ἐναντίον του. Αὐτὰς δὲ τὰ ἀναγινώσκωμεν συνεχῶς, αὐτὰς ἀκούωμεν ὅπως πρέπει, αὐτὰς δὲ τὰ γράφωμεν εἰς τὴν σκέψιν μας⁴ διότι αὐτὰ εἶναι τὰ μεγαλεῖα τῆς πίστεώς μας. Δι' αὐτὰ ἐγὼ μεγαλοφρονῶ ὅχι μόνον διὰ τοὺς ἀναριθμήτους νεκροὺς ποὺ ἀνέστησεν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ παθήματα ποὺ ὑπέστη.

Αὐτὰ πολλὰς φορὰς συλλογίζεται καὶ ὁ Παῦλος ἐννοῶ ἰδίως τὸν σταυρὸν, τὸν θάνατον, τὰ πάθη, τὰ περιπατήματα, τὰς ὕβρεις καὶ τὰ πειράγματα. Καὶ ἄλλα:

1. Ἦσ. 92, 14.
2. Λοκ. 22, 44.

τε μὲν λέγει: «ὡς ἐξερχώμεθα πρὸς αὐτὸν θαυμάζοντες τὸν ὀνειδισμόν του»³, ἄλλοτε δὲ λέγει: «ὁ ὁποῖος ἀντὶ τῆς χαρᾶς ποὺ τὸν ἀνέμενεν, ὑπέμεινεν σταυρὸν, περιφρονήσας τὴν αἰσχύνην»⁴.

Ὁ δὲ Πέτρος ἐκάθητο ἔξω εἰς τὴν αὐλὴν καὶ τὸν ἐπλησίασεν μία ὑπηρέτρια καὶ τοῦ εἶπεν: καὶ σὺ ἦσαι μαζί με τὸν Ἰησοῦν τὸν Γαλιλαῖον. Ἐκεῖνος ἠρνήθη ἐνώπιον ὅλων καὶ εἶπεν: «δὲν γνωρίζω τί λέγεις». «Ὅταν αὐτὸς ἐβγήκεν ἔξω εἰς τὴν ἐξωτερικὴν πύλην, τὸν εἶδεν ἄλλη ὑπηρέτρια καὶ λέγει εἰς αὐτοὺς ποὺ ἦσαν ἐκεῖ: καὶ αὐτὸς ἦτο μαζί με τὸν Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον». Καὶ πάλιν ἠρνήθη μετὰ ὅρκου ὅτι: δὲν γνωρίζω τὸν ἄνθρωπον». «Ὑστερα ἀπὸ ὀλίγον, ἀφοῦ ἐπλησίασαν ἐκεῖνοι ποὺ ἐστέκοντο ἐκεῖ, εἶπον εἰς τὸν Πέτρον: πράγματι καὶ σὺ εἶσαι ἀπὸ αὐτοῦ, διότι καὶ ἡ προφορά σου σὲ φανερώνει». «Τότε ἤρχωμεν νὰ ἀναθεματίξῃ καὶ νὰ ὀρκίζεσαι, ὅτι δὲν γνωρίζεις τὸν ἄνθρωπον. Καὶ ἀμέσως ἐλόλυσεν ὁ πετεινός». Καὶ ἐνεθυμήθη ὁ Πέτρος τὸν λόγον τοῦ Ἰησοῦ ποὺ εἶχεν εἰπῇ εἰς αὐτὸν **ΜΑΡ** ὅτι πρὶν λαλήσῃ ὁ πετεινός θὰ με ἀπαρνηθῇς τρεῖς φορὰς. Καὶ ἀφοῦ ἐβγήκεν ἔξω ἐκλαμιν πεκρῶς.

Ὡ, νέα καὶ ἀπίστευτα πράγματα! Ὅταν μὲν εἶδεν τὸν Διδάσκαλον μόνον νὰ συλλαμβάνεται, τὸσον ἐφλέγετο ἀπὸ ὀργὴν, ὥστε ἔβγαλε τὸ μαχαίρι καὶ ἐκοψεν τὸ αὐτὶ ὅταν δὲ ἦτο λογικὸν νὰ ἀγανακτήσῃ περισσότερο, νὰ ἀνάψῃ καὶ νὰ ἐξαφθῇ, ἀκούων τοιαύτας ὕβρεις, τότε γίνεται ἀρνητής. Ποῖον, ἀληθῶς, τὰ δσα ἐγίνοντο τότε, δὲν θὰ παρωρμόσαν εἰς ὀργὴν; Ἀλλ' ὅμως ὁ μαθητής, νικηθεὶς ἀπὸ τὸν φόβον, ὅχι μόνον ἀγανακτήσεν δὲν

3. Ἦσ. 13, 13.
4. Ἦσ. 12, 2.

φανερώνει, αλλά και αρνείται και δεν αντέχει την απειλήν ενός αθλού και μηδαιμιού κοριτσιού. Και δεν αρνείται μόνον μίαν φοράν, αλλά και δευτέραν και τρίτην και εις μικρόν χρονικόν διάστημα και ούτε ενώπιον δικαστών, διότι ήτο έξω· **Β** διότι τὸν ἠρώτησαν ὅταν ἐθγήκεν εἰς τὴν ἐξωτερικὴν πόλιν· οὕτε ὁμοῦς ἀντελήφθη ταχέως τὴν πτώσιν του. Αὐτὸ δὲ ἀναφέρει ὁ Λουκάς λέγων, ὅτι ὁ Χριστὸς ἐκοίταξεν αὐτὸν κατὰ πρόσωπον⁵, διὰ τὰ τοῦ δείξει ὅτι ὅχι μόνον τὸν ἠρώτησεν, ἀλλ' οὕτε ἐνεθυμήθη μόνος του· δὲν ἀντελήφθη ἀμέσως τὴν πτώσιν του, ἀν καὶ ἐλάλησεν ὁ πετεινός, ἀλλὰ καὶ πάλιν ἐχρειάσθη ἡ ὑπενθύμησις ἀπὸ τὸν Διδάσκαλον. Τὸ θέλημα τοῦ Χριστοῦ ὑπῆρξεν δι' αὐτὸν ἀπὸ τῆς φωνῆς τόσοσιν φοβισμένος ήτο. Ὁ Μάρκος λέγει, ὅτι ὅταν μὲν ἀπηρνήθη πρώτην φοράν, τότε ἐλάλησεν ὁ πετεινός διὰ πρώτην φοράν ὅταν δὲ ἠρνήθη τρίτην φοράν, τότε ὁ πετεινός ἐλάλησεν διὰ δευτέραν φοράν⁶. Ὁ Μάρκος ἀναφέρει μὲ μεγαλυτέραν ἀκριβείαν τὴν ἀδυναμίαν τοῦ Πέτρου καὶ ὅτι ήτο ὡσὺν πεθαμένος ἀπὸ τὸν φόβον· **Γ** αὐτὰ δὲ τὰ ἐμαθεν ἀπὸ τὸν διδάσκαλόν του, διότι ήτο μαθητὴς τοῦ Πέτρου. Διὰ τοῦτο θὰ ἠμποροῦσεν κανεὶς νὰ θαυμάσῃ πολὺ αὐτόν, διότι ὅχι μόνον δὲν ἔκρυπεν τὸ ἐλαττωμα τοῦ διδασκάλου του, ἀλλὰ τὸ ἀνέφερεν σαφέστερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ἐπειδὴ ήτο μαθητὴς του.

Πῶς, λοιπόν, εἶναι ἀληθὲς τὸ λεχθέν, ὅταν ὁ μὲν Ματθαῖος λέγῃ, ὅτι εἶπεν ὁ Κύριος: «ἀλήθεια σοὺ λέγω, ὅτι πρὶν λαλήσῃ ὁ πετεινός θὰ μὲ ἀπαρνηθῇς τρεῖς φορές», ἐνῶ ὁ Μάρκος λέγει, ὅτι μετὰ ἀπὸ τὴν τρίτην ἀρνήσιν «διὰ δευτέραν φοράν ἐλάλησεν ὁ πετεινός»; Εἶναι,

5. Λουκ. 22, 51.

6. Μάρκ. 14, 68 - 72.

πράγματι, παρὰ πολὺ ἀληθὲς καὶ σύμφωνον. Ἐπειδὴ εἰς κάθε μελωδικὸν χρόνον ὁ πετεινός συνηθίζει νὰ λαλή καὶ τρεῖς καὶ τέσσαρας φορές, **Δ** λέγει αὐτὸ ὁ Μάρκος διὰ τὰ φανερῶσθαι, ὅτι οὕτε ἡ φωνὴ τοῦ πετεινοῦ τὸν ἐμπόδισεν, οὕτε ἐπανέφερεν εἰς τὴν μήτην του τοὺς σχετικoὺς λόγους τοῦ Κυρίου. Ὡστε καὶ τὰ δύο εἶναι ἀληθῆ. Διότι πρὶν ὁ πετεινός συμπληρώσῃ τὸν ἕνα μελωδικὸν χρόνον, τὸν ἀπηρνήθη διὰ τρίτην φοράν. Οὕτε δὲ ὅταν ὁ Χριστὸς τοῦ ὑπενθύμισεν τὴν ἁμαρτίαν του, ἐτόλμησεν νὰ κλάψῃ, φανερώς, διὰ τὰ μὴ κατηγορηθῇ διὰ τὰ δάκρυα, ἀλλ' «ἀφοῦ ἐθγήκεν ἔξω ἔκλαπεν πικρῶς».

«Ὅταν δὲ ἐξημέρωσεν ὁδηγοῦν τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ τὸν Καϊάφαν εἰς τὸν Πιλάτον». Ἐπειδὴ, θεοβαίως, ἤθελον νὰ θανατώσουν αὐτόν καὶ ἐκεῖνοι δὲν ἠμποροῦσαν λόγῳ τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα, ὁδηγοῦν αὐτόν εἰς τὸν ἡγεμόνα. Σὺ δὲ παρατήρησε πῶς ἐπροχώρησεν τὸ ζήτημα, ὥστε νὰ συμπέσῃ μὲ τὴν ἑορτήν. **Ε** Διότι ἔτσι εἶχεν προκαθορισθῇ ἀπὸ τὸν Θεόν. «Ὅταν εἶδεν ὁ Ἰούδας, ὁ ὁποῖος τὸν παρέδωκεν, ὅτι κατεδικάσθη, μετενόησεν καὶ ἐπέστρεψεν τὰ τριάκοντα ἀργύρια». Αὐτὸ εἶναι κατηγορία καὶ ἐναντίον αὐτοῦ καὶ ἐναντίον ἐκείνων ἐναντίον μὲν αὐτοῦ, ὅχι ὅτι μετενόησεν, ἀλλ' ὅτι μετενόησεν μετὰ παρέλευσιν καιροῦ καὶ ἀργὰ καὶ ὅτι ὁ ἴδιος κατεδίκασεν τὸν ἑαυτὸν του· διότι ὅτι τὸν παρέδωκεν, τὸ ὁμολόγησεν ὁ ἴδιος· ἐναντίον δὲ ἐκείνων, διότι ἂν καὶ ἠμποροῦσαν νὰ μετανοήσουν καὶ νὰ ἀλλάξουν γνώμην, δὲν μετενόησαν. **ΣΤ** Παρατήρησε δὲ πότε μετανοεῖ. Ὅταν συνεπληρώθῃ καὶ ἐτελείωσεν ἡ ἁμαρτία. Διότι τέτοιοι εἶναι ὁ διάβολος· δὲν ἐγκαταλείπει τοὺς μὴ ἀγρυπνοῦντας νὰ ἴδουν τὸ κακὸν πρὶν γίνῃ, διὰ τὰ μὴ μετανοήσουν ὅσοι ἠχμαλωτίσθησαν ἀπὸ αὐτόν. Ἄν καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν τόσα πολλὰ, ἐκεῖνος δὲν ἐλόγισεν· ὅταν δὲ ὠλοκληρώθῃ τὸ ἁμάρτημα, τότε εἰσῆλθεν εἰς αὐ-

τὸν ἢ μετάνοια, ἀλλὰ καὶ τότε χωρὶς ὠφέλειαν. Διότι, τὸ ὅτι ὁ ἴδιος καταδίκασεν τὸν ἑαυτὸν του, τὸ ὅτι ἔρριψεν τὰ ἀργύρια καὶ ὅτι δὲν ὑπελόγησε τὸν Ἰουδαϊκὸν λαόν, ὅλα αὐτὰ εἶναι εὐπρόσδεκτα τὸ ὅτι, ὅμως, ἀπηγχονίσθη, αὐτὸ εἶναι ἀσυγχώρητον καὶ ἔργον τοῦ πονηροῦ δαίμονος. **Β** Διότι ἐξήγαγεν αὐτὸν πρῶτον ἀπὸ τὴν μετάνοιαν, διὰ νὰ μὴ ὠφεληθῇ τίποτε ἀπὸ αὐτὴν καὶ φονεύει τὸν ἑαυτὸν του μὲ ἀσchrότατον θάνατον καὶ ὁλοφάνερρον εἰς ὅλους, ἀφοῦ ἔπεισεν τὸν ἑαυτὸν του διὰ νὰ θανατωθῇ. Σὺ δὲ πρόσεξε, ὅτι ἀπὸ ὅλα λάμπει ἡ ἀλήθεια· μὲ ἐκεῖνα ποὺ πράττουν καὶ πάσχουν οἱ ἀντίπαλοι. Διότι καὶ αὐτὸς ὁ θάνατος τοῦ προδότου κλεῖει ἐντελῶς τὰ στόματα ἐκείνων ποὺ καταδίκασαν τὸν Κύριον καὶ δὲν ἀφήνει αὐτοὺς νὰ ἔχουν οὔτε ἴχνος ἀναισχύντου ἀπολογίας. Διότι, τί θὰ εἶχαν νὰ εἰποῦν ἐκεῖνοι, ὅταν εἶναι φανερόν ὅτι ὁ προδότης ἔλαθεν τέτοιαν ἀπόφασιν διὰ τὸν ἑαυτὸν του; Ἄς ἴδωμεν δὲ καὶ τὰ λόγια ποὺ λέγουν. **Γ** Ἐπὶστρεψεν τὰ τριάκοντα ἀργύρια εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ εἶπεν: «ἡμάρτησα, διότι παρέδωκα αἷμα ἀθώον. Αὐτοὶ δὲ εἶπαν: τί μᾶς ἐνδιαφέρει; εἶναι δική σου δουλεία. Καὶ ἀφοῦ ἐπέταξεν τὰ ἀργύρια εἰς τὸν ναὸν ἀνεχώρησεν καὶ ἐπῆγεν καὶ ἐκρεμάσθηκεν». Διότι δὲν ἄντεχεν τὴν συνείδησιν, ἡ ὁποία τὸν ἐμοστίγωνεν.

Παρατήρησε δὲ καὶ τοὺς Ἰουδαίους ποὺ παθαίνουν τὰ ἴδια. Διότι καὶ αὐτοὶ, ὅν καὶ ὠφείλαν νὰ διορθωθοῦν μὲ ὅσα ἔπαθον, δὲν σταματοῦν πρὶν, ἕως οὗ ἀποτελειώσουν τὴν ἁμαρτίαν. Διότι ἡ μὲν ἁμαρτία ἐκείνου ἐπραγματοποιήθη πλεόν, διότι ἦτο προδοσία· ἡ δὲ ἁμαρτία ἐκείνων ὅχι ἀκόμη. Ὅταν δὲ καὶ ἐκεῖνοι ἀποτελειώσουν αὐτὴν καὶ ἐκάρφωσαν αὐτὸν εἰς τὸν σταυρόν, **Δ** τότε καὶ αὐτοὶ ταράσσονται καὶ λέγουν: «μὴ γράφης: αὐτὸς εἶναι ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων». Ἀλήθεια, τί φοβεῖσθε

7. Ἰω. 18, 21.

καὶ τί ταράσσεσθε, ἀφοῦ εἶναι νεκρὸν σῶμα καρφωμένον εἰς τὸν σταυρόν; Ἐπίσης φυλάσσουν αὐτὸν καὶ λέγουν: «μήπως κλέψουν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ του καὶ εἰποῦν εἰς τὸν λαόν, ὅτι ἀνέστη»⁸. καὶ ἡ τελευταία αὕτη πλάνη θὰ εἶναι χειροτέρα ἀπὸ τὴν πρώτην⁹. Καὶ θεθαίως ἐὰν εἰποῦν αὐτό, ἐλέγχεται τὸ ζήτημα, ἐὰν εἶναι ἀληθές ἢ ὅχι. Πῶς, ὅμως, θὰ κλέψουν αὐτὸν ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι δὲν ἐτόλμησαν οὔτε νὰ σταθοῦν ὅταν αὐτὸς συνελήφθη, ὁ δὲ κορυφαῖος ἀπόστολος τὸν ἀνήθηκε τρεῖς φορές, μὴ ὑποφέρων τὴν ἀπειλὴν τοῦ κοριτσιοῦ;

Ἀλλὰ, καθὼς εἶπα, ἐταράσσοντο λοιπόν. Ὅτι, θεθαίως, ἐγνώριζον ὅτι ἡ πράξις εἶναι παράνομος, εἶναι φανερόν ἀπὸ ὅσα ἔλεγον: «εἶναι δική σου δουλεία». **Β** Ἀκούσατε φιλάργυροι καὶ σκεφθῆτε τί ἔπαθεν ἐκεῖνος· πῶς καὶ τὰ χρήματα ἐστερήθη καὶ τὴν ἁμαρτίαν διέπραξεν πῶς καὶ τὴν φιλαργυρίαν δὲν ἀπῆλαυσεν καὶ τὴν ψυχὴν του ἔχασε. Τέτοια εἶναι ἡ τυραννία τῆς φιλαργυρίας· οὔτε τὰ χρήματα ἀπῆλαυσεν, οὔτε τὴν παρούσαν ζωὴν, οὔτε τὴν μέλλουσαν ἀλλ' ὅλα μαζί τὰ ἔχασεν καὶ ἀφοῦ ἐπῆρεν ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς ἰδίους κακὴν φήμην, τότε ἀπηγχονίσθη. **Β** **Δ** ὅπως εἶπα, ἀφοῦ γίνεαι κάτι, τότε μερικοὶ θάλπου καθορὰ. Κοίταξε, λοιπόν, ἐκεῖνους, οἱ ὁποῖοι μέχρι πρό τινας δὲν ἤθελον νὰ ἀντιληφθοῦν σαφῶς τὸ τόλμημά των, ἀλλὰ ἔλεγον «σὺ θύμει». Καὶ μόνον αὐτὸ ἦτο μέγιστον ἐγκλημα· διότι αὐτὰ τὰ λόγια εἶναι ἀπόδειξις τῆς τόλμης καὶ τῆς παρανομίας των ἐνῶ δὲ ἦσαν μεθυσμένοι ἀπὸ τὸ πάθος καὶ δὲν ἤθελον νὰ ἀπομακρυνθοῦν ἀπὸ τὸ σατανικὸν ἔργον των, ἐνόμιζον ὅτι ἐκάλυπταν ἀνοήτως τοὺς ἑαυτοὺς των μὲ τὸ παραπέτασμα τῆς πλάνης ἀγνοίας. Ἐὰν μὲν, θε-

8. Ματθ. 27, 64.

θαίως, αὐτὰ ἐλέγοντο μετὰ ἀπὸ τὴν σταύρωσιν καὶ τὸν θάνατον, τότε κυρίως αὐτὰ δὲν θά εἶχον κάποιον λόγον. Ἀλλὰ δὲν καταδίκασεν ἐκείνους δι' αὐτὰ. **Β** Τώρα δέ, ὅν καὶ ἔχετε αὐτὸν ἀκόμῃ μαζί σας καὶ ἔχετε τὴν δύναμιν νὰ τὸν ἐλευθερώσετε, πῶς θὰ ἡμπορούσατε νὰ λέγετε αὐτὰ; Ἡ ἀπολογία σας, λοιπόν, αὐτὴ θὰ ἐγίνετο μεγίστη κατηγορία. Πῶς καὶ μὲ ποῖον τρόπον; Διότι, ἀφοῦ ἐπερρίψατε ὅλον τὸ ἔγκλημα εἰς τὸν προδότην (διότι λεγουν: σὺ ὤφει), καὶ ἐνῶ ἡμπορούσατε νὰ ἀπαλαγῇτε ἀπὸ τὴν χριστοκτονίαν ἐλευθερώνοντες αὐτόν, συναγωνιστήκατε τὸ τὸλμημά του, προσθέσαντες εἰς τὴν προδοσίαν τὸν σταυρόν. Διότι τί ἐμπόδισεν ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι εἶπον «σὺ ὤφει», νὰ ἀπομακρυνθοῦν ἀπὸ τὸ τὸλμημα; Τώρα δὲ πράττουν καὶ τὸ ἀντίθετον, προσθέσαντες καὶ τὴν θανάτωσιν καὶ μὲ ὅλα ὅσα πράττουν καὶ λέγουν περιπλέκουν τοὺς ἑαυτοὺς των μὲ ἀναπόφευκτα κακά. **Γ** Διότι κατόπιν, ὅταν ὁ Πιλάτος τοὺς ἐπέτρεψεν, ἐπρότιμῃσαν νὰ ἐλευθερωθῇ μᾶλλον ὁ ληστής παρά ὁ Ἰησοῦς καὶ τὸν μὲν ληστήν, συλληφθέντα δι' ἀναρίθμητα ἔγκλήματα, ἀνακηρύσσουσιν ἁθῶν, ἐνῶ τὸν Χριστόν, ὁ ὁποῖος κατέβηκεν ἐξ οὐρανόθεν, ἀλλὰ τόσον πολὺ ἐξηργήτησεν, ἐθανάτωσαν.

Τί, λοιπόν, ἐπραξεν ὁ Ἰούδας; Ὅταν εἶδεν ὅτι κοπιᾷ χωρίς ὠφέλειαν καὶ ἐκείνους νὰ μὴ ἀνέχωνται νὰ τὰ δεχθοῦν, «ἔρριψεν τὰ ἀργύρια εἰς τὸν ναόν. Καὶ ἀφοῦ ἔφυγεν, ἀπηγωνίσθη». «Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς ἀφοῦ ἐπῆραν τὰ ἀργύρια, εἶπον: δὲν ἐπιτρέπεται νὰ θάλωμεν αὐτὰ εἰς τὸ ταμεῖον τοῦ ναοῦ, διότι εἶναι τὸ ἀντίτιμον αἵματος. Ἀφοῦ δὲ ἔκαμαν συμβούλιον, ἡγόρασαν μὲ αὐτὰ τὸ χωράφι τοῦ κεραμέως διὰ νὰ θάπτουν τοὺς ξένους. **Δ** Διὰ τοῦτο ὀνομάσθη τὸ χωράφι ἐκεῖνο: χωράφι αἵματος, ἕως σήμερον. Τότε ἐξεπληρώθη ἐκεῖνο ποῦ ἐλέγχθη ἀπὸ τὸν προφήτην Ἰερεμίαν: Καὶ ἐπῆραν τὰ τρι-

ἄκοντα ἀργύρια, τὸ ἀντίτιμον ἐκείνου ποῦ ἐξετέθη εἰς ἐκτίμησιν, καὶ ἔδωκαν αὐτὰ διὰ τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμέως, καθὼς μὲ διέταξεν ὁ Κύριος»⁹.

Εἶδες αὐτοὺς πάλιν νὰ καταδικάζονται ἀμέσως ἀπὸ τὴν συνείδησιν; Ἐπειδὴ, θεοαίως, ἐγνώριζον, ὅτι ἐηγόρασαν τὸν φόνον, δὲν ἔβαλαν αὐτὰ εἰς τὸ ταμεῖον τοῦ ναοῦ, ἀλλ' ἡγόρασαν τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμέως, διὰ ἵνα θάπτουν τοὺς ξένους. Ἐγίνετο δὲ καὶ αὐτὸ μαρτυρία ἐναντίον των καὶ ἑλεγχος τῆς προδοσίας. Διότι τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἀνεκήρυκτεν εἰς ὅλους τὸ ἔγκλημά των καθαρώτερον ἀπὸ σάλπιγγα. **Κ** Καὶ δὲν πράττουν ἀπλῶς αὐτό, ἀλλ' ἀφοῦ ἔκαμαν σύσκεψιν —παντοῦ δὲ πράττουν παρομοίως— διὰ νὰ μὴ εἶναι κανεὶς ἀθῶος διὰ τὸ τὸλμημα, ἀλλ' ὅλοι ὑπεύθυνοι. Αὐτὰ δὲ ἀπὸ τὸν παλαιὸν καιρὸν προέλεγεν ἡ προφητεία. Βλέπεις ὅτι ὄχι μόνον οἱ ἀπόστολοι, ἀλλὰ καὶ οἱ προφῆται διηγούνται μὲ ἀκρίθειαν τὰ αἵσχη των **Μ** καὶ μὲ ὅλα διακηρύσσουσιν καὶ προλέγουσιν τὸ πάθος; Αὐτὸ ὑπέφερον καὶ οἱ Ἰουδαῖοι, ἐπειδὴ δὲν συνετίσθησαν. Διότι ἐάν τὰ ἔβαλον μέσα εἰς τὸ ταμεῖον τοῦ ναοῦ, δὲν θὰ ἐγίνετο τόσον ὀλοφάνερον τὸ πρᾶγμα· αὐτοὶ δὲ ἀγοράσαντες κάποιον τόπον, ἔκαμαν φανερά τὰ πάντα καὶ εἰς τὰς κατόπιν γενεάς. Ἀκούσατε ὅσοι νομίζετε ὅτι μὲ τοὺς φόνους πράττετε ἀγαθοεργίας καὶ οἱ ὅποιοι λαμβάνετε ἀντίτιμον τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν. Αὐταὶ αἱ ἐλεημοσύναι εἶναι Ἰουδαϊκαί, μᾶλλον δὲ σατανικαί. Διότι ὑπάρχουν καὶ τώρα ἀκόμῃ ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι ἀρπάζουν ἀναρίθμητα ἀπὸ τοὺς ὅλους καὶ νομίζουν ὅτι δικαιολογούνται δι' ὅλα ἐάν πληρώσουν δέκα ἢ ἑκατὸν χρυσᾶ νομίσματα. Δι' αὐτὰ λέγει καὶ ὁ προφήτης: «ἐσκεπάζατε τὸ θυ-

9. Πρὸς 19, 1 - 6 καὶ Ζαχ. 11, 12.

αισθητήριόν μου με δάκρυα»¹⁰. Δέν θέλει ὁ Χριστός νά τρέφεται μέ τήν πλεονεξίαν καί δέν δέχεται αὐτήν τήν τροφήν. **Β** Διατί ὀθρίζεις τόν Κύριον προσφέρων εἰς αὐτόν ἀκάθαρτα πράγματα; Εἶναι καλλίτερον νά λειώνης ἀπό τήν πείναν καί νά παραβλέπης, παρά νά τρέφῃς αὐτόν μέ τέτοιας ποιότητος πράγματα. Ἐκεῖνο εἶναι γινώρισμα τοῦ σκληροῦ, ἐνῶ αὐτό εἶναι γινώρισμα καί τοῦ σκληροῦ καί τοῦ ὀθριστοῦ. Εἶναι καλλίτερον νά μὴ δώσης τίποτε, παρά νά δώσης τὰ ξένα εἰς τοὺς ἄλλους. Εἰπέ μου, λοιπόν ἐάν ἴδῃς δύο ἀνθρώπους, ἀπό τοὺς ὁποίους ὁ ἓνας εἶναι γυμνός καί ὁ ἄλλος ἔχει ἐνδυμα κατόπιν, ἀφοῦ ἐκδύσεις αὐτόν πού ἔχει ἐνδυμα καί ἐνδύσεις τόν γυμνόν, ἀρά γε δέν ἔβλαψες ἐκεῖνον; Εἰς τόν καθένα εἶναι φανερόν. Ἐάν δέ ἐκεῖνο πού ἔλασθες ἀπό τόν ἄλλον τὸ ἔδωσες ὅλο εἰς κάποιον, διέπραξες ἀδικίαν καί οὔτε ἔκαμες ἐλεημοσύνην ὅταν δέ δέν δίδεις οὔτε τὸ ἐλάχιστον ἀπὸ ἐκεῖνα πού ἀρπάζεις καί ὀνομάζεις αὐτὸ ἐλεημοσύνην, ποῖαν τιμωρίαν δέν θά ὑποσπῇς; **Γ** Διατί ἐάν ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι προσέφερον κουτσά ἄλογα, κατηγοροῦντο καί ἐδικάζοντο, σύ, ὁ ὅποιος πράττεις χειρότερα, ποῖαν συγχώρησιν θά εὕρῃς; Διατί ἐάν ὁ κλέπτης ἀκόμη διαπράττει ἀδικίαν, ἔστω καί ἂν προσφέρῃ αὐτὰ εἰς τόν Κύριον, καί κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀδικεῖ, ὥστε καί μέ τετραπλάσιαν προσθήκην καί μάλις εἶναι δυνατόν νά ἐξαγνισθῇ διὰ τὸ ἔγκλημά του· καί ὅλα αὐτὰ εἰς τὴν Παλαιάν Διαθήκην. Ἐκεῖνος πού δέν κλέπτει, ἀλλὰ μεταχειρίζεται θίαν καί δέν δίδει εἰς ἐκεῖνον ἀπὸ τὸν ὅποιον τὰ ἀφῆρεσεν, ἀλλ' ἀντὶ ἐκεῖνου τὰ δίδει εἰς ἄλλον καί οὔτε τετραπλάσια, ἀλλ' οὔτε τὰ μισὰ καί μάλιστα ὅταν δέν ζῇ εἰς τὴν Παλαιάν, ἀλλ' εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς Καινῆς Διαθήκης, **Δ** σκέψου πόσῃ φωτιᾷ συγκεν-

10. Ματθ. 2, 13.

τρώνει εἰς τὴν κεφαλὴν του. Ἐάν δέ ἕως τώρα δέν ἔχει τιμωρηθῇ, δι' αὐτὸ μὲν λοιπὸν κλάψε τον, διότι συγκεντρώνει μεγαλύτεραν ὀργὴν διὰ τὸν ἑαυτὸν του, ἐάν δέν μετανοήσῃ. Τί λοιπὸν νομίζετε, λέγει, ὅτι ἐκεῖ μόνον ἦσαν ἀμαρτωλοί, ἐπάνω εἰς τοὺς ὁποίους ἔπεσεν ὁ πύργος; Ὅχι σὰς λέγω, ἀλλ' ἐάν δέν μετανοήσετε, θά χαθῇτε ὅλοι κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον»¹¹. Ἀς μετανοήσωμεν, λοιπὸν καί ἡμεῖς καί ἀντὶ τῆς πλεονεξίας ἧς δώσωμεν καθαρὰν ἐλεημοσύνην, πού νά ἔχη μεγάλῃν ἀφθονίαν. Σκεφθῇτε ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι ἔτρεφον ὀκτὼ χιλιάδας λευίτας καί μαζί με αὐτοὺς χήρας καί ὀρφανὰ καί πολλὰ ἄλλα ὑπηρετοῦν. **Β** ἔκτός δέ αὐτῶν καί ἐσπυρατολογοῦντο. Τώρα δέ ἄγροί, οἰκίαι, ἐνοικία οἰκίῶν, ὀχήματα, ἡμιονηγοί, ἡμιονοὶ καί πολλὰ ἄλλα παρόμοια ὑπάρχουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν πρὸς χάριν σας καί διὰ τὴν ἰδικήν σας σκληρότητα. Ἐπρεπεν, θεοῦ χάριν, νά εἶναι πλεονέκτες αὐτὸς ὁ θησαυρὸς τῆς Ἐκκλησίας **Β** καὶ ὁ ἰδικὸς σας ζήλος νά γίνετο εἰσόδημα δι' αὐτήν. Τώρα δέ γίνονται δύο ἄτοπα: καί οἱ σὲς μένετε ἄκαρποι καί οἱ ἱερεῖς τοῦ Θεοῦ δέν μεταχειρίζονται τὰ πρέποντα. Μήπως δέν ἦτο δυνατόν κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν ἀποστόλων νά μένουν αἱ οἰκίαι καί οἱ ἄγροί; Διὰ ποῖον λόγον, λοιπὸν, ἐπώλουν αὐτὰ καί ἐμοίραζαν τὰ χρήματα; Διατί αὐτὸ ἦτο καλλίτερον.

Ἀλλὰ τώρα κατέλαθεν τοὺς πατέρας σας φόθος -- ἀφοῦ εἰσεῖς ἔχετε τόσο μεγάλην μαγνήν διὰ τὰ κοσμικά καί συγκεντρώνετε αὐτὰ χωρὶς νά τὰ σκορπίζετε -- διὰ νά μὴ καταστραφοῦν ἀπὸ τὴν πείναν αἱ ὁμάδες τῶν χηρῶν, τῶν ὀρφανῶν καί τῶν παρθένων διὰ τοῦτο ἠναγκάσθησαν νά κάμουν αὐτά. **Β** Διατί δέν ἐπεθύμουν νά θάλουν τοὺς ἑαυτοὺς των μέσα εἰς τοιαύτην ἀπρέπειαν,

11. Λουκ. 19, 4 - 5.

ἀλλ' ἤθελον νὰ εἶναι συγκομιδὴ των ἡ ἰδική σας καλὴ διάθεσις καὶ ἀπὸ ἐκεῖ νὰ συλλέγουν τοὺς καρποὺς καὶ αὐτοὶ νὰ εἶναι προσηλωμένοι εἰς τὰς προσευχὰς μόνον. Τώρα, ὅμως, ἡναγκάσατε αὐτοὺς νὰ μιμοῦνται ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι διαχειρίζονται τὰ πολιτικά καὶ οἰκογενειακά ζητήματα διὰ τοῦτο ἔλα ἔχουν γίνει ἄνω - κάτω. Διότι ὅταν καὶ σεῖς καὶ ἡμεῖς εἰμεθα ἔνδοχοι διὰ τὰ ἴδια ζητήματα, τότε ποῖος θὰ ἐξευμενίσῃ τὸν Θεόν; Διὰ ταῦτα δὲν ἐπιτρέπεται εἰς ἡμᾶς νὰ ἀνοίξωμεν τὸ στόμα, διότι ἡ Ἐκκλησία δὲν εὐρίσκεται εἰς καλυτέραν κατάστασιν ἀπὸ τοὺς κοσμικοὺς ἀνθρώπους. Δὲν ἠκούσατε, ὅτι οἱ Ἀπόστολοι δὲν κατεδέχθησαν νὰ διανείμουν τὰ χρήματα, τὰ ὁποῖα συνεκεντρώθησαν χωρὶς ἐργασίαν; ¶ Τώρα, ὅμως, οἱ ἐπίσκοποι ἡμῶν μὲ τὴν φροντίδα αὐτῶν, ἐξεπέρασαν τοὺς κηδεμόνας, τοὺς οἰκοδεσπότας καὶ τοὺς λιανοπωλητάς· πρέπει δὲ αὐτοὶ νὰ φροντίζουν διὰ τὰς ψυχὰς σας· ἀλλ' αὐτοὶ κάθε ἡμέραν ἀγωνιοῦν φροντίζοντες δι' ἐκείνους, διὰ τοὺς ὁποίους φροντίζουν ἀποδέκται, φορολόγοι, λογισταὶ καὶ ταμίαι. Λέγω αὐτὰ ὅχι διὰ νὰ θρηνῶ χωρὶς λόγον, ἀλλὰ διὰ νὰ γίνῃ κάποια διόρθωσις καὶ ἀλλαγὴ, διὰ νὰ ἐλεηθῶμεν ἡμεῖς ποὺ εὐρισκόμεθα εἰς θαραῖαν δουλείαν καὶ νὰ γίνωμεν συγκομιδὴ καὶ θεσσαυρὸς τῆς Ἐκκλησίας. Ἐάν, ὅμως, δὲν θέλετε, ἰδοὺ οἱ πτωχοὶ εἶναι ἐμπρὸς εἰς τὰ μάτια σας· ὅσους μὲν ἀπὸ αὐτοὺς ἠμποροῦμεν νὰ βοηθήσωμεν, δὲν θὰ παύσωμεν νὰ τοὺς τρέφωμεν· ¶ ὅσους δὲ δὲν ἠμποροῦμεν, θὰ τοὺς ἀφήσωμεν εἰς σᾶς, διὰ νὰ μὴ ἀκούσετε, κατὰ τὴν φθερόαν ἡμέραν τῆς κρίσεως, τὰ λόγια ἐκεῖνα περὶ ἡλέχθησαν εἰς τοὺς ἀνελήμονας καὶ σκληροὺς: «μὲ εἶδατε νὰ πεινῶ καὶ δὲν μὲ ἐθρέψατε»¹². Αὐτὴ, θεοβαίως, ἡ ἀπανθρωπία, μαζὶ μὲ σᾶς, κάμνει καὶ ἡμᾶς τοὺς κληρι-

12. Ματθ. 23, 42.

κοὺς γελοίους, διότι, ἐγκαταλείποντες τὰς προσευχὰς, τὴν διδασκαλίαν καὶ τὰς ἄλλας ἱερὰς ἐνασχολήσεις, χάνομεν ὅλον τὸν καιρὸν, ἄλλοι μὲν εἰς τοὺς οἰνοπωλητάς, ἄλλοι δὲ εἰς τοὺς πωλοῦντας σιτηρὰ καὶ ἄλλοι εἰς ἐκείνους ποὺ πωλοῦν τὰ ἄλλα τρόφιμα. Ἀπὸ αὐτὸ τὸ γεγονός προέρχονται μάχαι, φιλονεικίαι, καθημερινὰ προσβολαὶ καὶ εἰς τὸν κάθε ἕνα κληρικὸν δίδονται ὀνόματα, τὰ ὁποῖα ἀρμόζουν εἰς τὰ κοσμικὰ σπίτια. Πρέπει νὰ ἀνταλλάξουν τὰ ὀνόματα αὐτὰ μὲ ἄλλα καὶ μὲ ἐκεῖνα νὰ ὀνομάζωνται, τὰ ὁποῖα ἐνομοθέτησαν οἱ Ἀπόστολοι· ¶ αὐτὰ εἶναι τὰ σχετιζόμενα μὲ τὴν διατροφήν των πτωχῶν, τὴν προστασίαν των ἀδικουμένων, τὴν φροντίδα των ξένων, τὴν βοήθειαν των κακοπαθούντων, τὴν ἐπιμέλειαν των ὀρφανῶν, τὴν βοήθειαν των χηρῶν, τὴν ἐπιμέλειαν των παρθένων. ¶ 10 Αὐτάς, λοιπόν, τὰς ὑπηρεσίας νὰ διαμοιράζωνται οἱ κληρικοὶ ἀντὶ τῆς φροντίδος των ἀγρῶν καὶ των οἰκιῶν. Διότι αὐταὶ εἶναι τὰ κειμήλια τῆς Ἐκκλησίας· αὐτοὶ εἶναι οἱ θησαυροὶ ποὺ τῆς ἀρμόζουν καὶ δίδουν εἰς ἡμᾶς μεγάλην ἀγογγυσίαν καὶ εἰς σᾶς ὠφέλειαν· μᾶλλον δὲ δίδουν εἰς σᾶς ἀγογγυσίαν μαζὶ μὲ τὴν ὠφέλειαν. Διότι, μὲ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, νομίζω, ὅτι ὅσοι εἶναι ἐδῶ συγκεντρωμένοι, φθάνουν τὸν ἀριθμὸν των ἑκατὸν χιλιάδων· ἐάν ὁ κάθε ἕνας ἐδῶθεν ἕνα ψωμὶ εἰς κάθε πτωχόν, ὅλοι θὰ εἶχον ἀφθονίαν πραγμάτων. Ἐάν ὁ καθείς ἐδῶθεν ἕνα μόνον ὄσολόν, δὲν θὰ ἦτο κανεὶς πτωχός καὶ δὲν θὰ ὑποφέρωμεν τόσας κατηγορίας καὶ πειράγματα λόγῳ τῆς φροντίδος των περιουσιῶν. Πράγματι δὲ τό: «πώλησον τὰ ὑπάρχοντά σου καὶ δώσε τα εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ ἔλα ἀκολουθήσέ με»¹³, εἶναι κατάλληλον νὰ λέγεται καὶ ἡ πρὸς τοὺς προτάταμένους των Ἐκκλησιῶν σχετικῶς μὲ

13. Ματθ. 19, 21.

δσα έχει ἡ Ἐκκλησία. Διότι διαφορετικά δὲν εἶναι δυνατόν νά Τόν ἀκολουθήσωμεν καθὼς πρέπει, χωρίς νά εἰμεθα ἀπηλλαγμένοι ἀπὸ κάθε ἀνόητον καὶ ἀτιμωτικὴν φροντίδα. Τώρα ὅμως οἱ Ιερεῖς τοῦ Θεοῦ ἀσχολοῦνται μὲ τὸν τρύγον, μὲ τὸν θερισμόν, μὲ τὴν πώλησιν καὶ τὴν ἀγοράν ἐμπορευμάτων. Καὶ ἐκεῖνοι μὲν, οἱ ὅποιοι ὑπηρετοῦν τὴν σικάν, εἶχον ὀλην τὴν ἀτέλειαν αὐτῶν, ἀν καὶ εἶχον ἀναλάβει πιδ ὀλικὴν ὑπηρεσίαν· ἡμεῖς δέ, οἱ ὅποιοι προσκαλοῦμεθα εἰς αὐτὰ τὰ ἄδυνα τῶν οὐρανῶν καὶ εἰσπερχόμεθα εἰς τὰ ἀληθινὰ ἅγια τῶν ἀγίων, ἀναλαμβάνομεν πάλιν φροντίδας ἐμπόρων καὶ μεταπωλητῶν. Ἀπὸ αὐτὸ τὸ γεγονός προέρχεται ἡ μεγάλη ἀδιαφορία διὰ τὰς Γραφάς, ἡ ὀκνηρία διὰ τὰς προσευχάς καὶ ἡ ἀμέλεια δι' ὅλα τὰ ἄλλα. «· Διότι δὲν εἶναι δυνατόν νά διαμοιραζώμεθα καὶ εἰς τὰς δύο ὑπηρεσίας μὲ τὸν πρέποντα ζῆλον.

Διὰ τοῦτο ἱκετεύω καὶ παρακαλῶ θερμῶς νά ἀναβλύσουν ἀπὸ παντοῦ πολλοὶ πηγαὶ πρὸς χάριν σας καὶ τὸ ἁλόνι καὶ ὁ ληνός σας νά γίνων εἰς ἡμᾶς ὡσάν μία δραστηριότης. Διότι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον καὶ οἱ πτωχοὶ θὰ διατραφοῦν εὐκολώτερον καὶ ὁ Θεὸς θὰ δοξασθῇ καὶ σεῖς θὰ προσδεύεσθε περισσότερον εἰς τὴν φιλανθρωπίαν καὶ θὰ ἀπολαύετε τὰ αἰώνια ἀγαθὰ. Εἴθε ὅλοι μας νά ἐπαυχώμεν αὐτὰ μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὅποιον ἀνήκει ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΠΣΤ' (86)

(Ματθ. κζ' 11—26)

Δ «Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐστάθη ἐμπρὸς εἰς τὸν ἡγεμόνα καὶ τὸν ἐρώτησεν ὁ ἡγεμὼν λέγων· σὺ εἶσαι ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; Ὁ Ἰησοῦς τοῦ εἶπεν· σὺ τὸ λέγεις. Καὶ καθ' ὃν χρόνον κατηγορεῖτο ἀπὸ τοῦ ἀρχιερέως καὶ τοῦ πρᾶσβυτέρου τοῦ λαοῦ, δὲν εἰδὲν καμμίαν ἀπάντησιν» (Ματθ. κζ' 11—12).

Βλέπετε τί πρῶτον ἐξετάζεται; ἐκεῖνο τὸ ὅποιον συχνάκις ἐκεῖνοι διελογίζοντο. **Εἰ** Ἐπειδὴ, θεοβίως, εἶδον τὸν Πιλάτον νά μὴ κόμνη καν λόγον διὰ τὰ νομικὰ ζητήματα, τὸν κατηγοροῦν διὰ δημόσια ἐγκλήματα. Παρομοίως ἔκαμαν καὶ μὲ τοὺς Ἀποστόλους, ἐπικαλοῦμεν καὶ λέγοντες αὐτὰ ὅτι δηλαδὴ πηγαίνουν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ κηρύσσοντες κάποιον βασιλείαν Ἰησοῦν, ὁμιλοῦντες διὰ κάποιον ἀπλὸν καὶ φαινομενικὸν ἄνθρωπον καὶ ἔτσι ἔβαλαν εἰς αὐτοὺς τὴν ὑπόψιν διὰ κάποιον βασιλικὴν ἐξουσίαν. Ἐπαμένως εἶναι φανερόν, ὅτι τὸ σχίσimon τοῦ ἐνδύματος καὶ ἡ κατάπληξις τοῦ ἀρχιερέως, ἦσαν προφασίς. **Εἰ** Ἐκκίνου δὲ τὰ πάντα καὶ περιέπλεκον, ὥστε νά τὸν οδηγήσουν εἰς τὸν θάνατον. Αὐτὸ, λοιπόν, ἠρώτησεν τότε ὁ Πιλάτος. Τί, ὅμως, ἀπάντησεν ὁ Χριστός; «Σὺ τὸ εἶπες». Ὁμολόγησεν ὅτι εἶναι βασιλεὺς, ἀλλὰ βασιλεὺς οὐράνιος· αὐτὸ ἔλεγεν σαφέστερον καὶ εἰς ἄλλο σημεῖον ἀπαντῶν εἰς τὸν Πιλάτον· «ἡ ἰδική μου βασιλεία δὲν εἶναι ἀπὸ τὸν κόσμον αὐτῶν», ὥστε νά μὴ ἔχουν καμμίαν συγχώρησιν οὔτε ἐκεῖνοι, οὔτε αὐτοί, οἱ ὅποιοι τὸν κατηγοροῦν τέτοια πράγματα. Παρα-

θέτει δὲ καὶ μίαν σκέψιν, μὴ ἐπιδεχομένην ἀρνήσιν, λέγων: «ἐάν ᾔμουν ἀπὸ τὸν κόσμον αὐτόν, οἱ ἰδιοὶ μου θὰ ἠγωνίζοντο νὰ μὴ παραδοθῶ»². Διὰ τὰ ἀπομακρόνη, λοιπόν, αὐτὴν τὴν ὑποψίαν καὶ φόρον κατέβαλεν καὶ τοὺς ἄλλους προέτρεπεν νὰ καταβάλουν καὶ ὅταν ἠθέλησαν νὰ τὸν κάμουν βασιλέα, ἔφυγεν. ■ Διὰ τὴν δὲ αὐτὴν, λέγει κάποιος, δὲν παρουσίασεν αὐτὰ ὡς ἀποδείξεις, ὅταν κατηγορεῖτο ὡς βασιλεὺς; Διότι, ἂν καὶ εἶχαν ἀναριθμήτους ἀπὸ τὴν πραγματικότητα ἀποδείξεις τῆς δυνάμεως, τῆς πραότητος, τῆς καλωσύνης του, θεληματικῶς ἐτυφλῶντο καὶ ἐγκληματοῦσαν, τὸ δὲ δικαστήριον ἦτο διεφθαρμένον. Διὰ τοῦτο θεθαίως, ὅταν τὸν ἐξώρκισεν ὁ ἀρχιερεὺς καὶ τὸν ἐρώτησεν ὁ ἡγεμὼν, δὲν ἀπαντᾷ καθόλου, ἀλλὰ σιωπᾷ ἢ ἀπαντᾷ συντόμως, διὰ νὰ μὴ λάθῃ φήμην ἀλαζόνους ἕνεκα τῆς συνεχοῦς σιωπῆς πρὸς τὰς κατηγορίας δὲ ἐκείνων δὲν λέγει πλέον τίποτε· διότι δὲν ἐπράκειτο νὰ τοὺς πείσῃ. Καθὼς ἀκριφῶς καὶ ὁ προφήτης πρὸ πολλοῦ χρόνου προφητεύων αὐτὸ ἔλεγεν: «**Γ** «εἰς τὴν ταπεινώσιν του ἀνωκώθη ἡ δικαιοσύνη του»³. Δι' αὐτὰ ὅλα ὁ ἡγεμὼν ἐθαύμαζεν· πράγματι δὲ ἦτο ἀξιοθαύμαστον νὰ βλέπῃ αὐτὸν νὰ δεικνύῃ τόσῃν μετριοφροσύνην καὶ νὰ σιωπᾷ ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἤμποροῦσεν νὰ εἴπῃ ἀναριθμήτα. Διότι δὲν κατηγοροῦσαν αὐτὸν ἐπειδὴ ἐγνώριζον ὅτι ἐπραξεν κάποιο κακόν, ἀλλὰ τὸν κατηγοροῦσαν μόνον ἕνεκα ζηλοτυπίας καὶ μίσους. Ὅταν λοιπὸν ἔφεραν ψευδομάρτυρας καὶ δὲν εἶχον τίποτε νὰ εἰποῦν καὶ ἀφοῦ εἶδον τὸν Ἰούδαν ποῦ ἐξεψύχσεν καὶ τὸν Πιλάτον ποῦ ἐξέπλυνε τὰ χέρια, διατὶ ἐπετίθεντο ἀκόμη καὶ δὲν ἠσθάνθησαν συντριβῆν; Διότι ἐπραξεν πολλὰ καὶ κατ' ἐκείνον ἀκόμη τὸν καιρὸν τῆς

2. Ἐνθ' ἐνιστ.

3. Ἡσ. 53, 8.

δίκης, διὰ νὰ ξεμεθύσουν καὶ νὰ μετανοήσουν· ἀλλὰ μετῴποτε ἀπὸ αὐτὰ δὲν ἐγίνοντο καλλίτεροι.

■ Τί λέγει, λοιπόν, ὁ Πιλάτος; «Δὲν ἀκούεις πῶσα μαρτυροῦν ἐναντίον σου αὐτοί;» Ἦθελεν θεθαίως ἐκεῖνος, ἀφοῦ ἀπολογηθῇ, νὰ ἐλευθερωθῇ διὰ τοῦτο καὶ ἔλεγεν αὐτά. Ἐπειδὴ, ὅμως, δὲν δίδει καμμίαν ἀπάντησιν, μηχανεύεται καὶ κάτι ἄλλο. Ποῖον, λοιπόν, εἶναι αὐτό; Ἦτο ἔθιμον εἰς αὐτοὺς νὰ τοὺς ἀπελευθερώνῃ ἕνα ἀπὸ τοὺς καταδίκους καὶ με αὐτὸν τὸν τρόπον ἐπεχείρησεν νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ, ὥσάν νὰ τοὺς ἔλεγεν: ἐάν, λοιπόν, δὲν θέλετε νὰ τὸν ἐλευθερώσω ὡς ἄθῳον, ἔστω καὶ ὥσάν κατὰδικον δώσατέ του χάριν λόγῳ τῆς ἑορτῆς. Εἶδες ἀντεστραμμένην τάξιν; Διότι ἡ μὲν αἰτήσις χάριν τῶν καταδίκων ἐθιμικῶς ἀνήκεν εἰς τὸν λαόν, τὸ δὲ χάρισμα εἰς τὸν ἄρχοντα. ■ Τώρα δὲ ἔχει γίνεαι τὸ ἀντίθετον: ὁ ἄρχων ζητεῖ ἀπὸ τὸν λαόν. Καὶ οὔτε με αὐτὸν τὸν τρόπον γίνονται ἡμεροί, ἀλλὰ περισσότερον ἐξαγριώνονται καὶ φωνάζουν ξετρελλαμένοι ἀπὸ τὸ πάθος τῆς ζηλοτυπίας. Διότι δὲν εἶχον τίποτε νὰ τὸν κατηγορήσουν, ἂν καὶ αὐτὸς ἐσιώπα, ἀλλὰ καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἠλέγχοντο, ἐπειδὴ πολλὰ ἦσαν τὰ ὅσα διεκλήρυττον τὸ δίκαιον αὐτοῦ· ἐνθ' ἐσιώπα, ἐνίκα ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἔλεγον ἀναριθμήτα καὶ εἶχον καταλήφθῃ ἀπὸ μανίας.

■ 12 «Ἐνθ' δὲ (ὁ Πιλάτος) ἐκάθητο εἰς τὴν δικαστικὴν ἔδραν, τοῦ ἔστειλεν ἡ σύζυγός του μήνυμα καὶ τοῦ ἔλεγεν: μὴ κάμῃς τίποτε εἰς ἐκεῖνον τὸν ἄθῳον, διότι ὑπέφερα πολὺ σήμερον εἰς τὸ ὄνειρόν μου ἐξ αἰτίας σου». Βλέπεις τί γίνεται πάλιν, τὸ ὁποῖον ἠμποροῦσεν νὰ τοὺς κάμῃ ὅλους νὰ ἀνακαλέσων. Διότι μαζί με τὴν πείραν καὶ τὴν ἀπόδειξιν ἐκ τῶν πραγμάτων, καὶ τὸ δειρὸν δὲν ἦτο μικρὸν πρᾶγμα. Διατὶ δὲ ἐκεῖνος δὲν βλέ-

πει δνειρον; "Η διότι ἐκείνη ἦτο περισσότερο ἀξία ἢ διότι, ἐάν ἐβλεπεν ἐκεῖνος, δέν θά ἐγίνετο πιστευτός, ἢ παρομοίως ἐάν εἶχεν ἰδῆ δέν θά τό ἔλεγεν. Διά τοῦτο κανονίζεται ἀπό τήν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ νά ἰδῇ ἐκείνη, διά νά γίνη ὁλοφάνερον εἰς ὅλους. **12** Καί ὅχι ἀπλῶς βλέπει δνειρον, ἀλλά καί ὑποφέρει πολλά, ὥστε, ἕνεκα τῆς συμπαθείας πρὸς τήν γυναῖκα, ὁ ἄνθρωπος νά γίνη διαστακτικώτερος διά τόν φόνον. Ἀλλά καί ἡ ἄρα ἐβοήθει ὅχι ὀλίγον διότι εἶδεν τό δνειρον κατά τήν διάρκειαν ἐκείνης τῆς νυκτας.

Ἄλλ' ὅμως δέν ἦτο ἀκίνδυνον δι' αὐτόν νά τόν ἐλευθερώσῃ, ἐπειδή εἶπον: «ἔκαμεν τόν ἑαυτόν του Βασιλέα». Ἐπρεπεν, λοιπόν, νά ζητήσῃ ἀποδείξεις καί ἐπιχειρήματα καί ὅσα εἶναι γνωρίσματα τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας: π.χ. ἐάν συνεκέντρωνε στρατόν, ἐάν συνήθριζεν χρήματα, ἐάν κατεσκεύαζεν ὅπλα ἢ ἐπεχείρει κάτι ἄλλο παρόμοιον. Ἐκεῖνος δέ χωρίς λόγον παρασύρεται ἀπό αὐτούς: διά τοῦτο ὁ Χριστός οὔτε ἐκείνου συγχωρεῖ τήν ἐνοχλήν ὅταν λέγῃ: «Ὁ «μεγαλύτεραν ἀμαρτίαν ἔχει ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος, μέ παρέδωκεν εἰς σέ»⁴. Ἐπομένως, ἡ συγχώρησις θά ἦτο δεῖγμα ἀδυναμίας, καθὼς καί τό νά ἐξαίρεσῃ ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος τόν ἐμαστιγώσεν. Ὁ μὲν Πιλάτος, λοιπόν, ἦτο ἄνθρωπος καί ἀδυνάτου κράσεως, οἱ δέ ἀρχιερεῖς ἦσαν πονηροί καί κακοῦργοι. Ἐπειδή, λοιπόν, ἐσκέφθη κάποιον τρόπον ἀπελευθερώσεώς του, δηλαδή τόν νόμον τῆς ἐορτῆς, ὁ ὁποῖος διέτασεν νά ἐλευθερώσουν ἕνα κατάδικον, τί μηχανεύονται ἑναστίον αὐτοῦ τοῦ τρόπου; «ἔπεισαν τόν ὄχλον νά ζητήσουν τόν Βαραβδάν».

Εἶδες πῶσον φροντίζει Αὐτός, ὥστε νά τοὺς ἀπαλ-

4. Ἰω. 18, 36.

λάξῃ ἀπό τὰς κατηγορίας καί πῶσον αὐτοὶ προσπαθοῦν, ὥστε νά μὴ ἀφήσουν διά τόν ἑαυτόν τους οὔτε ἱχνος ἀπολογίας; **13** Διότι ποῖον ἔπρεπεν νά ἐλευθερώσουν; τόν ἀναντιρρήτως κατάδικον ἢ τόν ἀμφισβητούμενον; Ἐάν, λοιπόν, ἔπρεπεν νά ἀπολύσουν ἕνα ἀπό τοὺς ἀνεγνωρισμένους, πολὺ περισσότερο ἔπρεπεν νά ἐλευθερώσουν ἕνα, τοῦ ὁποῖου τὰ παραπτώματα ἦσαν ἀμφίβολα. Διότι, θεοσώως, δέν ἐνόμιζον ὅτι αὐτὸς ἦτο χειρότερος ἀπὸ τοὺς ἀνεγνωρισμένους ἐγκληματίας. Διὰ τοῦτο, πράγματι, δέν εἶπεν ἀπλῶς: εἶχον ληστήν, ἀλλά: «περίφημον», δηλαδή περιθόητον διά τήν κακίαν καί ὁ ὁποῖος εἶχεν διαπράξει ἀναριθμήτους φόνους. Καί ὅμως, ἐπρωτίμην ἐκεῖνον παρὰ τόν Σωτήρα τῆς Οἰκουμένης καί οὔτε ἐσεβάσθησαν τόν καιρὸν ποῦ ἦτο ἱερός (λόγῳ τῆς ἐορτῆς), οὔτε τοὺς νόμους τῆς φιλανθρωπίας, οὔτε ἄλλο τίποτε ἀπὸ αὐτὰ. **14** ἀλλά τοὺς ἐτύφλωσεν ἐντελῶς ὁ φθόνος καί μέ τήν κακίαν τους διαφθεῖρουν καί τόν λαόν, διά νά τιμωρηθοῦν καί διά τήν ἐξαπάτησιν αὐτοῦ. Ἐπειδή, λοιπόν, ἐζήτησαν ἐκεῖνον, λέγει: «Τί λοιπόν, νά κάμω τόν Ἰησοῦν, τόν λεγόμενον Χριστόν;». Καί μέ αὐτὸ ἐπίσης ἤθελεν νά τοὺς κάμῃ νά συνασθανθοῦν μέ τό νά τοὺς καταστήσῃ ὑπευθύνους διά τήν προτίμησιν τοῦ ληστοῦ, ὥστε ἔστω καί ἀπὸ ἐντροπῆν νά ζητήσουν τόν Ἰησοῦν καί ὅλα νά γίνουν μέ τήν γενναιοδωρίαν των. Διότι ἐάν ἔλεγεν: δέν ἡμάρτησα, θά τοὺς ἔκαμεν περισσότερο ἐριστικούς. **15** τὸ δέ νά ἀξιώσῃ νά σωθῇ λόγῳ φιλανθρωπίας, ἔχει ἀναντίρρητον τήν πειθὴ καί τήν αἴτησιν. Ἐκεῖνοι ὅμως καί τότε ἔλεγον: «σταύρωσε, σταύρωσε αὐτόν», «ὁ δὲ ἡγεμὼν εἶπεν: τί κακόν λοιπόν ἔκαμεν; Αὐτοὶ δὲ περισσότεροι ἐφώνασαν: νά σταυρωθῇ». «Ὅταν λοιπόν αὐτὸς εἶδεν ὅτι ὅλα εἶναι ἀνώφελα, ἐπλυνε τὰ χεῖρά του λέγων, ὅτι εἶναι ἀθῶος». Διὰ τὴν, λοιπόν, τὸν παραδίδεις; διὰ τὴν δέν τὸν ἀπέσπασες αἰφνιδί-

ως, όπως ακριβώς ο χιλιάρχος τὸν Παῦλον⁶; Διότι καὶ ἐκεῖνος ἐγκρίριζεν ὅταν ἔκαμεν χάριν εἰς τοὺς Ἰουδαίους⁷ καὶ ἐξ αἰτίας του ἐγένετο ἐπανάστασις καὶ θόρυβος. Ἀλλ' ὅμως τὰ ἀντιμετώπισεν ὅλα γενναίως. Ὁ Πιλάτος, ὅμως δὲν ἐνήργησεν παρομοίως, ἀλλὰ μὲ δειλίαν καὶ μὲ μεγάλην ἁλλειψίν σθένους. Ἐτσι ὅλοι μαζί διεφθείροντο. **Β** Διότι οὔτε αὐτὸς ἀντεστάθῃ εἰς τὸν λαόν, οὔτε ὁ λαὸς εἰς τοὺς Ἰουδαίους· δι' ὅλα δὲ αὐτὰ ἐχάθη κάθε συγχώρησις αὐτῶν. Διότι ἐφώναζον ὑπερβολικά, δηλαδὴ ἐφώναζον περισσότερο· «νὰ σταυρωθῇ». Διότι δὲν ἤθελον μόνον νὰ τὸν θανατώσουν, ἀλλὰ καὶ μὲ κακὴν κατηγορίαν ἐνῶ δὲ ἀντέλεγεν εἰς αὐτοὺς ἐκεῖνος ποῦ τὸν ἐδίκαιεν, ἐκεῖνοι ἐπέμενον φωνάζοντες τὰ ἴδια. Εἶδες πόσα ἔπραξεν ὁ Χριστὸς διὰ νὰ τοὺς κάμῃ καλὰ; Διότι, όπως ακριβῶς τὸν Ἰούδαν πολλὰς φορές τὸν ἐμπόδισεν, ἔτσι ἐμπόδισεν καὶ αὐτοὺς μὲ ὁλόκληρον τὸ εὐαγγέλιόν του καὶ μὲ τὸν χρόνον τῆς κρίσεως. Διότι ὅταν εἶδον τὸν ἡγεμόνα καὶ δικαστὴν νὰ πλένῃ τὰ χέρια καὶ νὰ λέγῃ **Γ** «εἰμαι ἀθῶος ἀπὸ τοῦ αἵματος αὐτοῦ», ἔπρεπε νὰ συναποθανοῦν συντριβὴν καὶ ἀπὸ τὰ λόγια καὶ ἀπὸ τὰς πράξεις. Ὅταν δὲ εἶδον τὸν Ἰούδαν ἀπαγχονισθέντα καὶ τὸν ἴδιον τὸν Πιλάτον νὰ παρακαλῇ ἔπρεπε ἀντὶ τοῦ Ἰησοῦ νὰ δεχθοῦν ἄλλον διὰ νὰ σταυρωθῇ. Διότι ὅταν ὁ κατηγορὸς καὶ προδότης καταδικάζῃ τὸν ἑαυτὸν του καὶ ὁ ἐγκρίνων διὰ ψήφου ἀρνεῖται τὰ ἐγκλήματά του καὶ κατ' αὐτὴν τὴν νύκτα παρουσιάζεται τέτοιο δράμα, καὶ ὡς ἀν κατάδικον ζητεῖ αὐτὸν ὁ Πιλάτος, ποῖαν ἀπολογία θὰ ἔχουν; Ἐάν δὲν ἐπεθύμουν νὰ εἶναι ἀθῶος, ὅμως δὲν ἔπρεπε ἀντὶ ἐκείνου νὰ προτιμήσουν τὸν ληστὴν καὶ μάλιστα ἀνεγνωρισμένον καὶ πολὺ διαβόητον. Τί λοιπὸν, εἶπαν ἐκεῖνοι; Ὅταν εἶ-

6. Πρ. Ἀπ. 22, 24.

δον τὸν δικαστὴν νὰ νίπτῃ τὰ χέρια καὶ νὰ λέγῃ: **Δ** «εἰμαι ἀθῶος», ἐφώναζαν: «Τὸ αἷμα του ἃς θαρύνῃ ἡμᾶς καὶ τὰ παιδιὰ μας». Τότε ακριβῶς, λοιπὸν, ὅταν ἐψηφοφόρησαν ἐναντίον των, ἐπέτρεψεν νὰ γίνουν ὅλα. Κοίταξε δὲ καὶ ἐδῶ τὴν μεγάλην παραφροσύνην των. Διότι τέτοια ἦσαν ἡ παράλογη ὁρμὴ των καὶ κακὴ ἐπιθυμία· δὲν τοὺς ἀφήνουν νὰ ἰδοῦν κάτι ἀπὸ τὰ πρέποντα. Ἐστῶ λοιπὸν, ὅτι κατηράσθητε τοὺς ἑαυτοὺς σας· διατὶ παρατείνετε τὴν κατάραν καὶ εἰς τὰ παιδιὰ σας; Ἐν τούτοις ὁ φιλόanthropos Κύριος, ἂν καὶ ἐχρησιμοποίησαν τέτοιαν μανίαν καὶ ἐναντίον τῶν ἑαυτῶν των καὶ ἐναντίον τῶν παιδιῶν των, ὅχι μόνον διὰ τὰ παιδιὰ δὲν ἐπεκύρωσεν τὴν ἀπόφασίν των, ἀλλ' οὔτε δι' αὐτοὺς τοὺς ἰδίους. **Ε** ἀντιθέτως δὲ ἐδέχθη ὅσους ἀπὸ ἐκείνους τοὺς ἰδίους μετενόησαν καὶ τοὺς ἐχάρισεν ἀναρίθμητα ἀγαθὰ. Καὶ ὁ Παῦλος θεθαίως, ἦτο ἕνας ἀπὸ αὐτοὺς καὶ τὸ ἀναρίθμητον πλῆθος τῶν πιστευσάντων ἦτο εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ· διότι λέγει ὁ Ἰάκωβος: «Βλέπεις, ἀδελφέ, ὅτι πολλὰ καὶ χιλιάδες Ἰουδαίων ἔχουν πιστεῦσαι εἰς τὸν Θεόν»⁸. **ΣΤ** Ἐάν δὲ ἀπέμειναν μερικοὶ, ἃς λογαριάζουν τὴν τιμωρίαν εἰς τοὺς ἑαυτοὺς των.

«Τότε πρὸς χάριν των ἄφησεν ἐλεύθερον τὸν Βαραβθάν, τὸν δὲ Ἰησοῦν, ἀποῦ τὸν ἐμαστίγωσεν, τὸν παρέδωκεν διὰ νὰ σταυρωθῇ». Διατὶ τὸν ἐμαστίγωσεν; Ἡ ὡς ἀν κατάδικον ἢ ἐπειδὴ ἤθελεν νὰ δώσῃ κάποιαν ἔμφασιν εἰς τὴν ἀπόφασιν ἢ διὰ νὰ εὐχαριστήσῃ ἐκείνους. Καὶ ὅμως ἔπρεπε νὰ ἀντιστάθῃ. Διότι καὶ πρὶν ἀπὸ αὐτοῦ εἶπεν: «Πάρετε αὐτὸν σεῖς καὶ δικάσατέ τον συμφῶνως μὲ τὸν νόμον σας»⁹. Πολλὰ ἦσαν ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα

6. Πρ. Ἀπ. 21, 20.

7. Ἰω. 18, 31.

ἠμποροῦσαν νὰ ἐμποδίσουν καὶ αὐτὸν καὶ ἐκείνους· αἱ ὑπερφυσικαὶ πράξεις, τὰ θαύματα, ἡ μεγάλη ἀνεξικακία αὐτοῦ ποὺ ὑπέφερεν αὐτὰ καὶ κυρίως ἡ ἀνέκφραστη σιωπὴ του. **Β** Ἐπειδὴ, λοιπόν, μὲ δσα ἀπελογήθη καὶ μὲ δσα προσυχήθη, ἔδειξαν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν του, πάλιν παρουσιάζει τὴν ἀνωτερότητα καὶ τὴν εὐγένειαν τῶν αἰσθημάτων του μὲ τὴν σιωπὴν καὶ τὴν περιφρόνησιν τῶν λεγομένων. Μὲ ὅλα αὐτὰ ὁδηγεῖ αὐτοὺς πρὸς τὸ ἰδικόν του θαῦμα· ἀλλὰ μὲ τίποτε ἀπὸ αὐτὰ δὲν ἠθέλησαν νὰ ὑποχωρήσουν.

Διότι, ὅταν μίαν φορὰν κυριευθοῦν αἱ σκέψεις ἀπὸ κάποιαν μέθην ἢ μανίαν παράλογον, εἶναι δύσκολον νὰ ἐπανέλθουν εἰς τὴν προτέραν κατάντασιν, ἐὰν δὲν εἶναι πολὺ γενναῖα ἡ ψυχὴ, ἡ ὁποία ἐξασθενεῖ. Πράγματι, εἶναι φοβερόν πολὺ νὰ δίδωμεν τόπον εἰς τὰ κακὰ αὐτὰ πάθη· **Γ** διὰ τοῦτο πρέπει μὲ κάθε τρόπον νὰ τὰ ἀπομακρύνωμεν καὶ νὰ ἐμποδίζωμεν τὴν εἰσοδὸν των. Διότι ὅταν καταλάβουν καὶ καθυποτάξουν τὴν ψυχὴν, ὅπως ἀκριβῶς ἡ φωτιὰ ποὺ ἐφορμᾷ μέσα εἰς τὸ δάσος, τοιοῦτοτρόπως αὐτὰ ἀνάπτουν μεγάλην φλόγα. Διὰ τοῦτο παρακαλῶ νὰ πράττετε τὸ πᾶν, ὥστε νὰ ἀποκλείετε τὴν εἰσοδὸν εἰς αὐτὰ· μήτε νὰ παρηγορῆτε τὸν ἑαυτὸν σας μὲ αὐτὴν τὴν ψυχοφθόρον σκέψιν, ἡ ὁποία φέρει ἐντὸς κάθε κακίαν, μὲ τὸ νὰ λέγετε: τί εἶναι αὐτὸ καὶ τί εἶναι ἐκεῖνο· διότι ἀπὸ αὐτὸ γεννῶνται τὰ ἀναρίθμητα κακὰ. Διότι ὁ διάβολος, ὁ ὁποῖος εἶναι σιχαμερός, χρησιμοποιεῖ μεγάλην ραδιουργίαν, σύντονον προσπάθειαν καὶ συγκατάθεσιν διὰ τὴν καταστροφὴν τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐπιτίθεται μὲ τὰ μικρότερα. **Δ** Πρόσεξε λοιπόν. Ἦθελεν νὰ θέσῃ τὸν Σαουλ μέσα εἰς τὴν μαρολογία τῆς ἐγγαστριμύθου. Ἄλλ' ἐὰν συνεβούλευεν αὐτὸ ἀπὸ τὴν ἀρχὴν, δὲν θὰ ἐπρόσχευεν ἐκεῖνος. Διότι πῶς θὰ ἔκομεν αὐτό, ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἀπομακρύνει αὐτάς; Διὰ τοῦτο

εἰσάγει αὐτὸν ἡσυχῶς καὶ σιγὰ - σιγὰ Ἐπειδὴ, λοιπόν, παρήκουσεν τὸν Σαμουὴλ καὶ ἔκομεν ὥστε νὰ προσφέρῃ τὴν θυσίαν τοῦ ἀλοκαυτώματος· ἀπόντος ἐκείνου, κατηγορούμενος λέγει ὅτι ἐγένετο μεγαλύτερα ἀνάγκη ἀπὸ τὴν ἐπίθεσιν τῶν ἐχθρῶν· πρέπει δὲ νὰ θρηνησῇ, ἀλλὰ εὐρίσκεται εἰς τοιαύτην ψυχικὴν διάθεσιν ὥσταν νὰ μὴ ἔχῃ πράξει τίποτε. Πάλιν ὁ Θεὸς διέτασεν σχετικῶς μὲ τὸν πόλεμον κατὰ τῶν Ἀμοληκιδῶν· αὐτὸς δμως παρήκουσεν καὶ τοῦτο. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον ἐφθάσεν εἰς τὰ τολμηρὰ ἐγχειρήματα ἐναντίον τοῦ Δαβὶδ καὶ ἔτσι ἡσυχῶς καὶ σιγὰ - σιγὰ γλιστρῶν δὲν ἐστάθη **Β** μέχρις ὅτου ἐφθάσεν καὶ ἔθαλεν τὸν ἑαυτὸν του εἰς αὐτὸ τὸ θάραθρον τῆς καταστροφῆς.

Τὸ ἴδιον ἔπραξεν καὶ μὲ τὸν Κάιν δὲν τὸν παρώρμησεν ἀμέσως νὰ φονεύσῃ τὸν ἀδελφὸν του, διότι δὲν θὰ τὸν ἐπείθεν, ἀλλὰ προηγουμένως τὸν προετοιμάζει διὰ νὰ τοῦ προσφέρῃ τὰ χειρότερα, λέγων: δὲν εἶναι καμμία ἁμαρτία αὐτό. Ἐν συνεχείᾳ τοῦ ἀνάπτει τὸν φθόνον καὶ τὴν ζηλοτυπίαν, λέγων εἰς αὐτόν, ὅτι τοῦτο δὲν εἶναι τίποτε κακόν. **Β** **Γ** Τέλος, τὸν ἐπεισεν νὰ φονεύσῃ τὸν Ἀβελ καὶ νὰ ἀρνηθῇ τὸ ἔγκλημα. Δὲν ἀπεμακρύνθη δὲ παρὰ μόνον ὅταν προσέθεσεν τὸ χειρότερον κακόν. Διὰ τοῦτο πρέπει ἀπὸ τὴν ἀρχὴν νὰ τὸν ἐμποδίζωμεν· κυρίως δὲ, ἔστω καὶ ἂν μόνον τοὺς παρουσιάσῃ ζῶνται τὰ πρῶτα ἁμαρτήματα, οὕτε τότε πρέπει νὰ ἀδιαφορῶμεν διὰ τὰ πρῶτα παρωπώματα· ἔτσι δμως ἀνέρχεται εἰς μεγαλύτερα ἁμαρτήματα, ὅταν ἡ ψυχὴ μὲν ἡ ἀδιάφορη. Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ πράττωμεν τὰ πάντα, ὥστε νὰ ἀφαιρῶμεν τὰς ἀρχὰς αὐτῶν. Μὴ, λοιπόν, κοιτάζης ὅτι ἡ οὐσία τοῦ ἁμαρτήματος εἶναι μικρά, ἀλλ'

ὅτι γίνεται ρίζα μεγάλης ἀμαρτίας ὅταν ἀδιαφορήσωμεν δι' αὐτήν. Διότι ἐάν ἡμπορούσαμεν θά ἐλέγαμεν καί τὸ ἐξῆς παράδοξον, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη τόσον μεγάλης ἐπιμελείας διὰ τὰ μεγάλα ἀμαρτήματα, ὅσον διὰ τὰ μικρά καὶ μηδαμινά. Διότι ἡ φύσις τῆς ἀμαρτίας μᾶς κάμνει νὰ ἀποστρεφώμεθα τὰ μεγάλα ἀμαρτήματα. **Β** ἐνθ' τὰ μικρά μᾶς ὁδηγοῦν εἰς ἀδιαφορίαν καὶ δὲν μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ ἀντισταθῶμεν γενναίως, ὥστε νὰ τὰ ἐξαλείψωμεν διὰ τοῦτο ταχέως γίνονται μεγάλα, ὅταν ἡμεῖς «κοιμώμεθα». Αὐτὸ θὰ ἡμπορούσε κανεὶς νὰ ἰδῇ ὅτι συμβαίνει καὶ εἰς τὰ σώματα. Κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ἐγίνεν καὶ τὸ μεγάλο κακὸν μὲ τὸν Ἰούδαν. Διότι, ἐάν δὲν ἐνόμιζεν ὅτι εἶναι μικρά ἀμαρτία τὸ νὰ κλέπτῃ τὰ χρήματα τῶν πτωχῶν, δὲν θὰ ἔφθανεν εἰς αὐτὴν τὴν προδοσίαν. Ἐάν οἱ Ἰουδαῖοι δὲν ἐνόμιζον ὅτι εἶναι μικρὸν ἀμάρτημα τὸ νὰ κυριεύονται ἀπὸ ματαιοδοξίαν, δὲν θὰ κατατινοῦσαν νὰ γίνουν χριστοκτόνοι. «Ὅλα δὲ τὰ κακὰ θὰ ἡμπορούσαν νὰ ἰδῇ κανεὶς ὅτι προέρχονται ἀπὸ αὐτό. **Γ** Διότι κανεὶς δὲν ὁρμᾷ πρὸς τὴν κακίαν ταχέως καὶ μονομίας. Διότι ἡ ψυχὴ ἔχει ἐντὸς τῆς κάποιαν ἐντροπὴν καὶ συστολὴν ἐναντὶ τῶν κακῶν καὶ δὲν εἶναι δυνατόν ὅλοι νὰ κυριευθοῦν μονομίας ἀπὸ τὴν ἀνασχυντίαν· ἀλλ' ὅταν ἡ ψυχὴ ἀδιαφορῇ, καταστρέφεται. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον εἰσῆλθεν ἡ εἰδωλολατρεία, τιμωμένων ὑπερμέτρως τῶν ἀνθρώπων, ζώοντων καὶ ἀποθανόντων· κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον προσεκινήθησαν ἀγάματα· κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐπεκράτησεν ἡ πορνεία καὶ τὰ ἄλλα κακὰ. Πρόσεξε λοιπὸν. Κάποιος ἐγέλασεν ἀκαίρως καὶ ἄλλος μὲν κατηγόρησεν αὐτόν, ἄλλος δὲ ἀπεμάρτυρεν τὸν φόβον, λέγων ὅτι αὐτὸ δὲν εἶναι τίποτε. Διότι τί εἶναι τὸ γέλιον; Τί θὰ ἡμπορούσεν νὰ προέλθῃ ἀπὸ αὐτό; Ἀπὸ αὐτοῦ προέρχεται ἡ ἀστείότης, ἡ αλοχρολογία καὶ ἡ κακὴ πράξις. **Δ** Ἄλλος πάλιν, κατηγοροῦμενος, ὅτι συκοφαντεῖ τὸν πλησίον του, τὸν ὀβριζεῖ καὶ τὸν κακολο-

γεῖ, ἔδειξεν ἀδιαφορίαν λέγων· δὲν εἶναι τίποτε τὸ νὰ κακολογῇς. Ἀπὸ αὐτοῦ προέρχονται ἀνέκφραστον μῖσος, ἀδιαλλακτὴ ἐχθρα καὶ ἀναρίθμητοι ὕβρεις· ἀπὸ αὐτὰς δὲ προέρχονται πληγαὶ καὶ πολλάκις ἀπὸ τὰς πληγὰς ὁ θάνατος.

Ἀπὸ τὰ μικρά, λοιπὸν, ἀμαρτήματα κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον εἰσάγει τὰ μεγάλα ὁ πονηρὸς ἐκεῖνος δαίμων. Ἀπὸ τὰ μεγάλα δὲ δημιουργεῖ τὴν ἀπελπισίαν· εἶται ἀνεκάλυψεν ἄλλην μέθοδον, ὅχι κατωτέραν ἀπὸ τὴν προηγουμένην. Διότι δὲν καταστρέφει τόσον ἡ ἀμαρτία, ὅσον ἡ ἀπελπισία. **Ε** Διότι ἐκεῖνος ποῦ ἡμάρτησεν, ἐάν γρηγορῇ καὶ ἀφοῦ μετανοήσῃ ταχέως, διορθώνει τὴν κακὴν πράξιν· ἐνθ' ἐκεῖνος ποῦ ἀπηλπίσθη καὶ δὲν μετενόησεν, στερεῖται αὐτὴν τὴν διόρθωσιν, ἐπειδὴ δὲν ἐχρησιμοποίησεν τὰ φάρμακα τῆς μετανοίας. Ὁ διάβολος χρησιμοποιοῖ καὶ ἄλλην ἐπιβουλὴν πολὺ φοβεράν· ὅπως ὅταν περιβάλλῃ τὴν ἀμαρτίαν μὲ τὴν μορφήν τῆς εὐλαθείας. Καὶ πῶς ἡμπόρεσεν ὁ διάβολος, λέγει κάποιος, νὰ μᾶς ἐξαπατήσῃ τόσον πολὺ; **ΣΤ** Ἄκουε καὶ προφυλάττου ἀπὸ τὰς πανουργίας του. Ὁ Χριστὸς διὰ τοῦ Παύλου διέταξεν τὴν γυναῖκα νὰ μὴ χωρίζῃ ἀπὸ τὸν ἄνδρα καὶ νὰ μὴ στρεφῇται ὁ ἓνας τὸν ἄλλον, παρὰ κατόπιν συμφωνίας⁹· μερικαὶ ὁμως, ἀπὸ ἀγάπην δῆθεν πρὸς τὴν ἐγκράτειαν καὶ ἐπειδὴ ἐνόμιζον ὅτι πράττουν εὐσεβεῖ πράξιν, ἀφοῦ ἐχώρισαν τοὺς ἄνδρας των, ὥθησαν τὸν ἑαυτὸν τους εἰς τὴν μοιχείαν. Σκέψου λοιπὸν πόσον μεγάλο κακὸν εἶναι· ἀφοῦ ὑπέφεραν τόσον μεγάλο πόνον, νὰ κατηγοροῦνται ὅτι ἐπροξένησαν μεγάλην ζημίαν, νὰ τιμωροῦνται ὑπερβολικὰ καὶ νὰ ρίπτουν τοὺς συζύγους των εἰς τὸ θάνατον τῆς καταστροφῆς. Ἄλλοι πάλιν ἀ-

9. 1 Κορ. 7, 10.

πέχοντες ἀπὸ τὰς τροφὰς ἕνεκα τοῦ νόμου τῆς νηστείας, κατ' ὀλίγον ἐφθασαν εἰς τὸ νὰ ἀηδιάζουν αὐτάς· καὶ αὐτὸ ἐπιφέρει μεγίστην τιμωρίαν. **Β** Αὐτὰ, ὅμως, γίνονται ὅταν μερικοὶ ἰσχυροποιοῦν τὰς προλήψεις παρὰ ἐκεῖνα ποὺ φρονοῦν αἱ Γραφαί. Ἐνόμισαν καὶ μερικοὶ ἀπὸ τοὺς Κιρινοῦς, ὅτι εἶναι γνῶρισμα τῆς τελειότητος τὸ νὰ δοκιμάζουν τὰ πάντα καὶ αὐτὰ τὰ μὴ ἐπιτρεπόμενα ἀκόμη. Ἀλλ' ὅμως αὐτὸ δὲν εἶναι γνῶρισμα τῆς τελειότητος, ἀλλὰ τῆς μεγαλυτέρας παρανομίας. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος ἐπιπλήττει αὐτοὺς σφοδρῶς καὶ λέγει ὅτι εἶναι ὑπεύθυνοι διὰ τὴν μεγαλύτεραν δικαίαν τιμωρίαν.

Ἄλλοι πάλιν νομίζουν, ὅτι εἶναι γνῶρισμα τῆς εὐλαθείας τὸ νὰ ἔχουν μακρυὰ μαλλιά. Καὶ αὐτὸ, ὅμως, ἀνήκει εἰς τὰ ἀπηγορευμένα καὶ προξενεῖ μεγάλην ἐντροπὴν. Ἄλλοι πάλιν τὸ νὰ λυπούμεθα ὑπερβολικῶς διὰ τὰ ἁμαρτήματα, τὸ ἐπιδιώκουν ὡσάν κάτι ὀφέλιμον· ἀλλὰ καὶ αὐτὸ εἶναι ἔργον τῆς διαβολικῆς πανουργίας· τὸ ἐφάνερωσεν δὲ καὶ ὁ Ἰούδας· ἕνεκα αὐτοῦ θεοβαίως ἀπηγγινώσθη.

Κ Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος ἐφοθεῖτο δι' ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἐπόρευεν, διὰ νὰ μὴ πάθῃ κάτι τέτοιο καὶ συνεβούλευεν τοὺς Κιρινοῦς νὰ τὸν ἀποσπάσουν ταχέως· διὰ νὰ μὴ κυριευθῇ ἀπὸ ὑπερβολικὴν λύπην¹⁰. Κατόπιν, δεικνύων ὅτι αὐτὸ εἶναι ἔργον τῆς ἐπιβουλῆς τοῦ διαβόλου, λέγει:: «διὰ νὰ μὴ νικηθῶμεν ἀπὸ τὸν σατανάν· διότι δὲν ἀγνοοῦμεν τὰ σχέδιά του»¹¹, διότι λέγει ὅτι ἐπιτίθεται μὲ μεγάλην πανουργίαν. Διότι, ἐὰν ἐπολέμει μετὰ παρρησίας καὶ φανερώς, θά ἦτο εὐχερὴς καὶ εὐκο-

10. 2 Κορ. 2, 7.
11. 2 Κορ. 2, 11.

λος ἡ νίκη· μᾶλλον δὲ καὶ τώρα, ἐὰν εἰμῶθα ἐγκρατεῖς, θὰ εἶναι εὐκολος· διότι ὁ Θεὸς μᾶς ἐξώπλισεν διὰ τὴν κάθε μίαν ἀπὸ αὐτὰς τὰς ὁδοὺς τοῦ διαβόλου. Διότι διὰ νὰ μᾶς πείσῃ νὰ μὴ περιφρονοῦμεν οὔτε τοὺς ἀσημάντους συνανθρώπους μας, ἄκουσε τί μᾶς συμβουλεύῃ ὁ ταν λέγει: **Δ** «Ἐκεῖνος ποὺ εἶπεν εἰς τὸν ἀδελφόν του «μωρέ», πρέπει νὰ παραδοθῇ εἰς τὴν γέενναν»¹². Ἐπίσης: «ἐκεῖνος ποὺ θλέπει (γυναῖκα) μὲ ἀνήθικα μάτια, εἶναι ὁλοκληρωμένος μοιχός»¹³. Ταλανίζει καὶ ἐκεῖνους ποὺ γελοῦν καὶ παντοῦ ἐκρίζωνει τὰς ἀρχάς καὶ τὰ σπέρματα τῶν κακῶν. Λέγει ἀκόμη ὅτι θὰ δώσωμὲν λόγον καὶ διὰ τὴν ματαιολογίαν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἰῶβ ἐνδιαφερόταν καὶ διὰ τὰς σκέψεις τῶν παιδιῶν του¹⁴. Διὰ τὸ νὰ μὴ ἀπελπίζόμεθα λέγει: «μήπως ἐκεῖνος ποὺ πίπτει, δὲν σηκώνεται; ἢ ἐκεῖνος ποὺ στρέφει ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος δὲν ἐπιστρέφει;»¹⁵. Καὶ πάλιν: «ὅπωςδήποτε δὲν θέλω τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ἕως ὅτου ἐπιστρέψῃ καὶ ζήσῃ αὐτός»¹⁶. καὶ «σήμερον ἐὰν ὑπακούσετε εἰς τὴν φωνὴν του»¹⁷. **Σ** Καὶ πολλὰ ἄλλα τέτοια λόγια καὶ παραδείγματα ὑπάρχουν εἰς τὴν Ἀγίαν Γραφήν.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ νὰ μὴ καταστρεφώμεθα μὲ τὸ πρόσχημα τῆς εὐσεθείας, ἄκουσε τὸν Παῦλον ὁ ὁποῖος λέγει: «διὰ νὰ μὴ κυριευθῇ αὐτὸς ἀπὸ ὑπερβολικὴν λύπην»¹⁸. **¶** Γνωρίζοντες, λοιπόν, αὐτά, ἅς κτίζωμεν ὁχυρά εἰς ἅλας τὰς ὁδοὺς, αἱ ὁποῖαι μεταστρέφου τοὺς

12. Ματθ. 5, 22.
13. Ματθ. 5, 28.
14. Ἰωβ 1, 5.
15. Ἰερ. 8, 4.
16. Ἰακ. 18, 20.
17. Ψ. 14, 8.
18. 2 Κορ. 2, 7.

ἀδιαφύρους ἀπὸ τὴν σύνοσιν τῶν Γραφῶν. Μήτε νὰ λέγῃς: «τί λοιπὸν εἶναι, ἐὰν ἴδω μὲ περιέργειαν μίαν ὡραίαν γυναῖκα;». Διότι ἐὰν κατεργασθῇς τὴν μοιχείαν εἰς τὴν καρδίαν σου, θὰ τολμήσῃς καὶ τὴν σαρκικὴν. Μὰ μὴ εἴπῃς: «τί σημασία ἔχει ἐὰν παραβλέψω καὶ αὐτὸν τὸν πτωχόν;». Διότι, ἐὰν παραβλέψῃς αὐτόν, θὰ παραι-
θλέψῃς καὶ τὸν ἄλλον· καὶ τοῦτο θὰ γίνεταί συνεχῶς.

Μήτε, ἐπίσης, νὰ εἴπῃς: «Τί λοιπὸν, ἐὰν ἐπιθυμήσω κάτι ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντα τοῦ πλησίον;», διότι αὐτὸ ἔκα-
με τὸν Ἀγαθὸ νὰ καταστραφῇ¹⁹, ἂν καὶ κατέβαλεν τὴν τιμὴν, ἀλλὰ ἔλαθεν παρὰ ἀκούσιον· **II** διότι δὲν πρέπει νὰ ὠφελωμέν διὰ τῆς θείας, ἀλλὰ μὲ τὴν πειθῶ. Ἐάν δὲ ἔτσι ἐτιμωρήθῃ ἐκεῖνος πού κατέβαλεν τὴν ἀρμόζουσαν τιμὴν ἐπειδὴ ἔλαθεν ἀπὸ ἀκούσιον, ποίας τιμωρίας δὲν εἶναι ἄξιος ἐκεῖνος πού οὔτε αὐτὸ πράττει, ἀλλὰ καὶ ἀρπάζει ἀπὸ ἄλλον παρὰ τὴν θέλησίν του; καὶ μάλι-
στα ὅταν πράττῃ αὐτὰ ζῶν εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς χάριτος.

Διὰ νὰ μὴ τιμωρούμεθα λοιπὸν, ἀφοῦ διατηρῶμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας καθαροὺς ἀπὸ κάθε θίαν καὶ ἀρπα-
γὴν καὶ προφυλασσόμεθα ἀπὸ τὰ ἀμαρτήματα καὶ ἀπὸ τὰς αἰτίας των, ὡς φροντίζομεν διὰ τὴν ἀρετὴν μὲ με-
γάλον ζῆλον· διότι ἔτσι θὰ ἀπολαύσωμεν καὶ τὰ αἰώνια ἀγαθὰ μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκει ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

19. ὁ Βασιλ. 21.

Ο Μ Ι Λ Ι Α ΠΖ' (87)

(Ματθ. κζ' 27—44)

C «Τόσα οἱ στρατιῶται τοῦ ἡγεμόνος, ἀφοῦ παρέλαβον τὸν Ἰησοῦν καὶ τὸν ὡδήγησαν εἰς τὸ πραιτώριον, συνακέντρωσαν γύ-
ρω του ὄλην τὴν φρουράν. Καὶ ἀπὸ τῶν ἐγβύσαν, τοῦ ἐφόρεσαν ἓνα κόκκινον μανδύαν, καὶ ἀπὸ ἐπλεξαν στέφανον ἀπὸ ἀγκάθια τὸν ἔθεσαν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς Του, καὶ ἔδωκαν κάλαμον εἰς τὴν θα-
ξίν Του χεῖρα. Καὶ ἀπὸ ἐγονάτισαν ἀμπρὸς Του ἐνέπαιζον Αὐ-
τὸν λέγοντες: Χαῖρε, ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων.»

D Ὡσὸν ἀπὸ κάποιο σύνθημα παρακινούμενος ὁ διάβολος εἰς δούλους ἐχώρευεν τότε. Ἀλλ' ἔστω, οἱ Ἰου-
δαῖοι ἐφέροντο πρὸς Αὐτόν ὀβρισιτικῶς καὶ θιαῶς ἐπει-
δὴ ἔλειωναν ἀπὸ τὸν φθόνον καὶ τὴν μοχθηρίαν· οἱ στρα-
τιῶται δὲ μὴ ἀπὸ ποῦ καὶ ἐκ ποίας αἰτίας; Δὲν εἶναι φανερόν, ὅτι ὁ διάβολος ἦτο ἐκεῖνος, πού ἐνέπνεεν εἰς δούλους αὐτὴν τὴν μανίαν; Καθ' ὅσον ἡὐχαριστοῦντο νὰ ὑβρίζουν τὸν Κύριον, μὲ τὸ νὰ εἶναι κάποιοι σκληροὶ καὶ ἀνήμεροι. Ἐνῶ ἔπρεπε νὰ συμμάζευθοῦν, ἐνῶ ἔπρεπε νὰ σακρῶσουν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἔπασχε καὶ ὁ λαός, αὐτὸ μὲν δὲν ἔκαναν, ἀντιθέτως δὲ ὑβρίζον, ὥρμων κατ' αὐ-
τοῦ, **II** χαριζόμενοι ἴσως καὶ αὐτοὶ πρὸς τοὺς Ἰουδαί-
ους, ἢ καὶ πράττοντες ὅλα γενικῶς ἐξ ἰδίας διαστρο-
φῆς καὶ κακότητος. Καὶ αἱ ὑβρεῖς ἦσαν διαφόρου εἶδους καὶ ποικίλης μορφῆς. Διότι τὴν Θεῖαν ἐκείνην κεφαλὴν ἄλλοτε μὲν ἐρράπτιζον, ἄλλοτε δὲ ἐξητυέλιζον μὲ τὸν στέ-
φανον τῶν ἀκανθῶν. Ἄλλοτε δὲ ἐκτύπων μὲ τὸν κάλαμον, ἄνθρωποι σιχαμεροὶ καὶ κατηραμένοι.

1. Ματθ. 27, 27—29.

Ποίαν δικαιολογίαν λοιπόν θά ἔχωμεν ἡμεῖς, οἱ ὁποῖοι ἐκτρέπομεθα εἰς ὕβρεις ἐναντίον ἐκεῖνων πού μᾶς ὕβρισαν, ἀφοῦ ὁ Χριστός ἔπαθεν αὐτάς;

■ ■ ■ Καθ' ὅσον τὰ γινόμενα ἀπετέλουν τὸ ἀκρότατον ὄριον προσβολῆς. Διότι οὔτε ἐν μέρος, ἀλλ' ἐξ ὁλοκλήρου ὅλον τὸ σῶμα ὕβριζετο· ἡ κεφαλὴ διὰ τοῦ στεφάνου καὶ τοῦ κολλάμου καὶ τῶν ραπισμάτων· τὸ πρόσωπον μὲ τὸ νὰ ἐμπτύεται· αἱ σιαγόνες διὰ τῶν ραπισμάτων· ὁλόκληρον τὸ σῶμα διὰ τῶν μαστιγώσεων, διὰ τῆς γυμνώσεως, διὰ τῆς ἐνδύσεως τοῦ κοκκίνου μανδύου καὶ τῆς ὑποκριτικῆς προσκυνήσεως· ἡ χεὶρ διὰ τοῦ καλλάμου, τὸν ὁποῖον ἔδωκαν νὰ τὸν κρατῇ ἐντὶ σκῆπτρου βασιλικοῦ· τὸ στόμα πάλιν διὰ τῆς προσφορᾶς τοῦ βέους. Τί θά ἐγένετο φοδερώτερον τούτου; τί περισσότερον ὕβριστικόν; ■ Διότι κάθε λόγον ὑπερβαίνουν τὰ γεγονότα.

Καὶ τοὺς προφήτας μὲν ἐφόνευσαν διὰ τῶν ἰδίων χειρῶν, τὸν Χριστὸν δὲ διὰ τῆς ἀποφάσεως τοῦ δικαστοῦ, ὥσάν νὰ ἐφοβοῦντο μὴ τυχόν φανοῦν ὅτι ὑστεροῦν εἰς κάτι εἰς τὴν ἐγκληματικὴν πράξιν των. "Ἐτοί πράττουν τὰ πάντα καὶ κατὰ τὰς διαθέσεις των κατακρίνουν καὶ καταδικάζουν, καὶ ἰδιοχείρως φονεύουν, λέγοντες εἰς τὸν Πιλάτον· «τὸ Αἷμα Τοῦ αἵς θαρύνῃ ἡμᾶς καὶ τὰ τέκνα μᾶς»². Καὶ ἐφορμοῦν, φωνάζοντες ὕβριστικούς λόγους, τὸν δένουν, τὸν δδηγοῦν μακράν, καθίστανται αὐτοὶ καὶ τῶν ἐκ μέρους τῶν στρατιωτῶν ὕβρεων, τὸν κορφώνουν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, τὸν ἐμπαίζουν, τὸν ἐμπτύουν, τὸν γελοιοποιοῦν. ◉ Περὶ τοιαύτης μεταχειρίσεως δὲν ἔλαθε καμμίαν ἀπόφασιν ὁ Πιλάτος, ἀλλὰ τὰ πάντα τὰ ἔκαναν

2. Matth. 27, 25.

αὐτοί, γινόμενοι καὶ κατήγοροι καὶ δικασταὶ καὶ δῆμιοι καὶ δῆα.

Καὶ αὐτὰ εἰς ἡμᾶς τοὺς χριστιανούς ἀναγιγνώσκονται, ὅταν συναθροίζονται ὅλοι. Διὰ νὰ μὴ λέγουν, δηλαδή, οἱ εἰδωλολάτραι, ὅτι ἐπιδεικνύετε μὲν εἰς τὰ πλήθη τοῦ λαοῦ ὅσα εἶναι ἐνδοξα καὶ μεγαλοπρεπῆ, τὰ ἀποκλειστικά σημεῖα καὶ θαύματα, ἀποκρύπτετε δὲ ὅσα εἶναι ἐπονείδιστα. Καὶ διηυθέτησε τὰ πράγματα τοιοῦτο τρόπος ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὥστε εἰς πάνδημον ἑορτὴν, ὅταν παρευρίσκεται ὅλον τὸ πλῆθος τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν καὶ ὅλοι ἀνεξαίρετως κατὰ τὴν μεγάλην ἐσπέραν τοῦ Πάσχα, τότε δῖα αὐτὰ νὰ ἀναγιγνώσκονται. ■ "Ὅταν παρευρίσκεται ὅλη ἡ οἰκουμένη, τότε αὐτὰ διακηρύσσονται μεγαλοφώνως· καὶ μολονότι ἀναγιγνώσκονται αὐτὰ καὶ γνωστοποιοῦνται εἰς ὅλους, ὁ Χριστὸς πιστεύεται ὅτι εἶναι Θεός. Ἐκτὸς δὲ τῶν ἄλλων καὶ ἐξ αἰτίας αὐτῶν προσκυνεῖται, διότι θεωώρησεν ἄξιον νὰ συγκρατῇ τόσον πολὺ χάριν ἡμῶν καὶ νὰ πάθῃ αὐτά, διὰ νὰ μᾶς καθοδηγήσῃ εἰς πᾶσαν ἀρετὴν³.

"Ἄς ἀναγιγνώσκωμεν λοιπὸν αὐτὰ συνεχῶς· καθ' ὅσον εἶναι πολὺ τὸ κέρδος, μεγάλη ἡ ἀφέλεια ἀπὸ ἐδῶ. Διότι, ὅταν ἴδῃς τὸν Χριστὸν μὲ τὰ σχήματα καὶ τὰ πράγματα νὰ προσκυνῇται καὶ νὰ ἐμπαίζεται, καὶ μετὰ τόσον βιασυσμὸν καὶ νὰ γροισκοκοπῇται καὶ νὰ πάσχῃ τὰ τέλεια δεινά, καὶ ἀν' ἀκόμη ὁ ἴδιος εἶσαι πέτρα, ἀπὸ καθε κηρὸν θά γίνῃς μαλακώτερος καὶ θά ἐκδιώξῃς ἀπὸ τὴν ψυχὴν σου κάθε ἑξαψιν πάθους καὶ ὑπερηφανείας.

"Ἀκουσε λοιπὸν καὶ τὰ ἐπόμενα. ■ Ἀφοῦ τὸν ἐνέ-

3. Πρῶλ. Α' Πέτρ. 2, 21 - 25.

παίξαν, «ώδήγησαν Αὐτὸν διὰ τὸν σταυρώσουσαν»⁴, λέγει, καὶ ἀφοῦ τὸν ἐγύμνωσαν ἔλαβον τὰ ἐνδύματά Του, καὶ καθήμενοι ἐφύλαττον Αὐτὸν ἐκεῖ πότε θὰ ξεψυχήσῃ. Καὶ διαμοιράζουσαν μεταξύ των τὰ ἐνδύματά Του, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον γίνεται εἰς τοὺς πλέον εὐταλεῖς καταδίκους, τοὺς ἀξιοκαταφρονήτους, τοὺς ἐγκαταλειμμένους ἀπὸ ὄλων, τοὺς ἀπομεμωμένους. Διαμοιράζουσαν μεταξύ των τὰ ἐνδύματα, διὰ τῶν ὁποίων ἔγιναν τόσο πολλὰ καὶ μεγάλα θαύματα⁵. Ἄλλ' οὐδὲν θαῦμα ἐπραγμάτοποιον τότε, ἐπειδὴ ὁ Χριστὸς κατεκράτει τὴν μυστικὴν δυνάμειν των. **¶** Δὲν ἦτο δὲ καὶ τοῦτο μικρὸν συμπλήρωμα ὕβριστικῆς συμπεριφορᾶς. Ὡσάν, δηλαδὴ, νὰ ἐπρόκειτο περὶ ἑνὸς ἀτίμου καὶ ἐγκαταλειμμένου, ὡς ἀκριθῶς ἀνωτέρω εἶπον, καὶ τοῦ πῶς μικροπρεποῦς ἀπὸ ὄλων, ἔτσι ἀπετόλμων τὰ πάντα. Εἰς τοὺς ληστὰς θέσθαι οὐδὲν ἐνεκτικὸν ἐπραξαν, ἀλλ' εἰς τὸν Χριστὸν ὅλα γενικῶς αὐτὰ ἀπετόλμων καὶ τὸν ἐσταύρωσαν εἰς τὸ μέσον, διὰ τὴν συμμιετάσῃ εἰς τὴν ἀνυπόληψιν καὶ καταφρόνησιν ἐκείνων. «Καὶ ἔδωκαν εἰς Αὐτὸν τὴν πῆλιν ὄξος»⁶, καὶ τοῦτο ὀδύνητικῶς ὁ Χριστὸς ὁμῶς δὲν ἠθέλησεν νὰ πῇ. Ἄλλος πάλιν Εὐαγγελιστὴς λέγει, «ὅτι ἀφοῦ ἐγεύθη εἶπε, Τετέλεσται»⁷. Τί σημαίνει, «Τετέλεσται»; Ἐξεπληρώθη ἡ προφητεία περὶ τοῦ γεγονότος αὐτοῦ⁸. Ὅτι λέγει, «Μοῦ ἔδωσαν χολὴν διὰ φαγητόν μου, καὶ εἰς τὴν δίψαν μου με ἐπότισαν ὄξος»⁹. Οὔτε δ-

4. Ματθ. 27, 31.

5. Ματθ. 9, 20 - 22, 14, 26.

6. Ματθ. 27, 34.

7. Ἰωάν. 19, 30.

8. Τὸ ἐνδεχόμενον ἔνθα τὸ «τετέλεσται» σημαίνει ὅτι ἀπληρώθησαν ὅσαι αἱ προφητεῖαι περὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ ὅτι ἐτελειώθη τὸ ἔργον τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων.

9. Ψαλμ. 68, 22.

μῶς ἐκεῖνος (ὁ Εὐαγγελιστὴς) ἀποδεικνύει ὅτι ἔπιεν διότι εἰς τίποτε δὲν διαφέρει τὸ νὰ γευθῇ ἀπλῶς ἀπὸ τὸ νὰ μὴ πῇ, ἀλλὰ καὶ τὰ δύο φανερώνουν ἓνα καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα. Ἄλλ' ὁμῶς οὔτε ἐδὼ σταματᾷ ἡ παρεκτροπὴ τῆς μέθης των, **¶** ἀλλὰ καὶ ἀφοῦ τὸν ἐγύμνωσαν καὶ τὸν ἐσταύρωσαν καὶ προσέφεραν τὸ ὄξος, προχωροῦν περαιτέρω καὶ θέλοντες Αὐτὸν προσηλωμένον ἐπὶ τοῦ σταυροῦ καὶ οἱ ἴδιοι τὸν κατηγοροῦν καὶ οἱ διερχόμενοι πλησίον Του (τὸν θλασφημοῦν). Αὐτὰ ἦσαν τὰ βαρύτερα ἀπὸ ὅλα, τὸ νὰ ὑποστῇ δηλαδὴ αὐτὰ ἐπὶ κατηγορίᾳ ἀπατεώων καὶ πλάνου, καὶ ὅτι ἦτο ἓνας ἀλαζών καὶ ματαίως ἐκαυχᾶτο δι' ὅσα ἔλεγε. Διὰ τοῦτο καὶ δημοσίᾳ τὸν ἐσταύρωσαν, ὥστε θέλοντες Αὐτὸν ὅλοι νὰ τὸν διασώρουν διὰ τοῦτο καὶ διὰ τῶν στρατιωτικῶν χειρῶν, ὥστε καθ' ὃν χρόνον ἀπετολμῶντο αὐτὰ καὶ εἰς δημόσιον δεκαστήριον, ἐντείνεται εἰς τὸ ἐπακρον ἢ παραφορά των.

¶ Καὶ ὁμῶς ποῖον δὲν θὰ ἐλύγιζεν τὸ πλῆθος ποῦ ἠκολούθει ἐκ τοῦ πλησίον τὸν Κύριον καὶ ἐθήρηνει;¹⁰ Ἄλλ' ὅχι καὶ τὰ ἄγρια αὐτὰ θηρία. Διὰ τοῦτο λοιπόν καὶ ὁ Χριστὸς τοὺς μὲν ληστὰς θεωρεῖ ἀξίους ἀπαντήσεως, ὅχι ὁμῶς πλεον αὐτοῦ. Διότι, ἀφοῦ ἐπραξαν ἐκεῖνα ἀκριθῶς, τὰ ὁποῖα ἠθέλον, φροντίζουν νὰ κηλιώσουν καὶ τὴν ὑπόληψιν Αὐτοῦ, φοβούμενοι τὴν ἀνάστασιν Του. Διὰ τοῦτο ἐξεστόμισαν αὐτὰ δημοσίᾳ καὶ μαζὶ με τοὺς ληστὰς τὸν ἐσταύρωσαν καὶ ἔλεγον, θέλοντες νὰ ἀποδείξουν ὅτι εἶναι ἀπατεῶν. «Σὺ ποῦ θὰ ἐκήρυμιζες τὸν ναόν καὶ εἰς τρεῖς ἡμέρας θὰ τὸν οἰκοδομοῦσες, κατέβα ἀπὸ τὸν Σταυρόν»¹¹. Ἐπειδὴ δηλαδὴ, ἂν καὶ παρε-

10. Λουκ. 23, 27.

11. Ματθ. 27, 40.

κόλεσαν τὸν Πιλάτον νὰ ἀφαιρέσῃ τὴν κατηγορίαν (αὐτὴ δὲ ἦτο ἡ ἐπιγραφὴ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, **11** «Ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων»), οὐδὲν κατάρθωσαν, ἀλλ' ἀνθίστατο λέγων, «ὅτι Ἐγραψα, Ἐγραψα»¹², οἱ ἴδιοι λοιπὸν προσεπάθουν νὰ ἀποδείξουν διὰ τῶν ὧσων ἐχλεύαζον Αὐτόν, ὅτι δὲν εἶναι βασιλεὺς. Διὰ τοῦτο καὶ ἐκεῖνοι ἔλεγον καὶ αὐτά· «Ἐάν εἶναι βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ, ἅς καταθῇ τώρα ἀπὸ τὸν Σταυρὸν καὶ θὰ τὸν πιστεύσωμεν»¹³ καὶ πάλιν, «ὅλους ἔσωσε, τὸν ἑαυτὸν τοῦ δὲν δύναται νὰ τὸν σώσῃ»¹⁴, ἐπιχειροῦντες καὶ ἀπὸ ἐδῶ νὰ διαβάλλουν (ὡς ἀγυρτικὰ) τὰ προηγούμενα θαύματα καὶ πάλιν, «ἐάν εἶσαι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, σῶσε τὸν ἑαυτὸν σου»¹⁵.

¹²Ω μεμιασμένοι καὶ ἀσεβέστατοι. Τί λοιπὸν, οἱ προφήται δὲν ἦσαν προφῆται, οὔτε οἱ δίκαιοι δίκαιοι, ἐπειδὴ ὁ Θεὸς δὲν ἔσωσεν αὐτοὺς ἀπὸ τοὺς κινδύνους; **13** Ἀλλ' ὅμως ἦσαν, ἔστω καὶ ἂν ὑπέφερον αὐτά. Τί λοιπὸν θὰ ἐγένετο ἴσον τῆς μαρτίας σας; Διότι, ἐάν τόσα κακὰ ποῦ ἐξέσπασαν ἐναντίον τῶν δὲν ἠδυνήθησαν νὰ μειώσουν τὴν περὶ αὐτῶν γνώμην μας, ἄλλ' ἦσαν προφῆται ἔστω καὶ ἂν ὑφίσταντο ἐκεῖνα τὰ ὅποια ὑφίσταντο, πολὺ περισσότερον σεῖς δὲν ἔπρεπε νὰ σκανδαλίζεσθε διὰ τὸν Χριστόν, ὁ ὁποῖος πάντοτε καὶ διὰ τῶν ὧσων ἔπραξε, καὶ διὰ τῶν ὧσων εἶπε διώρθωσε αὐτὴν τὴν ἐσφαλμένην ἰδέαν σας. **14** Ἀλλ' ὅμως, μολοντί ἐλέγοντο καὶ ἐπράττοντο αὐτά, τίποτε δὲν κατάρθωσαν, οὔτε κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν (τῆς σαυρώσεως).

Καὶ ὅμως, ἐκεῖνος ποῦ ἐσώτισε μέσα εἰς τὴν κακίαν

12. Ἰωάν. 19, 22.

13. Ματθ. 27, 42.

14. Ματθ. 27, 41. Μάρκ. 15, 31.

15. Λουκ. 23, 39.

καὶ κατηνάλωσε τὴν ζωὴν του εἰς τοὺς φόνους καὶ τὰς διαρρήξεις, θὰν ἐλέγοντο αὐτά, τότε ὁμολόγησε τὸν Χριστόν καὶ ἐνεθυμήθη τὴν οὐράνιον βασιλείαν¹⁶ καὶ τὸ πλῆθος τὸν ἠὺσπλαγχνίζετο καὶ ἐκλάλει. Καίτοι, **36** θάλασσα, ἐφαίνεται ὅτι τὰ γεγονότα, ἐμαρτύρουν τὸ ἀντίθετον, εἰς ἐκεῖνους ποῦ δὲν ἐγνώριζον τὴν συγκατάθεσιν τοῦ μυστηρίου, ὅτι δηλαδὴ ἦτο ἀνίσχυρος καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ πράξῃ κάτι· ἀλλ' ὅμως ἡ ἀλήθεια ὑπερίσχυε καὶ διὰ τῶν ἀντιθέτων πραγμάτων.

Αὐτά, λοιπὸν, ἀκούοντες, ἅς ὀπλιζώμεθα ἐναντίον παντὸς θυμοῦ καὶ πάσης ὀργῆς. **37** Καὶ ἂν ἴδῃς τὴν καρδίαν σου νὰ φλογίζεται, κάμε εἰς τὸ στήθος σου τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ· ἀνακάλυψε εἰς τὴν μνήμην σου κάτι ἀπὸ τὰ τότε συμβάντα, καὶ ὡς κόνιν θὰ ἐκδιώξῃς κάθε θυμόν, ἐνθυμούμενος τὰ γεγονότα. Σκέψου τὰ λόγια, τὰ πράγματα· σκέψου ὅτι ἐκεῖνος εἶναι ὁ Δεσπότης, σὺ ὅμως ὁ δοῦλος· ἐκεῖνος ἐξ αἰτίας σου πάσχει, σὺ δὲ ἐξ αἰτίας τοῦ ἑαυτοῦ σου· Ἐκεῖνος χάριν αὐτῶν, τοὺς ὁποῖους εὐηργέτησε καὶ τὸν ἐσταύρωσαν, σὺ δὲ χάριν τοῦ ἑαυτοῦ σου· Ἐκεῖνος διὰ τοὺς ὑβριστάς Του, σὺ δὲ πολλὰς φορές δι' αὐτοὺς ποῦ ἠδίκησες· Ἐκεῖνος ἐνώπιον ὅλης τῆς πόλεως, ἢ μᾶλλον ἐνώπιον ὅλου τοῦ Ἰουδαικοῦ λαοῦ, καὶ τῶν ξένων καὶ τῶν ἐντοπίων, πρὸς τοὺς ὁποῖους ἀπηύθυνε τὰ φιλόφρονα λόγια, σὺ δὲ ἐνῶ παρευρίσκονται ὅλγοι· καὶ ἡ πλέον μεγαλύτερα ὕβρις, τὸ νὰ ἐγκαταλείψουν Αὐτόν καὶ οἱ μαθηταὶ Του. **38** Ἐκεῖνοι, δηλαδὴ, ποῦ προηγουμένως τὸν ἠκολούθουν, ἀπεσκήρτησαν· οἱ δὲ ἔχθροί καὶ ἀντίπαλοι παράλαβόντες Αὐτόν προσηλωμένον ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, τὸν ὁ-

16. Ἐννοεῖ τὸν ἕνα ἐκ τῶν λεγτῶν τῶν συστατωμένων μετὰ τοῦ Κυρίου. Λουκ. 28, 40-43.

θριζον, τὸν ἐκακολόγουν, τὸν περιπατοῦν, τὸν περιεγέλων, τὸν ἐχλεύαζον, ἀπὸ τὸ ἐν μέρος οἱ Ἰουδαῖοι, ἀπὸ τὸ ἄλλο οἱ στρατιῶται καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη οἱ λησταί· καθ' ὅσον καὶ οἱ λησταὶ τὸν ὕβριζον καὶ τὸν ἐμέμφοντο καὶ οἱ δύο¹⁷. Πῶς ὁμως ὁ Λουκᾶς λέγει, ὅτι ὁ ἔνας ἐκ τῶν δύο ληστῶν ἐπέπληττε τὸν ἄλλον; Πράγματι καὶ τὰ δύο συνέθισαν· προηγουμένως, δηλαδή, καὶ οἱ δύο τὸν ἐμέμφοντο, ὅχι ὁμως πλεόν κατόπιν. Διὰ τὴν μὴ νομίσης δηλαδή, ὅτι ἀπὸ κάποια συμφωνία συνέθι τὸ γεγονός, ἢ ὅτι ὁ ληστής δὲν ἦτο ληστής, ἀπὸ τὴν ὕβριν σου γίνεται φανερόν, ὅτι προηγουμένως ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ἦτο ληστής, καὶ ἐχθρὸς **18** ἀλλὰ διὰ μιᾶς μετεβλήθη.

Νὰ φιλοσοφῇς, λοιπόν, σκεπτόμενος ὅλα αὐτά. Τί τόσον μεγάλο πάσχεις, ὅσον ὁ Κύριός σου; Ὑβρίσθης δημοσίᾳ; Ἄλλ' ὅχι μὲ τοιαύτας κατηγορίας. Ἐμπαίξεσαι; Ἄλλ' ὅχι ὁλόκληρον τὸ σῶμα, οὔτε μαστιγώνεσαι καὶ ἀπογυμνώνεσαι ἔτσι. Ἐάν δὲ καὶ ἐραπίσθης, ἄλλ' ὅχι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον.

Εἰς αὐτὰ δὲ νὰ προσθέτῃς, παρακαλῶ, καὶ ἀπὸ ποίους (ὕπεφεν αὐτά), καὶ διὰ ποίαν αἰτίαν, καὶ κατὰ ποῖον καιρὸν καὶ τὸ φοβερώτατον λοιπὸν ἦτο, ὅτι ἂν καὶ συνέβαινον αὐτά, οὐδεὶς ἐπέκρινε, οὐδεὶς ἀπεδοκίμαζε τὰ γινόμενα, ἀλλ' ἀντιθέτως ὅλοι ἐπήνουν, καὶ ὅλοι μαζί τὸν περιέπαιζον καὶ τὸν ἐμέμφοντο, καὶ ὡς ἐγώ σιτην καὶ ἀγύρτην καὶ λαοπλάνον, **19** πού δὲν ἠδύνατο νὰ ἀποδείξῃ διὰ τῶν ἔργων ἐκεῖνα ἀκριβῶς τὰ ὁποῖα ἔλεγε, ἔτσι τὸν ἐκακολόγουν. Ἐκεῖνος ὁμως πρὸς ὅλα

17. «τὸ δ' αὐτὸ καὶ οἱ λησταὶ οἱ στρατιῶντας αὐτῷ ὠνεύον αὐτόν» Ματθ. 27, 44.

αὐτὰ σιωπᾷ, παρασκευάζων δι' ἡμᾶς μέγιστα φάρμακα μακροθυμίας.

Ἄλλ' ἡμεῖς, μολονότι ἀκούομεν αὐτά, οὔτε τοὺς δούλους ὑπομένομεν μὲ καρτερικότητα, ἀλλὰ τιναζόμεθα καὶ λακτίζομεν χειρότερον καὶ ἀπὸ τοὺς ἀγρίους ὄνους. Καὶ δι' ὅτι μὲν ἀφορᾷ ἡμᾶς εἶμεθα σκληροὶ καὶ ἀπάνθρωποι, διὰ τὰς πρὸς τὸν Θεὸν ὁμως ὑποχρεώσεις μας δὲν μᾶς ἐνδιαφέρει καὶ πολὺ. **20** Καὶ πρὸς τοὺς φίλους μας καθ' ὅμοιον τρόπον συμπεριφερόμεθα· ἂν κάποιος μᾶς λυπήσῃ, δὲν τὸ ἀνεχόμεθα· ἂν μᾶς ὕβρισῃ, ἐξοργιζόμεθα χειρότερον ἀπὸ τὰ ἀγρία θηρία, ἡμεῖς πού ἀναγιγνώσκομεν αὐτὰ καθημερινῶς. Ὁ μαθητὴς ἐπρόδωκε τὸν Χριστὸν οἱ ὑπόλοιποι τὸν ἐγκατέλειψαν καὶ ἔφυγον· ἐκεῖνοι πού εὐηργετήθησαν τὸν ἐνέπτυσαν· τὸν ἐρρόπιζεν ὁ δούλος τοῦ ἀρχιερέως· τὸν ἐκτύπων οἱ στρατιῶται· οἱ παρευρισκόμενοι τὸν ὕβριζον καὶ τὸν ἐκακολόγουν· τὸν κατηγόρουν οἱ λησταί· καὶ δὲν ἀπηύθυνε λόγον πρὸς κανένα, ἀλλ' ἐνίκη τοὺς πάντας μὲ τὴν σιωπὴν, διὰ τὴν διδάξῃ μὲ τὰ ἔργα σὲ ὅτι ὅσον θὰ ὑποφέρῃς μὲ πραότητα, τόσον περισσότερον ὑπερισχύεις τῶν κακοποιῶν, καὶ γίνεσαι ἀξιοθαύμαστος ἀπὸ ὅλους. **21** Διότι ποῖος δὲν θαυμάζει ἐκεῖνον πού ὑποφέρει μὲ ἡρεμίαν τὰς ὕβρεις ἐκείνων πού τὸν ἀπειλοῦν; Διότι ὅπως ἐκεῖνος πού πάσχει μὲν δικαίως, μὲ τὸ νὰ ὑπομένῃ ὁμως τὸ κακὸν μὲ πραότητα, νομιζέται ἀπὸ τοὺς πολλοὺς ὅτι ἀδίκως πάσχει, ἔτσι καὶ ἂν κανεὶς ἀδίκως πάσχει, ὁμως ἀθάσιάζει, θὰ νομισθῇ περὶ αὐτοῦ, ὅτι δικαίως πάσχει, καὶ θὰ γίνῃ περίγελως ὄλων, διότι σύρεται ὑπὸ τῆς ὀργῆς καὶ χάνει τὴν γενναϊότητα καὶ εὐγένειαν τῆς ψυχῆς του. Τὸν ἄνθρωπον αὐτοῦ τοῦ χαρακτηριστοῦ δὲν πρέπει κανεὶς νὰ ἀποκαλέσῃ ἐλεύθερον, ἔστω καὶ ἐὼν ἔχη εἰς τὴν ἐξουσίαν του ἀναριθμήτους δούλους. Ἄλλ' ὑπερβολικὰ σὲ ἐξώργισε κάποιος; Καὶ τί

μέ αυτό; Τότε φυσικά πρέπει να επιδειχθῇ φιλοσοφική συμπεριφορά· διότι όταν δεν υπάρχει κανείς που να ἐρεθίζει, ὁ και τὰ θηρία θὰ ἴδωμεν ἡμεῖς οὔτε θέσια ἐκεῖνα ἐξοργίζονται πάντοτε, ἀλλ' ὅταν κανείς τὰ κεντρίξῃ. Καὶ ἡμεῖς λοιπὸν, ὅν τότε μόνον εἰμεθα ἡσυχοί, όταν δεν υπάρχει κανείς που νὰ μᾶς παροργίζῃ, τί τὸ περισσότερο ἔχομεν; Ἐκεῖνα θέσια καὶ δικαίως ἐξοργίζονται πολλάκις καὶ ἡμποροῦν νὰ δικαιολογηθοῦν καθ' ὅσον όταν τὰ προκαλοῦμεν καὶ τὰ κεντρίζωμεν ταράσσονται· ἐκτός δὲ ἀπὸ αὐτὰ στεροῦνται καὶ λογικῆς καὶ ἔχουν ἐκ φύσεως τὴν ἐξαγριώσειν.

Σὺ, ὅμως, ἐξαγριούμενος ὡς τὰ θηρία, ἀπὸ ποῦ, πές μου, θὰ δυνηθῇς νὰ τύχῃς συγγνώμης; Τί φοβερὸν ἔπαθες; σὲ ἔκλειψαν; Ἀκριβῶς δι' αὐτό, λοιπὸν, πρέπει νὰ ὑπομείνῃς, ὥστε νὰ κερδίσῃς περισσότερα. Ἐχάσας τὴν ὑπόληψίν σου (ἀδίκως); Ἐάν φιλοσοφῇς, δεν ἐζημιώθης εἰς τίποτε ἐξ αἰτίας αὐτῆς (τῆς ἀνυποληψίας). **Β** Ἐάν ὅμως δεν πάσῃς κανὲν φοβερὸν ἀπὸ ποῦ ἀργίξεσαι ἐναντίον ἐκείνου, ὁ ὁποῖος εἰς τίποτε δεν σὲ ἡδίκησε, ἀλλὰ καὶ σὲ ὠφέλησε; Διότι ἐκεῖνοι που τιμοῦν, καθίστουν πρὸ μαλθακῶς καὶ ἀδιαφόρους ἐκείνους, που δεν εἶναι ἀγρυπνοὶ καὶ συνετοί· ἐκεῖνοι ὅμως που ὑβρίζουν καὶ περιφρονοῦν, κάνουν πάρα πολὺ καρπερικοὺς ἐκείνους που προσέχουν τὸν ἑαυτὸν των (καὶ ἐνδιαφέρονται διὰ τὴν σωτηρίαν των). Ἐπομένως οἱ ἀδρανεῖς καὶ ἀδιάφοροι περισσότερον ὅταν τιμῶνται παρὰ ὅταν ὑβρίζωνται ἀδικοῦνται. Καὶ αὐτοὶ μὲν, ἐάν ἀγρυπνῶμεν καὶ προσέχωμεν, γίνονται δι' ἡμᾶς αἰτίοι φιλοσοφικῆς σκέψεως καὶ συμπεριφορᾶς· ἐκεῖνοι ὅμως ἀφυπνίζουσιν τὴν ὑπερηφάνειάν μας, μᾶς πληροῦν φαντασίας, ματαιοδοξίας, κωθρότητος καὶ κάνουν τὴν ψυχὴν μας περισσότερον ἄντονον καὶ ἀμέλῃ.

Τοῦ γεγονότος αὐτοῦ μάρτυρες εἶναι οἱ γονεῖς, οἱ

ὁποῖοι δεν κοιτακεῖουν τόσον τὰ τέκνα των, ὅσον τὰ ἐλέγχουν καὶ τὰ τιμωροῦν, φοβούμενοι μήπως ὑποστοῦν ἀπὸ ἐδῶ (ἀπὸ τὴν κοιτακείαν) καμμίαν ζημίαν. **Ε** καὶ οἱ διδάσκαλοι αὐτὸ τὸ φάρμακον χρησιμοποιοῦν διὰ τοὺς μαθητάς.

Ἐπομένως, ἐάν πρέπει νὰ ἀποστρεφώμεθα, ὁρθὸν καὶ πρέπον εἶναι νὰ ἀποστρεφώμεθα ἐκείνους μᾶλλον που μᾶς κοιτακεῖουν παρὰ ἐκείνους που μᾶς κακομεταχειρίζονται¹⁸· διότι αὐτὸ τὸ δόλωμα εἰς ἐκείνους που δεν προσέχουν, προξενεῖ μεγαλύτερον θλάθην ἀπὸ τὴν ὑβριστικὴν συμπεριφορὰν, καὶ εἶναι δυσκολώτερον νὰ κατανέκῃς κανεὶς τοῦτο, παρὰ ἐκεῖνο τὸ πάθος. **Θ** **Β** Καὶ ἡ ἀνταμοιβὴ δὲ ἀπὸ ἐδῶ εἶναι μεγαλύτερα καὶ ὁ ἔπαινος καὶ ὁ θαυμασμὸς μεγαλύτερος. Καθ' ὅσον εἶναι περισσότερο ἀξιοθαύμαστον νὰ ἴδῃς ἄνθρωπον νὰ ὑβρίζεται καὶ νὰ μὴ συγκινήται, παρὰ ἄνθρωπον νὰ πλήττεται καὶ νὰ μὴ πίπτῃ κάτω. Καὶ πῶς εἶναι δυνατόν νὰ μὴ ἐξοργισθῇ; λέγει, Σὲ ὑβρίσει κάποιος; Κάμε ἐπὶ τοῦ στήθους σου τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ, ἐνθυμήσου ὅλα ὅσα συνέβησαν τότε, καὶ ὅλα σέβηνουν. Μὴ λάθῃς ὑπ' ὄψιν μόνον τὰς ὑβρεῖς, ἀλλὰ σκέψου ἐάν σοῦ ἔγινε κάποτε καὶ κάποιο καλὸν ἀπὸ ἐκείνων που σὲ ὑβρίσει, καὶ ἀμέσως θὰ καταπραυνῇς. Πρὶν ἀπὸ ὅλα, ὅμως, σκέψου περισσότερο τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, καὶ γρήγορα θὰ γίνῃς μετριοπαθέστερος καὶ εὐκαίτερος.

Β Ἐκτός αὐτῶν λάμβανε ὡς παράδειγμα πρὸς νοθεσίαν σου τοὺς ἰδικοὺς σου ὑπηρέτας. Καὶ όταν ἴ-

18. Τὸ ἴδιον ἀκριβῶς εἶχε τινεῖς καὶ μαθηματὸς καὶ φιλόσοφος Παύλος· «χαίρει τοῖς ἐλέγχουσι αὐτὸν καὶ τοῖς κοιτακείοις» ὡς δ' ἐχθρῶν χεῖρας ἐκτρέπει τοὺς κοιτακείοντας.

δης, ὅτι σὺ μὲν συμπεριφέρεσαι σκληρῶς, ἐκεῖνος δὲ σι-
ωπᾷ, σκέψου ὅτι εἶναι δυνατόν (καὶ σὺ) νὰ φιλοσοφῇς,
καὶ καταδικάσῃς τὸν ἑαυτὸν σου διὰ τὴν σκληρότητά
σου. Καὶ μάθε κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν τῶν ὕθρεων νὰ μὴ
ὕβριζης, καὶ ἔτσι οὔτε καὶ θάταν ὕβριζεσαι θὰ στενοχω-
ρῇσαι. Σκέψου, ὅτι ἐκεῖνος ποὺ ὕβριζει ἔχασε τὰ λογικά
του καὶ εἶναι τρελλός, καὶ δὲν θὰ δυσσασχετῇσης ὅταν
ὕβριζεσαι· διότι καὶ οἱ δαίμονισμένοι μᾶς κτυποῦν, καὶ
ὅχι μόνον δὲν ἀγανακτοῦμεν, ἀλλὰ καὶ τοὺς εὐσπλαγχνι-
ζόμεθα. Τοῦτο κάμει καὶ σὺ· «Ὁ εὐσπλαγχνίσου τὸν διώ-
κτην καὶ ὕβριστήν σου κατέχεται ἀπὸ τὸν θυμόν, ὡσάν
ἀπὸ κάποιον φοβερόν θηρίον· ἀπὸ τὴν ὀργήν, ὡσάν
ἀπὸ κάποιον φοβερόν δαίμονα. Ἐλευθέρωσε αὐτὸν ἀπὸ
κάποιον φοβερόν θηρίον ἀπὸ τὴν ὀργήν ὡσάν τῆς
ἐπιτηρείας τοῦ φοβεροῦ δαίμονος, τῆς στιγμιαίας κατα-
στροφῆς του. Διότι τοιαύτης φύσεως εἶναι αὐτὴ ἡ ἀσθένεια,
ὥστε νὰ μὴ χρειάζεται χρόνον πρὸς καταστροφὴν
ἐκείνου, ποὺ κατελήφθη ὑπ' αὐτῆς. Διὰ τοῦτο ἔλεγε κά-
ποιος· «ἡ ὀρμὴ τοῦ θυμοῦ τοῦ ἀποτελεῖ δι' αὐτὸν πῶ-
σιν»¹⁹· διὰ νὰ δείξῃ δι' αὐτοῦ κατ' ἐξοχὴν τὴν τυραννι-
κὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ τοῦ πάθους, ὅτι προξενεῖ μεγάλα
κακὰ εἰς σύντομον χρόνον, καὶ δὲν χρειάζεται πολλὴν
καυστέρησιν. Καὶ ἐάν θέθαια μετὰ τῆς δυνάμεώς της
ἦτο (ἡ ὀργή) διαρκὴς καὶ ἐπίμονος, θὰ ἦτο ἀκατανύκ-
τος.

Ἦθελον νὰ δείξω, ποῖος μὲν εἶναι ἐκεῖνος ποὺ ὕβρι-
ζει, ποῖος δὲ ἐκεῖνος ποὺ φιλοσοφεῖ, καὶ νὰ φέρω εἰς
μέσον γυμνὴν τὴν ψυχὴν καθενὸς ἐξ αὐτῶν. 19 Θὰ ἔβλε-
πες, δηλαδή, τὴν μὲν ψυχὴν τοῦ ἐνὸς νὰ ὁμοιάζῃ μὲ τρι-
κυμῶδες πέλαγος, τὴν δὲ ψυχὴν τοῦ ἄλλου μὲ λιμένα
γαλήνιον. Διότι δὲν ταράσσεται ἀπὸ τοὺς ἰσχυροὺς

19. Σοφ. Σοφ. 1, 22.

αὐτοὺς ἀνέμους καὶ (ὅταν ξεποτοῦν) τοὺς καταστέλλει εὐ-
κόλως. Καθ' ὅσον ἐκεῖνοι ποὺ ὕβριζουσιν καταβάλλουσιν
κάθε προσπάθειαν ὥστε νὰ πληγώσουν καὶ ἐρεθίσουν
τὸν ἄλλον· ὅταν λοιπὸν χάσουν αὐτὴν τὴν ἐλπίδα, καὶ
αὕτη λοιπὸν καθησυχάζουσιν καὶ ἀπομακρύνονται ἀφοῦ
διορθωθοῦν. Διότι δὲν ὑπάρχει ἄνθρωπος, ποὺ νὰ ὀργί-
ζεται, καὶ νὰ μὴ κατηγορῇ τὸν ἑαυτὸν του καθ' ὑπερβο-
λήν. Βέβαια, ἐάν παρίσταται ἀνάγκη νὰ ἀντιμετωπισά-
μεν κάποιον, εἶναι δυνατόν νὰ πράξωμεν τοῦτο καὶ χω-
ρὶς ὀργῆς καὶ μὲ περισσότεραν εὐκολίαν καὶ σύνεσιν,
παρὰ μὲ ὀργήν, καὶ νὰ μὴ ὑποστώμεν τίποτε δυσάρε-
στον. Διότι, ἐάν θέλωμεν, ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς ἰδίους θὰ προ-
έλθουν τὰ ἀγαθὰ, καὶ βοηθοῦμενοι ὑπὸ τῆς χάριτος τοῦ
Θεοῦ. Θὰ εἰμεθα αὐτάρκεις διὰ τὴν ἀσφάλειάν μας καὶ
τὴν τιμὴν μας. 25 Τί λοιπὸν ζητεῖς τὴν δόξαν ἀπὸ τὸν
ἄλλον; Σὺ τίμησε τὸν ἑαυτὸν σου, καὶ κανεῖς δὲν δύνα-
ται νὰ σὲ ὕβρισῃ· ἂν ὅμως σὺ ἀτιμάζῃς τὸν ἑαυτὸν σου,
καὶ ἂν ἀκόμη ὀλοὶ σὲ τιμήσουν, δὲν θὰ τιμηθῇς (ἀξίως
καὶ ἐπωφελῶς). Διότι, ὅπως ἀκριβῶς, ἐάν δὲν διατεθῶ-
μεν κακῶς ἀπέναντι τοῦ ἑαυτοῦ μας, κανεῖς ἄλλος δὲν
δύναται νὰ μᾶς βλάψῃ, τοιοῦτοτρόπως ἐάν δὲν ἀτιμά-
σωμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας, 26 κανεῖς ἄλλος δὲν δύνα-
ται νὰ μᾶς ἐντροπιάσῃ.

Ἄς εἶναι, ἐπὶ παραδειγματι, κάποιος ἄνθρωπος ἀ-
ξιοθαύμαστος καὶ σπουδαῖος, καὶ ὀλοὶ ἄς τὸν ἀποκα-
λοῦν μοιχόν, κλέπτην, τυμωρόχον, φονέα, ληστήν· ἐκεῖ-
νος δὲ οὔτε νὰ ἐξοργίζεται, οὔτε νὰ ἀγανακτῇ, οὔτε νὰ
ἐξη συνείδησιν ἐνόχου καὶ ὀπευθύνου διὰ κάτι τέτοιον·
ποῖον ζημίαν θὰ ὑποστῇ ἀπὸ ἐδῶ; Ὅπως ὅποτε καμμίαν.
Τί ὅμως, ἐάν οἱ περισσότεροι ἔχουν τοιαύτην περὶ αὐτοῦ
γνώμην; λέγει. Οὔτε καὶ ἔτσι ὕβρισθῃ, ἀλλ' ἐκεῖνοι ἐν-
τρόπιασαν τοὺς ἑαυτοὺς τῶν μὲ τὸ νὰ νομίζουν τοιοῦ-
του χαρακτήρος ἕνα ἄνθρωπον ποὺ δὲν εἶναι.

Πιές μου, ἔάν κάποιος νομίζει ὅτι ὁ ἥλιος εἶναι σκοτεινός, μήπως ἐδυσφήμησε τὸ ἄστρον ἢ τὸν ἑαυτὸν του; Βεβαίως τὸν ἑαυτὸν του, μὲ τὸ νὰ νομισθῇ περὶ αὐτοῦ ὅτι πρόκειται περὶ κάποιου τυφλοῦ ἢ τρελλοῦ. **Β** Ἔτσι καὶ ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι τοὺς κακοὺς τοὺς νομίζουν καλοὺς, καὶ τὸ ἀντίθετον, ἐντροπιάζουν τοὺς ἑαυτοὺς των.

Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ καταβάλλωμεν κάθε προσπάθειαν, ὥστε νὰ καθαρίζωμεν τὴν συνείδησίν μας, καὶ νὰ μὴ παρέχωμεν καμμίαν λαθὴν πρὸς κατηγορίαν μας, οὔτε νὰ δίδωμεν δικαίωμα κακῆς ὑποψίας. Ἐάν θέθαια οἱ ἄλλοι θέλουν νὰ εἶναι τρελλοὶ (καὶ νὰ μᾶς κατηγοροῦν), μολονότι ἡμεῖς συμπεριφερόμεθα ἐναρέτως, ἅς μὴ μᾶς ἐνδιαφέρῃ καὶ πολὺ, οὔτε νὰ στενοχωρούμεθα. Διότι ἐκεῖνος μὲν, ποὺ ἐνομίσθη ὅτι εἶναι κακός, μολονότι εἶναι καλός, δὲν θλάπτεται εἰς τίποτε ὡς πρὸς τὸ νὰ εἶναι αὐτός ποὺ εἶναι· ἐκεῖνος δὲμως, ποὺ ὑποψιάσθη ἀδίκως καὶ χωρὶς λόγον, ἐβλάθη τὰ μέγιστα· ὅπως λοιπὸν καὶ ὁ κακός, ἔάν νομίζεται ὅτι εἶναι καλός, οὐδὲν θὰ κερδίσῃ ἐκ τούτου, ἀλλὰ καὶ θὰ ἔχῃ μεγαλύτερον κρίμα καὶ θὰ περιπέσῃ εἰς μεγαλύτεραν ἀδιαφορίαν.

Γ Ἐκεῖνος θέθαια ποὺ εἶναι κακός, καὶ νομίζεται ὅτι εἶναι, ἔάν ταπεινωθῇ θὰ ἔλθῃ εἰς συναίσθησιν τῶν ἀμαρτημάτων του· ὅταν δὲμως διαφεύγῃ τῆς προσοχῆς θὰ περιπέσῃ εἰς ἡθικὴν ἀδιαφορίαν. Διότι ἔάν, παρὰ τὸ ὅτι ὅλοι κατηγοροῦν, οἱ ἀμαρτάνοντες μάλισ ἐρχονται εἰς συναίσθησιν τῆς καταστάσεώς των καὶ ἀνανήπτουν, ὅταν ὅχι μόνον δὲν κατηγοροῦν, ἀλλὰ καὶ μερικοὶ ἐπαινοῦν αὐτούς, πότε θὰ δυνηθοῦν νὰ ἴδουν καθαρά (καὶ νὰ μετανοήσουν), αὐτοὶ ποὺ ζοῦν μέσα εἰς τὴν κακίαν; Δὲν ἀκούεις, ὅτι καὶ ὁ Παῦλος ἐπικρίνει τοῦτο, ὅτι ἐκεῖνον ποὺ ἐπόρνευσε οἱ Κορίνθιοι ὅχι μόνον δὲν τὸν ἀφῆσαν νὰ ἔλθῃ εἰς συναίσθησιν τοῦ ἀμαρτηματός του, μὲ

τὸ νὰ τὸν τιμῶν καὶ νὰ τὸν χειροκροτοῦν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐξώθουν ἐκ τούτου εἰς τὴν κακίαν;

Δ Διὰ τοῦτο, παρακαλῶ, ἀφοῦ ἀφήσωμεν τὰς εἰκασίας τῶν πολλῶν καὶ τὰς ὕβρεις καὶ τὰς τιμὰς, δι' ἐν ἧς φροντίζωμεν μόνον, τὸ νὰ μὴ μᾶς ἐλέγχῃ ἡ συνείδησίς μας διὰ κάτι κακόν, μήτε νὰ ἀτιμάζωμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας· διότι ἔτσι καὶ ἐδῶ καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν θὰ ἀπολαύσωμεν πολλὴν δόξαν. Εἴθε ὅλοι ἡμεῖς νὰ ἐπιτύχωμεν αὐτήν, μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ τοῦ ὁποῖου εἰς τὸν Πατέρα συγχρόνως εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἀνήκει καὶ ἡ ἐξουσία, τώρα καὶ πάντοτε, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΠΗ' (88)

(Ματθ. κς' 45—61)

22:41 «Ἀπὸ τὴν ἑκτὴν δὲ ὥραν ἔγινε σκότος εἰς ὅλην τὴν γῆν μέχρι τῆς ἑνάτης ὥρας. Κατὰ τὴν ἑνάτην δὲ ὥραν ἐφώνησεν ὁ Ἰησοῦς μετὰ δυνατὴν φωνήν, καὶ εἶπεν· Ἠλί, Ἠλί, λαμὰ σιβα-
χβανί· δηλαδὴ, Θεέ μου, Θεέ μου, διατί με ἐγκατέλιπες; Μαρ-
κοὶ δὲ ἀπὸ ἐκείνου, πρὸ ἐπαύσαντο ἔκει ἀκούσαντες ἔλεγον, ὅτι
Ἦλίου φωναί οὗτος. Καὶ εὐθέως δραμόντες εἰς ἐξ αὐτῶν, καὶ λαβόντες
σπάγγον, πλήρως τε ὕδατος, καὶ παρεθείς καλὴν ἐκτίθεν αὐτόν·¹

Αὐτὸ εἶναι τὸ σημεῖον, **13** τὸ ὅποιον ὑπεσχέθη προη-
γουμένως ὅτι θὰ δώσῃ εἰς τοὺς ζητοῦντας, λέγων· «Ἡ
γενεὰ ἡ πονηρὴ καὶ ἡ μοιχαλὶς ζητεῖ θαῦμα, καὶ θαῦμα
δὲν θὰ τῆς δοθῇ ἄλλω, παρὰ τὸ θαῦμα τοῦ Ἰωάννου τοῦ
προφήτου»², ἐννοῶν τὸν Σταυρὸν καὶ τὸν θάνατον, τὸν
τάφον καὶ τὴν ἀνάστασιν. Καὶ πάλιν γνωστοποιῶν κατ'
ἄλλον τρόπον τὴν δύναμιν τοῦ Σταυροῦ ἔλεγεν· «Ὅταν
θὰ ὑψώσῃτε τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, τότε θὰ γνωρίσετε
ὅτι ἐγὼ Εἰμὶ»³ αὐτὸ δὲ, πού λέγει, ἔχει τὴν ἐξῆς ἐν-
νοίαν· ὅταν θὰ με σταυρώσῃτε καὶ θὰ νομίσῃτε ὅτι ὑπε-
ρισχύσατε ἐμοῦ, τότε κατ' ἐξοχὴν θὰ γνωρίσετε τὴν δύ-
ναμίν μου. **4** Διότι, ἄφ' οὗτου ἐσταυρώθη, ἡ πόλις ἐχά-
θη⁴, κατηγορήθησαν αἱ Ἰουδαϊκαὶ συνήθειαι, οἱ Ἰουδαῖοι

1. Ματθ. 27, 45 - 47.

2. Ματθ. 13, 30.

3. Ἰωάν. 8, 28.

4. Κατόπιν ἐξηγήσεως τοῦ ἀποστόλου τῆς Ἑβραϊκῆς κατὰ τὸν κοινὸν
χρον Ἑβραϊσμοῦ, ἡ πόλις κατεστράφη πρὸς τὸν ἀναστρέψαντα κατ' αὐτῆς Πί-
του (70 μ.Χ.) ἐπὶ Ἀδριανῶν (138 - 166 μ.Χ.) ἡ πόλις ἀνοικοδόμη Ἀλλία Κα-
πατωλίνα, ἀπηγορεύθη δὲ ἡ εἰσὸς εἰς αὐτὴν τῶν Ἰουδαίων.

ἔχασαν τὴν πολιτικὴν τοὺς ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἐθνικὴν
τῶν συγκροτήσιν, (ἀντιθέτως δὲ) ἤνθησε τὸ κήρυγμα,
καὶ ὁ λόγος τοῦ Εὐαγγελίου ἐπεξετάθη εἰς τὰ πέρατα
τῆς οἰκουμένης· καὶ ἡ γῆ καὶ ἡ θάλασσα, ἡ οἰκουμένη
καὶ ἡ ἀκατοίκητος, ἀνακηρύττουσιν τὴν δύναμιν τοῦ Χρι-
στοῦ. Καὶ αὐτά, λοιπόν, ἐννοεῖ καὶ δαα συνέθεσαν κατὰ
τὴν στιγμὴν τῆς σταυρώσεως. Καθ' ὅσον ἦτο πολὺ πρὸ
ἐκπληκτικὸν νὰ γίνονται αὐτὰ καθ' ὅν χρόνον ὁ Κύριος
ἦτο προσηλωμένος ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, παρὰ ὅταν ἐθέδι-
ζε εἰς τὴν γῆν. Καὶ τὸ παράδοξον δὲν προήρχετο μόνον
ἐκ τοῦ γεγονότος αὐτοῦ, ἀλλ' ὅτι καὶ ἀπὸ τὸν οὐρανὸν
ἔγινε τὸ θαῦμα, τὸ ὅποιον ἐξήτουν· **13** καὶ εἰς ὅλην τὴν
οἰκουμένην, πρᾶγμα τὸ ὅποιον οὐδέποτε συνέθη προη-
γουμένως, παρὰ μόνον εἰς τὴν Αἰγύπτου, ὅταν ἐπρό-
κειτο νὰ ἐορτάσουν τὸ Πάσχα. Καθ' ὅσον ἐκεῖνα ἦσαν
τύπος αὐτῶν. Καὶ πρόσθε πότε συμβαίνουσι. Κατὰ τὴν
μεσημέριαν, διὰ νὰ γνωρίσουν ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς γῆς,
ὅταν εἰς κάθε μέρος τῆς οἰκουμένης ἦτο ἡμέρα⁵. Τοῦτο
ἦτο ἀρκετὸν νὰ τοὺς κάμῃ νὰ ἐπιστρέψουν ὅχι μόνον
ἐνεκα τοῦ μεγέθους τοῦ θαύματος, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ὅτι
συνέθη κατὰ τὸν πλέον κατάλληλον καιρὸν. Διότι τοῦτο
συνέθη μετὰ τὴν ὑδριστικὴν καὶ ἀνόητον συμπεριφορὰν
τῶν, μετὰ τὴν ἀδικον γελοιοποίησιν, ὅταν ἄφησαν τὸν
θυμὸν, ὅταν ἐσταμάτησαν νὰ γελοῦν, ὅταν ἐχόρτασαν ἀ-
πὸ τὰς ὕβρεις, καὶ ἐφώνησαν ὅλα δαα ἠθέλησαν τότε
παρουσιάζει τὸ σκότος, ὥστε νὰ κερδίσουν, ἀπὸ τὸ θαῦ-

5. Κατὰ διαταγὴν τοῦ Θεοῦ ὁ Μωϋσῆς ὥρμησε τὴν χεῖρα εἰς τὸν οὐρα-
νὸν καὶ ἐγένετο σκότος γῆς καὶ θάλασσης ἐπὶ πᾶσαν γῆν Αἰγύπτου τρεῖς ἡμέ-
ρας. Ἐξῆς. 10, 21 - 23.

6. Τὸ ἀντίστρον, κατὰ γράμην νοούμενον, δὲν ἀληθεύει. Πάντως ἡ γνώ-
μη τοῦ ἱ. Πατρὸς εἶναι ὅτι τὸ σκότος ἐκλάμψεν διόκληρον τὴν γῆν. Τίπα-
ρει καὶ ἡ ἐκδοχὴ ὅτι τὸ ἐπὶ πᾶσαν γῆν σημαίνει ἐπὶ πᾶσαν τὴν χῆ-
ραν τῆς Παλαιστίνης ὡς εἰς τὸ Λουκ. 4, 25.

μα, ἔστω καὶ ἂν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὑπεχώρησε ἡ ὀργή των. **12** Διότι ἀπὸ τοῦ νὰ καταβῇ ἀπὸ τὸν Σταυρὸν, τοῦτο ἦτο περισσώτερον θαυμαστόν, τὸ νὰ ἐνεργῇ δηλαδὴ αὐτὰ μολοντί εὐρίσκειτο ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ. Διότι, εἴτε ἐνόμιζον ὅτι ὁ Χριστὸς πραγματοποιεῖ αὐτά, ἔπρεπε νὰ πιστεύσουν καὶ νὰ φοβηθοῦν εἴτε ὅχι ὁ ἴδιος, ἀλλ' ὁ Πατήρ, καὶ ἔξ αὐτῶν ἔπρεπε νὰ συνέλθουν καὶ ἀνανήψουν· διότι τὸ σκότος ἐκείνο ἦτο σημεῖον αὐτοῦ, ὁ ὁποῖος ὠργιζέτο δι' ὅσα ἀπετολμῶντο. **13**

Τὸ ὅτι θεθεῖαι δὲν ἦτο ἐκλειψίς (ἡλίου), ἀλλὰ καὶ ὀργὴ καὶ ἀγανάκτησις, δὲν εἶναι φανερόν μόνον ἀπὸ ἐδῶ, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸν χρόνον· διότι τρεῖς ὥρας διήρκεσεν ἡ ἐκλειψίς ὅμως γίνεται εἰς συντομωτέραν χρονικὴν διάρκειαν· καὶ γνωρίζουν ὅσοι ἐθεάσθησαν αὐτήν, καθ' ὅσον καὶ εἰς τὴν γενεάν μας συνέβη. Καὶ πῶς δὲν ἐξεπλάγησαν ὅλοι, λέγει, καὶ δὲν ἐνόμισαν ὅτι εἶναι Θεός; Διότι τότε τὸ ἀνθρώπινον γένος κατείχετο ἀπὸ μεγάλῃν ἀδιαφορίαν καὶ κακίαν. Καὶ τὸ θαῦμα αὐτὸ μίαν φοράν συνέβη καὶ ἄφοδ' ἔγινεν ἀμέσως παρήλθεν· καὶ κακεῖς δὲν ἐνδιεφέρθη νὰ μάθῃ τὴν αἰτίαν, διότι ὑπῆρχε πολλὴ ἀσέβεια τότε καὶ ἐπεκράτει ἡ συνήθεια. Καὶ οὔτε ἐγνώρισαν ποία ἡ αἰτία τοῦ συμβάντος· καὶ ἐνόμιζον ἴσως ὅτι τοῦτο συνέβη κατ' ἐκλειψιν ἢ συμφώνως πρὸς κάποιον ἄλλον νόμον φυσικοῦ φαινομένου. **14** Καὶ διατί

7. Οἱ Ἑβραῖοι ἐόρταζον τὸ Πάσχα κατὰ τὴν πληροστέαν πρὸς τὴν ἑαρινὴν ἰσημερίαν παναέληρον. Ἐπομένως κατὰ τὴν Σαββατισμὸν τοῦ Κυρίου ἦτο ἀνάγκη νὰ συμῇ ἐκλειψίς ἡλίου, διότι ἡ Σελήνη ἦτο παναέληρος ἀποκομένη πρὸς τὸ ἀντίθετον μέρος τοῦ ἡλίου.

8. Ὁ Ἅγιος Διονύσιος ὁ Ἀεροπότης, ὅς θεθεῖται ἐν τῇ ζ' ἐπιστολῇ αὐτοῦ πρὸς τὸν ἄγιον Πολύκαρπον, ἐπίσκοπον Σμύρνης, ἐπῆρξεν αὐτόπτης μάρτυρ τοῦ θαύματος ἐκτεκόμενος ἐν Αἰγύπτῳ.

θαυμάζεις, ἂν οἱ ἐκτός τῆς Ἰουδαίας δὲν ἐζήτησαν νὰ μάθουν τὴν αἰτίαν, ἕνεκα τῆς ἀδιαφορίας των, εἰς ἣν περὶ τῶσαν οἱ ἐντός αὐτῆς εὐρισκόμενοι, μετὰ ἀπὸ τόσον πολλὰ θαύματα, ἐπέμενον ἀκόμῃ εἰς τὴν ὑβριστικὴν των συμπεριφορὰν, καίτοι καθαρά ἔδειχνε εἰς αὐτούς, ὅτι ὁ ἴδιος (ὁ Χριστὸς) ἐπραγματοποίησε τοῦτο; Ἀκριβῶς δι' αὐτὸ καὶ μετὰ τὸ θαῦμα φωνάζει δυνατὰ, διὰ νὰ μάθουν ὅτι ἀκόμῃ ζῇ, καὶ ὁ ἴδιος ἔκαμε τοῦτο, καὶ γίνονται ἀπὸ ἐδῶ φρονιμώτεροι· καὶ λέγει, «ἩΑΙ, ἩΑΙ, λαμὰ σα-σχαβαὺ!»⁹, διὰ νὰ ἴδουν ὅτι τιμᾷ τὸν Πατέρα μέχρι τελευταίας ἀναπνοῆς, καὶ ὅτι δὲν εἶναι ἀντίθετος πρὸς τὸν Θεόν. Διὰ τοῦτο ἄφησε καὶ κάποια προφητικὴν φωνήν¹⁰, «Ὡς μέχρι τῆς τελευταίας ὥρας δίδων μαρτυρίαν ὑπὲρ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης (θεθεαίνων αὐτήν)· καὶ ὅχι ἀπλῶς προφητικὴν, ἀλλὰ καὶ ἐθραϊκὴν φωνήν, ὥστε νὰ γίνῃ εἰς αὐτοὺς γνωστός καὶ ὀλοφάνερος· καὶ δι' ὅλων ἀποδεικνύει τὴν συμφωνίαν μετὰ τὸν Πατέρα.

Πρόσεχε ὅμως καὶ ἀπὸ ἐδῶ τὴν παραλυσίαν, τὴν ἀσωτίαν καὶ τὴν μωρίαν των. Ἐνόμισαν, λέγει, ὅτι φωνάζει τὸν Ἥλιον, καὶ ἀμέσως τοῦ ἔδωσαν νὰ πῇ ὁ Θεός¹¹. Ἄλλος δὲ στρατιώτης ἄφοδ' προσήλθε ἐτρέψης μετὰ τὴν λόγχην τὴν πλευρὰν αὐτοῦ¹². Τί ἀπὸ αὐτοὺς θὰ ἐγίνετο πῶς παράνομον, τί ἀγριώτερον, οἱ ὅποιοι μέχρι τοιαύτου θαύματος ἠύξουν τὴν τρέλλαν των, ὥστε ἀκόμῃ καὶ πρὸς νεκρὸν σῶμα νὰ συμπεριφέρονται ἀπρεπῶς; Σὺ ὅμως,

9. Κατὰ τὴν ἐνδεκὰν ὅραν, ἦτοι τὴν 3ην μ.μ., ὁ Κύριος ἐφώνησεν ὡς ἄνθρωπος «Θεὸς μου, Θεὸς μου, διατί με ἐγκατέλιπες». Εἶναι πρᾶγῃ μαρτυροῦσα τὴν πραγματικότητά τοῦ πάθους.

10. «Ὁ Θεὸς ὁ Θεός μου, πρόσχες μοί· ἐναι ἐγκατέλιπες με.» Ματθ. 21, 2.

11. Ματθ. 27, 48.

12. Ἰωάν. 19, 34.

ἀγαπητέ μου, πρόσεξε πῶς τὰς παρανομίας των χρησιμοποιοῖ διὰ τὴν σωτηρίαν μας. **13** Διότι μετὰ τὴν πληγὴν ἀνέβλωσαν ἀπὸ ἐκεῖ αἱ πηγαὶ τῆς σωτηρίας μας¹³. «Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀφοῦ ἐφώνασε πάλιν μὲ δυνατὴν φωνήν, ἔφησε τὸ Πνεῦμα Του»¹⁴. Αὐτὸ εἶναι ἐκεῖνο ποῦ ἔλεγεν· «ἔχω ἐξουσίαν νὰ θυσιάσω τὴν ψυχὴν μου, καὶ ἔχω ἐξουσίαν πάλιν νὰ λάβω αὐτήν» καὶ, «Ἐγὼ μὲ τὴν θέλησίν μου τὴν θυσιάζω»¹⁵. Διὰ τοῦτο, λοιπόν, καὶ ἐφώνασε μὲ δυνατὴν φωνήν, διὰ νὰ δευχθῇ ὅτι κατὰ τὴν ἐξουσίαν Του γίνεται τὸ πρᾶγμα (οἰκειοθελῶς παραδίδει τὸ Πνεῦμα).

Καὶ πράγματι ὁ Μάρκος λέγει, ὅτι «ὁ Πιλάτος ἐξεπλάγη διότι τόσον γρήγορα ἀπέθανεν»¹⁶· καὶ ὅτι ὁ Ἐκατόνταρχος διὰ τοῦτο μάλιστα ἐπίστευσεν, διότι ἀπέθανεν κατὰ τὴν ἐξουσίαν Του (οἰκειοθελῶς).

14 Αὐτὴ ἡ φωνὴ ἔσχισε τὸ παραπέτασμα τοῦ Ναοῦ, ἦνοιξε τὰ μνημεῖα¹⁷, κατέστησε ἔρημον τὸν Ναόν¹⁸. Ἐπραξε δὲ τοῦτο ὅχι ἀπὸ περιφρόνησιν πρὸς τὸν Ναόν, (διότι πῶς ἦτο δυνατόν Ἐκεῖνος ποῦ ἔλεγε· «Μὴ κάμνετε τὸν οἶκον τοῦ Πατρὸς μου οἶκον ἐμπορίου»¹⁹, **226** ἀλλὰ ἀπαδεικνύει ὅτι αὐτοὶ εἶναι ἀνάξιοι καὶ τῆς παρα-

13. «Ἦκεν εὐθὺς ἐξῆλθεν αἷμα καὶ ὕδωρ» τὸ μὲν, ὡς ἀνθρώπος, τὸ δὲ, ὡς ὑπὲρ ἀνθρώπων· ἢ, τὸ μὲν αἷμα, διὰ τὸν θάνατον ἀγαπητόν· μετέληπεν, τὸ δὲ ὕδωρ, διὰ τὴν χάριτα. Αὕτη γὰρ ἡ διόκρισις τοῦ ὅτι πηγὴ, τὸ καὶ ἡμᾶς συνέχει μετέληπεν. Συντάξιον Μ. Πατριάρχης, ἐν τῇ Τριτησίῃ.

14. Ματθ. 27, 50.

15. Ἰωάν. 10, 18.

16. Μάρκ. 15, 44.

17. Ματθ. 27, 51.

18. Καὶ ὁ Ναὸς κατατρίβη, ὑπὸ τὸν Πιλάτον τὸ 70 μ.Χ. ἐκκληροθεύσης σχετικῆς περὶ αὐτοῦ προφητείας τοῦ Κυρίου (Ματθ. 24, 2).

19. Ἰωάν. 2, 16.

μονῆς εἰς τὸν Ναόν, ὅπως ἀκριβῶς λοιπὸν καὶ ὅταν παρῇ αὐτὸν εἰς τοὺς Βαβυλωνίους²⁰. Δὲν ἐγίνοντο δὲ αὐτὰ μόνον διὰ τοῦτο, ἀλλὰ τὰ γεγονότα ἦσαν προφητεία τῆς ἐπικειμένης ἐρημώσεως, ἀλλὰ καὶ τῆς ὑψηλῆς καὶ ἐνδόξου πλέον θέσεως τοῦ Κυρίου, καὶ ἀκόμη ἀποδείξεις τῆς δυνάμεώς Του.

Ἐκτὸς δὲ ἀπὸ αὐτὰ καὶ ἐξ ὧων μετὰ ταῦτα συνέθησαν ἐφάνερωσε τὸν ἑαυτὸν Του, ἐκ τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν, (ἐκ τῆς ὁμαυρώσεως τοῦ φωτός, ἐκ τῆς μεταβολῆς τῶν στοιχείων τῆς φύσεως). Καὶ εἰς μὲν τὴν περίπτωσιν τοῦ Ἑλισσαίου ὅταν ὁ ἕνας νεκρὸς ἤγγισεν τὸν ἄλλον ἀνεστήθη²¹· τῶρα ὁμοῦς ἡ φωνὴ ἀνέστησε τοὺς νεκροὺς, καθ' ὃν χρόνον τὸ σῶμα ἔκειτο ἐπάνω εἰς τὸν Σταυρὸν. Ἐξ ἄλλου δὲ καὶ ἐκεῖνα ἦσαν τύπος αὐτῶν. **15** Διὰ νὰ πιστευθῇ δηλαδὴ, καὶ αὐτὰ, διὰ τοῦτο ἐγίναν καὶ ἐκεῖνα. Καὶ ὅχι μόνον ἠγέρθησαν οἱ νεκροί, ἀλλὰ καὶ αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν καὶ ἡ γῆ ἐσεισθή, διὰ νὰ μάθουν ὅτι ἠδύνατο καὶ αὐτοὺς νὰ τοὺς ἀκρωτηριάσῃ καὶ τοὺς συντρίψῃ. Διότι Ἐκεῖνος ποῦ ἔσχισε πέτρας καὶ ἐπεσκότισεν τὴν οἰκουμένην, πολὺ περισσότερον θὰ ἔκανε αὐτὰ εἰς ἐκείνους, ἐάν φυσικὰ ἤθελε· ἀλλὰ δὲν ἠθέλησεν, καὶ ἀφοῦ ἔφησε τὴν ὁργὴν εἰς τὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως, ἀπὸ τὴν ἀγαθότητά του ἤθελε νὰ σώσῃ ἐκείνους.

Ὅμως δὲν ὑπεχώρησεν ἡ παραφορὰ των. Τέτοιο πρᾶγμα εἶναι ὁ φθόνος, τέτοιο ἡ θασκαλία· δὲν ὑποχωρεῖ εὐκόλως. Τότε, λοιπόν, καὶ πρὸς αὐτὰ τὰ φυσικὰ φαινόμενα ἐδυσπίστουν μετὰ δὲ ἀπὸ αὐτὰ ὅταν ἀνέστη μολοντί ὑπῆρχε σφράγισμα ἐπὶ τοῦ τάφου καὶ ἐφύλαττον

20. Ἡ πρώτη καταστροφή τοῦ Ναοῦ τοῦ Βαβυλωνίου ἐγένετο ὑπὸ τῶν Βαβυλωνίων τῷ 588 π.Χ.

21. Δ' Βασ. 13, 21.

οἱ στρατιῶται, καὶ ἀπὸ τοὺς ἰδίους φύλακας ἐπιληροφώθησαν αὐτά, **ⲟ** ἔδωκαν καὶ χρήματα ὥστε καὶ ἄλλους νὰ διαφθείρουν καὶ νὰ ἀποκρούουν τὴν ἀλήθειαν περὶ τῆς ἀναστάσεως. Μὴ ἀπορήξ, λοιπόν, ἐάν καὶ τότε ἦσαν ἀγνώμονες· ἔτσι ἀπαξ διὰ παντός ἦσαν προητοιμασμένοι νὰ ἀσπασθῶν πρὸς ὅλα· πρόσθετε ὅμως ἐκεῖνο, πόσον μεγάλα θαύματα ἔκαμε, ἄλλα μὲν ἀπὸ τὸν οὐρανόν, ἄλλα δὲ εἰς τὴν γῆν, ἄλλα δὲ εἰς αὐτὸν τὸν ναόν· καὶ ἐδείκνυε συγχρόνως μὲν καὶ τὴν δικαίαν ὀργὴν του, συγχρόνως δὲ ὅτι τὰ ἀπίστα θὰ γίνοντο εἰς τὸ ἔξῃ διαδοτὰ καὶ θὰ ἀνοιγῇ ὁ οὐρανός καὶ τὰ πράγματα θὰ μεταστραφῶν πρὸς τὰ ἀληθινὰ ἅγια τῶν ἁγίων. Καὶ οἱ μὲν ἔλεγον· «Ἐάν εἶναι βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ, ὅς κατασθῇ τῶρα ἀπὸ τὸν Σταυρόν»²². **ⲙ** ὁ Χριστὸς ὅμως ἀποδεικνύει, ὅτι ὅχι μόνον τοῦ Ἰσραὴλ εἶναι βασιλεὺς, ἀλλὰ καὶ ὁλοκλήρου τῆς οἰκουμένης. Καὶ ἐκεῖνοι μὲν ἔλεγον, «Σὺ ποῦ θὰ ἐκρήμνιζες τὸν ναόν καὶ εἰς τρεῖς ἡμέρας θὰ τὸν οἰκοδομήσῃς»²³· ὁ Χριστὸς δὲ φανερώνει ὅτι θὰ ἐρημωθῇ ἐντελῶς. Πάλιν αὐτοὶ μὲν ἔλεγον, «Ἄλλους ἔσωσε, τὸν ἑαυτὸν τοῦ δέν δύνανται νὰ σώσῃ»²⁴. ὁ Χριστὸς ὅμως παραμένων ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ καὶ μὲ τὸ παραπάνω ἀπεδείκνυε τοῦτο εἰς τὰ (ἐγχειρόμενα) σώματα τῶν δούλων του. Διότι, ἐάν ἦτο θαυμαστὸν νὰ ἀναστήσῃ τὸν τετραήμερον Λάζαρον²⁵, πολὺ περισσότερον τὸ νὰ φανοῦν ζῶντες διὰ μιᾶς ὅλοι οἱ πρὸ πολλοῦ ἐκοιμήθησαν· τοῦτο ἦτο ἀπόδειξις τῆς ἐπικειμένης ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου. **ⲙ** Διότι λέγει, «πολλὰ σώματα τῶν πεθαμένων ἁγίων ἀνεστήθησαν καὶ εἰσῆλθον εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν καὶ ἐφανερώθησαν

22. Ματθ. 27, 49.

23. Ματθ. 27, 40.

24. Ματθ. 27, 42.

25. Ἰωάν. 11, 1 - 44.

εἰς πολλοὺς»²⁶. Διὰ νὰ μὴ νομισθῇ, δηλαδή, ὅτι ἐπρόκειτο περὶ νοερᾶς ἐμφανίσεως, καὶ εἰς πολλοὺς ἐμφανίζονται εἰς τὴν πόλιν. Καὶ ὁ ἑκατόνταρχος δὲ ἐδόξασε τότε τὸν Θεὸν λέγων· «Ἀληθῶς αὐτός ὁ ἄνθρωπος ἦτο δίκαιος»²⁷. Καὶ οἱ ἄλλοι δὲ ποῦ εἶχον ἔλθει νὰ ἴδουν (τὴν Σταύρωσιν), **ⲙ** κτυπῶντες τὰ στήθη των ἐπέστρεφον»²⁸.

Τόσον μεγάλη ἦτο ἡ δύναμις τοῦ Ἑσταυρωμένου, ὥστε παρ' ὅλους τοὺς χλευασμούς καὶ τοὺς ἐμπαιγμούς καὶ τὰς ὕβρεις, καὶ ὁ ἑκατόνταρχος νὰ συγκινηθῇ καὶ ἀνανήψῃ, καὶ ὁ λαός. Μερικοὶ δὲ ἀναφέρουν, ὅτι ὁ ἑκατόνταρχος αὐτὸς ὑπέστη καὶ μαρτυρικὸν θάνατον²⁹, μετὰ ταῦτα, ὅταν ἠνδρώθη καὶ ἰσχυροποιήθη εἰς τὴν πίστιν. «Ἦσαν δὲ ἐκεῖ καὶ γυναῖκες πολλαί, ποῦ παρετήρουν ἀπὸ μακρὰν, αἱ ὅποιαι εἶχον ἀκολουθήσει τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ τὴν Γαλιλαίαν καὶ τὸν ὑπηρέτουν· μεταξὺ αὐτῶν ἦσαν ἡ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ Μαρία ἡ μητέρα τοῦ Ἰακώβου καὶ τοῦ Ἰωσή καὶ ἡ μητέρα τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου»³⁰. Αὐτὰ βλέπουν νὰ γίνονται αἱ γυναῖκες, αἱ ὅποιαι κατ' ἐξοχὴν συνέπασχον μετὰ τοῦ Κυρίου καὶ ἰδιαίτερώς ἐθρήνουν. Καὶ πρόσθετε τὴν ἀφοσίωσιν των εἰς τὸν Κύριον.

Τὸν ἀκολουθοῦν ὑπηρετοῦσαι, καὶ εἰς αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς κινδύνους παρευρίσκοντο. **ⲙ** Διὰ τοῦτο καὶ τὸ πᾶν

26. Ματθ. 27, 56.

27. Λουκ. 23, 47.

28. Λουκ. 23, 48.

29. Πρόκειται περὶ τοῦ ἁγίου μάρτυρος Λογγίνου τοῦ ἑκατοντάρχου, τοῦ ὁποῦ τὴν μνήμην ἡ Ἐκκλησία μας ἑορτάζει τὴν 16ην Ὀκτωβρίου. Ὅρα συναξάριον τοῦ ἁγίου ἐν τῇ Μεγαλῇ Ὀκτωβρίου.

30. Ματθ. 27, 56 - 58.

ἐθελῶσι. Πῶς ἐφώνησε δυνατά, πῶς ἐξέπνευσε, πῶς αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν, ὅλα τὰ ἄλλα. Καὶ αὐταὶ πρῶται θάλπουσι τὸν Ἰησοῦν (ἐκ νεκρῶν Ἀναστάντα), καὶ τοῦτο τὸ γένος (τῶν γυναικῶν), τὸ ὁποῖον ἰδιαίτερος κατακρίθη, ἀπολαύει πρῶτον τῆς θέας τῶν ἀγαθῶν τοῦτο ἀποδεικνύει κατ' ἐξοχὴν τὴν ἀνδρείαν των. Καὶ οἱ μὲν μαθηταὶ ἐφυγον, αὐταὶ δὲ παρευρίσκοντο. Ποῖαι δὲ ἦσαν αὐταί; Ἡ μητέρα τοῦ Κυρίου· αὐτὴν ἐννοεῖ ὁ Εὐαγγελιστὴς, δὲ τὴν λέγει «ἡ μητέρα τοῦ Ἰακώβου»³¹· καὶ αἱ ὑπόλοιποι.

Ἄλλος δὲ Εὐαγγελιστὴς λέγει, ὅτι «πολλοὶ ἐθρήνουν δι' ὅσα συνέβαινον καὶ ἐκτύπων τὸ στήθος»³²· τοῦτο ἀποδεικνύει κατ' ἐξοχὴν τὴν ἀπανθρωπίαν τῶν Ἰουδαίων, ἵνα δι' ὅσα ἄλλοι ἐθρήνουν, αὐτοὶ ὑπερφηανεύοντο δι' αὐτὰ καὶ οὔτε ἀπὸ εὐσπλαγγίαν ἐλύγισαν, οὔτε ἀπὸ φόβον κατευνάσθησαν. «Καθ' ὅσον τὰ γινόμενα ἦσαν σημεῖα μεγάλης ὀργῆς» καὶ ὅχι ἀπλῶς σημεῖα, ἀλλ' ὅλα σημεῖα μεγάλου θυμοῦ· τὸ ακότος, αἱ πέτραι πολὺ ἐσχίζοντο, τὸ παραπέτασμα τοῦ Ναοῦ, ποὺ ἐσχίζετο εἰς τὸ μέσον, ὁ συγκλονισμὸς τῆς γῆς ἦτο μεγάλη καὶ ὑπερβολικὴ ἡ ἀγανάκτησις. «Ἀφοῦ προσῆλθε δὲ ὁ Ἰωσήφ (εἰς τὸν Πιλάτον) ἐζήτησε τὸ σῶμα»³³. Αὐτὸς ἦτο ὁ Ἰωσήφ, ποὺ ἐκρύπτετο προηγουμένως· τώρα δμως μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Χριστοῦ ἀπετόλμησε ἐπικινδυνὸν πρᾶξιν. Οὔτε θέβαια ἦτο ἄσημος, οὔτε κάποιος ἀπὸ τούς ἀφανεῖς, ἀλλ' ἕνας ἀπὸ τὴν θουλήν³⁴ καὶ πάρα πολὺ ἐπίσημος· ἐξ αὐτοῦ εἶναι δυνατόν νὰ γνωρίσωμεν κατ' ἐξοχὴν τὴν γενναϊότητά του· διότι παρέδωκε τὸν ἑαυτὸν

31. καίμενον ἐρωτική.

32. Λουκ. 23, 48.

33. Ματθ. 27, 57 - 58.

34. Ἦτο μέλος τοῦ Ἰουδαίου Συναγέρον (Λουκ. 23, 51), ἀπὸ τούς χριστιανούς μαθητάς τοῦ Χριστοῦ.

του εἰς θάνατον, μετὰ τὸ νὰ πάρῃ ἐπάνω του τὴν ἀντιπάθειαν καὶ τὴν ἐχθρότητα ὅλων. **12** ἕνεκα τῆς φιλοφροσύνης πρὸς τὸν Ἰησοῦν, ὥστε καὶ νὰ τολμήσῃ νὰ ζητήσῃ τὸ σῶμα καὶ νὰ μὴ ἀποχωρήσῃ προηγουμένως μέχρις ὅτου ἐπέτυχεν τοῦτο. «Ὅχι δὲ μόνον τὸ ὅτι ἐλάσθε (τὸ σῶμα), οὔτε τὸ ὅτι τὸ ἐθαψε πολυτελῶς, ἀποδεικνύει τὴν θερμὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἀνδρείαν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὅτι ἐθαψε αὐτὸ εἰς τὸ ἱερόν του καινούργιου μνήμα· καὶ τοῦτο δὲν διηυθετεῖτο χωρὶς λόγον, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ προέλθῃ κάποια ἀπλή ὑποψία, ὅτι ἀνέστη ἄλλος ἀντὶ ἄλλου. «Ἦσαν δὲ ἐκεῖ ἡ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία»³⁵, αἱ ὁποῖαι ἐκόθηντο ἀπέναντι ἀπὸ τὸν τάφον»³⁶. Διὰ αὐταὶ παραμένουν πλησίον τοῦ τάφου; Οὐδὲν ἕως τώρα ἐγνώριζον, ὡς ἔπρεπε, σπουδαῖον καὶ ὑψηλὸν περὶ Αὐτοῦ· διὰ τοῦτο ἔφεραν καὶ μύρα καὶ ἀνέμενον καρτερικῶς εἰς τὸν τάφον, ὥστε, ἐάν κωπώσῃ ἡ μαγία τῶν Ἰουδαίων, **13** νὰ προσέλθουν καὶ ἀλείψουν τὸ σῶμα.

Εἶδες ἀνδρείαν γυναικῶν; εἶδες θερμὴν συμπάθειαν; εἶδες περιφρόνησιν χρημάτων μέχρι θανάτου; Ἀς μιμηθῶμεν τὰς γυναῖκας, οἱ ἄνδρες. **14** ὡς μὴ ἐγκαταλείψωμεν εἰς τὰς δοκιμασίας τὸν Ἰησοῦν. Ἐκεῖνα· θέβαια δι' ἀποθανόντα ἐξόδευσαν τόσα πολλὰ καὶ παρέδωκαν τὰς ψυχὰς των ἡμεῖς θμως (διότι πάλιν τὰ ἴδια θὰ εἴπω) οὔτε αὐτὸν ποὺ πεινᾷ τρέφομεν, οὔτε ἐνδύομεν τὸν γυμνόν, ἀλλὰ μολοντί τὸν θλέπομεν νὰ ἐπαίτῃ τὸν προσπερνῶμεν. Ἄν καὶ ὀπωσθῇποτε, ἐάν ἐβλέπτετε αὐτὸν τὸν ἴδιον, κάθε ἕνας θὰ ἀδειάζε τὰ ὑπάρχοντά του. Ἀλλὰ καὶ τώρα ὁ ἴδιος εἶναι. Διότι ὁ ἴδιος εἶπεν, ὅτι

35. Ἀγλαὴ ἡ προηγουμένη· ἡ μήτηρ τοῦ Ἰακώβου καὶ Ἰωσή, Μαρία τοῦ Κλωπᾶ. Ἠρῶλ. καὶ Μαρκ. 16, 1.

36. Ματθ. 27, 61.

«Εγὼ εἶμαι». Διὰ τί λοιπὸν δὲν ἐγκατολείπεις τὰ πάντα; Καθ' ὅσον καὶ τώρα ἀκούεις νὰ λέγῃ, ὅτι «εἰς Ἑμέ τὸ κάμινεις»³⁷. Καὶ δὲν ὑπάρχει διαφορὰ εἴτε δώσης εἰς αὐτόν, εἴτε δώσης εἰς Ἐκείνον· τίποτε ὀλιγώτερον δὲν ἔχεις ἀπὸ αὐτὰς τὰς γυναῖκας, αἱ ὁποῖαι ἔτρεφον Αὐτόν τότε, ἀλλὰ καὶ πολὺ περισσότερα. Ἀλλὰ μὴ παραξενευθῇτε. Δὲν εἶναι ἴσων τὸ νὸ θρέψῃς τὸν Χριστόν, ὅταν παρουσιάζεται μετὰ τὴν ἐξουσίαν καὶ δυνάμιν Του, πράγμα ποῦ εἶναι ἱκανὸν καὶ λιθίνην ψυχὴν νὰ προσελκύσῃ, καὶ νὰ βοηθήσῃ τὸν πτωχόν, ἢ τὸν ἀνάπηρον, ἢ τὸν κυρωμένον γέροντα διὰ μόνην τὴν ἀπόφασιν τοῦ Κυρίου. Ἐκεῖ θέβαια ἡ εὐεργεσία σου συντέμνεται ἐκ τοῦ ὅτι σὲ προσελκύει ἡ θύς καὶ τὸ ἀξίωμα τοῦ Κυρίου· ἐδῶ δὲ μὴ τὸ θραβεῖον τῆς φιλανθρωπίας εἶναι ὀλόκληρον ἰδικόν σου· καὶ ἀποδεικνύει μεγαλύτερον σεβασμὸν καὶ τιμὴν πρὸς Αὐτόν, ὅταν διὰ μόνην τὴν ἀπόφασιν Αὐτοῦ βοηθῶν οὕτω τὸν ὁμόδουλον τὸν ἀναπαύῃς εἰς δακ. Ἀνακούφιζε λοιπὸν, πιστεύων εἰς Ἐκείνον ποῦ λαμβάνει καὶ λέγει, ὅτι «εἰς ἡμὲ δίδεις». Διότι, ἐάν δὲν ἐδίδεις εἰς Αὐτόν, δὲν θὰ σὲ ἔκρινεν ἄξιον τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. Ἐάν δὲν ἀπέφευγες Αὐτόν, δὲν θὰ σὲ ἔσταλνε εἰς τὴν γένναν, διότι παρέδωκας τὸν τυχόντα. «Ἐπειδὴ ὁμοῦς ὁ ἴδιος εἶναι ὁ περιφρονούμενος, διὰ τοῦτο εἶναι μεγάλο τὸ ἔγκλημα. Ἔτσι καὶ ὁ Παῦλος ἐδίωκε τὸν Χριστόν διὰ τοῦτο καὶ ἔλεγε, «Διὰ τί με διώκεις;»³⁸.

Τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν νὰ εἴμεθα διατεθειμένοι, ὥς νὰ χορηγῶμεν εἰς Αὐτόν τὸν Χριστόν, ὅταν προσφέρωμεν βοήθειαν, καθ' ὅσον τὰ λόγια Αὐτοῦ εἶναι περισσότερον ἀξιόπιστα καὶ ἀπὸ τὸ νὰ ἴδωμεν Αὐτόν παρόντα.

37. Πρὸς Ματθ. 25, 31 - 48.

38. Πρὸς 9, 4.

Ὅταν, λοιπὸν, ἴδῃς πτωχόν, σκέψου τὰ λόγια, διὰ τῶν ὁποίων ἔκαμε γνωστὸν, ὅτι ὁ ἴδιος εἶναι ἐκεῖνος ποῦ τρέφεται. Διότι, ἂν καὶ κατὰ τὸ φαινόμενον δὲν εἶναι ὁ Χριστός, ὁμοῦς ὑπὸ τὴν μορφήν αὐτὴν (τοῦ πτωχοῦ) ὁ ἴδιος ἐπαίτεῖ καὶ λαμβάνει. Ἀλλ' ἐντρέπεται μὲ τὸ νὰ ἀκούῃς ὅτι ὁ Χριστὸς ἐπαίτεῖ; Νὰ ἐντρέπεται μᾶλλον, ὅταν δὲν δίδῃς εἰς ἐκείνον ποῦ σοὶ ζητεῖ. **ΙΔ** Τοῦτο πράγματι εἶναι ἐντροπή, τοῦτο τιμωρία καὶ κόλασις. Διότι τὸ νὰ ἐπαίτῃ μὲν Αὐτός, ἀποδεικνύει τὴν ἀγαθότητά του· διὰ τοῦτο πρέπει ἡμεῖς καὶ νὰ ὑπερηφανευώμεθα δι' αὐτό· τὸ νὰ μὴ προσφέρῃς ὁμοῦς ἀποδεικνύει τὴν σκληρότητά σου. Ἐάν δὲ δὲν πιστεύῃς τώρα, ὅτι μετὰ τὸ νὰ ἀδιαφορήσῃς δι' ἕνα πιστὸν πένητα, διὰ τὸν Χριστόν ἀδιαφορήσῃς, θὰ πιστεύῃς τότε, ὅταν λέγῃ, ἀφοῦ σὲ ὡδήγησεν εἰς τὸ μέσον τῶν πτωχῶν, «Ἐφ' ὅσον εἰς αὐτοὺς δὲν ἐκάματε κάτι οὔτε εἰς ἡμὲ τὸ ἐκάματε»³⁹. Ἀλλ' εἴθε κανεῖς ἀπὸ σᾶς νὰ μὴ γνωρίσῃ αὐτὸ κατ' αὐτόν τὸν τρόπον, ἀλλὰ ἀφοῦ πιστεύσωμεν τώρα καὶ πράξωμεν ἔργα ἀγαθὰ, καρποὺς ἀληθοῦς μετανοίας, νὰ ἀκούσωμεν τῆς εὐτυχιστάτης ἐκείνης φωνῆς, ἡ ὁποία μᾶς εἰσάγει εἰς τὴν οὐράνιον βασιλείαν⁴⁰. **ΙΕ**

Ἀλλ' ἴσως θὰ εἴπῃ κανεὶς καθημερινῶς περὶ ἐλεημονῆς καὶ φιλοφροσύνης μᾶς ὁμιλεῖ. Οὔτε θὰ παύσω ποτὲ νὰ ὁμιλῶ περὶ αὐτοῦ. Διότι, ἐάν σεῖς εἴχετε κατορθώσει αὐτὴν τὴν ἀρετὴν καὶ τότε θέβαια δὲν ἔπρεπε νὰ ἀπομακρυνθῶμεν, διὰ νὰ μὴ σᾶς καταστήσωμεν πρὸς ὁκνηροὺς. Ἀλλ' ὁμοῦς, ἐάν τὴν εἴχετε πραγματοποιήσει, θὰ ὑπεχώρουν ὀλίγον· ἀφοῦ ὁμοῦς οὔτε εἰς τὸ μέσον ἐφθά-

39. Ματθ. 25, 45.

40. «Δεῖτε οἱ ἐλογημένοι τοῦ Πατρὸς μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου» Ματθ. 25, 34.

σάτε, νά μή λέγετε αὐτά πρὸς ἐμέ, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἑαυτοὺς σας. Καθ' ὅσον ὅταν κατηγορῆς κάμνεις τὸ ἴδιο πρᾶγμα, **22** ὡς ἂν ἀκριβῶς κάποιο παιδί, ἂν καὶ ἀκούῃ πολλὰς φορές τὸ πρῶτον γράμμα τῆς ἀλφασήτου καὶ δὲν τὸ μαυθάνει, νὰ κατηγορῇ τὸν διδάσκαλον, διότι συνεχῶς περὶ αὐτοῦ ὁμιλεῖ καὶ πάντοτε τοῦ τὸ ὑπενθυμίζει.

Ποῖος, λοιπὸν, ἀπὸ τοὺς λόγους μου αὐτοὺς παραινέθῃ νὰ κάμῃ μετὰ περισσότερας εὐκολίας τὴν ἐλεημοσύνην; ποῖος ἐγκατέλειπε τὰ χρήματα; ποῖος διένειμε τὸ ἥμισυ τῆς περιουσίας του; ποῖος τὸ ἓν τρίτον αὐτῆς; Κανείς. Πῶς λοιπὸν δὲν εἶναι ἀνάρμοστον, ἐφ' ὅσον σεῖς δὲν διδάσκεσθε, νὰ προτρέπετε ἡμᾶς νὰ παύσωμεν τὴν διδασκαλίαν; Τὸ ἀντίθετον θέθαια ἔπρεπε νὰ πράξετε· καὶ ἂν ἀκόμη ἡμεῖς ἠθέλομεν νὰ παύσωμεν νὰ διδάσκωμεν, σεῖς νὰ μᾶς συγκρατῆτε καὶ νὰ μᾶς λέγετε· ἕως τώρα αὐτὰ δὲν τὰ ἔχομεν μάθει, καὶ πῶς ἐπαύσατε νὰ μᾶς τὰ ὑπενθυμίζετε;

Ἐάν συνέβαινε εἰς κάποιον νὰ πάθῃ ὁ ὀφθαλμός του, καὶ ἐγὼ κατὰ τύχην ἦμουν ἱατρός, ἔπειτα, ἂν καὶ ἐτοποθέτουν ἐμπλαστρά καὶ ἀλειφάς καὶ προσέφερον τὴν ἄλλην ἱατρικὴν περίθαλψιν, **23** εἰς οὐδὲν σημαντικὸν τὸν ἐβοήθουν, ἀλλὰ καὶ ἐφρευον, δὲν θὰ ἤρχετο εἰς τὰς θύρας τοῦ ἱατροῦ καὶ θὰ ἐφώναζε, κατηγορῶν (ἐμέ) διὰ τὴν πολλὴν ἀδιαφορίαν, ὅτι, ἐνῶ ἡ ἀσθένεια συνεχίζετο, ἐγὼ ἀνεχώρησα; καὶ ἐάν κατηγοροῦμενος δι' αὐτὰ ἔλεγον, ὅτι ἐτοποθέτησα καταπλάσματα καὶ ἀλειφάς, μήπως θὰ τὸ ἠνείχeto; Καθόλου, ἀλλὰ θὰ ἔλεγεν ἀμέσως· καὶ τί τὸ ὄφελος, διότι ἐγὼ ἀκόμη ὑποφέρω. Τοῦτο πράγματι σκέψου καὶ προκειμένου περὶ τῆς φυγῆς. Τί δέ, ἐάν χεῖρα μουδιασμένην καὶ συνεσταλμένην, ἂν καὶ πολλὰς φορές τὴν κατέθρεχον, δὲν ἠδυνήθην νὰ

τὴν καταπραῦνω; μήπως δὲν θὰ ἤκουον τὸ ἴδιο; Καὶ τώρα χεῖρα συνεσταλμένην καὶ παράλυτον περιθρέχωμεν. **24** Καὶ διὰ τοῦτο, ἕως ὅτου τὴν ἴδωμεν νὰ ἐκτείνεται τελείως, δὲν θὰ παύσωμεν νὰ τὴν φροντίζωμεν.

Εἴθε καὶ σεῖς νὰ μὴ συνομιλεῖτε περὶ κανενὸς ἄλλου, καὶ εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ εἰς τὴν τράπεζαν καὶ κατὰ τὰ νυκτερινὰ ὄνειρα. Διότι, ἐάν αὐτὰ καθημερινῶς ἐφροντίζωμεν πάντοτε, καὶ εἰς τὰ ὄνειρά μας γύρω ἀπὸ αὐτὰ θὰ περιστρεφόμεθα.

Τί λέγετε; Πάντοτε περὶ ἐλεημοσύνης ὁμιλῶ; Ἡ· θελον καὶ ἐγὼ νὰ μὴ χρειάζεται εἰς ἐμέ νὰ κάμνω τὴν συνεχῆ αὐτὴν συμβουλὴν, ἀλλὰ νὰ σὰς ὁμιλῶ περὶ τῆς μάχης ἐναντίον τῶν Ἰουδαίων, ἐναντίον τῶν Ἑθνικῶν, ἐναντίον τῶν αἰρετικῶν· ἀλλὰ ἐφ' ὅσον ἀκόμη δὲν εἰσθε (πνευματικῶς) ὕγιεις, πῶς καλεῖς νὰ σὰς ἐξοπλίσῃ; **25** Πῶς νὰ σὰς ὁδηγήσῃ εἰς τὴν παράταξιν τῆς μάχης, ἐνῶ ἔχετε ἀκόμη τὰ τραύματα καὶ τὰς πληγὰς; Ἐάν θέθαια σὰς ἔθελπον ἐντελῶς ὕγιεις, θὰ σὰς ὠδήγουν εἰς τὴν παράταξιν ἐκείνην, καὶ θὰ ἐθλέπετε μετὰ τὴν χάριν τοῦ Χριστοῦ νὰ καταπίπτουν ἀναριθμητοὶ νεκροὶ καὶ νὰ φέρωνται αἱ κεφαλαὶ τῶν ἢ μία κατόπιν τῆς ἄλλης. Εἰς ἄλλα θέθαια θιβλία ἔχουν λεχθῇ πολλοὶ λόγοι περὶ αὐτῶν· ⁴¹ ἀλλ' οὐτε καὶ ἔτσι δυνάμεθα ἐξ ὁλοκλήρου νὰ παρηγορίζωμεν διὰ τὴν νίκην, ἕνεκα τῆς ἀμελείας τῶν πολλῶν. Διότι, ὅταν νικήσωμεν αὐτοὺς ἀναριθμήτους φορές ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενον τῆς πίστεώς μας (δόγματα), μᾶς κατηγοροῦν διὰ τὴν ζωὴν τῶν περισσότερων χριστιανῶν, οἱ ὅποιοι συναθροίζονται πλησίον μας, διὰ τὰ τραύ-

41. Ὅπως ἀπεφάνετο λέγων, τοὺς ὁποίους ἐξέφονον ἢ ἐγχεον ἐναντίον Ἰουδαίων, Ἑθνικῶν καὶ αἰρετικῶν.

μας, διὰ τὰς ψυχικὰς ἀσθενείας μας. **Β** Πῶς λοιπὸν θὰ ἔχωμεν ἐμπιστοσύνην εἰς σὰς νὰ σὰς παρατάξωμεν εἰς τὴν μάχην, ὅταν καὶ ἡμεῖς δεχόμεθα τὰς προσβολὰς ἐξ αἰτίας σας, κτυπώμενοι κατ' εὐθείαν ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς καὶ γελοιοποιούμενοι; Διότι τοῦ ἑνὸς μὲν ἡ χεὶρ εἶναι ἀσθενής, καὶ εἶναι συγκρατημένη πρὸς παροχὴν βοηθείας. **ΒΒ** Πῶς λοιπὸν αὐτὸς θὰ δυνηθῇ νὰ συγκρατήσῃ καὶ προσάλλῃ τὴν ἀσπίδα, καὶ νὰ μὴ πληγωθῇ ἀπὸ τὰς ὑβρεῖς διὰ τὴν ἀπανθρωπίαν του; Εἰς ἄλλους χαλαίνουσι τὰ πόδια, ὅσοι πηγαίνουν εἰς τὰ θέατρα καὶ εἰς τὰ καταγώγια τῶν πορνῶν γυναικῶν. Πῶς λοιπὸν αὐτοὶ θὰ ἠμπορέσουν νὰ σταθοῦν εἰς τὴν μάχην, καὶ νὰ μὴ κτυπηθοῦν ἀπὸ τὰς κατηγορίας τῆς ἀνηθικότητός των; Ἄλλος, μὲ τὸ νὰ μὴ θλέπῃ ὀρθά, ἀλλὰ νὰ εἶναι πλήρης ἀκαλασίας, καὶ νὰ προσβάλλῃ τὴν σωφροσύνην τῶν γυναικῶν, καὶ νὰ ὑποσκάπτῃ τοὺς γάμους, νοσεῖ κατὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ εἶναι τυφλός. Πῶς λοιπὸν αὐτὸς θὰ δυνηθῇ νὰ ἀτενίσῃ κατὰ πρόσωπον τοὺς ἐχθροὺς, καὶ νὰ κινήσῃ τὸ δόρυ, καὶ νὰ ἀφήσῃ τὸ θέλος, ἀπὸ παντοῦ τραυματιζόμενος ἀπὸ τὰς ὑβρεῖς; Εἶναι δυνατόν νὰ ἴδῃς καὶ πολλοὺς **ΒΒ** νὰ ποιῇ ἡ κοιλία τῶν ὄχι ὀλιγώτερον ἀπὸ τοὺς ὀδρωπικοὺς, ὅταν κυριαρχῶνται ἀπὸ τὴν γαστρίμαργίαν καὶ τὴν μέθην. Πῶς, λοιπὸν, θὰ δυνηθῶ νὰ ὀδηγήσω αὐτοὺς μεθυμένους εἰς πόλεμον; Ἄλλου τὸ στόμα εἶναι σάπιον· τέτοιοι εἶναι δηλαδὴ οἱ ὀξύθυμοι, οἱ λοῖδοροι καὶ οἱ θλάσφημοι. Πῶς, λοιπὸν, αὐτὸς θὰ φωνάξῃ ποτὲ δυνατὰ τὸ σύνθημα τῆς μάχης (λαχὴν) καὶ θὰ πραγματοποιήσῃ κάτι σπουδαῖον καὶ ἀξιόλογον, ὅταν καὶ αὐτὸς μεθύσκῃ ἀπὸ κάποιο ἄλλο εἶδος μέθης, καὶ προξενεῖ εἰς τοὺς ἐχθροὺς πολὺν γέλωτα; Διὰ τοῦτο περιέρχομαι καθημερινῶς αὐτὸ τὸ στρατόπεδον, θεραπεύων αὐτὰ τὰ τραύματα, ἰατρεύων τὰς πληγὰς. Ἐάν δὲ κάποτε ἀνάνημετε, θὰ γίνετε κατάλληλοι καὶ ἄλλους νὰ ρίπτετε κάτω, καὶ θὰ σὰς διδάξω ὅλην τὴν μέ-

θοδὸν τῆς πνευματικῆς μάχης καὶ θὰ σὰς ἐκπαιδεύσω εἰς τὴν χρῆσιν τῶν ὅπλων αὐτῶν· μᾶλλον δὲ καὶ αὐτὰ τὰ (ἀγαθὰ) ἔργα εἶναι δι' ἡμᾶς ὅπλα, **Γ** καὶ ὅλοι θὰ ὑποκύβουν ὁμῶς, ἂν γίνετε φιλεύσπλαγχοι, ἡμεροὶ, ἀνεξίκακοι, ἂν ἐπιδείξητε ὅλην γενικῶς τὴν ἄλλην ἀρετὴν.

Ἐάν δὲ μερικοὶ ἀντιλέγουν, τότε θὰ προσθέσωμεν καὶ τὰ ἰδικὰ μὲς, φέροντες σὰς εἰς τὸ μέσον καὶ ἀπὸ σὰς, θέθαια, παρεμποδιζόμεθα τῶρα εἰς τὸν δρόμον αὐτόν, ὅσων ἀπὸ σὰς ἐξαρτᾶται. Πρόσεξε λοιπὸν. Λέγομεν ὅτι ὁ Χριστὸς ἔπραξε μεγάλα ἔργα, μὲ τὸ νὰ κάμῃ ἀπὸ ἀνθρώπους ἀγγέλους· ἔπειτα, ὅταν μᾶς ζητοῦνται εὐθύναι καὶ διαταζώμεθα ἀπὸ τὴν ἀγέλην αὐτὴν νὰ παρᾶσχομεν τὴν ἀπόδειξιν, μᾶς κλείεται τὸ στόμα. Πράγματι φοβοῦμαι, μήπως ἀντὶ ἀγγέλων, ὡσάν ἀκριβῶς ἀπὸ κάποιον σταῦλον, θγάξω χοίρους καὶ ἱπποὺς θηλυμανεῖς. Γνωρίζω ὅτι στενοχωρεῖσθε, ἀλλὰ δὲν ἐλέγχθησαν αὐτὰ ἐναντίον ὧν σας, **ΒΒ** ἀλλὰ κατὰ τῶν ὑπευθύνων μᾶλλον δὲ οὐτε ἐναντίον ἐκείνων, ἐάν εἶναι ἀγρυπνοὶ καὶ συνετοί, ἀλλὰ πρὸς χάριν ἐκείνων.

Τώρα θέθαια ὅλα ἔχουν ἀπολεσθῇ καὶ διαφθαρῇ· καὶ ἡ Ἐκκλησία εἰς τίποτε δὲν διαφέρει ἀπὸ σταῦλον βοῶν καὶ ἀπὸ μάνδραν δυνῶν καὶ καμήλων καὶ περιφέρομαι ζητῶν νὰ εὕρω πρόβατον καὶ δὲν ἠμπορῶ νὰ τὸ ἴδω⁴². Ἔτσι ὅλοι λακτίζουν ὡσάν ἀκριβῶς κάποιοι ἀγριοὶ ἔπιοι καὶ θῖνοι, καὶ γεμίζουν τὰ ἔδω ἀπὸ πολλὴν κόπρον·

42. Τὴν λύπην σου, ἀλλὰ καὶ τὴν δικαίαν θανάκην σου ἐκφράζει ὁ ἱερὸς Πατὴρ· ἀσχηρὸν τοῦ οἱ λόγοι. Ἐκείνος ἄνθρωπος ποὺ ἠγωνίζετο μὲ τὴν ἑλπίδα τῆς δυνάμεως τῆς ψυχῆς σου νὰ ἴδῃ τὴν Ἐκκλησίαν τῇ ἐχούσῃ σπύλιν ἢ ρυτίδα· καὶ τοὺς χριστιανούς· ἀπεριπαύτους ἀξίως τῆς κλήσεως· εἶχε κάθε λόγον νὰ ἐκφράξῃ αὐτῶν.

διότι τοιαῦτα εἶναι αἱ συνομιλίας των. Καὶ ἐὰν θέσθαι ἦτο δυνατόν νὰ γνωρίσης τὰ λεγόμενα ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν, ὑπὸ τῶν γυναικῶν καθ' ἑκάστην συνάθροισιν, θὰ ἔβλεπες νὰ εἶναι τὰ λόγια των πρὸ ἀκάθαρτα καὶ ἀπὸ ἐκείνην τὴν κόπρον. ■

Διὰ τοῦτο, παρακαλῶ, νὰ ἀλλάξωμεν τὴν κακὴν αὐτὴν συνήθειαν, ὥστε ἡ ἐκκλησία νὰ εὐωδιάζῃ ἀπὸ μύρον. Τώρα, ὅμως, ἀποθηκεύομεν εἰς αὐτὴν ὕλικά θυμιάματα, τὴν δὲ νοητὴν ἀκαθαρσίαν (ποῦ προέρχεται ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας) δὲν καταβάλλομεν πολλὴν προσπάθειαν, ὥστε νὰ τὴν ἐκκαθαρίζωμεν καὶ τὴν ἀπομακρύνωμεν. Τί τὸ ὄφελος λοιπὸν; Διότι δὲν καταισχύνομεν τόσον τὴν ἐκκλησίαν, μέ τὸ νὰ φέρωμεν κόπρον ἐντὸς αὐτῆς, ὅσον τὴν καταισχύνομεν ὅταν κάνωμεν τοιαύτας συζητήσεις μεταξύ μας, περὶ κερδῶν, ■■■ περὶ ἐμπορευμάτων, περὶ μικροεμπορίου, διὰ πράγματα τὰ ὅποια δὲν ἔχουν καμμίαν ἀξίαν δι' ἡμᾶς, ἐνῶ ἔπρεπε νὰ εἶναι ἐδῶ χοροὶ ἀγγέλων καὶ νὰ κάνωμεν τὴν ἐκκλησίαν, οὐρανὸν καὶ τίποτε ἄλλο νὰ μὴ γνωρίζωμεν, παρὰ μόνον ἐκτεταμένως προσευχὰς καὶ σιωπηρὰν ἀκρόασιν. Τοῦτο, λοιπὸν, τοῦλάχιστον ἀπὸ τώρα ἕως κάνωμεν, ὥστε καὶ τὴν ζωὴν μας νὰ καθαρίσωμεν καὶ ἐπιτύχωμεν τὰ ὁποθεθέντα αἰώνια ἀγαθὰ, μετὰ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν Ὅποιον ἀνήκει ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνες τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΠΘ' (89)

(Ματθ. κζ' 62 — κη' 10)

■ «Τὴν ἐπομένῃν δὲ ἡμέραν, μετὰ τὴν Παρασκευήν, συνεκέντρώθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι πλησίον τοῦ Πιλάτου, λέγοντας· Κύριε, ἐνεθυμήθῃμιν, ὅτι ἐκεῖνος ὁ λαοπλάνος εἶπεν, ὅτι· τιν ἀκόμῃ ἔζη, «ὅσταντα ὑπὸ τρεῖς ἡμέρας θὰ ἀναστῇθῶ». Πρόσταξε λοιπὸν νὰ ἀσφαλίσθῃ ὁ τάφος μέχρι τῆς τρίτης ἡμέρας, μήπως ἔλθουν οἱ μαθηταὶ Του καὶ τὸν κλέψουν, καὶ εἰπουν εἰς τὸν λαόν, ὅτι· ἀνέστη ἀπὸ τῶν νεκρῶν καὶ ἡ τελευταία αὐτῆς ἀπάτη θὰ εἶναι χεῖροτέρα τῆς πρώτης»¹.

Παντοῦ ἡ ἀπάτη συλλαμβάνεται ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῆς παγίδι, ■ καὶ παρὰ τὴν θέλησίν της ὑποστηρίζει τὴν ἀλήθειαν. Πρόσεξε λοιπὸν. Ἐπρεπε νὰ γίνῃ πιστευτὸν ὅτι ἀπέθανε, ὅτι ἐτάφη καὶ ὅτι ἀνέστη καὶ ὅλα γενικῶς αὐτὰ ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς ἀποδεικνύονται ἀληθῆ. Βλέπε λοιπὸν πῶς τὰ ἴδια τὰ λόγια των πιστοποιοῦν καὶ θεσπάζουν αὐτά. «Ενεθυμήθῃμεν, λέγουν, ὅτι ἐκεῖνος ὁ

1. Ματθ. 27, 62 - 64.

λαοπλάνος εἶπεν, ὅταν ἀκόμη ἔζη· συνεπὶς ἀπέθανεν «ὅτι ὕστερα ἀπὸ τρεῖς ἡμέρας θά ἀναστήθῃ. Πρόσταξε λοιπὸν νὰ ἀσφαλισθῇ ὁ τάφος»· ἐπομένως ἐτάφη· «μηπως ἔλθουν οἱ μαθηταὶ Του καὶ Τὸν κλέψουν». Ἐάν λοιπὸν ἀσφαλισθῇ ὁ τάφος, δὲν πρόκειται νὰ ὑπάρξῃ κανεὶς δόλος. Ἀσφαλῶς ὅχι. Διὰ τῶν ὅσων λοιπὸν σεῖς ὑπεδείξατε, ἔγινεν ἀναντίρρητος ἡ ἀπόδειξις τῆς ἀναστάσεως. Διότι, ἀφοῦ ἐσφραγίσθῃ ὁ τάφος, δὲν ὑπῆρξε κανεὶς δόλος. **13** Ἐάν δὲ δὲν ὑπῆρξε κανεὶς δόλος, εὐρέθη δὲ ὁ τάφος κενός, φανερόν ἐστίν ὅτι ἀνέστη ἀληθῶς καὶ ἀναμφιδόλως. Εἶδες πῶς καὶ παρὰ τὴν θέλησίν των συμπράττουν εἰς τὸ νὰ ἀποδείξουν τὴν ἀλήθειαν; Σὺ δέ, ἀγαπητέ μου, πρόσεξε τὴν φιλαλήθειαν τῶν μαθητῶν· πῶς δὲν ἀποκρύπτουν τίποτε ἀπὸ τὰ λεγόμενα· ἐκ μέρους τῶν ἐχθρῶν, ἔστω καὶ ἂν λέγουν φοβερά καὶ ἀξιοκατάκριτα. Ἰδοὺ λοιπὸν ὅτι τὸν ἀποκαλοῦν λαοπλάνον καὶ οἱ Εὐαγγελισταὶ δὲν σιωποῦν τοῦτο. Αὐτὰ δὲ ἀποδεικνύουν καὶ τὴν σκληρότητα τῶν Ἰουδαίων, **14** ὅτι οὕτε μὲ τὸν θάνατον κατέπαυσαν τὸν θυμὸν καὶ τῶν μαθητῶν τὸν ἄπλοον καὶ φιλαλήθη τρόπον. Ἀξίζει δὲ νὰ ἀναζητήσωμεν καὶ ἐκεῖνο· ποῦ εἶπεν, ὅτι «Μετά τρεῖς ἡμέρας θά ἀναστήθῃ». Διότι δὲν θά εὕρῃ κανεὶς τοῦτο νὰ ἔχῃ λεχθῇ εὐκρινῶς, παρὰ μόνον διὰ τοῦ παραδείγματος τοῦ Ἰωνᾶ.² **15-16** Ἐπομένως (οἱ ἀγνώμονες Ἰουδαῖοι) εἶχαν ἀκριθεῖς ἀντίληψιν τῶν παρ' Αὐτοῦ λεγομένων καὶ μὲ τὴν θέλησίν των (διέστρεφον τὴν ἀλήθειαν) καὶ ἐγκλημάτουν. Τί εἶπεν λοιπὸν ὁ Πιλάτος; «Ἀνάθετε φρουράν καὶ ἀσφαλίσατε τὸν τάφον καθὼς σεῖς γνωρίζετε. Καὶ ἐπῆγαν καὶ ἠσφάλισαν τὸν τάφον σφραγίσαντες τὸν λίθον καὶ τοποθετήσαντες τὴν φρουράν»³. Δὲν ἀφήνει μό-

2. Ματθ. 12, 38 - 40, 16, 4, Λουκ. 11, 29.

3. Ματθ. 27, 65.

νους τοὺς στρατιώτας νὰ σφραγίσουν τὸν τάφον· διότι, ἐπεὶ ἐπλήροφρήθη τὰ περὶ τοῦ Χριστοῦ, δὲν ἤθελε πλέον νὰ ἐνεργῇ ἀπὸ κοινοῦ μετ' αὐτῶν, ἀλλ' ἀνέχεται καὶ τοῦτο προκειμένου νὰ ἀπαλλάξῃ κατηγορίας, τοὺς στρατιώτας, καὶ λέγει· σεῖς καθὼς θέλετε σφραγίσατε τὸν τάφον, διὰ νὰ μὴ ἔχητε νὰ κατηγορῆτε ἄλλους. Ἐάν, δηλαδὴ, μόνοι οἱ στρατιῶται ἐσφράγιζον τὸν τάφον, ἠδύναντο νὰ λέγουν, (ἂν καὶ θά ἦσαν ἀπίστοι καὶ ψευδοὶ τὰ λεγόμενά των **18** ἀλλ' ὅμως καθὼς καὶ ὡς πρὸς τὰ ἄλλα ἠσέβουν, ἔτσι καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν θά εἶχον νὰ λέγουν) ὅτι οἱ στρατιῶται ἐπιτρέψαντες νὰ κλαπῇ τὸ σῶμα, παρεχώρησαν εἰς τοὺς μαθητὰς τὰ δικαιώματα νὰ ἐπινοήσουν τὸν λόγον περὶ τῆς Ἀναστάσεως· τώρα ὅμως, μὲ τὸ νὰ ἀσφαλίσουν οἱ ἴδιοι τὸν τάφον, δὲν ἔμπορουν νὰ λέγουν αὐτά.

Εἶδες πῶς φροντίζουν διὰ τὴν ἀλήθειαν χωρὶς νὰ τὸ θέλουν; Καθ' ὅσον οἱ ἴδιοι προσήλθον (εἰς τὸν Πιλάτον), οἱ ἴδιοι ἐζήτησαν (νὰ ἀσφαλισθῇ ὁ τάφος), οἱ ἴδιοι ἐσφράγισαν αὐτὸν τοποθετήσαντες καὶ τὴν φρουράν ἐπομένως μεταξύ των κατηγοροῦνται καὶ ἐλέγχονται. Ἄν καὶ πότε θά ἐκλεπτον; Κατὰ τὸ Σάββατον; Καὶ μὲ ποῖον τρόπον; Οὕτε θέδρα ἐπετρέπετο νὰ προχωρήσουν. Ἐάν δὲ καὶ τὸν νόμον παρέβαινον, πῶς θά ἐτόλμων οἱ τόσον δειλοὶ νὰ προσέλθουν (εἰς τὸν τάφον), Πῶς δὲ θά ἠδύναντο νὰ πείσουν τὸν λαόν; **19** μὲ τὸ νὰ λέγουν τί; μὲ τὸ νὰ κάνουν τί; μὲ ποῖαν δὲ προθυμίαν καὶ μὲ ποῖον ψυχικόν σθένος ἠδύναντο νὰ σταθοῦν καὶ νὰ ὁμιλήσουν χάριν ἐνὸς νεκροῦ; ποῖαν δὲ ἀνταπόδοσιν ἀνέμενον; ποῖαν ἀμοιβὴν; Ὅταν ἀκόμη ἔζη, καὶ μόνον ποῦ τὸν εἶδον νὰ συλλαμβάνεται ἐφυγον· καὶ ἠδύναντο μετὰ τὸν θάνατόν Του νὰ ὁμιλοῦν ἐλευθέρως καὶ ἀφόδως περὶ Αὐτοῦ, ἔάν δὲν εἶχεν ἀναστῇ; Καὶ πῶς εἶναι δυνατόν αὐτὰ νὰ δικαιολογηθοῦν;

Εἶναι φανερόν λοιπόν ἐξ αὐτῶν, ὅτι οὔτε ἤθελον οὔτε ἠδύνατο νὰ ἐπινοήσουν μίαν ἀνάστασιν, ἢ ὁποία δὲν ἔγινε. Συνεζήτησε μετ' αὐτῶν πολλὰ περὶ Ἀναστάσεως καὶ ἔλεγεν συνεχῶς, καθὼς καὶ οἱ ἴδιοι ἀναφέρουν, ὅτι «Μετὰ τρεῖς ἡμέρας θὰ ἀναστηθῶ»⁴. **Δ** Ἐάν λοιπόν δὲν ἐγείρετο ἐκ νεκρῶν, φανερόν εἶναι ὅτι θὰ τὸν ἀπεστρέφοντο αὐτοί, διότι ἠπατήθησαν καὶ ἐξ αἰτίας Αὐτοῦ ἐγιναν ἐχθροὶ πρὸς ὁλόκληρον ἔθνος, καὶ ἐστερήθησαν τῆς κατοικίας καὶ τῆς πατρὶδος των, καὶ δὲν θὰ ἤθελον νὰ τὸν περιθάλουν μὲ τοιαύτην δόξαν, διότι ἐξηπατήθησαν καὶ ἐνέπεσαν ἐξ αἰτίας Αὐτοῦ εἰς τοὺς ἐσχάτους κινδύνους. Τὸ ὅτι δὲ οὔτε θὰ ἠδύνατο, ἐάν ἡ ἀνάστασις δὲν ἦτο ἀληθής, νὰ ἐπινοήσουν αὐτήν, τοῦτο οὔτε λόγον χρειάζεται. Διότι εἰς ποῖον πρᾶγμα εἶχον ἐμπιστοσύνην; Εἰς τὴν ρητορικὴν των δεινότητα; Ἀλλὰ ἀπὸ δούλου ἦσαν οἱ πλεόν ἄμαθεῖς. Μήπως εἰς τὴν χρηματικὴν των περιουσίαν; Ἀλλ' οὔτε ράδιον εἶχον, οὔτε ὑποδήματα. Μήπως εἰς τὴν εὐγενὴ των καταγωγὴν; Ἀλλ' ἦσαν ἄσημοι καὶ ἀπὸ ἀσήμων. Μήπως εἰς τὸ μέγεθος τῆς πατρίδος; **Ε** Ἀλλ' ἦσαν ἀπὸ μικρᾶ χωρίας. Μήπως εἰς τὸ ἰδεῖν των πληθός; Ἀλλὰ δὲν ἦσαν περισσότεροι ἀπὸ ἑνδεκά, καὶ αὐτοὶ δὲ διεσκορπίσθησαν (εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης). Μήπως εἰς τὰς ὑποσχέσεις τοῦ διδασκάλου των; Εἰς ποίας; Διότι, ἐάν δὲν ἤθελαν ἀναστῆναι, οὔτε ἐκείναι ἐπρόκειτο νὰ εἶναι εἰς αὐτοὺς ἀξιόπιστοι. Πῶς δὲ θὰ ὑπέφεραν ἓνα μαινόμενον λαόν; Διότι, ἐάν ὁ κορυφαῖος τῶν μθητῶν δὲν ὑπέφερε λόγον μίᾳ γυναικὸς θυρωροῦ⁵, καὶ οἱ ὑπόλοιποι ὅταν τὸν εἶδον δεμένον διεσκορπίσθησαν, **Α** πῶς θὰ διανοοῦντο νὰ τρέξουν εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης καὶ νὰ φυτεύσουν ἓνα λόγον.

4. Ματθ. 16, 21, 17, 23, 30, 19.

5. Ματθ. 26, 69 - 73.

πεπλασμένον περὶ ἀναστάσεως; Ἐάν, δηλαδὴ, ὁ μὲν (Πέτρος) δὲν ἐστάθῃ (μετὰ θάρρους) εἰς τὴν ἀπειλὴν τῆς γυναικῆς, οἱ δὲ (λοιποὶ μαθηταί) οὔτε εἰς τὴν θεᾶν τῶν δεσμῶν, πῶς ἠδύνατο νὰ στέκωνται ἐνώπιον θασιλέων καὶ ἀρχόντων καὶ λαῶν, ὅπου (ὁπῆρχον) τὰ εἶφι καὶ τὰ τηγάνια καὶ οἱ κάμνοι καὶ οἱ ἀναρίθμητοι καθημερινοὶ θάνατοι, ἐάν δὲν εἶχον ἀπολαύσει τῆς δυνάμεως καὶ βοηθείας τοῦ Ἀναστάντος Κυρίου; Τοιαῦτα καὶ τόσα πολλὰ θαύματα ἐγιναν καὶ κανένα ἐξ αὐτῶν δὲν ἐσεβάσθησαν οἱ Ἰουδαῖοι, ἀλλ' ἐσταύρωσαν ἐκεῖνον πού τὰ ἐπετέλεσε· καὶ ἐπρόκειτο νὰ ὑπακούουν εἰς αὐτούς, μὲ τὸ νὰ ὁμιλοῦν ἀπλῶς περὶ ἀναστάσεως; Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνουν αὐτά, δὲν εἶναι, ἀλλ' ἡ δύναμις τοῦ Ἀναστάντος τὰ ἐπραγματοποίησε. **Β**

Καὶ πρόσθε, παρακαλῶ, τὴν καταγέλαστον καιουργίαν αὐτῶν. Διότι λέγουν, «ἐνεθυμήθημεν, ὅτι ὁ λαοπλάνος ἐκεῖνος, ὅταν ἀκόμη ἔζη, εἶπεν, ὅτι μετὰ τρεῖς ἡμέρας θὰ ἀναστηθῶ». Καὶ ἐάν ἦτο λαοπλάνος καὶ ματαιῶς ἐκαυχῆσιολόγει, διατί φοβεῖσθε καὶ τρέχετε καὶ ἔχετε τόσην θιασύνην; Φοβοῦμεθα, λέγουν, μήπως κλέψουν Αὐτόν οἱ μαθηταὶ καὶ ἐξαπατήσουν τοὺς περισσότερους. Ἄν καὶ ἀσφαλῶς ἀπεδείχθη, ὅτι μία τοιαύτη ἐνέργεια θὰ ἦτο ἐντελῶς ἀδικαιολόγητος· ἀλλ' ὅμως ἡ κακία ἔχει πάντοτε τὸ ἐριστικὸν καὶ τὴν ἰσχυρογνωμοσύνην καὶ εἶναι ἀναίσχυτος, καὶ καταπίπτει μετὰ τὴν ἀνότητά. **Γ** Καὶ διατάζουν νὰ ἀσφαλισθῇ ὁ τάφος ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, ὥς νὰ ἡγωνίζοντο χάριν τῶν δογμάτων τῆς πίστεως, καὶ ἐπεκτείνουν τὴν κακίαν των μέχρι τοῦ Τάφου, θέλοντες νὰ ἀποδείξουν ὅτι καὶ προηγουμένως ἦτο λαοπλάνος. Διὰ τοῦτο καὶ τὸ ταχύτερον ἀνέστη, διὰ νὰ μὴ λέγουν, ὅτι ἐφεύσθη, καὶ ἐκλάπη. Τοῦτο θέβαια, τὸ νὰ ἀναστηθῇ τὸ ταχύτερον, δὲν εἶχε κατηγορίαν τὸ δὲ βραδύτερον ἦτο πλήρες ὑποψίας. Καθ' ὅσον, ἐάν δὲν ἦ-

θελεν ἀναστῆ τότε, ὅταν ἐκάθηντο ἐκεῖ καὶ ἐφύλαττον, ἀλλ' ὅταν ἀνεχώρησαν μετὰ τὴν τρίτην ἡμέραν, ἡδύναντο νὰ λέγουν καὶ νὰ ἀντιλέγουν, ἂν καὶ ἀνοήτως. Διὰ τοῦτο λοιπὸν τοὺς προέλαβε. Ἔπρεπε, δηλαδὴ, ὅταν αὐτοὶ παρεκάθηντο καὶ ἐφύλαττον, **10** νὰ γίνῃ ἡ ἀνάστασις. Ἐπομένως καὶ ἐντὸς τῶν τριῶν ἡμερῶν ἔπρεπε νὰ γίνῃ, διότι ἂν ἐγίνετο, θέβαια καθ' ὃν χρόνον αὐταὶ εἶχον παρέλθει καὶ εἶχον ἀνεχώρησαι ἐκεῖνοι, τὸ πρᾶγμα ἐπρόκειτο νὰ εἶναι ὑποπτον. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Πιλάτος συγκατετέθη νὰ σφραγίσουν τὸν τάφον ὡς ἡ-θελον, καὶ παρηκάσθητο στρατιῶται. Καὶ δὲν ἐνδιεφέροντο ἐκ τοῦ ὅτι ἔκαναν καὶ ἐπραγματοποιοῦν αὐτὰ κατὰ τὸ Σάββατον, ἀλλὰ πρὸς ἓν μόνον ἔδλεπον, τὴν ποιήριαν των, πῶς δι' αὐτῆς θὰ ὑπερισχύσουν τοῦτο ἀκριβῶς ἀπεδείκνυε τὴν τελείαν μαρίαν των, καὶ τὸν φόβον φυσικὰ ποὺ συνεκλόνιζεν αὐτοὺς ἰσχυρῶς. Διότι ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι συνέλαβον Αὐτὸν ζῶντα, τὸν φοβοῦνται ἀποθανόντα. **11** Ἄν καὶ ὁπωσδήποτε, ἂν ἦτο ἀπλὸς ἀνθρώπος, ἔπρεπε νὰ ἔχουν θάρρος. Ἀλλὰ διὰ νὰ μάθουν, ὅτι καὶ ὅταν ἀκόμη ἔζη μετὰ τὴν θέλησίν Του ἔπαθεν ὅσα ἀκριβῶς ἔπαθεν, ἰδοὺ καὶ τὸ σφράγισμα καὶ ὁ λίθος καὶ ἡ φρουρά καὶ ὅλη ἡ ἐπαγρύπνησις, καὶ δὲν ἡδυνήθησαν νὰ συγκρατήσουν τὸν νεκρὸν ἀλλ' ἐν γίνεταί μόνον, τὸ νὰ κατοικήσῃ εἰς ὅλους γυναικῶν ὅτι ἐτάφη, καὶ νὰ πιστευθῇ ἐξ αὐτοῦ ἡ ἀνάστασις, καθ' ὅσον παρεκάθηντο οἱ στρατιῶται καὶ παρεφύλαττον ἐπιμόνως οἱ Ἰουδαῖοι. **12-14**

Ἐργὰ δὲ κατὰ τὸ Σάββατον, μόλις ἄρχισε νὰ φωτίζῃ ἡ πρώτη ἡμέρα τῆς ἐβδομάδος, ἦλθεν ἡ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία διὰ νὰ ἴδουν τὸν Τάφον. Καὶ ἰδοὺ ἐγίνα σεισμός μεγάλος, διότι ἄγγελος Κυρίου, ἀφοῦ κατέβη ἀπὸ τὸν οὐρανὸν καὶ ἦλθε πλησίον τοῦ μνημείου, ἐκύλισε τὸν λίθον ἀπὸ τὴν θύραν καὶ ἐκάθητο ἐπάνω εἰς αὐτόν ἦτο δὲ ἡ ὄψις αὐτοῦ ὡς ἀστρατὴ καὶ

τὸ ἐνδυμὰ του λευκὸν ὡς ἂν τὸ χιόνι⁶. Ὁ ἄγγελος ἦλθε μετὰ τὴν ἀνάστασιν. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἦλθε καὶ ἐσήκωσε τὸν λίθον; Πρὸς χάριν τῶν γυναικῶν διότι αὐταὶ τὸν ἄγγελον εἶδον τότε εἰς τὸν Τάφον. Διὰ νὰ πιστεῦσουν λοιπὸν, ὅτι ἡγέρθη, βλέπουν τὸν τάφον κενὸν ἀπὸ τοῦ σώματος, **13** ἀκριβῶς διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἀφῆρεσε τὸν λίθον, διὰ τοῦτο ἐγίνα καὶ σεισμός, διὰ νὰ ἐγερθοῦν καὶ ἀφυπνισθοῦν. Καθ' ὅσον εἶχον ἔλθει, διὰ νὰ ἀλείψουν τὸ σῶμα μετ' ἑλαίου καὶ αὐτὰ συνέβαινον κατὰ τὴν νύκτα, καὶ ἦτο φυσικὸν μερικαὶ νὰ νυστάξουν. Ἀλλὰ διὰ τοῦτο, θὰ ἐρωτήσῃ κάποιος, εἶπεν ὁ ἄγγελος πρὸς αὐτάς: «Σεῖς μὴ φοβεῖσθε»; Τὰς ἀπαλλάσσει ἀπὸ τὸν φόβον προηγούμενος, καὶ τότε ὁμιλεῖ πρὸς αὐτάς περὶ ἀναστάσεως. Καὶ τὸ «Σεῖς» ἀποδεικνύει μεγάλην τιμὴν καὶ φανερόν, ὅτι ἐκεῖνους, οἱ ὅποιοι ἀπετόλμησαν ὅσα ἀκριβῶς ἀπετόλμησαν, θὰ τοὺς καταλάβουν τὰ πλέον φοβερά δεινὰ, ἂν δὲν μετανοήσουν. Τὸ νὰ φοβῆσθε, λέγει, δὲν εἶναι ἰδική σας ὑπόθεσις, ἀλλ' ἐκεῖνων, οἱ ὅποιοι τὸν ἐσταύρωσαν. Ἀφοῦ λοιπὸν τὰς ἀπῆλλαξεν ἀπὸ τὸν τρόμον, **14** καὶ διὰ τῶν λόγων καὶ διὰ τῆς ἐμφανίσεως, (καθ' ὅσον εἶχε χαρούμενον καὶ δικτινοδόλον πρόσωπον, ἐκ τοῦ ὅτι ἔφερε τοιαύτας εὐχαρίστους εἰδήσεις), προσέθεσε λέγων, «Γνωρίζω ὅτι ζητεῖτε τὸν Ἰησοῦν τὸν ἐσταυρωμένον», καὶ δὲν αἰσθάνεται ἐντροπὴν νὰ τὸν ἀποκαλῇ Ἐσταυρωμένον διότι τοῦτο εἶναι τὸ ἀπακορύφωμα καὶ ἡ συμπλήρωσις ὅλων τῶν ἀγαθῶν. Ἐνέστη. Ἀπὸ ποῦ εἶναι φανερόν; «Καθὼς εἶπεν». Ἐπομένως καὶ ἂν ἀκόμη, λέγει, δὲν ἔχετε ἐμπιστοσύνην εἰς ἐμέ, ἐνθυμήθητε τὰ λόγια Ἐκείνου, καὶ (τότε) οὔτε εἰς ἐμέ θὰ δυσπιστήσετε. Ἐπειτα (ἰδοὺ) καὶ ἄλλη ἀπόδειξις. Ἐλάτε

6. Ματθ. 28, 1 - 3.

7. Ματθ. 28, 5.

καὶ ἴδετε τὸν τόπον ὅπου ἔκειτο»⁸. Διὰ τοῦτο ἐκύλισε τὸν λῆθον, ὥστε καὶ ἀπὸ ἐδῶ νὰ λάθουν αὐτοὶ τὴν ἀπόδειξιν. «Καὶ εἶπατε εἰς τοὺς μαθητάς, ὅτι θὰ ἴδῃτε Αὐτὸν εἰς τὴν Γαλιλαίαν»⁹. Καὶ εἰς τοὺς ἄλλους τὰς προετοιμάζει νὰ εὐαγγελίζωνται. Πράγμα τὸ ὅποιον ἔκαμνε αὐτάς κατ' ἐξοχὴν νὰ πιστεύσουν. Καὶ καλῶς εἶπεν, **12** «εἰς Γαλιλαίαν», ἀπαλλάσσων ἀπὸ περιστάσεις καὶ κινδύνους, ὥστε ὁ φόβος νὰ μὴ παρενοχλῇ τὴν πίστιν. «Καὶ ἐβγήκαν ἀπὸ τὸ μνημεῖον με φόβον καὶ με χαράν»¹⁰. Διατί; Εἶδον ἐκπληκτικὸν καὶ παράδοξον πρᾶγμα, τάφον κενόν, εἰς τὸν ὅποιον εἶδον πρῶτον τεθέντα (τὸν Κύριον). Διὰ τοῦτο καὶ ὠδήγησεν αὐτάς νὰ ἴδουν, διὰ νὰ γίνουν μάρτυρες καὶ τῶν δύο, καὶ τοῦ τάφου καὶ τῆς ἀναστάσεως. Καθ' ὅσον ἐσκέπτοντο, ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν κανεὶς νὰ τὸν κλέψῃ, ἐφ' ὅσον τόσοι στρατιῶται παρεκάθηντο, ἐὰν δὲν ἤθελεν ἀναστῇ ὁ Ἰῷς. Διὰ τοῦτο καὶ χαίρουν καὶ θαυμάζουν, **13** καὶ λαμβάνουν τὴν ἀμοιβὴν τῆς τοιαύτης παραμονῆς τῶν (πλησίων τοῦ τάφου), τὸ νὰ ἴδουν πρῶται καὶ νὰ εὐαγγελισθοῦν, ὅχι μόνον ὅσα ἐλέγχθησαν πρὸς αὐτάς, ἀλλὰ καὶ ὅσα εἶδον.

Ἄφοῦ, λοιπόν, ἐξῆλθον με φόβον καὶ με χαράν «Καὶ ἰδοὺ ὁ Ἰησοῦς συνήντησεν αὐτάς καὶ εἶπεν· Χαίρετε. Αὐταὶ δὲ ἐκράτησαν τοὺς πόδας Αὐτοῦ»¹¹. Ἄφοῦ δηλαδὴ προσέτρεξαν πλησίον Αὐτοῦ **13** με ὑπερφυσικὴν εὐφροσύνην, ἐλάμβανον καὶ διὰ τῆς ἀφῆς τὴν ἀπόδειξιν καὶ τὴν θεβαιότητα τῆς ἀναστάσεως. «Καὶ προσεκύνησαν Αὐτόν». Τί εἶπεν λοιπὸν ὁ Χριστός; «Μὴ φοβεῖσθε». Καὶ ὁ Ἰῷς πάλιν ἀπομακρύνει τὸν φόβον, προπα-

8. Ματθ. 28, 6.

9. Ματθ. 28, 7.

10. Ματθ. 28, 8.

11. Ματθ. 28, 9.

ρασκευάζων τὴν ὁδὸν διὰ τὴν πίστιν. «Ἀλλὰ πηγαίνετε, καὶ εἰπατε εἰς τοὺς ἀδελφούς μου νὰ ἀναχωρήσουν εἰς τὴν Γαλιλαίαν· καὶ ἐκεῖ θὰ με ἴδουν»¹².

Πρόσεξε, πῶς καὶ ὁ Ἰῷς διὰ τῶν γυναικῶν εὐαγγελίζεται τοὺς μαθητάς, πρᾶγμα τὸ ὅποιον παλλάκις εἶπον, ὁδηγῶν τὸ γένος τὸ ὅποιον κατ' ἐξοχὴν ἠτιμιάσθη εἰς σεθασμὸν καὶ τιμὴν καὶ εἰς καλὰς ἐλπίδας, καὶ θεραπεύων τὸ ἀσθενὲς καὶ ταλαίπωρον. Ἦθελε ἰσως κανεὶς ἀπὸ σὰς νὰ ὁμοιάσῃ με ἐκεῖνας τὰς ἀξιωμακαρίστους, καὶ νὰ κρατήσῃ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ; **13** Δύνασθε, θέβαια, καὶ τώρα, ὅσοι θέλετε, ὅχι μόνον τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, ἀλλὰ καὶ τὴν κεφαλὴν ἐκείνην τὴν ἱερὰν νὰ κρατήσετε ἀπολαύοντες τῶν φρικτῶν μυστηρίων με καθαρὰν συνείδησιν. Ὅχι δὲ μόνον ἐδῶ, ἀλλὰ καὶ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν θὰ ἴδῃτε Αὐτόν, νὰ ἔρχεται με τὴν ἀπερίγραπτον ἐκείνην δόξαν καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀγγέλων, ἐὰν θελήσετε νὰ εἰσθε φιλόσθωποι· καὶ θὰ ἀκούσετε, ὅχι μόνον αὐτὰ τὰ λόγια, «Χαίρετε», ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνα· «Ἐλᾶτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρὸς μου, κληρονομήσατε τὴν βασιλείαν, ἣ ὅποια εἶναι ἐτοιμασμένη διὰ σὰς ἀπὸ τὸν καιρὸν τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου»¹³.

Ἄς γίνωμεν, λοιπόν, θεοσεβεῖς, φιλόθεοι, ἄς ἀγαπῶμεν ἀδελφικῶς, ἄς ἐπιδεικνύωμεν τὴν ἀγάπην πρὸς ὅλους, διὰ νὰ ἀκούσωμεν αὐτὰ τὰ λόγια, καὶ ὑποδεχθῶμεν Αὐτόν τὸν Χριστόν· **14** Καὶ σεῖς αἱ χρυσοφοροῦσαι γυναῖκες, αἱ ὅποιαι εἶδατε τὸν δρόμον τῶν γυναικῶν αὐτῶν, ἀποβάλετε λοιπὸν κάποτε, ἔστω καὶ ἀργά, τὴν ἀσθένειαν τῆς ἐπιθυμίας τῶν χρυσῶν κοσμημάτων.

12. Ματθ. 28, 10.

13. Ματθ. 25, 34.

Ἐάν ἐπαινῆτε τὰς μακαρίας αὐτάς γυναῖκας, ἀνταλλάξετε τὸν στολισμὸν τὸν ὅποιον φέρετε, μὲ τὸ νὰ στολισθῆτε μὲ τὴν ἐλεημοσύνην. Πές μου, ποῖον εἶναι τὸ ὄφελος αὐτῶν τῶν πολυτίμων λίθων καὶ τῶν ἐπιχρυσωμένων (χρυσοῦφάντων) ἐνδυμάτων; Χαίρει, λέγει, δι' αὐτά ἡ ψυχὴ καὶ εὐχαριστεῖται. Ἐγὼ σὲ ἠρώτησα ποῖον εἶναι τὸ κέρδος; σὺ ὅμως μοὶ ἀνέφερες τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ζημίαν. Διότι δὲν ὑπάρχει τίποτε χειρότερον ἀπὸ τὸ νὰ ἀσχολῆται κανεὶς νὰ χαίρεται καὶ νὰ εἶναι προσηλωμένος εἰς αὐτά. **10** Σκληρότερα δὲ γίνεται ἡ φοβερὰ αὐτῇ υποδούλωσις, ὅταν κανεὶς, καίτοι ἐξουσιάζεται καὶ ὑπηρετεῖ δουλικῶς, εὐχαριστεῖται. Διὰ ποῖον λοιπὸν ἀπὸ τὰ πνευματικὰ ἔργα θὰ φροντίσῃ κάποτε ὅπως πρέπει; πότε, λοιπὸν, θὰ περιφρονῇ, ὅπως ἀρμόζει, τὰ κοσμικὰ πράγματα ἐκεῖνη, ποὺ νομίζει ὅτι εἶναι ἄξιον χαρῆς τὸ νὰ εἶναι ἀλωσοδεμένη μὲ τὸν χρυσόν; Ἐκεῖνος ποὺ κρατεῖται εἰς τὴν φυλακὴν καὶ εὐχαριστεῖται, οὐδέποτε θὰ θελήσῃ νὰ ἀπελευθερωθῇ ὅπως ἀκριβῶς, λοιπὸν, οὔτε αὐτῇ, ἀλλ' ὥσάν ἀκριβῶς νὰ ἔγινε κάποια αἰχμαλωτιστὴς τῆς κακῆς αὐτῆς ἐπιθυμίας, οὔτε θὰ ἀνεχθῇ νὰ ἀκούσῃ πνευματικὴν συμβουλὴν μὲ τὴν ἀρμόζουσαν καὶ διάθεσιν καὶ προθυμίαν, οὔτε θέθαια θὰ ἐπιδιώξῃ νὰ πράξῃ κάποιο καλὸν ἔργον. Ποῖον λοιπὸν τὸ κέρδος τοῦ στολισμοῦ αὐτοῦ, **11** καὶ τῆς ἀνοησίας αὐτῆς; πές μου. Εὐχαριστοῦμαι, λέγει. Πάλιν μοὶ εἶπες τὴν θλάσθην καὶ τὴν καταστροφὴν. Ἀλλὰ καὶ ἰδιαίτερος μὲ τιμοῦν, λέγει, ὅσοι μὲ θλέπουν. Καὶ τί μ' αὐτό; Διότι τοῦτο εἶναι προϋπόθεσις ἄλλης διαφθοράς, ὅταν εἰς ὑπερηφάνειαν, ὅταν εἰς παραφροσύνην ὁδηγῇ. Ἐμπρὸς λοιπὸν, ἀφοῦ σὺ δὲν εἶπες τὸ κέρδος, ἅς ἀνεχθῇς ἐμὲ νὰ σοῦ διηγηθῶ τὰς θλάσθας. **12-14** Ποῖαι λοιπὸν αἱ θλάσθαι ἀπὸ ἐδῶ; Ἡ φροντίς ποὺ εἶναι μεγαλύτερα ἀπὸ τὴν εὐχαρίστησιν. Διὰ τοῦτο πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ποὺ θλέπουν (αὐτάς), ὅσοι δηλαδή εἶναι μικροὶ εἰς τὸν νοῦν καὶ ἀκαλλιέργητοί, πε-

ρισσότερον εὐχαριστοῦνται, παρὰ ἐκεῖνη ποὺ φορεῖ αὐτά. Διότι σὺ μὲν μὲ πολλὴν φροντίδα στολίζεσαι ἐκεῖνοι δὲ χωρὶς αὐτὴν τροφοδοτοῦν τοὺς ὀφθαλμούς. Ἐπειτα ἄλλη πάλιν ζημία, τὸ νὰ ἐξευτελίζεται ἡ ψυχὴ, τὸ νὰ κακολογῆται ἀπὸ παντοῦ καὶ πάντοτε. Διότι αἱ γυναῖκες, αἱ ὁποῖαι ἐσπενωγῶρήθησαν καὶ ἐπικράνησαν (ἀπὸ τὴν ἰδικὴν σου πολυτέλειαν), ὀπλίζονται ἐναντίον τῶν ἰδικῶν τῶν ἀνδρῶν, καὶ ἀνάπτουν φοβεροὺς πολέμους. Μετὰ ἀπὸ αὐτά τὸ νὰ ἐξοδεύῃς ὅλον σου τὸν καιρὸν καὶ τὴν φροντίδα εἰς αὐτό, τὸ νὰ μὴ ἐπιδιώκῃς μετὰ ζήσεως καὶ προθυμίας τὰ πνευματικὰ καταρθώματα, **13** τὸ νὰ γίνεσαι πλήρης ὑπερηφανείας, παραφροσύνης καὶ ματαιοδοξίας, τὸ νὰ εἶσαι προσηλωμένη εἰς τὴν γῆν, καὶ τὸ νὰ χάνῃς τὰ πτερά σου καὶ νὰ γίνεσαι ἀντὶ αὐτοῦ σκύλας καὶ χοῖρος. Διότι, ἀφοῦ ἀφῃσες τὸ νὰ θλέπῃς καὶ νὰ πετᾷς πρὸς τὸν οὐρανόν, ὥσάν ἀκριβῶς οἱ χοῖροι σκύβεις πρὸς τὴν γῆν, ἐρευνῶσα ὑπονόμους καὶ λάσκους, καθιστῶσα τὴν ψυχὴν σου ἀνάνδρον καὶ δουλοπρεπῇ. Ἀλλ' ὅταν προυνσιάζεσαι, κάμνεις νὰ γυρίζουν καὶ νὰ σὲ θλέπουν, ὅσοι θαδίζουν εἰς τὴν ἀγοράν; Ἀκριβῶς, λοιπὸν, δι' αὐτὸ τοῦτο δὲν ἔπρεπε νὰ ἦσουν χρυσοστολισμένη, διὰ νὰ μὴ γίνῃς κοινὸν θέατρον καὶ ἀνοίξῃς τὰ στόματα πολλῶν κατηγορῶν. Διότι κανεὶς ἐξ ὧν σὲ προσέχουν δὲν σὲ θαυμάζει, ἀλλὰ σὲ κατηγοροῦν ὡς φιλόκοσμον, ὡς ματαιόδοξον, ὡς σαρκικὴν γυναῖκα. **14** Καὶ ἂν ἀκόμη εἰσέλθῃς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, φεύγεις χωρὶς τίποτε νὰ λάθῃς, παρὰ μόνον ἀναριθμήτους κατηγορίας καὶ ὕβρεις καὶ κατάρας, ὅχι μόνον ἀπὸ ἐκείνους ποὺ σὲ θλέπουν, ἀλλὰ καὶ ἐκ μέρους τοῦ Προφήτου. Καθ' ὅσον ἀμέσως, ὅταν σὲ ἴδῃ ὁ μεγαλοφρονότατος Ἰσαΐας θὰ φωνάξῃ δυνατὰ αὐτὰ λέγει ὁ Κύριος διὰ τὰς ἀριστοκράτειδας γυναῖκας τῆς Ἱερουσαλὴμ' ἐπειδὴ ἐθάβισαν μὲ τὸν τράχηλόν των ὕψηλά καὶ μὲ προκλητικὰ νεύματα τῶν ὀφθαλμῶν καὶ ἔσπρυναν τὰ

φορέματά των κατὰ τὸ θέδιον τῶν παίζουσαι συγχρόνως χορευτικῶς μετὰ τὰ πόδια τῶν θὰ ἀποκαλύψῃ ὁ Κύριος τὸν στολισμὸν τῶν καὶ θὰ ὑπάρξῃ ἀντὶ τῆς εὐχαρίστου εὐωδίας τῶν ἀρωμάτων κονιορτός, ἀντὶ δὲ τῆς πολυτελοῦς ζώης θὰ ζωσθῇς μετὰ σχοινί¹⁴. Αὐτὰ θὰ σοῦ εἶναι ἀντὶ καλλωπισμοῦ. Οὕτε θέβαια πρὸς ἐκείνας μόνον ἐλέχθησαν αὐτά, ἀλλὰ πρὸς πᾶσαν γυναῖκα ἡ ὁποία τὰς μιμῆται. **11** Καὶ ὁ Παῦλος δὲ μετὰ ἀπὸ ἐκείνων ἐστάθη κατήγορος, γράφων πρὸς τὸν Τιμόθεον, νὰ παραγγέλλῃ εἰς τὰς γυναῖκας, «νὰ στολίζουσι τὸν ἑαυτὸν τοὺς ὄχι μετὰ πεζήματα (φιλάρεσκα) τῶν μαλλίων, ἢ μετὰ χρυσὰ κοσμήματα, ἢ μετὰ μαργαριτάρια ἢ μετὰ ἐνδύματα πολυτελῆ¹⁵. Ἐπομένως παντοῦ εἶναι θαυμάσιον τὸ νὰ χρυσοφορῇς κατ' ἐξοχὴν ὅμως ἔστιν εἰσέρχεσθαι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ὅταν διέρχῃσαι πηλίσιον τῶν πτωχῶν. Διότι, ἐὰν ἐφρόντιζες νὰ κατηγορήσῃς τὸν ἑαυτὸν σου τόσον πολὺ, δὲν θὰ περιεθόλεσο ἄλλο σχῆμα, παρὰ μόνον αὐτὸ τὸ προσωπεῖον τῆς σκληρότητος καὶ τῆς ἀκαθάρτητος.

Σκέψου τοῦλάχιστον πόσας καλίας πεινώσας παρέρχεσαι μετὰ τὸ σχῆμα αὐτό, πόσα σώματα γυμνά μετὰ τὴν σατανικὴν αὐτὴν ἐπίδειξιν. **12** Πόσον καλῶτερον τὸ νὰ διαθρέψῃς ψυχὰς ποὺ πεινοῦν, παρὰ νὰ πληγώνῃς καὶ τρυπῇς τοὺς λαοὺς τῶν ὧτων καὶ νὰ κρεμᾷς ἀσκόπως καὶ ματαίως τροφὰς μυρίων πτωχῶν. Διότι μήπως τὸ νὰ πλουτῇς σοῦ εἶναι ἐγκώμιον; μήπως τὸ νὰ χρυσοφορῇς εἶναι διὰ σὲ ἔπαινος; Καὶ εἰς ἣν περίπτωσιν ἀκόμη περιθάλλεσαι αὐτὰ κατόπιν δικαίων κόπων, καὶ ἔτσι ἡ πράξις ἀποτελεῖ μεγίστην κατηγορίαν, «Ὅταν δὲ

14. Ἦσ. 3, 16, 17, 24.

15. Α' Τιμόθ. 2, 8.

καὶ ἐξ ἀδικίας, σκέψου τὴν ὑπερβολὴν (τῆς κατηγορίας). **13** Ἄλλ' ἀγαπᾷς ὑπερβολικὰ τοὺς ἐπαίνους καὶ τὴν δόξαν; Λοιπὸν ἀπογυμνώσου ἀπὸ τὴν καταγέλαστον αὐτὴν περιβολὴν, καὶ τότε ὅλοι θὰ σὲ θαυμάσουν, τότε θὰ ἀπολαύσῃς καὶ δόξαν καὶ ἀληθῆ εὐχαρίστησιν διότι τώρα, θέβαια, εἶσαι πλήρης ὕδρευσι, προξενούσας εἰς τὸν ἑαυτὸν σου ἐξ αὐτῶν πολλὰς ἀφορμὰς στενοχωριῶν καὶ θλίψεων. Διότι, ἂν κάτι ἐξ αὐτῶν χάσῃς, σκέψου πόσα κακὰ γεννῶνται ἀπὸ ἐδῶ, πόσα ὑπηρέτρια μαστιγώνονται, πόσοι ἄνδρες ἐνοχλοῦνται, πόσοι ὀδηγοῦνται εἰς δίκην, πόσοι ἐγκλείονται εἰς τὴν φυλακὴν. Καὶ δικαστήρια ἀπὸ ἐδῶ καὶ φυλακίσεις, καὶ ἀναρίθμητοι ἀπὸ παντοῦ κατάραι καὶ κατηγορίαι, πρὸς τὴν γυναῖκα ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν, πρὸς τὸν ἄνδρα ἐκ μέρους τῶν φίλων ἐκ μέρους τῆς ἰδίας ψυχῆς. **14** Ἀλλὰ δὲν χάνεται (κάτι). Ὅμως ἡ διαφύλαξις (αὐτῶν) κατ' ἐξοχὴν δὲν εἶναι εὐκόλος. Ἐὰν θεὸς καὶ διασωθῶν μέχρι τέλους, διατηρούμενα πάντων παρέχουν πολλὴν ἀνησυχίαν καὶ φροντίδα καὶ ἀγρίαν, καὶ καμμίαν ὠφέλειαν. Διότι ποῦν εἰσόδημα ἀπὸ ἐδῶ διὰ τὴν οἰκίαν; ποῦν τὸ ὄφελος εἰς αὐτὴν ποῦ φορεῖ αὐτά; Κανένα μὲν ὄφελος, πολλὴ δὲ ἀκαταστασία καὶ κατηγορία ἀπὸ παντοῦ.

Πῶς θὰ δυνηθῇς νὰ φυλῇς τοὺς πόδας τοῦ Χριστοῦ καὶ νὰ τοὺς κρατήσῃς, τοιοῦτοτρόπως ἐνδεδυμένη; Ἐκείνος ἀποστρέφεται αὐτὸν τὸν καλλωπισμὸν. Διὰ τοῦτο κατεδέχθη νὰ γεννηθῇ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ τέκτονος, μᾶλλον δὲ οὔτε εἰς τὴν οἰκίαν ἐκείνην, ἀλλ' εἰς τὴν καλύβαν καὶ εἰς τὴν φάτιν. Πῶς, λοιπὸν, θὰ δυνηθῇς νὰ τὸν ἰδῇς, ἢ μὴ ἔχουσα τὸ ἐπιθυμητὸν εἰς αὐτὸν κάλλος, μὴ φέρουσα τὸν ἀξιογάπητον εἰς Αὐτὸν στολισμὸν, ἀλλὰ τὸν μισητόν; Διότι ἐκείνος ποῦ πλησιάζει Αὐτόν, δὲν πρέπει νὰ καλλωπίζεται μετὰ τοιαῦτα ἐνδύματα, ἀλλὰ νὰ εἶναι ἐνδεδυμένος τὴν ἀρετὴν. Σκέψου τί τέλος

πάντων είναι αυτό τὸ χρυσοῦν κόσμημα; Τίποτε ἄλλο παρὰ χῶμα καὶ στάκτη. Ρίψε νερόν, καὶ ἔγινε λάσπη. Σκέψου καὶ νὰ ἐντραπής, διότι ἔκαμες τὸν πηλὸν Κύριον, καὶ ἀφοῦ ἄφησες τὰ πάντα κάθεσαι πλησίον αὐτοῦ καὶ τὸν θαυμάζεις καὶ τὸν περιφέρεις παντοῦ, καὶ ὅταν εἰσέρχῃς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ὅτε κατ' ἐξαχὴν ἔπρεπε νὰ τὸν ἀποφεύγῃς. Διότι δὲν ἐκτίσθη ἡ Ἐκκλησία διὰ τοῦτο, διὰ νὰ ἐπιδείξῃς εἰς αὐτὴν τὸν πλοῦτον αὐτόν· ἀλλὰ διὰ νὰ ἐπιδείξῃς τὸν πνευματικὸν σου πλοῦτον. **11** Σὺ λοιπὸν ὡσὰν ἀκριβῶς νὰ εἰσέρχῃς εἰς πομπὴν (ἐορταστικὴν), ἔτσι εἰς ὅλα στολίζεις τὸν ἑαυτὸν σου, μιμουμένη τὰς γυναῖκες τῶν θεάτρων, ἔτσι θαυμάζεις ἐπιδεικτικῶς αὐτὰ τὰ σκουπίδια ἐκείνων τὰ ἄξια πάσης περιφρονήσεως. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἐπακολουθεῖ ὁ ἀλάθῃ εἰς τοὺς πολλούς, καὶ ὅταν διαλυθῇ ἡ ἐκκλησιαστικὴ συνάθροισις, εἰς τὰς οἰκίας, εἰς τὰς τροπέζας, αὐτὰ θὰ ἀκούσῃ καὶ νὰ διηγῶνται οἱ περισσότεροι. Ἀφοῦ ἄφησαν, δηλαδὴ, νὰ λέγουν, αὐτὸ καὶ αὐτὸ εἶπεν ὁ προφήτης καὶ ὁ ἀπόστολος, διηγοῦνται τὴν πολυτέλειαν τῶν ἐνδυμάτων, τὸ μέγεθος τῶν πολυτίμων λίθων, **12** ὅλην γενικῶς τὴν ἁλλήν ἀσχημίαν ἐκείνων ποῦ περιβάλλονται αὐτά. Αὐτὰ σὰς καθιστοῦν νωθρὰς πρὸς ἐλεημοσύνην, ὡς ἐπίσης καὶ τοὺς ἄνδρας σὰς. Διότι καὶ εἰς ἀπὸ σὰς δὲν θὰ προσέτιμας εὐκόλως νὰ θραύσῃ κάτι ἀπὸ τὰ χρυσὰ αὐτά, καὶ νὰ θρέψῃ πεινῶντα. Εἰς τὴν περίπτωσιν καὶ ἡ ἴδια θὰ προσέτιμας νὰ εὐρεθῇς εἰς στενόχωρον θέσιν, παρὰ νὰ ἴδῃς νὰ θραύωνται αὐτά, πῶς θὰ διέτρεφες ἐξ αὐτῶν ἄλλον; **13** Διότι αἱ περισσότεραι διακινεῖται πρὸς αὐτὰ ὡσὰν πρὸς κάποια ἐμψυχα (ὄντα), καὶ ὅχι ὀλιγώτερον ὡς πρὸς παιδιὰ. Μὴ γένοιτο, λέγει. Δεῖξάτέ μου, λοιπὸν, τοῦτο, δεῖξατέ με αὐτὰ τὰ ἔργα, διότι ἐγὼ τώρα βλέπω τὰ ἀντίθετα. Διότι ποῖος κάποτε ἐξ ἐκείνων ποῦ ἐκυριεύθησαν ἐντελῶς ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας αὐτῶν, ἀφοῦ ἐξαργύρωσε αὐτὰ ἔσωσε ἀπὸ θάνατον

τὴν ζωὴν (ἐνός) παιδιοῦ; Καὶ τί λέγω παιδιοῦ; Ποῖος τὴν ἰδικὴν του ψυχὴν, ἡ ὁποία χάνεται ἐξ αἰτίας αὐτῶν, ἐξηγόρασεν; Ἀντιθέτως, θάβασα, οἱ πολλοὶ καθημερινῶς πωλοῦν αὐτὴν χάριν αὐτῶν. Καὶ ἂν συμβῇ καμμία σωματικὴ ἀσθένεια, κάνουν τὰ πάντα· ἂν δὲ ἴδουν τὴν ψυχὴν διεφθαρμένην, τίποτε τέτοιο δὲν κάνουν, ἀλλὰ ἀδιαφοροῦν καὶ διὰ τὰ παιδιὰ τῶν καὶ διὰ τὴν ἰδικὴν των ψυχὴν, διὰ νὰ μένουν αὐτὰ μετὰ τὸν χρόνον νὰ σκουριάζουν. **14** Καὶ σὺ μὲν περιβάλλεσαι χρυσὰ κοσμήματα ἀξίας μυρίων ταλάντων· τὸ δὲ μέρος τοῦ Χριστοῦ δὲν ἔχει τὴν ἀπόλασιν οὔτε τῆς ἀναγκαίας τροφῆς. Ἀλλ' ὁ μὲν κοινὸς ὧν Δεσπότης, καὶ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῶν εὐρισκομένων εἰς τοὺς οὐρανοὺς (ἐπουρανίων ἀγαθῶν), καὶ τῆς πνευματικῆς τροφῆς, πρὸς ὅλους ἐξ Ἰσοῦ μετέδωκε· σὺ δὲ οὔτε ἐξ αὐτῶν ποῦ φθίρονται διδεις εἰς Αὐτόν, διὰ νὰ μείνῃς συνεχῶς δεμένη μετὰ τὰς φοβεράς αὐτάς ἀλύσεις. Ἐξ αὐτοῦ (πηγάζουν) τὰ ἀναρίθμητα κακά, ἀπὸ ἐδῶ αἱ ζηλοτυπίαι, ἀπὸ ἐδῶ αἱ πορνεῖαι τῶν ἀνδρῶν, ὅταν δὲν τοὺς προδιαθέτετε νὰ φιλοσοφοῦν, ἀλλὰ τοὺς συνηθίζετε νὰ χαίρωνται δι' αὐτά, διὰ τὰ ὁποῖα ὑπερηφανεύονται πόρναι γυναῖκες. **15** Διὰ τοῦτο καὶ ἀμέσως συλλαμβάνονται. Διότι, ἔάν τὸν εἶχες διδάξει αὐτὰ μὲν νὰ περιφρονῇ, νὰ χαίρεται δὲ διὰ τὴν σωφροσύνην, διὰ τὴν εὐλάβειαν, διὰ τὴν ταπεινοφροσύνην, δὲν θὰ συνελεμβάνετο εὐκόλως εἰς τὰ πτερά τῆς πορνείας. Τὸ νὰ στολισθῇ μὲν ἔτσι ἡ πόρνη δύναται, καὶ μετὰ καλλίτερον τρόπον· μετὰ ἐκεῖνα δὲ μὴ κάθόλου. Συνήθισε λοιπὸν αὐτὸν νὰ χαίρεται μετὰ αὐτὸν τὸν στολισμόν, τὸν ὅποιον δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὸν ἴδῃ ὑπάρχοντα εἰς τὴν πόρνην γυναῖκα. Πῶς δὲ θὰ ὁδηγήσῃς αὐτὸν εἰς αὐτὴν τὴν συνήθειαν; Ἄν ἀπομακρύνῃς αὐτὸν τὸν στολισμόν, καὶ ἐνδύθῃς ἐκεῖνον. Τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ ἀνὴρ θὰ εἶναι ἀσφαλὴς, καὶ σὺ ἀξιοσέβαστος, **16** καὶ ὁ Θεὸς εὐμενὴς διὰ σὰς, καὶ οἱ ἄνθρωποι ὅλοι θὰ σὰς θαυμάσουν, καὶ θὰ ἐπιτύχετε

τά μέλλοντα αγαθά, με τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκει ἡ δόξα καὶ ἡ ἐξουσία εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ 4 (90)

(Ματθ. κη' 11—20)

839 «Ὅταν δὲ πόται ἐπὶ γαίαν, ἰδοὺ μερικοὶ ἀπὸ τῆν φρουράν, ἀφ' οὗ ἦλθον εἰς τὴν πόλιν, ἀνέγγειλαν εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς ὅλα, ὅσα εἶχον γίνεαι. Καὶ ἀφ' οὗ συνήχθησαν μαζί με τοὺς πρισβυτέρους καὶ ἔκαμαν συμβούλιον, ἔδωκαν ἀρκετὰ χρήματα εἰς τοὺς στρατιώτας, λέγοντες· εἰπάτε, ὅτι οἱ μαθηταὶ τοῦ ἀφ' οὗ ἦλθον ἐν κυρρῇ νυκτὶ ἐκλεψαν Αὐτόν. ὅταν ἡμεῖς ἐκοιμήμεθα. Καὶ ἂν ἀκούσῃ τοῦτο ὁ ἡγεμὼν, ἡμεῖς θὰ τὸν πείσωμεν καὶ θὰ σὰς ἀπαλλάξωμεν ἀπὸ πάσας εὐθύνων». ¹

Β Χάριν αὐτῶν τῶν στρατιωτῶν ἔγινεν ὁ σεισμός ἐκεῖνος, ὥστε νὰ τοὺς καταπλήξῃ, καὶ ἀπὸ αὐτοῦ νὰ προέλθῃ ἡ μαρτυρία· πρᾶγμα τὸ ὁποῖον, λοιπόν, καὶ συνέβη. Τοιοῦτοτρόπως ἡ εὐθυνα (περὶ τῆς ἀναστάσεως) προερχομένη ἀπὸ τοὺς φύλακας καθίστατο ἀνύποπτος.

Ἀπὸ τὰ θαύματα δέ, ἄλλα μὲν ἐδεικνύοντο κοινῶς πρὸς ὅλην τὴν οἰκουμένην, ἄλλα δὲ ἰδιαιτέρως εἰς τοὺς παρόντας ἐκεῖ· κοινῶς μὲν εἰς τὴν οἰκουμένην (ἐδέλχθη) τὸ σκότος· κατ' ἰδίαν δὲ ἡ ἐμφάνισις τοῦ ἀγγέλου, τὸ θαῦμα τοῦ σεισμοῦ.

Ἐπειδὴ, λοιπόν, ἦλθον καὶ τοὺς ἐπιληροφόρησαν αὐτά **Ε'** (διότι ἡ ἀλήθεια κηρυττομένη δημοσίᾳ ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς εἶναι καταφανής), ἔδωκαν πάλιν χρήματα, διὰ νὰ εἰπουν, λέγει (ὁ Εὐαγγελιστής), ὅτι «ἀφ' οὗ ἦλθον οἱ μαθηταὶ Τοῦ ἐκλεψαν Αὐτόν». Πῶς ἐκλεψαν, μωρότατοι

1. Ματθ. 28, 11 - 14.

ἀπὸ ὄλους· Οὐτε νὰ πλάσουν ἡμποροῦν (τὸν μῦθον περὶ τῆς κλοπῆς), διὰ τὸ καθαρὸν καὶ ὀλοφάνερον τῆς ἀληθείας. Καθ' ὅσον ἦτο ἐντελὼς ἀπίθανον τὸ λεγόμενον (ὅπ' αὐτῶν), καὶ οὔτε κἀν εἶχε σχῆμα ψεύδους. Διότι πῶς ἔκλειπαν οἱ μαθηταί, πές μου, ἄνθρωποι πτωχοὶ καὶ ἰδιῶται, οἱ ὅποιοι δὲν ἐτόλμουν νὰ ἐμφανισθοῦν; Μήπως δὲν εἶχε τεθῇ ἐπὶ τοῦ τάφου σφράγισμα; μήπως δὲν παρεκάθηντο τόσοι πολλοὶ φύλακες καὶ στρατιῶται καὶ Ἰουδαῖοι; μήπως δὲν ὑποπτεύοντο αὐτὸ τοῦτο ἐκεῖνοι; **10** καὶ ἐμερμίνον καὶ ἦσαν ἀγρυπνοὶ καὶ ἐφρόντιζον; Καὶ πρὸς ποῖον σκοπὸν ἔκλεπτον; Διὰ νὰ πλάσουν τὸ δόγμα τῆς Ἀναστάσεως; Καὶ πῶς ἦλθε εἰς τὴν σκέψιν των νὰ πλάσουν κάτι τέτοιο, ἄνθρωποι ποὺ ἡρέσκοντο νὰ ζοῦν κρυφίως; πῶς δὲ θὰ ἀφαιροῦσαν τὸν ἐσφραγισμένον λίθον; πῶς θὰ διέφευγον τῆς προσοχῆς τόσοων πολλῶν; Καίτοι, ἀκόμη καὶ ἂν περιεφρόνουν τὸν θάνατον, δὲν θὰ ἐπεχείρουν ἀσκόπως καὶ ματαίως τὴν παράτολμον πράξιν, ἐφ' ὅσον παρευρίσκοντο τόσοι φύλακες. Τὸ ὅτι δὲ ἦσαν καὶ δεῦλοί, ἀπέδειξαν τὰ προηγούμενα γεγονότα. Πράγματι, ὅταν εἶδον Αὐτὸν νὰ ἔχῃ συλληφθῇ, **11** ὅλοι ἀπεσκήρτησαν. Ἐάν, λοιπόν, τότε δὲν ἐτόλμησαν νὰ σταθοῦν πλησίον τοῦ θλιπόμενου Αὐτοῦ ζῶντα, πῶς δὲν θὰ ἐφοβοῦντο τόσοον πλῆθος στρατιωτῶν, ὅτε πλέον ἦτο νεκρός; Μήπως ὑπῆρχε θύρα νὰ ανατρέψουν; μήπως ἐνός θὰ διέφευγον τῆς προσοχῆς; Ἐφραζε τὴν θύραν τοῦ μνημείου μέγας λίθος, διὰ τὴν μετακίνησιν τοῦ ὁποίου ἐχρειάζοντο πολλαὶ χεῖρες. Δικαίως λοιπὸν ἔλεγον· «Καὶ θὰ εἶναι ἡ τελευταία ἀπίστη χειροτέρα τῆς πρώτης»².

140 ἀποδεικνύοντες ἀληθές τοῦτο κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ των, ὅτι ἐνῶ ἔπρεπε νὰ μετανοήσουν μετὰ τὴν τῶσιν τρέλλαν, αὐτοὶ ὅμως συναγωγίζονται μετὰ τὰ προηγού-

2. Matth. 27, 64.

μενα, ἐπινοοῦντες καταγέλαστα πράγματα, καὶ ὅταν μὲν ἐξη ἐξαγοράζοντες τὸ Αἷμα Του, ὅταν δὲ ἐσταυρώθη καὶ ἀνέστη, ὑποσκάπτοντες πάλιν διὰ χρημάτων τὸν λόγον τῆς Ἀναστάσεως. Σὺ ὅμως, παρακαλῶ, πρόσεξε πῶς μετὰ αὐτὰ ποὺ κάνουν συλλαμβάνονται παντοῦ. Ἐάν, θέλαιο, δὲν εἶχον προσέλθει εἰς τὸν Πιλάτον, οὔτε εἶχον ζητήσει τὴν φρουράν, θὰ ἠδύναντο περισσότερον νὰ φλυαροῦν τὰ τοιαῦτα ὅχι ὅμως καὶ τώρα. Καθ' ὅσον ἔτσι ἐπραξάν τὰ πάντα, ὥς νὰ ἐπιδιώκον νὰ σφραγίσουν τὰ στόματά των. Διότι, ἐάν οἱ μαθηταὶ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἀγρυπνήσουν μετ' Αὐτοῦ, **12** ἐπιτιμώμενοι μάλιστα ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ διὰ τοῦτο, πῶς θὰ ἀπειτόλμουν αὐτό; Καὶ διατὶ νὰ μὴ τὸν κλέψουν ἐνωρίτερον, ἀλλ' ὅταν σεῖς ἦλθετε; Ἐάν ἤθελον νὰ πράξουν τοῦτο, θὰ τὸ ἐπραττον κατὰ τὴν πρώτην νύκτα, ὅτε ἀκόμη δὲν ἐφυλάσσετο ὁ τάφος, ὅποτε τὸ ἐπιχείρημα ἦτο καὶ ἀκίνδυνον καὶ ἀσφαλές. Διότι κατὰ τὸ Σάββατον προσελθόντες ἐζήτησαν ἀπὸ τὸν Πιλάτον τὴν φρουράν, καὶ ἐφύλαττον κατὰ τὴν πρώτην ὅμως νύκτα οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν παρευρίσκετο εἰς τὸν Τάφον.

Ἀλλὰ τί θέλουν καὶ τὰ σουδάρια, τὰ ὅποια ἦσαν συγκεκολλημένα μετὰ τὴν σμύρναν; διότι αὐτὰ τὰ εἶδεν ὁ Πέτρος εὐρισκόμενα (εἰς τὸν τάφον)³. Ἐάν λοιπὸν ἦθελον νὰ κλέψουν, δὲν θὰ ἔκλεπτον τὸ σῶμα γυμνόν· ὁ ὅχι μόνον διὰ νὰ μὴ ἀποτελέσῃ ἡ πράξις των ὕβριν (πρὸς τὸ σῶμα), ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ καθυστεροῦν καὶ θραυδύνουν, καθ' ὅν χρόνον θὰ ἀπεγύμνωναν αὐτό, καὶ ἐπιτρέψουν εἰς τοὺς θέλοντας νὰ ἐξεγερθοῦν καὶ τοὺς συλλάβουν. Κατ' ἐξοχὴν ὅμως ὅτε ὑπῆρχε σμύρνα, τόσοον κολλῶδες ὕγρὸν συγκεκολλημένον μετὰ τὸ σῶμα καὶ τὰ ἐνδύματα

3. Λουκ. 24, 12. Ἰωάν. 20, 6 - 7.

διὰ τοῦτο δὲν ἦτο εὐκόλον νὰ ἀποσιπάσουν τὰ ἐνδύματα ἀπὸ τὸ σῶμα, ὅλλ' οἱ ἐπιχειροῦντες αὐτὸ ἐχρειάζοντο πολὺν χρόνον· ἐπομένως καὶ ἀπὸ ἐδῶ προκύπτει ὅτι ἦτο ἀπίθανος ἡ κλοπὴ. Μήπως δὲν ἐγνώριζον καλῶς τὸν θυμὸν τῶν Ἰουδαίων, καὶ ὅτι θὰ ἐξέσπα εἰς αὐτοὺς ἡ ὀργὴ τῶν; **11** Καὶ γενικῶς ποῖον τὸ κέρδος τῶν μαθητῶν, ἐὰν δὲν ἀνέστη;

Γνωρίζοντες, λοιπόν, καὶ αὐτοὶ ὅτι ἔπλασαν ὅλα αὐτὰ ἔδωκαν χρήματα καὶ λέγουν· εἶπατε σεῖς αὐτά, καὶ ἡμεῖς θὰ πείσωμεν τὸν ἡγεμόνα. Ἐπεδίδωκαν, δηλαδὴ, νὰ ἀνακοινωθῇ αὐτῇ ἡ πληροφορία, πολεμοῦντες ἀσκόπως καὶ ματαίως τὴν ἀλήθειαν· καὶ δι' ὅσων ἐπεχειροῦν νὰ τὴν συσκολῶν, δι' αὐτῶν συνετέλουν καὶ παρὰ τὴν θέλησίν των, ὥστε νὰ φαίνεται αὐτὴ καθαρά. Καθ' ὅσον καὶ τοῦτο πιστοποιεῖ τὴν ἀνάστασιν, τὸ νὰ εἶπουν οἱ ἱδίοι αὐτά, ὅτι «ἔκλεψαν οἱ μαθηταί». Δι' αὐτοῦ, δηλαδὴ, ὁμολογοῦν, ὅτι τὸ σῶμα δὲν ἦτο ἐκεῖ, **12** ἀποδεικνύει δὲ φευδῇ καὶ ἀπίθανον τὴν κλοπὴν ἢ προσέλευσις καὶ παραμονὴ αὐτῶν καὶ τὰ σφραγίσματα, καὶ ἡ δειλία τῶν μαθητῶν, ἀναμφισβήτητος καὶ ἀπὸ ἐδῶ παρουσιάζεται ἢ ἀπόδειξις τῆς ἀναστάσεως.

Ἄλλ' ὅμως οἱ ἀναίσχυντοι καὶ εἰς ὅλα τολμηροί, ἂν καὶ ὑπῆρχον τόσα πολλά· πού τοὺς ἔκλειον τὸ στόμα. «Εἶπατε», λέγουν, καὶ ἡμεῖς θὰ πείσωμεν, καὶ θὰ σὰς ἀπαλλάξωμεν ἀπὸ κάθε εὐθύνῃς». Βλέπετε ὅτι ὅλοι ἦσαν διεφθαρμένοι; ὁ Πιλάτος; διότι αὐτὸς ἐπέσθη· οἱ στρατιῶται; ὁ Ἰουδαϊκὸς λαός; Ἀλλὰ μὴ θαυμάσης διότι τὰ χρήματα ὑπερίσχυσαν τῶν στρατιωτῶν. **13-14** Ἐὰν διὰ τὸν μαθητὴν εἶχον τὴν ἐλκυστικὴν δύναμιν, πολὺ περισσότερον δι' αὐτοὺς. «Καὶ διεδόθη ὁ λόγος αὐτός, λέγει, μέχρι τῆς σήμερον ἡμέρας»⁴.

4. Ματθ. 28, 15.

Εἶδες πόλιν τὴν φιλανθρωπίαν τῶν μαθητῶν; πῶς οὔτε ἐντρέπονται νὰ λέγουν αὐτὸ, ὅτι τοιαύτῃ φήμῃ ἐπεκράτησε ἐναντίον των; «Οἱ δὲ ἔνδεκα μαθηταὶ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν» καὶ ἄλλοι μὲν τὸν προσεκύνησαν, ἄλλοι δὲ ἀφοῦ τὸν εἶδον ἐδίστασαν»⁵. Αὐτὴ μοῦ φαίνεται ὅτι εἶναι ἡ τελευταία⁶ ἐμφάνισις εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ὅτε ἀπέστειλε αὐτοὺς διὰ νὰ θαπτίσουν. Ἐὰν δὲ μερικοὶ ἐδίστασαν, καὶ ἀπὸ ἐδῶ πάλιν θαύμασε τὴν ἀλήθειαν των, πῶς δὲν ἀποκρύπτουν τὰ μέχρι τῆς τελευταίας ἡμέρας ἐλαττώματα αὐτῶν. **15** Πλὴν ὅμως καὶ αὐτοὶ ἐβεβαιώθησαν διὰ τῆς ἐμφανίσεως. Τί λοιπόν εἶπεν ὅταν εἶδεν αὐτοὺς; «Μοῦ ἐδόθη κάθε ἐξουσία καὶ εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐπὶ τῆς γῆς»⁷. Πάλιν ἀνθρωπίνως μᾶλλον ὁμιλεῖ πρὸς αὐτοὺς· διότι ἕως τῶρα δὲν εἶχον λάβει ἀκόμη τὸ Πνεῦμα (τὸ Ἅγιον), τὸ ὁποῖον ἠδύνατο νὰ τοὺς καταστήσῃ ὑψηλόφρονες. «Ὑπάγετε καὶ κάμετε μαθητάς σας ὅλα τὰ ἔθνη, θαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διδάσκοντες αὐτοὺς νὰ τηροῦν ὅλα ὅσα ὁς διέταξα»⁸. Παραγγέλλων τὸ μὲν ἕνα περὶ τῶν δογμάτων τὸ δὲ ἄλλο περὶ τῶν ἡθικῶν ἐντολῶν. Καὶ σχετικῶς μὲν με τοὺς Ἰουδαίους τίποτε δὲν ἀναφέρει, οὔτε ἀσχολεῖται μὲ τὰ διαδραματισθέντα γεγονότα, οὔτε κατηγορεῖ τὸν Πέτρον διὰ τὴν ἄρνησιν, εἰ οὔτε κανένα ἀπὸ τοὺς ἄλους διὰ τὴν φυγὴν διατάζει δὲ νὰ ἐκχυθῶν εἰς ὅλην τὴν οἰκουμένην, ἀφοῦ ἐνεχείρισεν εἰς αὐτοὺς σύντομον διδασκαλίαν, τὴν διδασκομένην διὰ τοῦ θαπτίσματος. Ἐπειτα, ἐπειδὴ διέταξεν εἰς αὐτοὺς μεγάλα,

5. Ματθ. 28, 16 - 17.

6. Τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Κυρίου περιγράφου διεξοδικώτερον οἱ Εὐαγγελιστὰι Λουκᾶς καὶ Ἰωάννης ἐν ταῖς τελευταῖαις τῶν Εὐαγγελίων των.

7. Ματθ. 28, 18.

8. Ματθ. 28, 19 - 20.

ἀναπτερώνων τὰ φρονήματά των, λέγει· «Ἴδού ἐγὼ εἰμαι μαζί σας ὅλας τὰς ἡμέρας μέχρι τῆς συντελείας τοῦ κόσμου»⁹. Εἶδες πάλιν ἐξουσίαν; Εἶδες πῶς καὶ ἐκεῖνα ἐλέγχθησαν ἀπὸ συγκατάθασιν; Δὲν εἶπεν δὲ ὅτι θὰ εἶναι μόνον μαζί με ἐκείνους, ἀλλὰ καὶ με ὅλους, οἱ ὅποιοι κατόπιν αὐτῶν θὰ πιστεύσουν. Δὲν ἐπρόκειτο θέσθαι νὰ παραμένουν οἱ ἀπόστολοι μέχρι τῆς συντελείας τοῦ κόσμου· ἀλλ' ὥς νὰ ἐπρόκειτο περὶ ἐνὸς σώματος ἔτσι ὁμιλεῖ περὶ τῶν πιστῶν. **Δ** Μὴ μοῦ πῆτε, λοιπόν, λέγει, τὴν δυσκολίαν τῶν πραγμάτων· διότι ἐγὼ εἰμαι μαζί σας, ὁ ὅποιος καθιστῶ εὐκόλως τὰ πάντα. Τοῦτο ἔλεγε συνεχῶς καὶ εἰς τοὺς προφήτας εἰς τὴν Παλαιάν Διαθήκην, καὶ εἰς τὸν Ἱερεμίαν ὅταν προέβαλλε τὴν νεότητά, καὶ εἰς τὸν Μωϋσέα καὶ εἰς τὸν Ἰεζεκιήλ ὅταν ἀπέφευγον νὰ πράξουν κάτι. «Εγὼ, λέγει, εἰμαι μαζί σας»¹⁰ τοῦτο (λέγει) καὶ ἐδῶ πρὸς αὐτούς.

Πρόσεξε ὁμως, παρακαλῶ, καὶ ἀπὸ ἐδῶ τὴν μεταξὺ τούτων διαφορὰν. Ἐκεῖνοι, δηλαδὴ, ἂν καὶ ἀπεστέλλοντο εἰς ἓν ἔθνος, πολλάκις παρητοῦντο· αὐτοὶ ὁμως δὲν εἶπον τίποτε σχετικόν, μολοντί ἀπεστέλλοντο εἰς τὴν οἰκουμένην. Ὑπενθυμίζει δὲ εἰς αὐτοὺς καὶ τὴν συντέλειαν, διὰ νὰ τοὺς προσελκύσῃ περισσότερον, καὶ μὴ βλέπουν μόνον ὅτι τὰ παρόντα πράγματα εἶναι δυσάρεστα. **Ε** ἀλλὰ καὶ τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ τὰ ἀπειρα καὶ ἀτελείωτα. Διότι τὰ μὲν λυπηρά, λέγει, ποῦ θὰ ὑποστήτε, συναποθνήσκουν μετὰ τὴν παρούσαν ζωὴν, ἀφοῦ ὁπωσδήποτε καὶ αὐτὴ ἡ χρονικὴ περίοδος τῆς ζωῆς θὰ φθάσῃ πρὸς τὸ τέλος· τὰ δὲ ἀγαθὰ, ποῦ θὰ ἀπολαύσετε,

9. Ματθ. 28, 20.

10. Ἱερ. 1, 6 - 8.

παραμένουν αἰώνως, ὡς ἀκριβῶς πολλάκις εἶπον προηγουμένως. Ἔτσι, ἀφοῦ προητοίμασεν αὐτοὺς καταλλήλως καὶ ἀνεπτέρωσε τὰ φρονήματά των καὶ μετὰ τὴν ὑπενθύμωσιν τῆς ἡμέρας ἐκείνης, τοὺς ἀπέστειλεν. **Β** Διότι ἡ ἡμέρα ἐκείνη εἰς ἐκείνους ποῦ ζοῦν ἐναρέτως εἶναι λίαν ἀξιογάπητος, ὅπως πράγματι καὶ εἰς τοὺς ἀμαρτωλοὺς φοβερὰ, ὥσταν εἰς τοὺς καταδίκους (ἡ ἡμέρα ἐκτελέσεώς των). Ἀλλ' ἂς μὴ φοβοῦμεθα μόνον καὶ φρίττωμεν, ἀλλὰ καὶ ἂς μετασπλώμεθα, ἕως οὗ ἀκόμη ὑπάρχει καιρὸς, καὶ ἂς ἀπομακρυνθῶμεν ἀπὸ τὴν κακίαν δυνάμεθα, ἐὰν θέλωμεν. Διότι, ἐὰν πολλοὶ κατάρθωσαν τοῦτο πρὸ τῆς χάριτος, πολὺ περισσότερον μετὰ τὴν χάριν.

Καὶ τί δύσκολον διετάχθημεν νὰ πράξωμεν; νὰ διαχωρίσωμεν τὰ ὄρη; ἢ νὰ πετάξωμεν εἰς τὸν ἀέρα; **Β** ἢ νὰ διέλθωμεν τὸ Τυρρηρικὸν Πέλαγος; Ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ· ἀλλὰ τὸσον εὐκόλως ζοῦν, ὥστε οὔτε ὄργανα νὰ χρειαζώμεθα, ἀλλὰ ψυχὴν καὶ διάθεσιν μόνον. Ποῖα μέσα εἶχον οἱ ἀπόστολοι, οἱ ὅποιοι κατάρθωσαν τόσα πολλά. Δὲν περιήρχοντο μετὰ ἓνα χιτῶνα καὶ ἐνυπόλυτοι, καὶ ὑπερίσχυον ὅλων; Πράγματι, τί εἶναι δύσκολον ἀπὸ τὰ προστάγματα τοῦ Χριστοῦ; Κανένα μὴ ἔχῃς ἐχθρόν· κανένα μὴ μισῇς· κανένα μὴ κακολογῇς. Τὰ ἀντίθετα θέθαι, τούτων εἶναι δυσκολώτερα. Ἀλλ' εἶπε (ὁ Χριστός), θὰ εἴπῃ κανεὶς, πέταξε τὰ χρήματα. Καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ δύσκολον; Ἀσφάλως, ὁμως, δὲν διέταξεν, ἀλλὰ συνεβούλευσε. **Γ** Πλὴν καὶ διαταγὴ νὰ ἦτο, τί τὸ θαρρύν, τὸ νὰ μὴ περιφέρῃς φορτίαν καὶ ἀσκόπους φροντίδας; Ἀλλ' ὃ ἡ ἀπληστία τῶν χρημάτων. Ὅλα ἔγιναν χρήματα· διὰ τοῦτο ὅλα ἔγιναν ἄνω κάτω. Ἄν κανεὶς μακαρίσῃ κάποιον τὰ χρήματα ἀναφέρει· καὶ ἂν ἐλπεινολογήσῃ, ἀπὸ ἐδῶ ἡ ἐλπεινολογίαις. Καὶ ὅλοι οἱ λόγοι διὰ τὰ χρήματα γίνονται, πῶς ἐκεῖνος πλουτεῖ; πῶς ὁ

ἄλλος διατελεῖ ἐν πτωχείᾳ; Ἄν κανεῖς ἀναλαμβάνῃ στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν, ἂν προσέρχεται εἰς γάμον, ἂν ἀσκήσῃ τέχνην, ἂν ὁτιδήποτε ἄλλο, δὲν ἀρχίζει προηγουμένως τὸ ἔργον, μέχρις ὅτου ἴδῃ ὅτι τὰ χρήματα ἔρχονται εἰς αὐτὸν ὀρμητικῶς καὶ ραγδαίως. **10** Ἐπειτα, ἀφοῦ συνέλθωμεν δὲν θὰ σκεφθώμεν, πῶς νὰ φυγαδεύωμεν τὸ νόσημα αὐτό; δὲν θὰ ἐντραπώμεν διὰ τὰ κατορθώματα τῶν πατέρων; τῶν τριῶν χιλιάδων, τῶν πέντε χιλιάδων, οἱ ὅποιοι εἶχον τὰ πάντα κοινά; Ποῖον τὸ κέρδος τῆς παρούσης ζωῆς, ὅταν δὲν χρησιμοποιήσωμεν αὐτὴν πρὸς ἀπόκτησιν τῆς μελλούσης; Μέχρι πότε δὲν θὰ ὑποβουλώνετε τὸν μαμωνά, ὁ ὅποιος σὰς ὑπεδούλωσε; μέχρι πότε θὰ εἰσθε δοῦλοι τῶν χρημάτων; ἕως πότε δὲν θὰ ἐπιθυμῆτε τὴν ἐλευθερίαν καὶ δὲν θὰ διασπάτε τὰς ἀγοραπωλησίας τῆς φιλαργυρίας; Ἄλλ' ἂν μὲν γίνετε δοῦλοι ἀνθρώπων, **11** κάμνετε τὰ πάντα, ἂν κανεῖς σὰς ὑποσχεθῇ τὴν ἐλευθερίαν ἐνῶ ὁμοῦς εἰσθε αἰχμάλωτοι τῆς φιλαργυρίας, οὔτε σκέπτεσθε πῶς θὰ ἀπαλλαγῇτε ἀπὸ τὴν σκληρὰν αὐτὴν δουλείαν. Ἄν καὶ ἡ δουλεία δὲν εἶναι κάτι τὸ φοβερόν, ἡ φιλαργυρία ὁμοῦς εἶναι ἡ σκληροτάτη τυραννία.

Σκεφθῆτε ὅποιαν τιμὴν κατέβαλεν χάριν ἡμῶν ὁ Χριστός. Ἐχυσε τὸ Αἷμα Του, παρέδωκεν τὸν ἑαυτὸν Του (εἰς θάνατον). Σεῖς ὁμοῦς καὶ μετὰ ἀπὸ ὅλα αὐτὰ εἰσθε ψυχροὶ καὶ ἀδιάφοροι, καὶ τὸ φοβερώτερον, λοιπὸν, ὅτι καὶ εὐχαριστεῖσθε εἰς τὴν δουλείαν, ἐντυφάτε εἰς τὴν ἀτιμίαν, καὶ ἔγινε ἀξιογάπητον ἐκεῖνο ποῦ ἡδύνατο νὰ ἀποφευχθῇ.

14-15 Ἄλλ' ἐπειδὴ δὲν πρέπει νὰ θρηνώμεν μόνον καὶ νὰ κατηγορῶμεν, ἀλλὰ καὶ νὰ διορθώνωμεν, ὥς ἴδωμεν ἀπὸ ποῦ ἔγινεν ἀξιογάπητον αὐτὸ τὸ πάθος καὶ τὸ κακόν. Ἀπὸ ποῦ λοιπὸν, ἀπὸ ποῦ ἔγινεν αὐτὸ ἀξιογάπη-

τον; Διότι, λέγει, μὰς καθιστᾷ ἐνδόξους καὶ ἀσφαλεῖς. Ποῖα ἡ ἀσφάλεια; πές μου. Ἐκ τοῦ ὅτι ἔχομεν θάρρος πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς πείνης, τοῦ ψύχους, ἐπίσης διὰ νὰ μὴ θλαπτόμεθα, διὰ νὰ μὴ μὰς περιφρονοῦν. Λοιπὸν, ἂν σοῦ ὑποσχεθῶ αὐτὴν τὴν ἀσφάλειαν, θὰ παύσης νὰ πλουτῇς; Διότι, ἂν διὰ τοῦτο ὁ πλούτος εἶναι ἀξιογάπητος, ἂν εἶναι δυνατὸν καὶ χωρὶς αὐτοῦ νὰ εἰσῇ ἀσφαλὴς, ποῖαν, λοιπὸν, ἀνάγκην ἔχεις τοῦ πλούτου; Καὶ πῶς εἶναι δυνατὸν, λέγει, χωρὶς κανεῖς νὰ πλουτῇ νὰ ἐπιτύχῃ αὐτά; **16** Πῶς θέσθαι εἶναι δυνατὸν (διότι ἐγὼ θὰ εἰπω τὸ ἀντίθετον) ὅταν κανεῖς πλουτῇ, καθ' ὅσον εἶναι ἀνάγκη νὰ κολακεύῃ πολλούς, καὶ ἄρχοντας καὶ ἀρχομένους καὶ νὰ χρειάζεται τὴν συνδρομὴν μυρίων καὶ νὰ ὑπηρετῇ ἐξευτελιστικῶς, καὶ νὰ φοβῆται, καὶ νὰ τρέμῃ, καὶ νὰ ὑποπεύεται τοὺς ὀφθαλμούς τῶν φθονερῶν, καὶ νὰ φοβῆται τὰ στόματα τῶν συκοφαντῶν, καὶ τὴν ἐπιθυμίαν ἄλλων φιλαργύρων. Ἄλλ' ἡ πτωχεία δὲν εἶναι τέτοιο πράγμα, ἀλλ' ἐντελὺς τὸ ἀντίθετον. Εἶναι φρούριον ἀπάρθητον καὶ ἀσφαλὲς, λιμὴν γαλήνιος, παλαίστρα καὶ γυμναστήριον φιλοσοφίας, μίμησις ἀγγελικοῦ θείου. Ἀκούσατε αὐτὰ ὅσοι εἰσθε πτωχοὶ, μᾶλλον δὲ ὅσοι ἐπιθυμεῖτε νὰ εἰσθε πλούσιοι. Δὲν εἶναι φοβερόν τὸ νὰ εἶναι κανεῖς πτωχός, ἀλλὰ τὸ νὰ μὴ θέλῃ νὰ εἶναι πτωχός. **17** Μὴ νομίζης ὅτι ἡ πτωχεία εἶναι κάτι τὸ φοβερόν, καὶ δὲν θὰ σοῦ εἶναι φοβερόν. Δὲν ἐξαρτάται ἀπὸ τὴν φύσιν τοῦ πράγματος αὐτοῦ ὁ φόβος, ἀλλ' ἀπὸ τὴν κρίσιν τῶν ὀλιγοψύχων ἀνθρώπων. Μᾶλλον δὲ καὶ ἐντρέπομαι νὰ λέγω τόσα πολλά περὶ πτωχείας, διὰ νὰ σὺς ἀποδείξω ὅτι δὲν εἶναι κάτι τὸ φοβερόν διότι, ἂν φιλοσοφῇ, ἡ πτωχεία θὰ ἀποτελέσῃ διὰ σὲ πηγὴν ἀναριθμῶν ἀγαθῶν. Καὶ ἂν κανεῖς ἔθετε ἐνότητι σου ἐξουσίαν καὶ πολιτικὰς δυνάμεις, καὶ πλούτον καὶ πολυτέλειαν, ἔπειτα ἀντιπαράθεσας τὴν πτωχείαν σοῦ εἶδεν δικαίωμα ἐκλογῆς, νὰ λάθῃς ἐκεῖνο ἀκριβῶς τὸ ὅποιον ἠθελες, ἀμέ-

σως αὐτὴν θά ἤρπαζες, **¶** ἐάν θέθαια ἐγνώριζες τὴν με-
γαλοπρέπειάν της.

Γνωρίζω φυσικὰ ὅτι πολλοὶ γελοῦν, ἐπειδὴ λέγου-
ται αὐτὰ ἄλλ' ἡμεῖς δὲν ταρτασόμεθα¹¹ πλὴν ὅμως
ἔχομεν καὶ ἀπὸ σθς τὴν ἀξίωσιν νὰ μᾶς ἀνεχθῆτε, καὶ
γρήγορα θὰ συμφωνήσετε μαζί μας. Εἰς ἐμέ, λοιπὸν,
φαίνεται ὅτι ἡ πτωχεῖα ὁμοιάζει μὲ κάποιαν κόρην σε-
μνήν, καλὴν καὶ ὡραίαν ἢ δὲ φιλαργυρία μὲ θηριόμορ-
φον γυναῖκα, μὲ κάποιαν Σκύλλαν¹² καὶ Ὑδραν¹³, καὶ
μὲ κάποια ἄλλα τοιαῦτα τέρατα, τὰ ὅποια φαντάζονται
οἱ μυθοποιοί. Διότι μὴ μοῦ παρουσιάσης ἐκείνους, ποῦ
κατηγοροῦν τὴν πτωχεῖαν, ἄλλ' ἐκείνους, οἱ ὅποιοι χά-
ρις εἰς αὐτὴν διέπρεψαν. Ὁ Ἥλιος ἐν πτωχείᾳ ζήσας ἀ-
νωρτάγῃ ἐνδόξως εἰς οὐρανοῦς· δι' αὐτῆς ἐλαμψεν ὁ Ἑ-
λισσαῖος¹⁴· ἐν δὲ αὐτῆς ὁ Ἰωάννης, καὶ ὅλοι γενικῶς οἱ ἀ-
πόστολοι· διὰ τὴν φιλαργυρίαν τὸν ὅμως ὁ Ἀχάδ¹⁵, ἢ

11. Ἡ Σκύλλα, κατὰ τὴν μυθολογίαν, ἦτο θηριόμορφον θαλάσσιον τέρας, τέ-
κνον τοῦ Φόρβαντος καὶ τῆς Ἥκας, ἔχον δώδεκα πόδας καὶ 12 κεφαλὰς.

12. Ὁμοίως, κατὰ τὴν μυθολογίαν, ἡ Ὑδρα (γνωστὴ ὡς Λαρινεία Ὑ-
δρα) ἦτο τεράστιον ἐννεακέφαλον τέρας, τέκνον τοῦ Τυφῶνος καὶ τῆς Ἑλ-
ιδας, φονεὺν διὰ τῆς δηλητηριώδους ἀναπνοῆς αὐτοῦ ζῆα καὶ ἀνθρώπους·
ἀφανισθῆν ἐπὶ τοῦ Ἡρακλέους.

13. Ὁ Ἀχάδ ὑπῆρθε βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ (878 - 854 π.Χ.), υἱὸς καὶ
διάδοχος τοῦ Ἀμὲρ. Ἐγένετο διάκτης τῆς Πατρίδος θρησκείας καὶ τοῦ
Προφήτου Ἠλιοῦ. Εἰς μάχην ἀνέναντι τῶν Ἀσσυρίων πληρωθεὶς ἀπέθανε,
κάνεις δὲ ἐγλειψαν τὸ αἷμα αὐτοῦ (Γ' Βασιλ., 16, 29 - 32, 40).

Ἰεζάβελ¹⁴, ὁ Γιεζή¹⁵, ὁ Ἰούδας¹⁶, ὁ Νέρων¹⁷, ὁ Καί-
φας¹⁸ κατεκρίθησαν.

Ἄλλ' ἐάν σᾶς φαίνεται καλόν, ὅς μὴ ἴδωμεν μόνον
αὐτοὺς, οἱ ὅποιοι διέπρεψαν ἐν πτωχείᾳ (ζῶντες), ἄλλ'
ὅς ἐξετάσωμεν καὶ ὅς γνωρίσωμεν καλῶς, αὐτὴν τὴν
ὥραιότητα τῆς κόρης αὐτῆς. Καθ' ὅσον καὶ ὁ ὀφθαλμὸς
τῆς εἶναι καθαρὸς καὶ διαυγής, **¶** μὴ ἔχων τίποτε
σκοτεινόν, ὅπως ἀκριβῶς ὁ ὀφθαλμὸς τῆς φιλαργυρίας,
ποῦ τώρα μὲν εἶναι πλήρης θυμοῦ, τώρα δὲ κατὰ μετὰ
ἡδονῆς, τώρα δὲ παραγμένως ἀπὸ ἀκολασίας. Ἀλλὰ δὲν
εἶναι ἔτσι ὁ ὀφθαλμὸς τῆς πτωχείας, ἀλλ' ἡμερος, γαλή-
νης, εὐέλπων εὐχαρίστως πρὸς ὅλους, εὐγενῆς, εὐπρο-

14. Ἡ Ἰεζάβελ ἦτο θυγάτηρ τοῦ βασιλέως Τύρου καὶ Σιδωνος Ἐθβαλ.
σύνζυγος δὲ τοῦ βασιλέως τοῦ Ἰσραὴλ Ἀχάδ. Διὰ τῶν μέτρων τῆς ἐπαθε-
ῖν τὴν ἐξόντωσιν τῆς λατρείας τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς λα-
τρείας τοῦ Βαλ, πρὸς ἀπόκτησιν ἀγροῦ τινος ἐβολοφόνησε τὸν κόριον αὐ-
τοῦ Νεβουθαί· ἐβολοφόνησεν καὶ αὐτὴ ὅχι μόνον τὸ τόπον τῆς βολοφονίας
ταύτης, κύνες δὲ ἔφαγον τὰς σάρκας αὐτῆς (Γ' Βασιλ., 18, 19, 21, Δ'
Βασιλ., 9).

15. Ὁ Γιεζή ἦτο ὑπέρθετος τοῦ προφήτου Ἐλισσαίου, προσελθὼν δὲ
ἐπὶ λήρας, διότι ἔλαβε παρὰ τοῦ Νεερὰν τοῦ Σόρου τὰ θύρα, ἅτινα φημι-
σθ νὰ λήθῃ ὁ θεραπείας τῶν λατρῶν Νεερὰν προφήτης Ἐλισσαί (Δ' Βα-
σιλ., 5, 20 - 27.).

16. Εἶναι γνωστὴ ἡ φιλαργυρία τοῦ Ἰούδα.

17. Ὁ Νέρων, Ρωμαῖος αὐτοκράτωρ (57 - 68 μ.Χ.), κατέστη διαδόχ-
τος διὰ τὰ φρικτὰ ἐγκλήματα τοῦ, τὰς σκεπτάλλας τοῦ καὶ τὴν ἀπόλαυσιν εἶναι
τοῦ. Ἐξέπληυσε τὸν πρῶτον ἄγριον κατὰ τὸν Χριστιανὸν διωγμὸν. Ἐνεκα
τῆς παραφροσύνης τοῦ καὶ τῶν ἀπισθελῶν τοῦ, καθηρέθη ἐπὶ τῆς Συγκλή-
του καὶ διαφυγὸν ἐκ Ρώμης ἠττοκτόνησε.

18. Καίφας· Ἰουδαῖος ἀρχιερεὺς, γαμβρὸς τοῦ ἀρχιερέως Ἄννα, πρό-
εδρος τοῦ Μ. Συνεδρίου, ὅπου κατεδικάσεν εἰς θάνατον τὸν Κύριον. Κατὰ τινὰ
παράδοξιν ὁ Καίφας κληθεὶς ὅπως ἀπολογηθῇ εἰς Ρώμην ἀναούκησεν εἰς
τὰς ἀκτὰς τῆς Κρήτης, ἀποκνήσας δὲ ἀπέθανε καὶ ἐκεῖ. Ἀλλὰ ἡ γῆ ἀφί-
μαςιν αὐτῶν καὶ ὁ λαὸς κατέχευεν αὐτὸν διὰ λίθων.

σῆγορος, κανένα μὴ μισῶν, κανένα μὴ ἀποστρεφόμενος. Ὅπου ὑπάρχουν χρήματα, ἐκεῖ προϋποθέσεις ἐχθρότητος καὶ ἀναριθμήτων πολέμων.

Τὸ στόμα πάλιν εἰς ἐκείνην μὲν εἶναι πλήρες ὀφреων, κάποιου κομπασμοῦ, πολλῆς ὑπερηφανείας, κατάρας, δόλου· εἰς αὐτὴν δὲ καὶ τὸ στόμα καὶ ἡ γλῶσσα ὕμνης, πλήρης συνεχοῦς εὐχαριστίας, **Β** εὐλογίας, καὶ εὐγενῶν λόγων, φιλοστόργων, ἐξυμνητικῶν, ἐπαίνων, ἐγκωμίων. Ἐάν δὲ ἐπιθυμῆς νὰ ἴδῃς καὶ τὴν ἀναλογία τῶν μελῶν αὐτῆς, εἶναι καὶ μακροσκελὲς καὶ κατὰ πολὺ ὑψηλότερα τοῦ πλούτου. Ἐάν δὲ πολλοὶ τὴν ἀποφεύγουν, μὴ παραξενευθῆς καθ' ἑσὺν (ἀποφεύγουν) οἱ ἀνόητοι καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν.

Ἄλλ' ὑβρίζεται, λέγει, καὶ περιφρονεῖται ὁ πτωχὸς ἀπὸ τῶν πλούσιων. Πάλιν μοῦ λέγεις τὸ ἐγκώμιον τῆς πτωχείας. Διότι, πές μου, ποῖος εἶναι ἀξιομακάριστος, ἐκεῖνος ποὺ ὑβρίζει ἢ ἐκεῖνος ποὺ ὑβρίζεται; Φανερόν ἐστι εἶναι ἐκεῖνος ποὺ ὑβρίζεται. Λοιπὸν ἐκείνη μὲν ἡ φιλαργυρία προτρέπει νὰ ὑβρίζωμεν αὐτὴ δὲ ἡ πτωχεία συμβουλεύει νὰ ἀνεχώμεθα. Ἀλλὰ πεινᾷ ὁ πτωχός, λέγει. Καὶ ὁ Παῦλος ἐπείναι, καὶ κατείχεται ὑπὸ συνεχοῦς πείνης. **Γ** Ἀλλὰ δὲν ἔχει ἀνάπαυσιν. Οὔτε ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου εἶχε ποῦ νὰ κλινή τὴν κεφαλὴν. Εἶδες ποῦ κατέληξαν τὰ ἐγκώμια τῆς πτωχείας, καὶ ποῦ σὲ τοποθετοῦν, πρὸς ποίους ἀνδρας σὲ ἐξυμνῶνουν, καὶ πῶς (ἡ πτωχεία) σὲ κάμνει μιμητὴν τοῦ Κυρίου; Ἐάν ἦτο καλὸν νὰ ἔχωμεν χρήματα, αὐτὰ θὰ εἶδε εἰς τοὺς μαθητὰς ὁ Χριστός, ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἔδωκε τὰ ἀπερίγραπτα ἀγαθά. Τώρα, ὅμως, ὅχι μόνον δὲν ἔδωκε, ἀλλὰ καὶ νὰ τὰ ἔχωμεν ἀπηγόρευσε. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Πέτρος ὅχι μόνον δὲν ἠρνεῖ διὰ τὴν πτωχείαν, ἀλλὰ καὶ καυχᾶται λέγων· «Οὔτε ἀργυρὰ οὔτε χρυσὰ νομίσματα ἔχω· ἐκεῖνο δὲ ποῦ

ἔχω, αὐτὸ καὶ σοὺ δίδω»¹⁹. **Δ** Ποῖος ἀπὸ αὐς δὲν θὰ ἤθελε νὰ φωνάξῃ δυνατὰ αὐτὴν τὴν φωνήν; Ὅλοι ἀνεξαιρέτως πάρα πολὺ, ἵσως θὰ ἔλεγε κανεὶς. Λοιπὸν ἀπόρριψε τὰ ἀργυρὰ, ἀπόρριψε τὰ χρυσὰ νομίσματα. Καὶ ἔάν τὰ ἀπορρίψῃ, λέγει, θὰ λάβω τὴν δύναμιν τοῦ Πέτρου; Τί κατέστησεν ἀξιομακάριστον τὸν Πέτρον, πές μου; μήπως τὸ ὅτι ἐσῆκωσε τὸν χαλόν; Κατ' οὐδέν· τρόπον ἀλλὰ τὸ νὰ μὴ ἔχῃ αὐτὰ, τοῦτο προεξένησε τὸν οὐρανὸν εἰς αὐτόν. Διότι πολλοὶ ἐξ ἐκείνων ποὺ ἐπραγματοποίησαν αὐτὰ ἐνέπεσαν εἰς τὴν γέννησιν ὅσοι δὲ ἐπράξαν ἐκεῖνα ἐπέτυχον τὴν βασιλείαν. Καὶ τοῦτο γινώριζε ἀπὸ τῶν Ἰσθίων τὸν Πέτρον. Διότι ὅσοι ἦσαν ἐκεῖνα τὰ ὅποια εἶπεν· «ἀργυρὰ καὶ χρυσὰ νομίσματα δὲν ἔχω» καὶ, «εἰς τὸ ὄνομα Ἰησοῦ Χριστοῦ σῆκω καὶ περιπάτει». **Ε** Ποῖον λοιπὸν ἀνέδειξεν αὐτὸν ἐνδοξον καὶ ἀξιομακάριστον, τὸ νὰ σῆκῃ τὸν χαλόν, ἢ τὸ νὰ ἀπορρίψῃ τὰ χρήματα;

Καὶ αὐτὰ διδάσκων ἀπὸ τῶν Ἰσθίων τὸν ἀγωνοθέτην (Χριστόν). Τί εἶπε λοιπὸν ὁ Κύριος εἰς τὸν πλούσιον, ὁ ὁποῖος ἐζήτει τὴν αἰώνιον ζωὴν; Δὲν εἶπεν, σῆκωσέ τὰ χαλούς· ἀλλὰ, «πώλησε τὰ ὑπάρχοντά σου καὶ μοίρασέ τα εἰς τοὺς πτωχοὺς, καὶ ἔλα, ἀκολουθήσέ με» καὶ θὰ ἔχῃς θησαυρόν εἰς τοὺς οὐρανοὺς»²⁰. **ΣΤ** Καὶ ὁ Πέτρος δὲ πάλιν δὲν εἶπεν, «ἰδοὺ εἰς τὸ ὄνομα Σου ἐκβάλλωμεν δαίμονας»· ἂν καὶ ἐξεδίωκεν (αὐτούς)· ἀλλὰ, «ἰδοὺ ἀφήσαμεν ὅλα καὶ σὲ ἠκολουθήσαμεν· τί λοιπὸν θὰ ἀπολαύσωμεν»;²¹. Καὶ ὁ Χριστὸς δὲ πάλιν ἀπαντῶν πρὸς αὐτὸν δὲν εἶπεν, «ἐάν κανεὶς σῆκῃ τὸν χαλόν ἀλλὰ, «ὅποιος ἀφῆσεν οἰκίαν ἢ ἀγροὺς χάριν ἐμοῦ καὶ τοῦ Εὐαγγελίου,

19. Πρὸξ. 8, 6.

20. Λουκ. 18, 22. Μάρκ. 10, 21.

21. Ματθ. 19, 27.

θά λάβῃ ἑκατονταπλασίονα ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, καὶ θά κληρονομήσῃ τὴν αἰώνιον ζωὴν»²².

Ἄς μιμηθῶμεν, λοιπόν, καὶ ἡμεῖς αὐτὸν, διὰ νὰ μὴ ἀτιμασθῶμεν, ἀλλὰ νὰ παρευρεθῶμεν μετὰ θάρρους εἰς τὸ θῆμα τοῦ Χριστοῦ, διὰ νὰ προσελκύσωμεν Ἀὐτὸν νὰ εἶναι μαζί μας, ὅπως ἀκριβῶς ἦτο καὶ μετὰ τῶν μαθητῶν. Πράγματι, θά εἶναι μαζί μας, ὅπως ἦτο, καὶ μαζί με ἐκείνους, ἐάν θέλωμεν νὰ μιμηθῶμεν ἐκείνους καὶ νὰ γίνωμεν ζηλωταὶ τῆς ζωῆς καὶ τῆς συμπεριφορᾶς τῶν. Διότι ἀπὸ αὐτὰ καὶ ὁ Θεὸς στεφανώνει καὶ βοιάζει, μὴ ἔχων ἀπαιτήσιν ἀπὸ σέ νὰ ἀναστήσῃς νεκρὸν, οὔτε νὰ θεραπεύσῃς χωλόν. Δι' αὐτῶν δὲν ὁμοιάζει κανεὶς με τὸν Πέτρον, ἀλλὰ με τὸ νὰ ἀπορρίψῃ τὰ ὑπάρχοντα. Ἀλλὰ δὲν δύνασαι νὰ τὰ ἐγκαταλείψῃς; Εἶναι πάρα πολὺ εὐκόλον καὶ δυνατόν τλήν δὲν ἀναγκάζω, ἐάν δὲν θέλῃς, οὔτε ἐκβιάζω. Ἄλλ' ἐκεῖνο παρακαλῶ, τοῦλάχιστον τμηματικῶς νὰ ἐξοθεύωμεν διὰ τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην καὶ τίποτε περισσότερον ἀπὸ τὸ ἀναγκαῖον νὰ μὴ ἐπιζητῶμεν.

Ἔτσι, λοιπόν, καὶ ἐδῶ θά ζήσωμεν ἡσυχοὺς ζωὴν καὶ ἀσφαλῇ, καὶ θά ἀπολαύσωμεν τὴν αἰώνιον ζωὴν. Εἰθε ὅλοι ἡμεῖς νὰ ἐπιτύχωμεν αὐτήν, ὅ με τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκει ἡ δόξα καὶ ἡ ἐξουσία συγχρόνως εἰς τὸν Πατέρα καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

²² Ματθ. 19, 29.